ISSN 0-1301-0220-2

79

9 770130 102202

AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ

Aralık 2000 Sayı: 2000/12 Fiyatı: 850.000 TL. (KDV Dahil)

ÖKÜZ

www.leman.com.tr

penceresiiiz kaldım anne

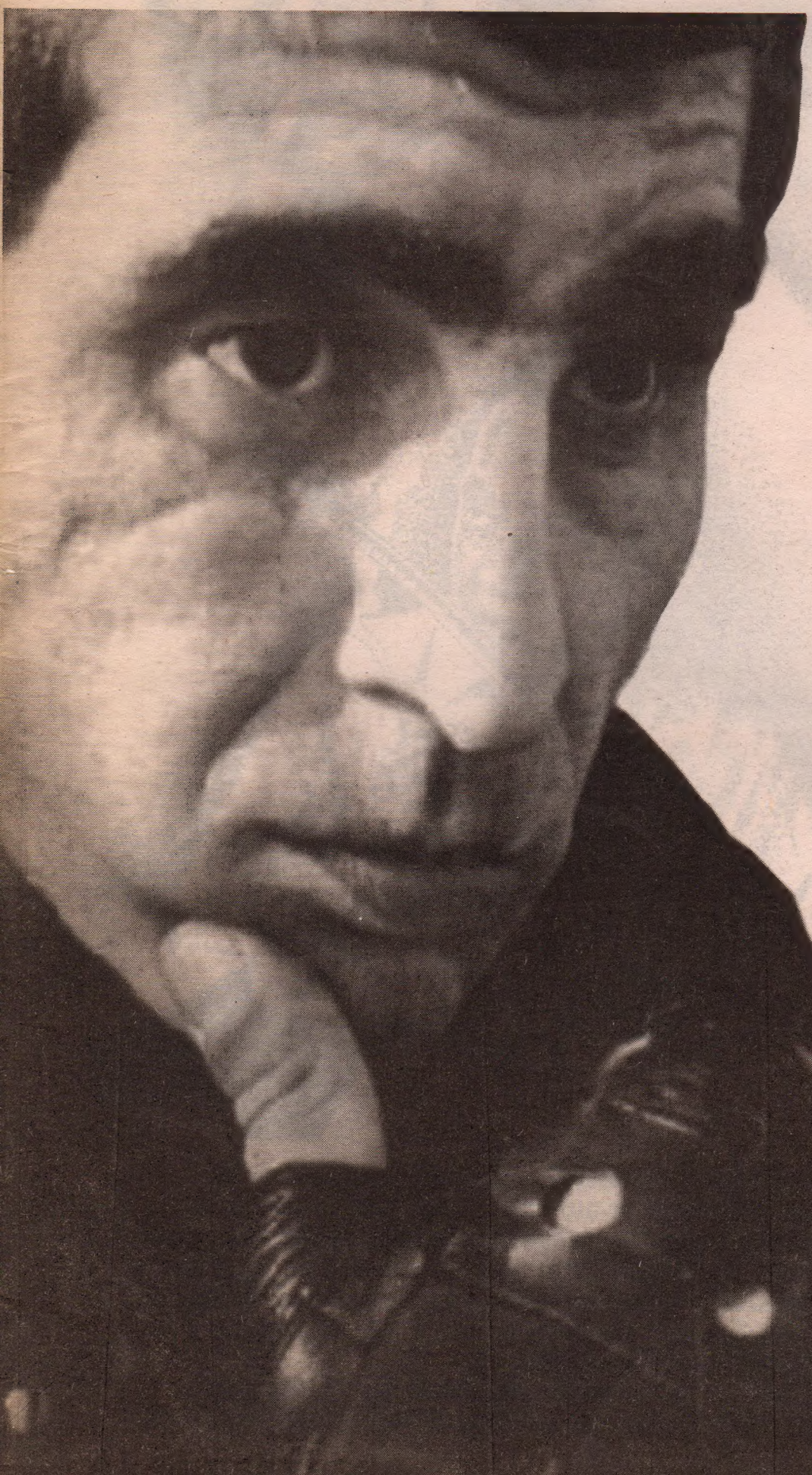

Vivet Kanetti

Ece Ayhan

Tuğrul Tanyol

Didem Madak

Mehmet Kartal:

Hayatım Harbiden Romandı Be...

incelikler - sekiz

Kurgu: MET ÜST
Çizen: REWHAT

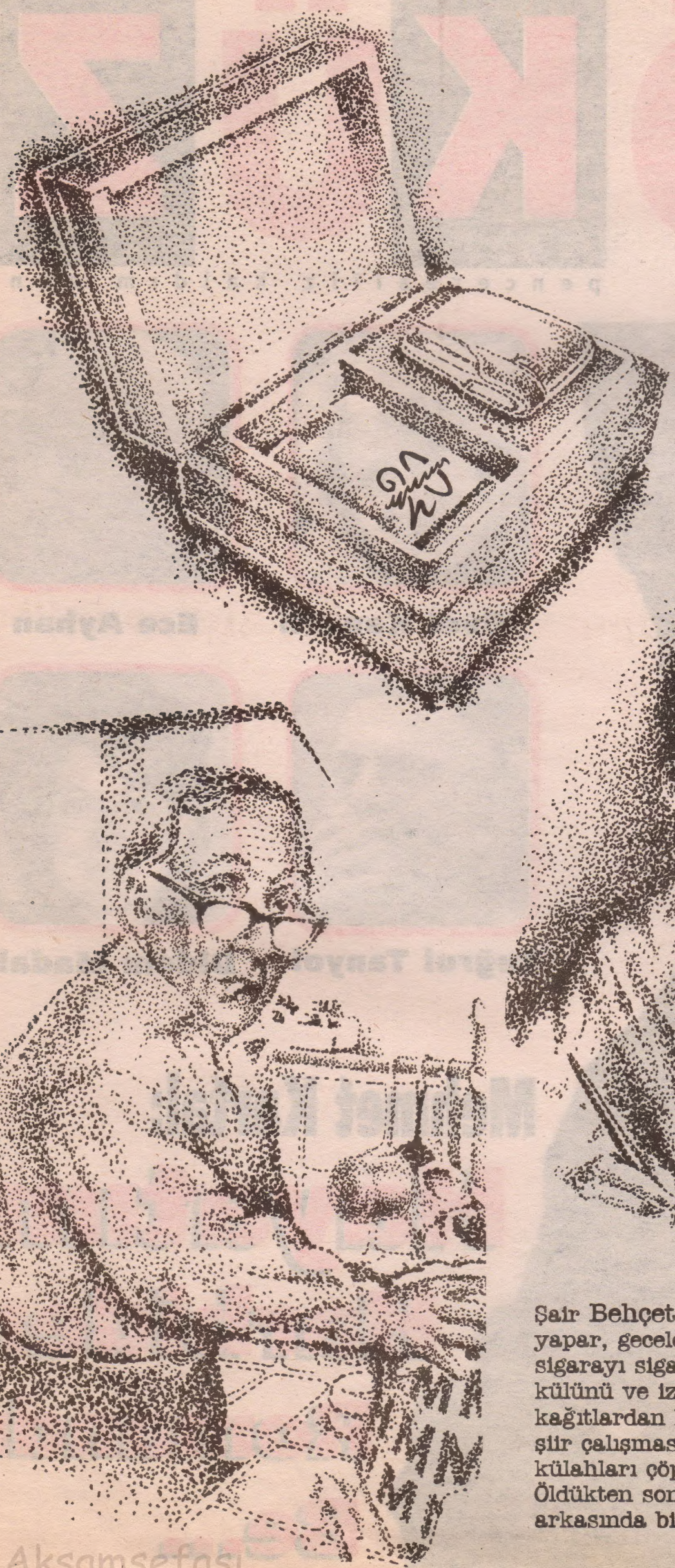

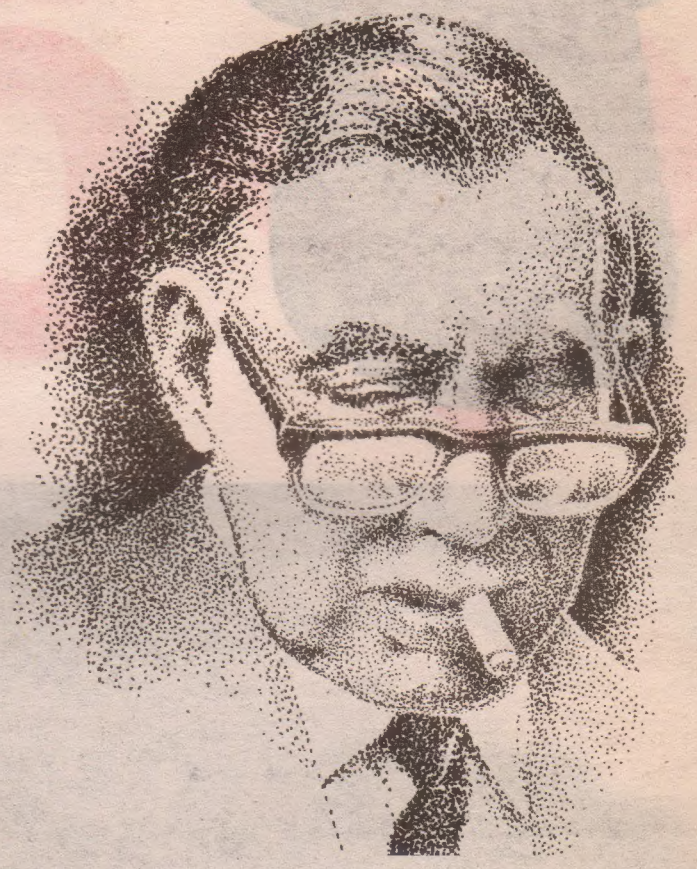

Şair **Behçet Necatigil**, gündüzleri öğretmenlik yapar, geceleri de şiir yazarmış. Şiir yazarken de sigarayı sigaraya ekleyerek içermiş. İçtiği sigaraların külünü ve izmaritlerini de şiir çalışmaları yaptığı kağıtlardan külah yaparak içine koyarmış. Bazen de şiir çalışmasını kesmemek için o kül ve izmarit dolu külahları çöpe atmazmış.
Öldükten sonra odasını düzeltirlerken kitaplığının arkasında birçok kül ve izmarit dolu külah bulmuşlar.

Akşamsefası

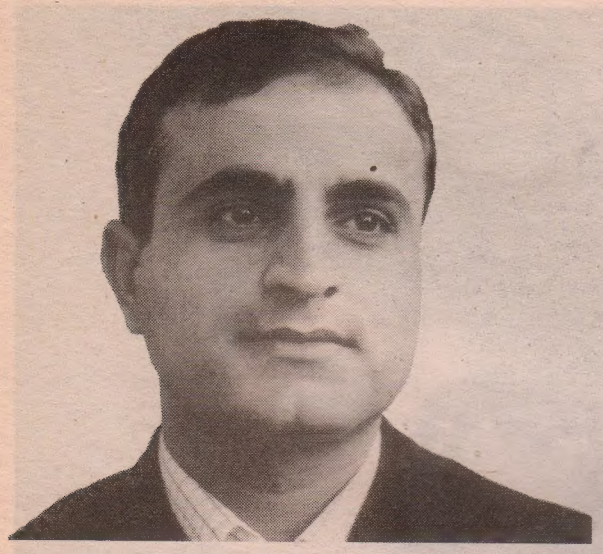

Ora'da Bir Hafta

KEMAL VAROL

I-

Ferit Edgü'nün **"O"** adlı romanında, şimdi ve her zaman derinime işleyen bir bölüm vardır:

"Alaadin geliyor: Gece.
- Hoca benim kardeş hastadır, diyor.
- Nesi var? Diyorum.
- Ateşi var çok. Ölcek.
- Dur sana ilaç vereyim, diyorum.
- Hayır, diyor. Portakal ver, portakal yememiştir hiç."

Burada, bu uzak köyde öğretmenlik yapmaya geldiğim ilk haftalar durmadan benden kaçan ve bana ancak ısınan, köyün nefis yeşil gözlü sarışın ikizlerinden Mehmet, üç yaşındaki gözlerini bana fırlatarak: "Portakal heye?" (Portakal var mı?) diye soruyor.. O an, babamın, yıllar önce yaşadıkları köyde başkalarının yediği portakalların kabuklarını alıp düğme yaptıklarını söylediği gece geliyor yeniden aklına. Bilsem, yeniden sormaz mıydım. Yoksulluk kime düğme?

II-

- **Pokemon**'u biliyor musunuz? diye soruyorum çocuklara. "Hayır" yerine, bir ağızdan "Yooook" diye bağırıyorlar.
- İyi, diyorum kendi kendime "En azından bu çok iyi bir gelişme."

III-

Zeki, pırıl pırıl çocuklar öğrencilerim. Ama, **Türkçe**'lerini ilerletmek için bayağı uğraşacağım anlaşılan. Pek çoğuna ders kitapları lazım öncelikle... Üst başlarında da pek bir şey yok. Kız öğrencilerin çoğu bu havada terlikle geliyor okula. Hava soğuk olduğu için sürekli ellerini oğuşturarak geziyorlar okul bahçesinde... İçeriye çağırıyorum çocukları. Türkçeleri ve kendilerini ifade etme güçlerini ilerletmek için bol bol konuşturmam lazım onları.

- Çocuklar, bugün köyümüzde hava nasıl? diye sorarak derse başlıyorum.

En ön sırada oturan Ömer, "bir sorunun tek ve doğru karşılığını" veriyor:

- Örtmenim, soğuktur böyle dünya!

IV-

Bugün, şehirdeki posta kutuma birkaç gün önce gelen ve bana ancak ulaşan hikaye kitaplarını dağıttım öğrencilerin bir kısmına. Alkış çalmaya başladılar. Kitap alamayanlar üzüldü tabii.. Dersimiz Matematik olmasına rağmen, onlara her sırtımı döndüğümde, hikaye kitaplarını çıkarıp gizli gizli okuduklarını fark ettim. Onlara, o **"vitrinde yaşamayan çocuklara"** hikaye kitapları gönderen yazar ablalarına son kitabının adı nedeniyle **"ev ödevi"** vermedim bu akşam.

V-

- Yalnız mısın? diye soruyor, sadece bazı yerlerde çeken telefonumdaki ses. Yüzümü, sadece ay'ın aydınlattığı upuzun bir ovaya dönerek konuşabiliyorum ancak.
- Herkesin kimsesi yok!

Akşamsefası

Yüz'e yakın insan ölümü direniş olarak seçti. F tipi cezaevlerini protesto ediyorlar. Oralara girmemek için, içerden ses getirebilecek en etkili eylem bu. Ölümsüz, kansız hiçbir şey "haber değeri" taşımıyor! Dışarda da analar, kardeşler ölümü bekliyorlar. "Feda Kuşağı" bu. Seslerini duyurmak için canları feda! Tam 35 gün oldu. 40.. 50 olacak. Bilinçleri kaybolacak 60. günde... Ve sonraki günlerde, kımıldatmazsak parmağımızı, ölecekler gözümüzün önünde.

Zeytinburnu'nda, saz sanatçısı Haydar Bayer'in evinde sessiz bir kalabalık... Analar, kardeşler, akrabalar süresiz açlık grevindeler. İçerdekilere omuz vermek için... Eylemin ilk günlerindeki ziyaretimizde, teybimizi onlara uzatıyoruz. Neden açlık, neden ölüm, anlatıyorlar...

Semra Ana'dan açlık grevindeki oğluna:

"Ne Yaparsan Yap Arkandayım!"

AYLA ONDER

Özlem Kahraman (27, Ev kadını)

"Benim eşimin 19 yaşındaki kardeşi ve halamın oğlu 3 yıldır içerdeler. F tipi cezaevlerini protesto için 35. gündür açlık grevindeler. Henüz ölüm sınırına gelmediler ama yavaş yavaş belirtileri başladı. Kusma, baş dönmesi gibi. Yani sağlık olarak pek iyi sayılmazlar. Bizlerin F tipi cezaevleri ile ilgili düşünceleri çok açık. Bizler, onlara destek için süresiz açlık grevine başladık. F tipi onların yaşamını bitirir. Biz böyle düşünüyoruz. F tipine konan tüm mahkumların yaşamı, cezaevi idaresinin elinde olacak. Burada kalan tutsakların bütün yaşamları bozulacak. Özellikle tek kişilik odalar çok düşündürücü. 'İdare ile işbirliği yaparsanız size kolaylık sağlarız' gibi açıklamalar var. İdare ile ortak yemek yeme imkanı, kütüphanede kitap okuma imkanı vereceklermiş. Fakat bütün bunlar 'işbirliği' yapıldığı takdirde olacak. Bunları yapmadıkları takdirde demek ki, çok daha kötü şeyler yaşayacaklar. Bizim esas karşı durduğumuz nokta, oranın yönetmeliği. Onlara nasıl davranılacak, orada hangi koşullarda yaşayacaklar. Elektrik, su, ısınma gibi temel ihtiyaçların kontrolü idarede olacakmış. Yani tutsaklar, ışıkları istedikleri zaman açıp kapayamayacaklar. İdare, ne zaman isterse o zaman açılacak. İstedikleri zaman dışardan düğmeleri kapatıp, onları orada soğukta bırakabilecekler. Bu bir yalnızlaştırma politikasıdır."

Halise Ateş (Ev kadını)

"24 yaşındaki oğlum Erkan Aygören, siyasi davadan Ümraniye Cezaevi'nde yatıyor. Mahkemesi hala sürüyor oğlumun. Çocuklar, 35 gündür ölüm orucundalar. Ben bir anne olarak çocuğuma destek veriyorum. Ölümler olacak diye korkuyorum. Çocuklarımızı kaybetmeden insanlar bizi anlasın. Evlatlarımız ölmeden önlem alınsın. Açlık greviyle halka bunları anlatmak istiyoruz. Birazcık duyarlı olsunlar. Çocuklarımız öldükten sonra bir şeyler yapmak faydasız."

Himmet Ekinci (20, işçi)

"İçerde dayım var. Adli bir vakadan dolayı tutuklu. Fakat ben dayım için değil, arkadaşlarım için açlık grevindeyim. Onların taleplerinin kabul edilmesi için. Bugün 4. günümüz. TAYAD'lı analar da oğulları için açlık grevindeler. Biz içerdeki tutsakların zaferiyle bu direnişi kazanacağımızı biliyoruz. Fakat, dışarıdan yapılan her türlü girişim, küçük bir çaba, ödenecek bedelleri bir nebze olsun azaltacaktır kuşkusuz. Dışardaki insanlar da duyarlıysalar, yapabilecekleri her şeyi yapmak zorundalar."

Hasibe Yılmaz (Ev kadını)

"İçerde, dayım açlık grevinde. Siyasi davasından ömür boyu hapis cezası aldı. Biz 96'daki gibi ölüler olsun istemiyoruz. Korkarım, 96'dan daha beter şeyler göreceğiz. Öyle gözüküyor zaten. Ölümler olduktan sonra bir şey yapılırsa da anlamsız olur bence. Bizim de onlara destek olarak, açlık grevine yatmaktan başka seçeneğimiz yoktu. İçerdekiler erirken biz burada boş duramazdık.."

Zehra Kulaksız (21, öğrenci)

"İçerde amcam açlık grevinde. Ben sadece içerdeki tutsaklara değil, dışarıda da memurlara, öğrencilere karşı bir saldırı olduğuna inanıyorum. Biz yakınlarımıza sahip çıkan 5 kişiyiz burada. Açlık grevi son çaremizdi? Kamuoyunda ölüm oruçlarına karşı büyük bir duyarsızlık var. Bu nedenle dışardan bizlerin de desteği şarttı. Sadece İstanbul'da değil, dönüşümlü olarak Ankara'da, İzmir'de de açlık grevleri başladı."

Haydar Bayer (43, Saz Sanatçısı)

"Açlık grevindeki arkadaşlara evimi açtım. Düşünceler ve ideolojiler ne olursa olsun sonuç itibarıyla ölüm orucuna yatanlar insan. Dışarıda kendine misyon biçen insanlar buna karşı duyarlı olmak zorunda. Biz, demokratik kitle örgütlerine ve bazı partilere gittik, onlardan yer istedik bu eylem için. Sanatçı olarak gidip, o insanlarla bizzat ben konuştum. Ne yazık ki bize kimse yer vermedi. Oysa burada insanların hayatı söz konusu."

Hatice Aslan (65, Ev kadını)

"Oğlum 27 yaşında. Üç yıldır içerde. Ben Türkçe çok az biliyorum. (O Kürtçe anlatıyor, başka biri bana çeviriyor) Ben oğlumun hücreye girmesini istemiyorum. Ana yüreği olarak çocuğumu yanımda istiyorum. Param yok, çocuğumu görüş günlerinde ziyarete gidemiyorum, bir gelirim yok. Ana yüreği olarak düşünsünler. Adalet Bakanı'nın oğlu kızı yok mu. Oğlum gözlerinden öperim., anan seni seviyor, senin için o da açlık grevinde."

Semra Sarıgül (50, Ev kadını)

"Oğlum, senin sağlığını istiyorum. Ben senin arkandayım her zaman oğul. Ne edersen et, senden hiç ayrılmayacağım. Oğlum, bunu sana rica ediyorum, sağlığına dikkat et. Her ne ne kadar ölüm orucuna girmişsen de sağlığına dikkat et ki güçlü kalasın evlat. Ölmeni istemiyorum, seni sağ görmek istiyorum oğlum. Sen benim tek gülümsün, arran seni çok seviyor oğul..."

Son günlerde bir siyasal roman tartışması dallanıp budaklanarak gidiyor. Öyle ki, artık tartışma yer yer karşılıklı hakaretlere varıyor. Biz de Öküz Dergisi olarak amman polemikten geri kalmayalım dedik ve tartışmanın halaybaşlarından Zeki Coşkun'a mevzuyu enine boyuna sorduk ve anlamaya çalıştık.

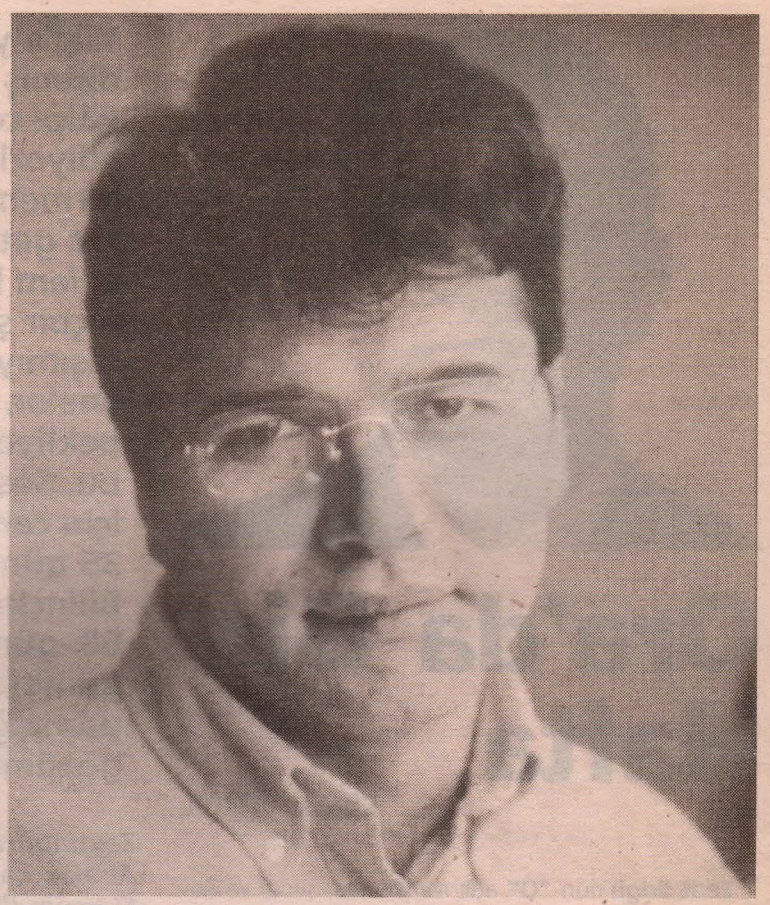

"Hayat romanı" diye bir şeyden söz edildiğine rastlamadım ben. Oysa bütün romanlar hayattan söz eder. Aynı şekilde, adı konsun konmasın, her romanda siyaset vardır. Suyu H^2O diye mi içiyoruz? Sadece roman değil, her şey siyasaldır. Ama siyaset, her şey değildir. Böyle de bir gerçek var. Öncelikle burada netleşelim. Bizdeki geleneksel yanlış, edebiyat ve romanın, siyasetin birbirine indirgenmesi, birbiriyle aynı sayılmasıdır bence.

Bu Siyasal Roman Muz Mudur?

Nedir bu siyasal roman tartışması? Ortalık toz duman... Kim ne diyor, belli değil...

- İyi ki açmışız mevzuyu. Millete konuşacak, dalaşacak, kurtlarını dökecek fırsat çıktı. Yıllardır edebiyatın üstüne ölü toprağı serpili. Pazarlama dışında; yazarın, yayıncının ya da piarcılarının -halkla ilişkilercilerin- ayarladığı röportajlar, tanıtım-pazarlama etkinlikleri dışında tek bir hareket göremezsiniz. Edebiyatla hayatın hiçbir ilişkisi yok gibi.

Görünür haliyle, sunulan biçimiyle edebiyat zamanın, toplumun, dünyanın, hayatın dışında. Ya da bunların hepsi var. Reklamlara bakın; orada yaşadığımız hayatın, zamanın, toplumun bir yüzü, bir sunuluş biçimi var. Televizyon dizilerinde de, magazinlerde de var... Edebiyatın, özelde romanın görüntüsü bunlarla aynı. Edebiyat kendi dilini, kendisini konuşmuyor. İlk kez siyasal roman konusuyla buna kalkışır gibi olduk.

Tartışma, hakaret düzeyine varmadı mı?

- Doğru, geleneksel alışkanlıklar ve hastalıklar depreşti. İş bir konuyu tartışmaktan çıkarılıp hızla kişiselleştirildi. Senben, sizin takım-bizim takım meselesine, küfüre, hakarete döndü. Tatsız, bildiğimiz şeyler. Hayırlara vesile olsun diyorum. Oluyor da; birincisi, sapla saman ayrılıyor, ikincisi, memlekette "siyasal roman" yazılıyormuş, bu vesileyle öğrendik! Tartışma dolayısıyla yeni yayımlanan üç romana hemen bu etiket yapıştırılıverdi.

Hangi romanlar bunlar?

- Örneğin **Selim İleri**'nin 1990'lardan beri yazdığı romanlar, "siyasal roman"mış... Ben bunu anlayamadım. "**Geçmiş, Bir Daha Geri Gelmeyecek Zamanlar**" üst başlıklı kitapların ilki, **Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın**'ın yayın tarihi 1991. Sondan bir önceki roman **Cemil Şevket Bey**'in yayını 1997. O zaman ne bunlar "Geçmiş, Bir Daha Geri Gelmeyecek Zamanlar" üst başlığını taşıyordu ne de **Semih Gümüş** dahil, kimsenin aklına bunlara "siyasal roman" demek gelmemişti. Fakat işte dizinin dördüncü kitabı **Solmaz Hanım**'ın yayımlandığı sıra ortalıkta **"siyasal roman"** konuşuluyor, bir de baktık **Selim İleri**'nin meğerse işte tam da onu; siyasal romanı yazdığı fark edilip keşfediliverdi! Herhalde en çok Selim İleri'nin kendisi şaşmıştır buna. Şimdi yazdıkları siyasal romansa, öncekiler neydi?

Oya Baydar'ın romanı **Sıcak Külleri Kaldı** da aynı şekilde, arka kapağında, gazete ilanlarında **"siyasal roman tartışmalarının orta yerine düşen ve noktayı koyan bir roman"** olarak sunuldu. **Mehmet Eroğlu'nun Yüz: 1981**'i de öyle. Bu siyasal roman muz mudur, nedir, anlayamadım ben.

Zaten tartışmadan da kimse bir şey anlamadı. Kimi öldü diyor, kimi yaşıyor diyor, kimi yok, kimi de var diyor. Sen ne diyorsun?

- Onu diyorum ben de, siyasal roman muz mu? Hangi niyetle okuduğuna, neresinden aldığına, baktığına göre değişir mi romanın niteliği, etiketi, adı! Bizde öyle yapılıyor. Keyfe göre. Bir şeyleri ya da birilerini pazarlamaya yönelik bir kodlama bu. Ya da yüzeyden, tek gözle okuma; sırf temaya takılma...

"Aşk romanları" dediğinizde, sadece içeriği değil, bir biçimi, yapıyı, kurguyu, zihniyeti de ifade ve işaret ediyorsunuz. **Barbara Cartland**'ı, bizde **Kerime Nadir**'i düşünün. Beyaz Dizi'leri falan... "Macera romanı" ya da "Cinayet/Polisiye" derken de öyle. Hikayeyle, anlatılanlarla sınırlı olmayan; aynı zamanda ortak, türdeş bir kurguyu, yapıyı, tekniği, söylemi de beraberinde taşıyan kodlamalardır bunlar. Ve dikkat edilirse hemen tümü, Batı'da **"pulp fiction"** denen, **"ucuz/piyasa romanı"**na özgü alt türler. Ben bu anlamda bir "siyasal roman" türünün varlığını bilmiyorum, rastlamadım. Tabii sosyalist gerçekçilik hariç. Olumlu tip-olumsuz tip-ideal tip temeline dayanan, tarihin bir dönemi için işlevsel olsa da geçersizleşen sanat/edebiyat anlayışı haricinde böyle bir şey yok. O da zaten "siyasal" değil, "ideolojik" roman ya da sanat. Bağımlı/güdümlü sanat-edebiyat, zamanında çok tartışıldı. Şimdi bizde "siyasal roman" öldü diyenlerin de, yaşıyor, yazılıyor diyenlerin de bu tür bir ideolojik perspektiften baktığını sanmıyorum. Şimdiye dek bu tartışmada yazılıp söylenenlerde **"sınıf/ideoloji"** kavramları hiç geçmedi örneğin.

Öyleyse mesele nedir?

- Mesele, galiba son 20 yıldır dünyada ve Türkiye'de yaşananları yeterince izleyememekten kaynaklanıyor. Göz, sahibinin bildiği kadarını görürmüş. **Goethe** öyle diyor.

Senin gözün ne görüyor?

- Şimdiye dek söylediklerim, özetle şu: Türkiye'nin kendine özgü tarihsel, siyasal koşullarıyla dünyadaki siyasal değişim, 1980'lerde ilginç bir şekilde çakıştı. Bizde askeri darbeyle siyaset yasaklandı ve her türlü melanetin, kötülüğün kaynağı olarak lanetlendi. Aynı dönemde ABD ve Batı'da siyasetin yapısı, biçimi, niteliği değişti. Deyim yerindeyse siyaset, siyasetten kovuldu. Siyaset, tanımlanmış ideolojilerden arındırıldı. Tümüyle gösteriye dönüştü; **siyaset=show business** oldu. Burada "show" görüntü, "business" işin aslı. **Adam Smith**'in gizli eli piyasayı nasıl biçimlendiriyorsa, iktidarları ve gündelik politikaları da biçimlendirir oldu.

Bizde de cunta sonrası ve **Özal**'dan beri uygulanan, yaşanan siyaset bu. Ve tabii her zaman olduğu gibi, dönemin egemen ideolojisi doğal olarak her alanda, bu arada edebiyatta ve romanda da yankısını buldu, karşılığını yarattı. 1980'lerin o sıcaklığı içinde önce tepkisel söylem öne çıktı bazı romanlarda: Siyaset **"vahim"**, siyasal kimlikli insanlar **"patolojik-hastalıklı unsurlar"** olarak çizildi. 1990'larda ise roman, yine dönemin egemen ideolojisine paralel olarak, geleneksel "sosyal içerik" ve söylemini büyük ölçüde terk etti.

Hatırlayalım: **Turgut Özal**, gözlerini devire devire **"Şunu da aççık aççık söyleyeyim, sosyal devlet bitmiştir"** demiyor muydu? Bakmayın siz, yazarımız-çizerimiz talimatlara ve devlete uyar. Devlet sosyal değilse, edebiyat-roman niye sosyal olsun. Tabii ki olmaz.

Siyasal romanın varlığına, yazılmakta, yaşamakta olduğuna kanıt olarak gösterilen yapıtların da yürürlükteki siyasal yapıya müdahelesi olmadığına, toplumsal-düşünsel bir karşılık yaratmadığına göre, nasıl bir siyasal işlev taşıdıklarını, gerçekleştirdiklerini sorguladığımızda, ortaya çıkan hiç.

Şimdi bu siyasal roman, özgün müzik gibi bir şey mi oluyor yani?

- "Hayat romanı" diye bir şeyden söz edildiğine de rastlamadım ben. Oysa bütün romanlar hayattan söz eder. Aynı şekilde, adı konsun konmasın, her romanda siyaset vardır. Suyu H^2O diye mi içiyoruz?

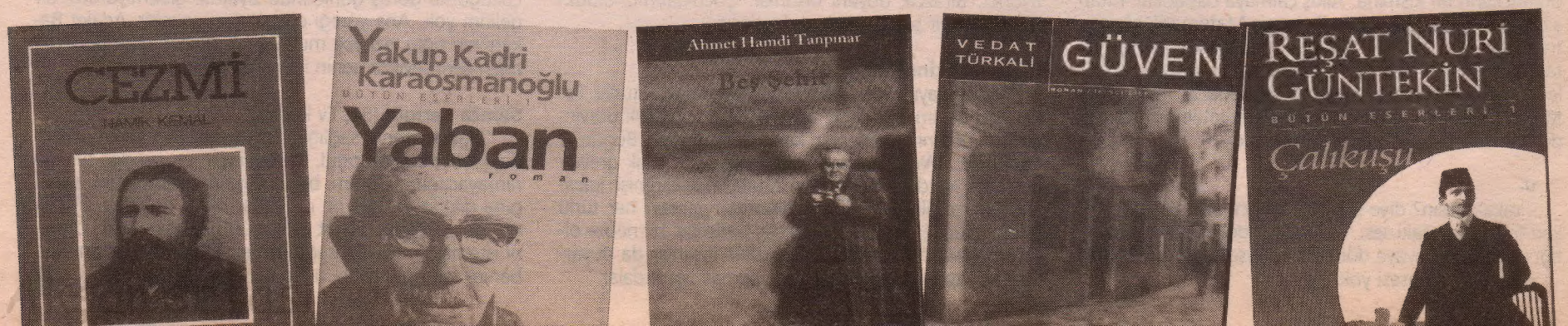

Sadece roman değil, her şey siyasaldır. Ama siyaset, her şey değildir. Böyle de bir gerçek var. Öncelikle burada netleşelim. Bizdeki geleneksel yanlış, edebiyat ve romanın, siyasetin birbirine indirgenmesi, birbiriyle aynı sayılmasıdır bence.

Etiketi ne olursa olsun romanın konusu insan, hayat, dünya, zaman, falan her şey değil midir?

- Evet, roman da, siyaset de hayata, insana, topluma, zamana, yaşanana bakar. Ama araçları, yöntemleri, söylemleri, amaçları ve nihayet sonuçları farklıdır.

En kestirmeden söylenecek olursa; siyaset her şeyden önce genelleyicidir, bütüne bakar. Roman, tekilleştirir, bireye, özele bakar. Siyaset, topluma, hayata yönelik programları üretir, cevap ve çözüm önerir. Romansa çözüm değil, çözümleme peşindedir. O nedenle de soru sorar. Siyaset, iktidar içindir. Edebiyat ve roman, bütün iktidarları sorgular, reddeder. Roman-siyaset ilişkisini, öldü-yaşıyor çekişmesinden çıkartıp burada tartışırsak belki anlamlı bir yere ulaşabiliriz.

Peki roman siyaset ilişkisi edebiyat tarihimizde hep böyle miydi?

- Türkiye'de roman siyasetle iç içe doğdu. Bir siyasal programın; Tanzimat'ın uzantısında biçimlendi. Doğuşundan gelen özellikler yüzyıla yakın süre, 1875'ten 1975'lere değin romana, edebiyata ana karakteristiğini verdi: Roman ve edebiyat insanları bilinçlendirmenin, uyarmanın, aydınlatma ve yönlendirmenin aracı oldu.

Tanzimat, iktidarı, devleti, siyasal yapıyı, toplumu yeniden tanzim etmeye; düzeltip onarmaya yönelikti. Edebiyatın, romanın temel anlamı, işlevi bu oldu yüzyıl boyunca. Yazan için de, okuyan için de! **"Misyoner gelenek"** diyebiliriz buna. Hemen söyleyeyim, sözkonusu geleneği, bugünkü koşullarla ve bakış açımızla yargılamaktan, olumsuzlamaktan yana da değilim. Her şey kendi tarihsel koşulları içinde değerlendirilir. Ayrıca bu misyoner ve kamusal işlev, söylem, okur-yazarı olmayan bir toplumda yeni bir tür olan romana hayatiyet kazandırmıştır. Bu da son derece önemlidir.

Edebiyat, roman kamusal vicdanın sesi olmuştur. Son yakın örnek: **Deniz Gezmiş**'in, **"biz buralara -yani sosyalist düşünce ve mücadeleye- edebiyattan falan geldik"** dediği unutulmasın. Ama tüm bunlarla birlikte roman, sonuçta üstlendiği ve kendini aşan ağır yükün altında ezildi, kayboldu. Deyim yerindeyse bir gölge oyunu oynandı: Romantik aşk hikayeleri üzerinden, edebiyat-roman kalıbıyla "siyaset" yapılmaya çalışıldı ya da edebiyat-roman havası verilmeye çalışılmış siyasal metinler üretildi. Sonuçta ortaya çıkan ne İsa'ya yaradı, ne Musa'ya... Ne romana, ne siyasete.

Sözünü ettiğin dönemde edebiyatçılar siyasete çok mu hevesliydiler?

- Kendiliğinden ortaya çıkan bir durum değil bu. Misyoner gelenek, yazarların siyasete düşkünlüğüyle ya da edebiyatı yeterince bilmemeleri, başaramamaları gibi bir zaafla da açıklanamaz.

Her şeyden önce doğrudan siyasetin kanalları tıkalıysa, orada her şey siyasallaşır. Her şeye siyasetin gölgesi düşer. Bizdeki gölge oyunun temel nedeni bu gibi görünüyor bana. **Marks**'ın sözüdür: **"Gerçek sınıf mücadelesinin olmadığı koşullarda edebiyat bunu yapar."**

Türkiye'nin tarihsel, özgül koşulları gereği, yüzyıl boyunca roman, büyük ölçüde sosyal bilimlerin; sosyolojinin, felsefenin, tarihin, siyasetin... işlevlerini de üstlenmek, paylaşmak zorunda kaldı. Unutulmasın; pozitivizm bile Türkiye'ye ilk kez edebiyat yoluyla, **Beşir Fuat**'ın yazılarıyla girdi, onun üzerinden tartışıldı... Bir yanıyla sosyalizm için de geçerli bu. Hatırlayın, biraz önce Deniz Gezmiş'in andım... 1960'larda Asya Tipi Üretim Tarzı; ATÜT tartışılıyordu, **Kemal Tahir** bunun romanını yazmaya soyundu **Devlet Ana**'yla. Karşı cepheden, sağdan **Tarık Buğra**'nın **Osmancık**'ı geldi... Örnekler sonsuz çoğaltılabilir.

Özetle, edebiyat ve özellikle romanda **"sosyal içerik"** ön plandadır. Zaten daha başta; 1870'lerde **"roman ahlaken faydalı mı, zararlı mı, memleket ve millet için gerekli mi-gereksiz mi"** tartışmalarıyla girdi bu topraklara. Oradan başlayarak da memleketin gündeminde ne varsa, onu kendisine ana mesele yapıtı doğal olarak. Ve bu da kötü bir şey değil!

Son olarak siyasal romana niye karşısın?

- Çünkü **Namık Kemal, Ahmet Mithat, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Reşat Nuri Güntekin, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa...** Ya da **Balzac, Flaubert, Tolstoy...** Aklınıza gelen bütün isimleri sayın, hiçbiri yazdıklarına, yaptıklarına "siyasal roman" demiyordu. Daha somuta gelelim; örneğin bizde 12 Mart-12 Eylül romanları var, Mütareke ya da Kurtuluş Savaşı romanları. Ne bunlar? "Dönem romanı"! Siyasal roman adlandırması, bizim okuma biçimimizin ürünü.

Ben derim ki, roman bir bütündür, bölmeyin! Aşkın ne günahı var, hayatın ne günahı var? Son örnek: **Vedat Türkali**'nin **Güven** romanı, **"TKP'nin gizli tarihi"** diye sunuldu. Peki ama, romanda ruhsal, duygusal ve cinsel öğe, en az siyasal öğe kadar ağırlıkta. Ne olacak şimdi? **Yakup Kadri**'ye, **Attila İlhan**'a baktığınızda da öyle...

Bir de şu var: Roman geleneğimizde siyaset başroldeydi, tamam. Ama bu, aynı zamanda var olan siyasal söylemin, zihniyetlerin, siyasetten anlaşılan durumun yinelenmesiyle sınırlı.

Muhalif cepheden bakıyor olsa bile, siyasal düzlemdeki olguların, kimliklerin, söylemlerin edebiyat diliyle yinelenmesi, "siyaset" değil bence. Bu olsa olsa, güncelle sınırlı kalmaktır. Başka bir deyişle "kendiliğinden ideoloji"dir.

Daha önce de yazdım, söyledim: Kendiliğinden ideoloji, güncelin egemenliğidir. Bu da popülizmi getirir. Dolayısıyla bizde romanın siyasal değil, büyük ölçüde güncel-popülist bir çizgi taşıdığı söylenebilir. Şimdi siyasetin modası geçti, yeni popülizmler var.

Fotoğraf: Hatice Meryem

Kitap fuarından çelişkili iki kare: Fransız Köylü Sendikası önderi Bovè, Bergamalı köylülerle dayanışma halinde! Güzel. Bir panelde bir dinleyici 'Ermeni Soykırımı meselesini neden tartışamıyoruz' diye soruyor!

Jose Bovè ve Ötekiler

RAGIP DURAN

Tüyap Kitap Fuarı'nın bu yılki konuklarından, İletişim Yayınları'nca davet edilen Fransız Köylü Sendikası önderi **Josè Bovè**'nin iki gün boyunca çevirmenliğini üstlendim. Bütün dünyada küreselleşmeye karşı kitlesel hareketlerin simgesi haline gelen Bovè'nin, Bergama köylüleri ile iki otelde, ikincisi Tüyap'taki panelde, üçüncüsü de Fuar çıkışındaki karşılaşmaları gerçekten heyecan ve umut vericiydi. Bergama köylüleri böylelikle bundan sonra IMF-Dünya Bankası-Dünya Ticaret Örgütü'nün diktatörlüğü olan küreselleşmeye karşı dünyanın dört bir yanında düzenlenen kitlesel protestolarda Anadolu'yu temsil edecek. Bovè'nin katıldığı etkinlikler başarılı geçti de, yabancısı olmadığım bir alanda bin bir sıkıntı ve üzüntüye girdim. Bovè ile söyleşi yapmaya gelen bizim genç meslektaşlar, belki ikisi hariç, ne söyleşi yaptığı kişiyi tanıyor ne de soru sormasını biliyor. Bovè hakkında hiçbir şey okumadan randevu almış, gelmiş adamın karşısına, teybini, kamerasını ya da not defterini açmış, ya daha önce yüzlerce kez sorulup yüzlerce kez yanıtlanmış soruyu soruyor ya da soru sormasını bilmediği için adamla adeta kahve sohbetine giriyor. Uzaktan bakan, Bovè'yi gazeteci, röportajcıyı da önemli biri sanır. Fuar'da bir de Belge Yayınları'nca düzenlenen bir panelde, **Ragıp Zarakolu** ve **Rıdvan Akar**'la birlikte 'Öteki kavramını aşmak' temasını tartıştık. Genel olarak sol ideolojiden yana olanlar, muhalifler bile, kimi zaman ötekini aşağılayan deyimleri bilinçsizce kullanıyor. Egemen ideolojinin dayattığı ayrıca da günlük konuşma dili içinde kök salmış deyimler kaçıveriyor ağzımızdan: Mal bulmuş Mağribi gibi diyoruz mesela. Kadınlara, çocuklara, üçüncü cins mensuplarına hakaretler içeren sözleri rahatlıkla her ortamda duymak mümkün. Onlar nasılsa öteki, yani bizden değil! Egemenlere ve medyaya inanacak olursak son on beş yıl içinde, öteki, Kürtlerdi ve Kürtlere yönelik kitlesel fiziki ve moral bir saldırıya tanık olduk. Son dönemlerde Ermeniler, yeniden öteki oldu. Ama sorun salt siyasal gelişmelerle ilgili değil. Çünkü henüz Habil'le Kabil arasında başlayan kavganın özünde de biz-öteki çatışması var. İnsanlık tarihi biraz biz tarihi ise, biraz da öteki tarihidir, ama en çok da bizle ötekinin ilişki tarihidir. Bağımsız, özgür ve özgün birey olamamanın acı ve sıkıntısını, 'biz' kimliğinin altına kaçarak çıkartmaya çalışırken, biz'i de ötekine kıyasla tanımlayınca, işte size biz-öteki çatışması.

Panelde **Rıdvan Akar**, Türkiye Rumları'nın öteki olarak muamele görmesinin trajik tarihçesini özetledi. Baştan sona baskı, zorbalık ve kanla dolu bir tarih. Ben de Batı'daki kimi olumlu örnekleri sergilemeye çalıştım. **Mıgirdiç Margosyan** ustanın dinleyiciler arasında bulunması, soru-yanıt bölümünü canlandırdı. Margos usta hoş bir katkı yaptı 'Öteki'ni aşma' meselesine. Son olarak ön sıralarda oturan genç bir hanım söz aldı ve "Ermeni Soykırımı diye bir mesele var. Öteki meselesinin tartışıldığı bir panelde hiçbir konuşmacı bu konuya değinmedi. Halbuki bizim Ermeni olarak böyle bir sorunumuz var. Her üç konuşmacıdan da Ermeni Soykırımı konusundaki düşüncelerini açıklamalarını rica ediyorum" dedi. Panel yöneticisi Zarakolu, Belge Yayınları olarak konuya ilişkin kitaplar yayınladıklarını hatırlatıp, Ermeni Soykırımı meselesinin önemini vurguladı ve Tüyap yönetimine gelecek yıl Kitap Fuarının tartışma konularından biri olarak **'Ermeni Meselesi'**ni önerdi. Ve zaman sınırlaması nedeniyle panel sona erdi. Türkiye'de resmi ideoloji var oldukça ve ifade hürriyeti bugünkü düzeyde kaldıkça, Ermeni meselesini özgürce tartışabilmek güç görünüyor. Tıpkı Kürt meselesinde olduğu gibi, Ermeni Meselesi de acaba neden Türkiye'nin içinden çok dışında tartışılıyor? Hata! Yer imi tanımlanmamış.

duran@fas.harvard.edu

Panter Emel Köşesi

EMEL YILDIZ

Çok Özneli Bir Yazı

İnsanlar istedi; yurtlarından, topraklarından, doğal ortamlarından, ait oldukları yerlerden koparıldılar. Kendilerine uygun görülen yerlere götürüldüler, gönderildiler, gitmeye zorlandılar. Trenlerle, kafeslerle, nakliye kamyonlarıyla, gemilerlerle... Yollarda öldürülenler, telef olanlar, yeni memleketlerinde yabancılaşan, kimliğini yitirenler. Birçoğu da yurdunu, toprağını, dağını özleyip dönüş hayaliyle gün saydılar. En hazin ve ürkütücü olanıysa, götürülürken, boyun eğmeyip, kafasını parmaklıklara vura vura ölmeyi seçenler. Baş kaldırmak, başını parçalamak da olabiliyor kimi zaman. Ben, hayvanat bahçesine gitmeyi reddedip intihar eden bir geyiği anlattım. Ama siz, özne yerine kimleri koymak isterseniz koyun. Hiç fark etmiyor.

Ye MC

Yaşadığımız şehrin en işlek gezmeye müsait caddelerindeki "Mc Donald's" mekanları, eğlendirici palyaçosu "Ronald Mc Donald"la çocukları cezbederek sömürü hortumlarını hayatlarınıza kurnazca bağlar. Bu doymak bilmez çok uluslu şirket her 6 saatte bir şube açarakkendine yeni sömürü alanları bulur.

Mc Donald's hâlâ açlık sınırında yaşayan milyonlarca insanın yaşadığı Latin Amerika'nın verimli topraklarında mamulleri için gereken hammaddeyi geniş otlaklar kurarak üretmektedir. Buralarda üretilen 145 milyon ton tahıldan sadece 21 ton et ve et mamulü elde edilir. Yalnız bu şekilde ve kıtalar arası nakliye gibi unsunlarla kaybedilen üretim zayiatı dahi Latin ülkelerinin açlık probleminin büyük kısmını halletmeye yeter. 5 hektar alanda üretilen soyadan 60 kişi beslenebilecekken bunu tüketen sığırların etinden sadece 2 kişi doymaktadır. Bir sığır bir insanın tüketeceği soyanın 10 katını tüketirken 7 gerekli proteinden sadece 1 et proteini elde edilir. 1. Dünya ülkelerinin aç sömürgenlerinin tıka basa doyması için kullanılan 124 milyon ton tahıl 20 milyar dolarlık israfa neden olmaktadır ki bu da tüm dünyanın yıllık yiyecek ihtiyacını karşılayabilecek bir miktardır. Dünyanın başta gelen ormanları Mc Donald's şirketi tarafından otlak olarak sistemli ve giderek artan bir hızla yok edilmektedir. Amazonlarda 20 seneden beri her geçen yıl artmak zorunda olan (sizin tüketiminize bağlı olarak) 100 bin sığır için 120 bin hektar tropik orman alanı, otlak ve mera olarak heba edilmektedir. Bu korkunç tükeniş sanayi toplumunun yarattığı merkezi üretim ve tüketim mantığının bir ürünüdür. Tüketilen her hamburger, insanların açlığına, hayati öneme sahip bitki örtülerinin yok olmasına sebep olurken Mc Donald's gibi tekeller hayatımıza hakimiyetini biraz daha arttırır. Zengini fakiriyle bu 'Fastfood' tuzağına düşen insanların ortak faydaları kendilerini ve hayatı sorgulamayışlarıdır. Bir şirketin nasıl olup da 6 saatte bir şube açabileceğini düşünmeyen, verdiği paranın kimin haznesine gittiğini, umursamayan, Mc Donald's'ın alternatifi olarak olsa olsa Burger King'i gören insanların zihinlerinde sadece sistem savunusu ve duyarsızlığı vardır.

ARTİZ mışık KAZ mışık

Televizyon kanalları yayınlandı, görmüşsünüzdür; şarkıcı **Tarkan** Paris'te bisikletiyle giderken karşısına bir kedi çıkmış, o da çarpmamak için kaza geçirmiş, kafasına dikiş atılmış. Bir kedi için yaralanmayı göze alacak kadar duyarlı bir Tarkan görmek şaşırtıcı oldu elbette. Ama bir-iki saniye sonra çok farklı bir şaşkınlığın eşiğinde buldum kendimi; geçirdiği kazaya karşılık iki kurban kestirmiş Tarkan.

Semiha Berksoy, sokak köpeklerinin öldürülmemesi için, hayvanları sevdiği için, hayvan koruma derneklerinin biri tarafından düzenlenen geceye davet edilmiş. **Semiha Berksoy**, üzerinde ayak bileklerine kadar uzanan bir kürkle **"hayvanlar öldürülmesin"** mesajı verdi kamuoyuna, iyi mi?

Mutfak Keyfi programına katıldı **Füsun Önal**, orada bir yemek yapacak. Önce kitabının reklamını yaptı, TÜYAP'taki imza günlerini bildirdi izleyenlere. Ardından ne kadar da vejetaryen olduğunu üstüne basa basa açıkladı. Sıra yemek yapmaya gelince **Füsun Önal** hangi yemeği yaptı dersiniz; sosisli, tavuklu börek. Yerseniz, afiyet olsun.

ÇaLıŞıRkEn

- Bienal gibi adamsın be!
- **İnter'deki Hakan Şükür gibi çekingen ve devinimli durma dost!**
- Ne diyiim ki komik olsun şimdi!
- **Cemal askere gitmemiş olm, Adana'da genelevleri teftiş ediyormuş!**
- Çalışmaya alışana kadar balık gibi oluyoruz!
- **Hayat'la arama girmeyin!**
- Nezle oldum piyade!
- **Haklıyım ama alacağım yok!**
- Hay dilini eşşek sıpası soksun!
- **Ben de burda günebakan çiçeğine döndüm!**
- Olm sübyancı mı oldun, seni lise ve dengi okullar önünde görmüşler!
- **Asmalımescit 56'nın yemekleri şahane!**
- Burası dergi ya, hayvanat bahçesi değil!
- **Şeri şeri leydi diyorum, başka da bişey demiyorum!**
- Zenginim, güzelim, saçlarım ipek gibi!
- **Kaçak buffalo geldi!**
- Deprefsmeyin ya!
- **Kültür galaksisi gibiyiz be!**
- İstanbul saydam günleri gibi adamsın!
- **Gerçekçi ol ciğerimi ye!**
- Bi dakka tarih tekerrür ediyor, bir şey eklemek isteyen var mı!
- **Turp var mı, turp!**
- Gel evimin Romen'i gel!
- **Yatmadan önce gözuçlarına mandal tak, sabah Gürcü olarak uyanırsın!**
- Hisli tashih yapmayın!
- **Pokemon teyze nasılsın pokemon teyze!**
- Yırtıp at hemen kendini!
- **Kendisiyle barışık olmayan insanlara düşmanım!**
- Birisini değiştirmek istiyorsan, onunla seviş!
- **Sözcüklerin sahibi kim ya!**
- En yoğun halimdeyim, git başımdan!
- **Benden iyisini mi bulacaklar sanki. İçkim yok, kumarım yok, aklım yok!**
- Her şeyi bilen insanlara karşı zaafım var!
- **Taciz olarak algılamazsan, kulağına bişey söyleyeceğim!**
- Sabaha doğru hem yorulmak, hem de sinirleri bozulmak insanı haşat ediyor!
- **Sinek Photoshop öğreniyor!**
- Tacizci hoşgeldin tacizci!
- **Dün akşam eve giderken hasta olacağını söylemişmiydin!**
- Limanı olanın aşkı olmaz!
- **Geceleri niye küpe takıyorsun olm!**
- Her çekmecede bir leşi var!
- **Geçen sayının şeyi nerede!**
- Git bak, uygunsuz vaziyette mi!
- **Ayağıma birşey olmadı ama cam kırıldı galiba!**
- Öküz takımı fena halde sözlenmeye, nişanlanmaya, evlenmeye başladılar!
- **Her topun bir dili vardır, direği yalar!**
- Kaşar, ekmek ve meyve suyu gibisi yok!
- **Nasa teknolojisiyle çalışıyoruz ama hala karnımız acıkıyor!**
- Prensip olarak prensip olayına karşıyım!
- **Ohh! Bi dergi daha bitti! Hadi Süper'e!**

Akşamsefası

Alooo! Öküz'den Arıyoruz?!

"Güzelliğin bir tek görünüşü vardır, çirkinliğin bin."

Victor Hugo

Alo Öküz'den arıyoruz, Feyhan Güver'le mi görüşüyoruz?
- Evet, ben Feyhan Güver.
Leman'da yayınlanan bir karikatürünüz yüzünden yargılandığınızı duyduk, geçmiş olsun.
- Teşekkür ederim. 22 Temmuz 2000 tarihli Leman'da yayınlanan bir karikatürüm, cinsel arzuları tahrik eder nitelikte bulunduğu için açılmış dava.
Davayı kim açmış?
- Birisi ihbar etmiş olabilir, ya da savcılık kendiliğinden açmıştır davayı.
Karikatürü bilirkişilerin inceleyeceği söyleniyor. Kim bu bilirkişiler?
- Ben de merak ediyorum. Bilmiyorum nasıl inceleyecekler karikatürümü. Bir grup adam karikatüre bakıp "Biz bundan tahrik olduk, halk da olur." mu diyecekler? Ayrıca karikatürün tahrik etmek gibi bir işlevi de vardır. Bir laf vardır, 'Karikatür önce güldürür, sonra düşündürür'. Hayır, karikatür bu kadar mıy mıy bir şey değil. Kızdırır da, üzer de, tahrik de eder. Ama o karikatürümde öyle bir unsur yok.
Bir sonraki dava ne zaman?
- Henüz belli değil.
Teşekkür ederiz Feyhan hanım, tekrar geçmiş olsun.
- Sağ olun.

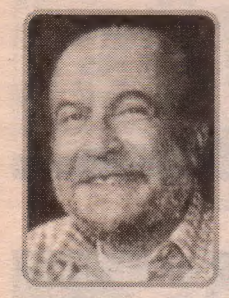

Alo Öküz'den arıyoruz, Nur Subaşı'yla mı görüşüyoruz?
- Evet, benim.
Vüsat O. Bener'in Ihlamur Ağacı adlı oyunu, yazılmasından 40 yıl sonra, ilk kez sizin yönetiminizde sahneleniyor. Neden 40 yıl beklenmiş?
- Dilinin çok modern olduğu ve o dönemde halk tarafından anlaşılmayacağı için bekletildiğini duyuyoruz. Gerçekten de çok zor bir oyun.
40 yıl aradan sonra oyunun sahnelenmesine nasıl karar verildi?
- Ben önerdim, Devlet Tiyatroları da kabul etti. Anlaşılması zor bir oyun. Halkın böyle piyesleri de seyretmesi lazım. Halk her şeyi kolaydan alıyor. Zor olanı da anlaması lazım. Benim devlet tiyatrolarında sahnelenen 'Gel Evlenelim Yürü Boşanalım' adında bir oyunum daha var. O bir komedi oyunu mesela. O anlaşılması kolay bir oyun. Ama Ihlamur Ağacı'nın absürd yönleri var. İnsanlar sürekli birbirlerine katlanıyorlar; aile içinde de durum böyle. Piyeste biraz bunlar anlatılıyor. Kısacası düz satıhta bir piyes değil.
Oyunun satır aralarında seks sıkça vurgulanan bir olgu...
- Türkiye her zaman sekse çok kapalı kalmış. Seks doğal bir şey ama insanlar bunu bilinçli yapmalı. Bu ülkede buna önem verilmiyor. Bence seks her şeyden önemli çünkü herkes seksten meydana gelmiştir. Bu, oyunda da var. Seks üstü örtülesi bir şey değil. Doğanın, Allah'ın bize verdiği bir nimet. Değerini bilmeliyiz; bu, alınıp satılacak bir şey değil.
İzleyicinin oyuna ilgisi nasıl?
- Şu ana kadar hep full salona oynuyoruz.
Teşekkür ederiz...
- Ben teşekkür ederim.

Alo Öküz'den arıyoruz, Karatoprak Sosyal Ekoloji Gazetesi mi?
- Evet, ben Yenal Yavaş.
Gazetenizden bahseder misiniz?
- Aslında Sosyal Ekoloji Gazetesi'ni geçen yaz çıkarmaya başladık ama istediğimiz şeyler gerçekleşmeyince yayını durdurduk. Çamlıhemşin, Bergama gibi yerlerde bürolar açmak ve o bürolardan gelen haberlerle gazeteyi çıkarmak istiyorduk. Ama bu isteğimiz gerçekleşmedi. Gazetemiz şu anda, Sosyal Ekolojik Dönüşüm adlı derneğin yayın organı olarak varlığını sürdürüyor. Bu henüz yasallaşmadı ama bu konudaki çalışmalarımız sürüyor.
Gazetenizin amacı nedir?
- Türkiye'de bazı çevreci örgütler var. Bunlar kapitalizmle ilgilenmiyor. Ağaç kesilmesin diyor ama o ağacın kesilmesine neden olan kültürü sorgulamıyor. Sosyalist gruplar ise bir yandan fabrikaların çoğalmasını isterken bir yandan da çevreci söylemlerde bulunuyorlar. Biz sorunların, insanların insanlar üzerindeki tahakkümünden kaynaklandığını düşünüyor ve bunu sorguluyoruz. Hem teorik hem de pratik yönden çalışmalarımızı sürdürmeye çalışıyoruz.
Dağıtım, periyod, tiraj...
- Periyodumuz aylık. Dağıtım sistemine girmek bizim için çok pahalı. Bu nedenle gazeteyi elden dağıtıyoruz. İstanbul'da kitapçılarda ve büyük gazete bayilerinde bulmak mümkün. Şehir dışında ise arkadaşlarımız dağıtıyor. Ayrıca gazete, posta yoluyla da istenebiliyor. Henüz iki sayıdır piyasadayız. Geçen sayıyı 2000 bastık ama kaç sattığımızı henüz bilmiyoruz.
Eklemek istedikleriniz...
- Çevre sorununa çevreciler ya da solcular gibi bakmıyoruz. Her şeyin temelinde tahakküm olduğunu düşünüyor ve bunu sorguluyoruz. Özellikle genetik, teknoloji, kentleşme masalarımızın çok ilgi göreceğini düşünüyoruz. İleride bir de uyuşturucu karşıtı masa açmayı düşünüyoruz. Teorilerimizi eyleme dönüştürmek, sosyal ekolojiyi hayata geçirmek istiyoruz. Zaten derneğimiz de çok yeni bir dernek, Eylül'de kuruldu. İsteyen arkadaşlar derneğe gelip çalışmalarımıza katılabilir.
Teşekkür ederiz, çalışmalarınızda başarılar...
- Biz teşekkür ederiz.

Alo Öküz'den arıyoruz, Avesta Yayınevi mi?
- Evet, ben Abdullah Keskin.
Yayınevinizden bahseder misiniz?
- Yayınevimiz 1996 yılında kuruldu. Dil konusunda yelpazemizi geniş tutuyoruz; Kürtçe, Türkçe, Fransızca yayın yapıyoruz. Öncelikle yayınlamayı düşündüğümüz yapıtların niteliğine bakıyoruz. Türünün kendine özgülüğü bizim için çok önemli.
Okuyucuların kitaplarınıza ilgisi nasıl?
Aslında genel olarak satışlar düşük. Fakat 70'li, 80'li yıllara göre kitap, gazete ve dergilerde artış var. Bence okur sayısı artmıyor ama bu yayın organları okuru bölüşüyor.
Son olarak hangi kitapları bastınız?
- İngilizce-Kürtçe 72 bin kelimelik bir sözlük, Ninova ve Kalıntıları, Metamorfoz ve Metin Kaygalak'ın 'Suya Okunan Dua' adlı kitabı basıldı. Kürtçe olarak Hasen-ê Mêd, Epilogya ve Halim Yusuf'un Mırî Rana Rin adlı kitabını okuyucuya sunduk.
Teşekkür ederiz, kolay gelsin.
- Biz teşekkür ederiz.

Alo Öküz'den arıyoruz, Duygu Asena...
- Evet, benim, buyrun.
İnternet üzerinden günlük bir romana başladınız. Proje nasıl doğdu?
- İnternetçi arkadaşım Serhat Ayanlı'nın fikriydi bu. Yazıldıkça okunan bir kitabın ilginç olacağını düşünüyordu. Bu arada ben bir kitap yazmaya başlamıştım. Doğan Kitap ve e-kolay, "Romanın bittiyse yayınlayalım." dedi. Ama romana daha yeni başlamıştım.Yazıldıkça okunan bir roman teklif ettim, onlar da kabul ettiler.
Bu Türkiye'de bir ilk. Peki dünyada benzerleri var mı?
- Her şeyden önce benim ilkim; bu nedenle benim için çok heyecan verici. Türkiye'de de ilk olduğunu biliyorum. Ama dünyada benzerleri var mı bilmiyorum.
Okurlar da fikir bildirerek romana müdahale edebiliyorlar. Okur müdahalesinin yazara etkisi...?
- Okurların bildirdiği fikirleri kabul edip etmemek benim elimde. Biraz kafa karıştırıcı, yalnızlığı yok edici bir şey okur müdahalesi. Çok iyi fikirler geliyor okurlardan. Bu çok heyecan verici bir şey.
Bu romanı kitaplaştırmayı düşünüyor musunuz?
- Tabii. Buna roman olarak başladım. Sanırım önümüzdeki senenin ilk aylarında kitap piyasada olacak.
Teşekkür ederiz, kolay gelsin.
- Ben teşekkür ederim.

Alo Öküz'den arıyoruz, FHM mi?
- Evet, ben Uğur Vardan.
Üçüncü yaşınız kutlu olsun. Amacınız..
- Derginin amacı klasik değerleri tersten okumak. Biraz hınzırlık, biraz p.çlik. Mesela bütün dergiler Anneler Günü'nde alışılageldik haberler yaparken biz, "Kız arkadaşınızla yalnız kalmak istiyorsunuz. Annenizi nasıl uzaklaştırırsınız." gibi haberler yapıyoruz. FHM biraz maço görünen ama aslında erkeklerin eksik yanlarını yüzüne vuran bir dergi. Leman mantığının iyi kağıda basılan ve kadın resmi yayınlayan hali diyebiliriz. Ama tabii çok politik bir dergi değil. Röportaj yaptığımız insanların da popüler insanlar olması gerekmiyor. Musluk tamircisi, vatman, troleybüs şoförü gibi insanlarla yapılan röportajlar dergimizde yayınlanıyor.
Okuyucu kitleniz kimlerden oluşuyor?
- Bu tam belli değil. En sıcak tepkiyi askerler veriyor. Birçok asker mektubu geliyor. Okuyucularımız daha çok belli ekonomik seviyenin üstünde, verilenleri reddeden, hayata hınzırca bakmaya çalışan insanlar. Türkiye'de kültürlü okuyucu tepki sunmaz. Bizi seven ama bize ulaşmayan bir kitle var.
Dağıtım, tiraj, periyod...
- Dağıtımı BBD sağlıyor. Tirajımız 15 bin ile 20 bin arasında ama promosyon verdiğimizde 25-30 bine kadar çıkabiliyor. Periyodumuz ise aylık.
Eklemek istedikleriniz...
- Dergimizde resim altları bence kalıcı ve anlamlı, bir olayı, durumu açıklamak için kullanılır. Biz resim altlarına dialoglar yazıyoruz, Türkleştiriyoruz. Mesela Robert Redford'un 'Ahlaksız Teklif' filminden bir sahneyi alıp altına, Necmettin abi gibi isimlerle dialoglar yazıyoruz. Derginin bu yönü çok seviliyor. Bizi diğer dergilerden ayıran en önemli özellik de bu.
Teşekkür ederiz, iyi çalışmalar...
- Biz teşekkür ederiz.

Alo Öküz'den arıyoruz, Ercan Akyol mu?
- Evet buyrun, ben Ercan Akyol.
Bu yıl 20.'si düzenlenen Uluslararası Nasrettin Hoca Karikatür yarışmasında 'Basında Yılın Karikatürcüsü' ödülünü aldınız. Bu konudaki düşünceleriniz?
- Öncellikle böyle iddialı isimler altındaki ödülleri soyut buluyorum. 18+1 yıllık yarışmanın sonucunda onore edilmek çok güzel bir duygu. Fakat jüriler değiştikçe ödüllerin de değişeceğini düşünüyorum. Günlük basında çok güzel karikatürler çıkıyor, hepsini çok değerli buluyorum. Bu arada Öküz çalışanlarına ilgilerinden ötürü çok teşekkür ediyorum ve selamlarımı iletiyorum..
Eyvallah.

Akşamsefası

Siyanüre Karşı Yürüyüş Eyledik

Bergamalı köylüler, siyanürcü şirket yasaları çiğneyip altın madenini çalıştırmaya kalkınca, köylüler Çanakkale'ye yürüyüşe geçip, geçen yüzyılın başında bu toprakları istila etmek isteyenleri hatırlattılar. O zamanın işgalcileri şimdiki küreselleşmeciler gerekli dersi şimdilik almış görünüyorlar; yürüyüş boyunca maden çalışmadı.

Bir sabah erken evlerinden tek tek çıktılar.

Köy yollarında birleşip, asfalta yürüyüşe geçtiler. Jandarma hiç durmadan "bu yaptığınız yasal değildir" diyordu.

Sol şeride, çizginin içine girdiler, arkalarını dönüp Çanakkale'ye yürüdüler

Arkalarında GİT ve Öküz Dergisi de...

Önlerinde Oktay Konyar ve bayrak vardı.

Şehirlerde pankart açtılar.

Otoyollara karşı da yürüdüler...

Eğlendiler...

İşediler...

Aktif dinlendiler...

Saygı gördüler

Saygı gösterdiler

Vardıklarında kitle olmuşlardı

Fotoğraflar: Timur Danış - Berna Yılmaz

Akşamsefası

Etyen Mahçupyan kendisini yirmi birinci yüzyıl İbni Sina'sı zannederek, ama aslında kendisine medeniyet getirmiş Batılılar'ın çakmağını görünce onları Tanrı sanan herhangi bir yerli psikolojisiyle, kanser hakkında ipe sapa gelmez, bilim dışı görüşler öne süren kimi şarlatanların maalesef sansasyonel ve zarar verici savunucusu oldu. Kanserin aşıyla önlenebileceğini söyleyen bir kliniğin sadece internetteki sitesinden yola çıkarak ve Amerika'da alternatif tıbbı savunan birkaç bilim adamından destek alarak üşenmedi on beş-yirmi yazı yazdı, televizyonlara çıktı, herkesle çatır çatır tartıştı.

Çağımızın Bir Bilim Kahramanı: Mahçupyan

ALTAY MARTI

Eski zaman alimleri farklılıklarının farkında olan kişiler olarak, şüpheyi hiç elden bırakmadan, neredeyse uhrevi sayılabilecek bir özgüvenle çevrelerindeki her şeyi didik didik ederlerdi. Tıp, felsefe, matematik, astronomi... Her şey iç içe geçerdi. Uzmanlaşma çok sonraları oldu. Ve bu sayede hem bilim gelişti, hem de kişiler hadlerini bilir oldu.

Bizim ülkemizin kahvehanelerinde en çok bilgiçlik taslanan iki konu olan futbol ve politika, biraz daha düzgün ifadelerle köşe yazılarında tartışılır hep. Fiyakalı bir fotoğraf gözünüzün içine "buyrun okuyun, müthiş saptamalar yapıyorum, ülke de kurtuldu, siz de kurtuldunuz" der gibi bakar, sizi hipnotize etmeye çalışır. Alışkanlıklarından asla vazgeçmeyen bireyler olarak acı da çeksek canımız da sıkılsa bu yazılara alışmışızdır. Sadece bizim canımız sıkılmaz elbette, yazdıklarından bıkmış usanmış, hayatın gizini bir türlü çözememiş; gelgitleri, istekleri ve hayalleri kuvvetli kimi köşe yazarlarımızın da canı sıkılır. Hele bir tutam da marjinal yanları varsa hemen ilginç bir konu bulurlar. Gerekli altyapıları hazırdır. Bilgi çağında yaşıyoruz ya, hemen bilgisayarlar açılır, internete girilir gerekli dokümanlar toplanır ve önce onlara "inanılır" sonra piyasaya sürülür.

Etyen Mahçupyan kendisini yirmi birinci yüzyıl **İbni Sina**'sı zannederek, ama aslında kendisine medeniyet getirmiş Batılılar'ın çakmağını görünce onları Tanrı sanan herhangi bir yerli psikolojisiyle, kanser hakkında ipe sapa gelmez, bilim dışı görüşler öne süren kimi şarlatanların maalesef sansasyonel ve zarar verici savunucusu oldu. Kanserin aşıyla önlenebileceğini söyleyen bir kliniğin sadece internetteki sitesinden yola çıkarak ve Amerika'da alternatif tıbbı savunan birkaç bilim adamından destek alarak üşenmedi on beş-yirmi yazı yazdı, televizyonlara çıktı, herkesle çatır çatır tartıştı.

Kanser henüz kesin olarak sağaltımı bilinemeyen bir hastalık olduğu için dünyanın her yerinde buna benzer hadiseler olur. Bizim ülkemizde de **Ziya Özel**'in zakkumu meşhurdu bir zamanlar. Fakat geçen sürede tek kanserli hasta bile çıkıp "ben iyileştim" diyemedi. Böyle biri olsaydı bizim gözümüzden kaçsa bile **Reha Muhtar** asla affetmez, günlerce ana haber bültenlerinde sevinç gözyaşlarıyla duyururdu bunu.

Sekiz yıldır radyoterapist olarak çalışıyorum. İki ayrı hastanede binlerce kanser hastasıyla karşılaştım, "bilimsel" olarak elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz hastalarımıza. Hastalığın seyri hem bizim hem de hastaların istediği gibi gitmediği zamanlarda, hacı-hoca şeyhlerinden tutun da bitki tedavilerine dek her yola başvuruyor hasta yakınları. Isırgan otunu bala karıştırıp yiyenler var, kekik suyu banyosu yapanlar var, ağrıyan yerlerine portakal nergisi yağı ile acı İsveç şurubu sürenler var. Şifalı bitkilere karşı değilim.

Kanser ürkütücü olduğu, insanın elini kolunu bağladığı ve elbette tedavisinin yan etkileri fazla olduğu için bir karmaşa yaratıyor.

Anormal şekilde çoğalan, bulunduğu organ veya dokunun işlevini yapmasına engel olan ve çeşitli yollarla başka organlara gidebilen kanser hücreleriyle başedebilmek için üç tedavi yöntemi var: Cerrahi girişim, kemoterapi ve radyoterapi. Bazı kanserlerde de (meme, prostat kanserleri) hormon tedavisi ilave olarak kullanılabiliyor. Bu tedavi yöntemleri kanserin türüne göre değişebiliyor. Örneğin lenf bezi kanserlerinde tümorün tipine ve evresine göre yalnızca kemoterapi veya yalnızca radyoterapi uygulayabildiği gibi ikisi bir arada da kullanılabiliyor. Dünyanın hiçbir ülkesinde örneğin ameliyat edilememiş bir beyin tümörünün tedavisine kemoterapi ile başlanmıyor, burada doğru seçim radyoterapi.

Radyoterapi radyoaktif ışınlar vererek, kemoterapi ise tümörü küçültmeye ya da yok etmeye yönelik ilaç tedavisi yapmak demek. Fakat hem radyoterapinin, hem de kemoterapinin önemli yan etkileri var. Saç dökülmesi, bulantı, kusma, kanın hayati elementlerinin azalması, ağız kuruluğu, bazı organ ve doku hasarları gibi. Bundan doktor da şikayetçi hasta da.

Alternatif tıpçılar ve sahtekarların da yandığı nokta da bu: Yan etkileri fazla olan klasik yöntemlerden vazgeçin, kanserin nedeni tıpkı tifo, kolerada olduğu gibi bir bakteridir, aşısını da biz bulduk, gelin parasını ödeyin, size de yapalım.

Rahim ağzı kanserinde, ağız boşluğunun üstü, burnun arkasındaki habis tümörlerde yapılan araştırmalara göre bir virüs ilişkisi var. Hafif bir mide kanserinde de bir bakteri saptanmış ve tedavisinde antibiyotik kullanılabiliyor. İnterferon interlökin gibi bağışıklık sistemini güçlendiren kimi aşılar da böbrek tümörlerinde ve bazı cilt kanserlerinde uygulanıyor. Ama bunlar asla **Etyen Mahçupyan**'ın iddia ettiği gibi **"bütün kanserleri iyileştiren ya da önleyen aşı"** kadar etkin değiller. Ve kanserin nedeni vücudun direnci azaldığı zaman ortaya çıkan bir bakteri değil.

Yıllardır **Dr. Ziya Özel** gibi cerrah olan ve prostat kanserine yakalandığında bu aşıdan faydalanarak iyileştiğini iddia eden, Amerika'da yaşayan bir Türk doktor prostat kanserinin modern tedavilerle zaten alt edebileceğini unutarak onkolojiye savaş açıyor. Haydi onu bunu tanımaz diyelim, **Kenan Evren**'i de mi bilmiyor. O da prostat kanserli değil mi? O da mı aşı yaptırdı?

Kaldı ki tıpta hastalık yoktur, hasta vardır. Bir-iki-üç-beş hasta emsal oluşturmaz. Genele bakmak lâzım. İşin ilginç bir yönü de bazı kanserlerin nedeni bilinmez şekilde kendiliğinden yok olduğu. Örneğin normalde kısa sürede karaciğere ve beyine sıçrayan bir cilt kanseri olan malign melanom kendiliğinden gerileyebilmektedir. Bunun yanı sıra böbrek kanserlerinde ameliyatla böbrek çıkarıldığında bir süre sonra akciğerdeki metastatik (sıçramış) tümör de kendiliğinden kaybolabilmektedir. Yani bu tür kanserleri ne klasik kanser tedavileri ne de aşı iyileştirmiştir.

Ortaya atılan bir iddia da kemoterapi ilaçlarının çok pahalı olduğu, dünyada büyük bir pazara hitap ettiğinden dolayı büyük bir pazara hitap ettiğinden dolayı ilaç şirketlerinin kasıtlı bir şekilde **"kanser aşısı"**nı engelledikleri. Birikimli gazeteci **Mahçupyan** çaktırmadan ve **"bir bilim adamı şüpheciliğiyle"**, okuru haberdar etme kamuflajıyla millete akıl-fikir veriyor: **Bu size kaderinizin değil kapitalistlerin bir oyunudur ey hastalar!**

Bilim canlıyı kopyaladı, insanın kopyasının da yapılabileceğini öne sürdü ve yapabilir de. Fakat burada **"etik"** devreye girdiğinden girişimde bulunulmadı. Hiçbir şey gizli kalmaz ve bilim adamları topyekun kapitalizmin hizmetkârı gibi davranmazlar. Etik sadece bazı marjinal canlı türüne ait değildir, herkes sakin olsun.

Kanser tedavisinde kullanılan yöntemlerle elde edilen başarılı ya da başarısız sonuçlar, klinik ve laboratuvar deneyler dünyanın "hakemli" ve saygın tıp dergilerinde yayımlanır. Bir aşıyla mucize yaratan dış mihraklı kliniğin çalışması bu dergilerce ciddiye alınmamışsa, ortada mutlak bir kumpas, hile ve desise kokusu hissedildiğindendir. Herkes **Mahçupyan** mı ki inansın?

Onkoloji vücuttaki kanser yapıcı genlerin varlığını, ya da kanseri engelleyici genlerdeki arızaları da tespit etmeye başladı ve çok umut verici gelişmeler var.

Bir doktor olarak bilimselliği alternatifi olmadığına inandığımdan savunurum, asla fetişist değilim. Bilgi, iktidarı perçinleme amacıyla kullanılmaz.

Aslında **Mahçupyan**'ın yaygarasını masum bulduğumdan gülüp geçecektim, ama tedavilerini yarıda bırakan hastaları, kafaları karışan hasta yakınlarını görünce yazmak zorunda kaldım bu yazıyı. Bir de devlet hastanelerinde yeşil kartlı, yoksul hastaların o "sihirli aşıya" hiçbir zaman ulaşamayacaklarını düşündükleri için bir kez daha "ezilmeleri" rahatsız etti beni.

Ekonomistler futbol yazısı yazabilir, gurmeler politika yapabilir. Bu, sen-benbizim oğlan muhabbetidir ve gizliden gizliye hor görülen avam tabakasına hiçbir zararı yoktur. Ama kanser gibi ciddi bir konuda asla seçkinci ve özgür bir can sıkıntısıyla yola çıkılmamalıdır. Erken internete girmek kanseri önlemez. ■

İbni Etyen Mahçupyan

Akşamsefası

Fasulyeden insanların marjinal, avangard ve alt kültüre ait sayıldığı şu jelibon edebiyat dünyasında sapına kadar gerçek, marjinal, avangard ve alt kültüre ait olan çok özel arkadaşımız, Öküz yazarı Mehmet Kartal'ı vakitsizce, genç yaşta kaybettik. 6 roman yazan Mehmet Kartal da sevgili Kanat Güner gibi hayatın onlara reva gördüğü tüm fenalıklara karşın yılmadan, usanmadan azimle büyük bir yazar olmaya çalıştılar. Ve ikisi de maalesef en verimli çağlarında makus kaderlerine yenik düştüler. Kartal'ı vaktiyle, Öküz'de yayınlanan kendi hikayesini anlattığı bir yazıyla anıyoruz. Hepimizin başı sağolsun.

Hayatım Harbiden Romandı Be...

Mehmet Kartal

13.2.1963'te, yani soğuk bir Şubat ayının uğursuz bir gününde Kırıkkale'de doğmuşum. Babam ben sekiz aylıkken kamyon kazasında ölmüş. Cici çocukların 'anne' dediği vatandaş ilk Almanya yolcularından olur. Ben ise, bir Lodos bir Poyraz derken Karayel ile savrulup durmuşum. Hani, beni kendi kafasına göre adam etme heveslisi akraba kamplarında ikametçi olmuşum. Akrabaların en neşeli tarafı dışarıya karşı geleneksel Anadolu erkeği hesabı hep erkeğin sözü geçmesi dalgasıydı. Lakin, eve dönünce ortaya geleneksel Anadolu kadını çıkınca iş sarpa sarardı. Erkek efendiler tarafından bol çikolata iltifatı görürdüm. Hani, erkek efendinin kaşı patlamış ya, merdivenden düştüğüne şahit misim hesabı diyorum. Kırıkkale zamanlarım anneannemin yaşadığı Kalecik ve babaannemin yaşadığı Güzeltepe Mahallesi'nde geçmiştir. Anneannem pek sabırlı bir kadın olmadığı için onu pek sevmezdim. Babaannem kovaladığı zaman ona, o kovaladığı zaman babaanneme takılma hesabı yapmışımdır hep. Ama babaannemin yerini hiç kimse dolduramaz.

Kalecik'ten kovulmamın ve bir daha o mahallede kabul görmeyişimin nedeni bir düğün olayıydı. Almanya'da akrabası olanlar düğün salonunda havalı muamele yapardı. Herkesin bahçe içinde bir veya iki katlı evi olduğu için, bir inceden terso olanlar kendi mekanını süsleyip o hesaptan giderdi... Bahçede düğün dernek havası yaşanıyor, eski uzun şişe Tekel birası ve Kulüp rakısı su gibi içilmekte. Damat ve gelin masada otururlar ve sırtları bahçe duvarına dayalıdır. Hani, bagajlar sağlamda hesabı. Damadın yanına giderim: **'İşin iş be abi, bana bir lira versene yarın sinemaya gideyim'** derim. **'S.ktir lan Alamancı piçi, bana karıyı sen mi buldun?'** hesabı yapar. Ben yol alırım. Vakit geç olur. Damat ve gelin hâlâ mutluluk gülücüklerinde. Ben asmaların arkasında iyice sıkışana kadar bira içerim. Çişim geldiğinde duvarın üzerine çıkar ve kamışı fora ederim, **'lan Kalecik piçi'** dediğim an bol kepçe işemeye başlarım. Damat efendi ve gelin hanım arkaya dönüp yukarı baktığı anda yüzleri sidik kokteyli ile tanışır. Damadın kafası biraz iyi ya, hafiften yalanır ama çabuk ayıkır keriz efendi. Gelin ve bahçe eşrafı feryatlarda: **'Lan bu Alamancının oğlu, namusumuza işiyor piç'** hesabı olur. Ben hâlâ işemekteyim. Bembeyaz gelinlik sarıya dönüşür. Demek ki kalite mekandan almamış Aveller. Seçim hesabı asfalt yeni yapılmış, yağ gibi kayıyor. Bütün Kalecik Mahallesi, ellerinde tandır odunu peşime düşer. Lakin, ben herkesin evini iyi incelemekten zevk alan bir vatandaş olduğum için zikzaklar çizerek damlardan semti terk eylerim. Peşimden damda Safari'ye çıkan birkaç ihtiyar hafiften gazi olur.

Babaannemin bahçeli evindeki en güzel anım, İstanbul'da hem okuyan hem çalışan amcama ait. Bir sabah uyanırım, başucumda bir mandolin. Babaannemin söylediğine göre kargalar getirmiş. Lakin, ben onu yiyecek türden bir vatandaş değildim. Bahçeye fırlayıp amcamı aramaya başlarım ve ağaçlardan birinin arkasında bulurum onu. Amcam bana hep **'Hergele'** derdi. Bir kere de ben ona **'Hergele'** dedim diye kıyamet koptu be. Bahçenin simgesi ağaçlardan sonraki en güzel dost köpeğimiz Avcı ölünce her şeyin tadı kaçtı. Altı yaşındaydım, kibrit çöplerinin barutlarını jiletle kazıyarak sigaranın nikelaj kağıdı içine paket edip patlattım. Biri ağır, ikisi hafif yaralı kardeşler yüzünden bahçeli evden dışarı çıkamaz olurum. O zamanlar her evin bir sarı yılanı olurdu, zehirsiz ve evcil yılanlardı. Babaannemin de iki sarı yılanı vardı. Akşama kadar yılanlarla oynar dururdum. Dışarı çıkamayışımın nedeni olan komşuların mutfak penceresinden yılanları pay ederim. Çocuklar kriz geçirir ve bu sefer depoya kilitlenirim. Ancak hava kararıp mahalle sükuta erdikten sonra biraz dolaşma hakkım vardır. Eskiden bahçeli evlerin ortak kenefi dışarda olurdu. Babaannem yaşlı olduğu için lazımlık kullanırdı. Bir gece lazımlığı kenefe dökmem için bana verir. Ağzına kadar dolu olan lazımlığı dökmeden taşırım. Kenefe yaklaşırken bir şarkı sesi duyarım, komşu kızı Aytül korkusundan şarkı söyleyerek kenef işini yapmaktadır. Beni babaanneme en çok şikayet edenlerin başında gelirdi zilli kız. İntikam için kendi ayağı ile gelmişti. Korkudan kapıyı açık bırakmış ya, sessizce yaklaşıp lazımlığı tepesinden aşağı boşaltırım. **'Anneeee, cinler geldi'** der ve susar. Kenefde uyuma meraklısı olduğunu sabah öğrenirim.

Güzeltepe Mahallesi'nden Sincan'a Dedem efendiye posta edilirim. Dedem efendinin söylediğine göre en çok sevdiği torunu bendim. Zaten beni çok sevmiş olduğu için, Almanya'dan anne hatunun gönderdiği Avrupa giyecekleri küçük tuhafiye dükkanının vitrinine koyup satardı. Ben de karalastik ve dandik giyeceklerle maçlarda çaydanlıkla su satardım. Dedemin kilitli bir dolabı vardı ve sucuk, pastırma, bal gibi yiyecekleri ikinci karısına bile göstermezdi. Biraz pastırma istesem cevap hazırdı: **'Lan torunum, ben hastayım onun için iyi yiyom. Senin gibi olsam da yavan ekmek yesem.'** Bir gün yine kaşıkla bal yerken tandır odunu ile kafasını yarışım nedendi acaba? Çabuk uyandı ve bana arada bir kıyaklar yapmaya başladı. İki pantolon giyerdi dedem efendi, az para üst cepte, dükkanın sermayesi iç ceplerde. Bir akşam rakıyı fazla kaçırır ve yaz helvası gibi olur. Traş kutusundan jilet alırım ve pantolonları keserek o zamanın parasıyla yirmi bin lirasını götürürüm. Bir ekmek seksen kuruştu.

Ben Ankara Gençlik Parkı ağalığı yaparken, Sincan Belediyesi bile saygın dedem efendinin torununu aramakta. Eee, Deli İbraam Ağa'ya herkesin işi düşmekte ya. Yaşımın küçüklüğü dalgasına çabuk yakalanır ve Sincan postası olurum. Dedem efendi beni direğe bağlayarak beygirinin kamçısı ile iyi bir ıslatır. Lakin, Gençlik

Akşamsefası

Parkı'nın kimsesiz çocuklarıyla birlikte harcamış olduğum on üç bin lirayı alamayınca kudurur. Kalmış olan yedibin lira onu keser mi hiç? Aramız bir daha düzelmeyecek kadar bozulur. O yıllar Dandy cikletlerinin içinde bir yüzü aynı beş yüz lira, arka yüzü hediye listesi olan kağıtlar çıkardı. Arkası imzalıyı bulan, harbi beş yüzlüğü kapacaktı, tabii hesapta. İmzalıyı bulup parayı kapanı gören olmaz. Laz bakkal, dedem efendinin yakın ahbabıydı. Sabahtan şaraba başlardı. Bir akşam helva gibi olduğu vakit, dedemin selamını söyleyip beş yüzlüğü bozmasını söylerim. Hiç bakmadan parayı alır ve çekmeceye atar. Bana dört adet yüzlük ve iki adet ellilik verir. Ertesi gün Tekel kamyonuna para verirken ciklet parasına uyanır. Tabi ben beş yüzlüğü harcamış olurum. Nasıl olsa iki kamyon odun yiyeceğim belli. Hiç olmazsa parayı yedikten sonra odunları yemiş olayım.

Kısa bir zaman sonra kendimi Almanya'da bulurum. Yatılı okullarda geçecek yıllarımın başlangıcı olduğunu nereden bilecektim. Anne hatun hafta sonları gelip iki paket çikolata, bir oyuncak araba falan getirirdi. Sonra, annenin gelinliğini tutan ender çocuklardan biri oldum. Sinir hastası ve manyak bir kadındı. Almanya'da beni başından atması imkansızdı, orası Türkiye değildi. Üvey babam çok kıyak bir adamdı ve bir gün bana şu cümleyi söyledi: **'Benim görevim reşit olana kadar sana bakmak ve öğretmektir. Ama İstanbul'a yerleşirsek ananın seni evde tutacağını sanmıyorum. Yalnız şunu bil, iş bulman, ev tutman için elimden geleni yaparım.'**

Okulun koridorlarında giyecek dolapları vardı. Almanlar harçlıklarını ceket, mont ve anorak cebine bırakırdı. **'Hocam bir çişe gideyim'** hesabı sınıftan çıktığım gibi, dört katlı okulun dolaplarını muayene ederdim. Bozuk paraları tuvalet sifonlarına atar ve sınıfa dönerdim. Çok gariban aile çocuğunu ucuza bisiklet sahibi yapmışımdır. Hani, sevabım olsun hesabı diyorum.

Ve İstanbul'a döneriz. İlk fırsatta sepet havasını alırım. Bir daha da yuvaya dönmem. Amcamdan başka hiçbir akrabam kalmadığını çabuk anlarım. Arkadaş neymiş onu da iyi anlarım. Küçükyalı 63 Sineması'nı soydum. İki gün sonra aynı sinemayı yine soydum ama yakalandım. Rancer Kalesi, rancerler, kelepçeyle, mahkemeyle tanıştım ama azat edildim. Amcam zaten çalışan yeni evli bir memurdu ve ben ona yük olmak istemiyordum. Yine bir yere daldım. Orası, burası derken yakalandım ve Kafesliköy ile tanıştım. **'Fasulyesini yiyenin, suyunu içenin'** kopamayacağı o mekanlar, yıllarca yuvam oldu.

"Zaman abi" çok hızlı uçarken, yedinci Kafes postası oluşumda Bolu-**Mudurnu Kaza Kafesi**'ne sevke gönderildim. Cezam bitince çıktım ve yürüyerek İstanbul'a geldim. Asker kaçağı olduğum için yolda jandarma yakalar ama serbest bırakır. Ama beni öyle haybeye misafir etmek olmaz. İstanbul'a yolum uzundur ve bir matarayı zula ederim. Ormanlardan, köylerden yürüyerek bu nankör şehre ayak basarım. Gidecek yer yok, para yok. Var olanlar ise açlık, umutsuzluk, yalnızlık ve nefret. Yolculuk boyunca Almanya yıllarımı düşünürüm. Bir zamanlar sahip olduğum yuva aklıma gelir. Karanlıkta bile sabaha kadar yürürüm. Bir yanda bütün olumsuzluklar var. Ama bir yanda da beni durmadan kamçılayan nefret var. Bir gazete ilanından Levent **Emmim Pizza**'da bulaşıkçılık işi bulurum. Sonra **Ortaköy Ziya Restoran**'da bulaşıkçılık yaparım. Bütün şöhretler mekana gelmekte ve ben bulaşıkhanenin kafesli penceresinden seyretmekteyim. İkinci bulaşıkçıya bakıp hep şöyle derdim: **'Bir gün gelecek ben de meşhur olacağım. Böyle yerlere yemek ve eğlenmek için geleceğim.' 'Bizim bulaşıkhaneden de bir yıldız çıkacak'** hesabı benimle dalgasını geçerdi herkes. Anne olacak kadının beni görmesi için sayfalar dolusu röportajlara ihtiyacım vardı. Ekranlarda görünmeliydim. Ama nasıl? Sonra her şey yine ters gider oldu.

Son olarak Cihangir'in kuytu bir yerindeki bekar evimde gece gündüz içmeye başladım. Güzel günler ve çöküş. Böyle mi olmalıydı benim sonum? Parasızlıktan ispirtoya limon, şeker su katıp intihar mı etmeliydim. Sonra ilk kitabım olan **Şeytan Dönemeci**'ni bitirdim. Başlangıç çok zor oldu. **Zeki Tombak,** derken **Adnan Özer,** ilk röportajımı yapan **Cezmi Ersöz**... Ve ben yeniden doğdum o kitapla. Sonra **'Ay Vakti'** adlı filmde oynarken buldum kendimi. **Mahinur Ergun, Zuhal Olcay, Müşfik Kenter, Füsun Demirel** vardı karşımda. Sonra **Metin Üstündağ** beni çağırır, konuşuruz, hemen **Öküz'**e başlarım. Çocukluğumdan beridir kurduğum hayallerim beni nerelerden alıp nerelere fırlatıvermişti. Ama yine aynı hayallerim, beni nerelerden alıp nerelere getirmişti.

Dördüncü kitabım olan **'Suçun Piçi'**nden sonra beşinci kitabımın elli ikinci sayfasını bitirip bilgisayarımı kapattığım an, **Kanat Güner**'in ölüm haberini duyarım. Başlangıcı yapmıştı ve ne olurdu devamını da getirseydi, çünkü getirmesi gerekirdi. Biz sokakların diliydik ve çok anlatacaklarımız vardı daha.

Şimdi kafama göre bir yaşantım var. İkinci kitabım yayınlandıktan sonra bilgisayar sevdasına yakalandım. **Şampiyon Daktilo Bilgisayar Kursu**'na takılıp on parmak öğrendim. Yetmedi, PC'ye merak sardım ve İstanbul **Murat Dersanesi**'ne takılıp haftada dört gün ders gördüm. Windows '95 canavarı oldum. Ama o da yetmedi. PC'den sonra Grafikerlik sevdasına yakalandım. Ve **Kök Teknik Hizmetler**'e takılıp Macintosh ile devam ettim. QuarkXpress - FreeHand - PhotoShop yeni sevdalarımdı.

Bazen çok büyük umutlar ve hayaller insanı batırır. Bazen da yükseltir. Ama hayatta her şeyin, kurulan hayallerin şekline göre oluştuğuna çok sonra uyandım. Anneme aileme duyduğum nefret yüzünden tek istediğim şey, bu ülkeye adımı bırakmaktı. Eğer onlardan önce geberirsem, bir yerlerde beni anacak çok insanlar olduğunu biliyorum. Ama, onları anacak bir evlat olmadığını çok iyi bildiklerinden de eminim. Hayat işte, **'Kiminin parası, kiminin hayır duası'** hesabı diyorum hani. **Anneler Günü,** sadece nefretimi kabartmaya yarar. Başka bir şey hissetmem.

Aşk konusuna da bir inceden takılayım, öyle çok bitmez, tükenmez aşklar gördüm ki, çok ucuza mezara gömüldüler. Hani, haybeye aşk tarlaları kuruyalı çok olmuş diyorum.

En uyuz olduğum şey, meydanlarda veya ekranlarda iki kelimeyi bir araya getirmekten aciz büyük başların **'Eeeem, aaaam, ooooomm'** demesidir. Kendine hayrı olmayanın kime ne hayrı olur be?

Çocukluğumda tepeden sidik kokteyline bulamış olduğum damat ile gelin şimdi iyice kaşar olmuştur mutlaka. Düğünlerini her anlatışlarında beni hatırladıklarından eminim. İyi veya kötü anılarla çok hatırlayanım olduğundan eminim. Haybeye hayatımız romandı demedik hani...

> **"Hayatta her şeyin, kurulan hayallerin şekline göre oluştuğuna çok sonra uyandım. Anneme, aileme duyduğum nefret yüzünden tek istediğim şey, bu ülkeye adımı bırakmaktı. Eğer onlardan önce geberirsem, bir yerlerde beni anacak çok insanlar olduğunu biliyorum. Ama, onları anacak bir evlat olmadığını çok iyi bildiklerinden de eminim."**

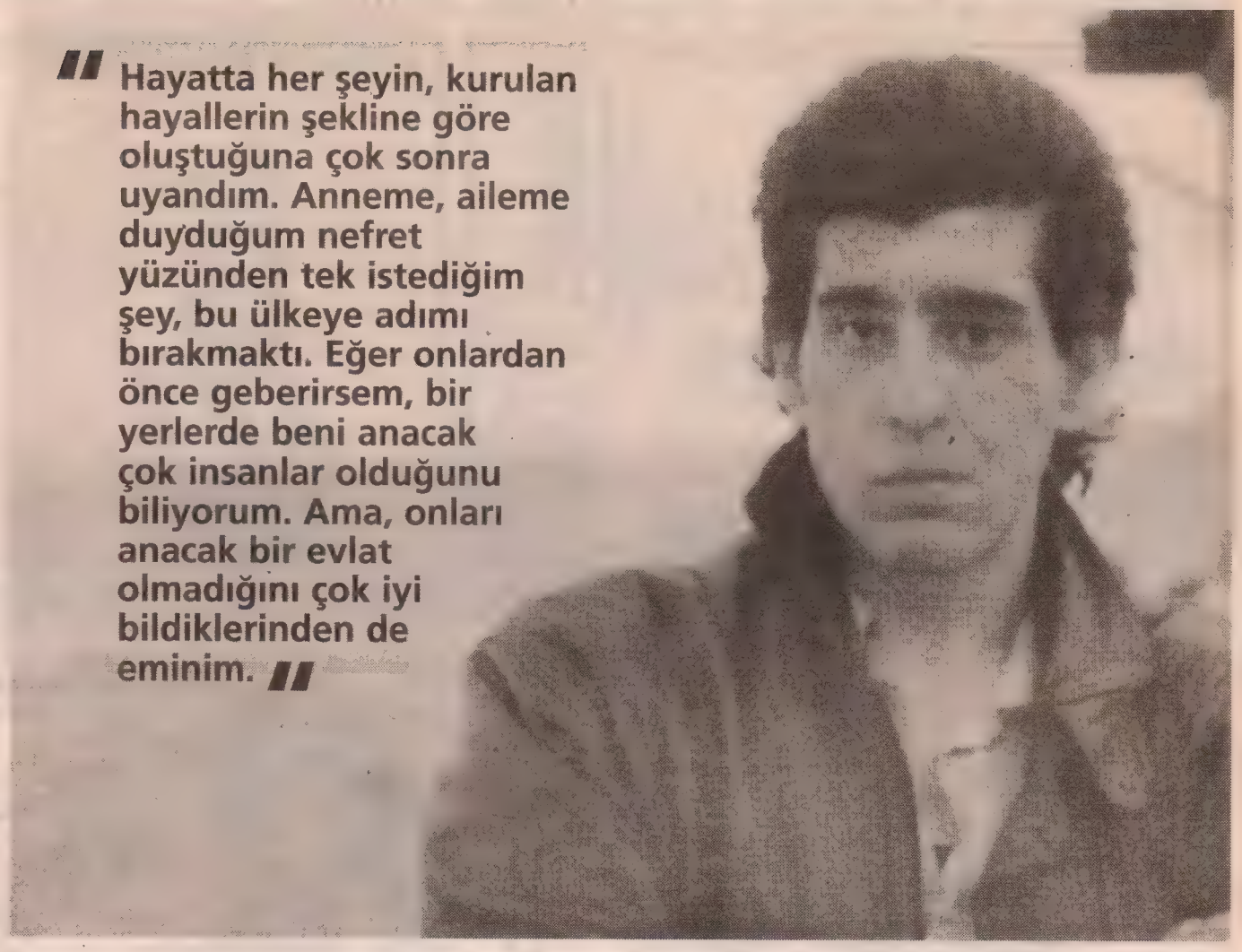

Günlerden Çarşamba, (Kentlerden Batman) Tutkulardan İnrtihar

GÜLAY BATUR

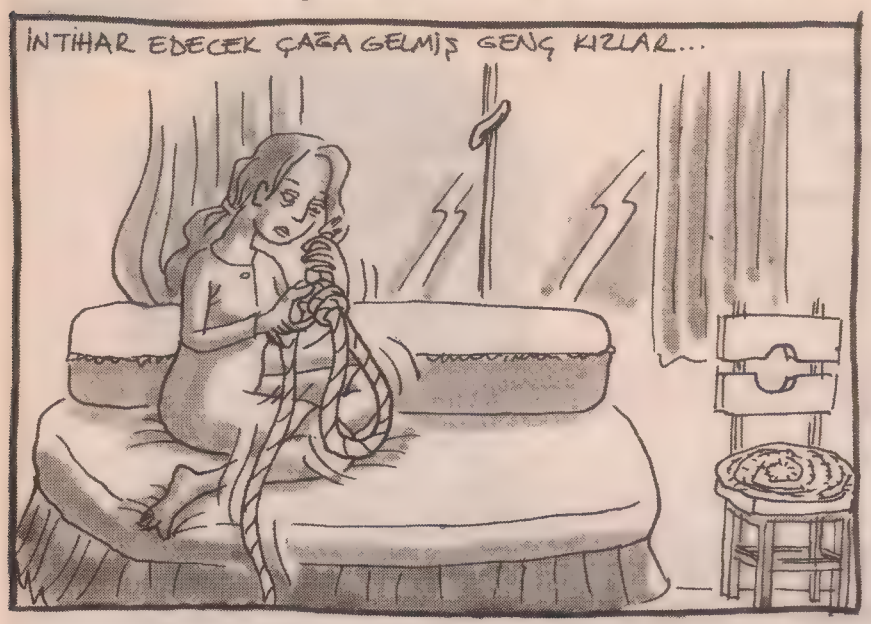

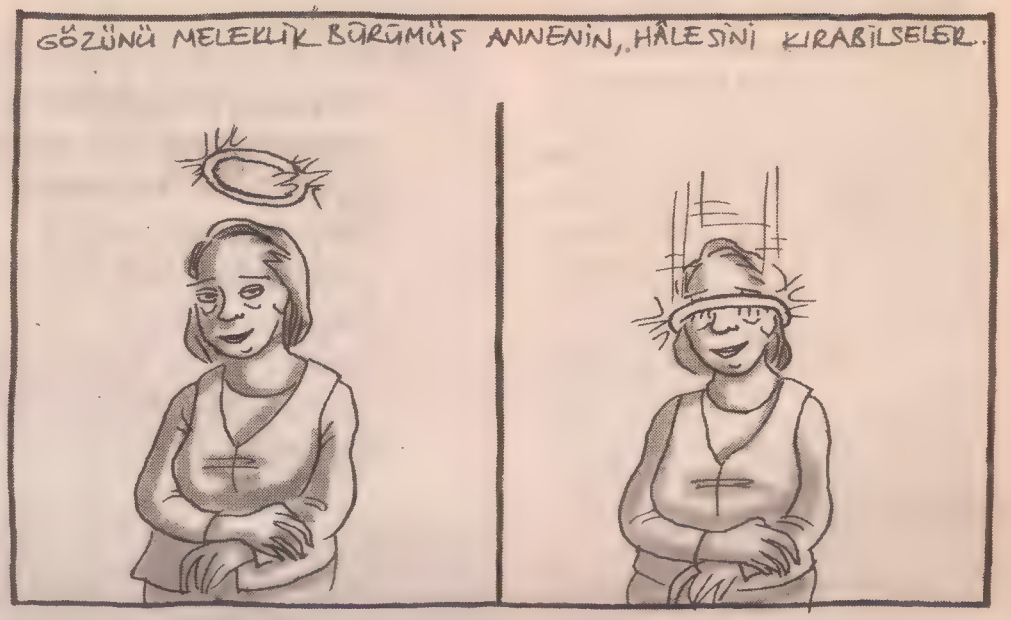

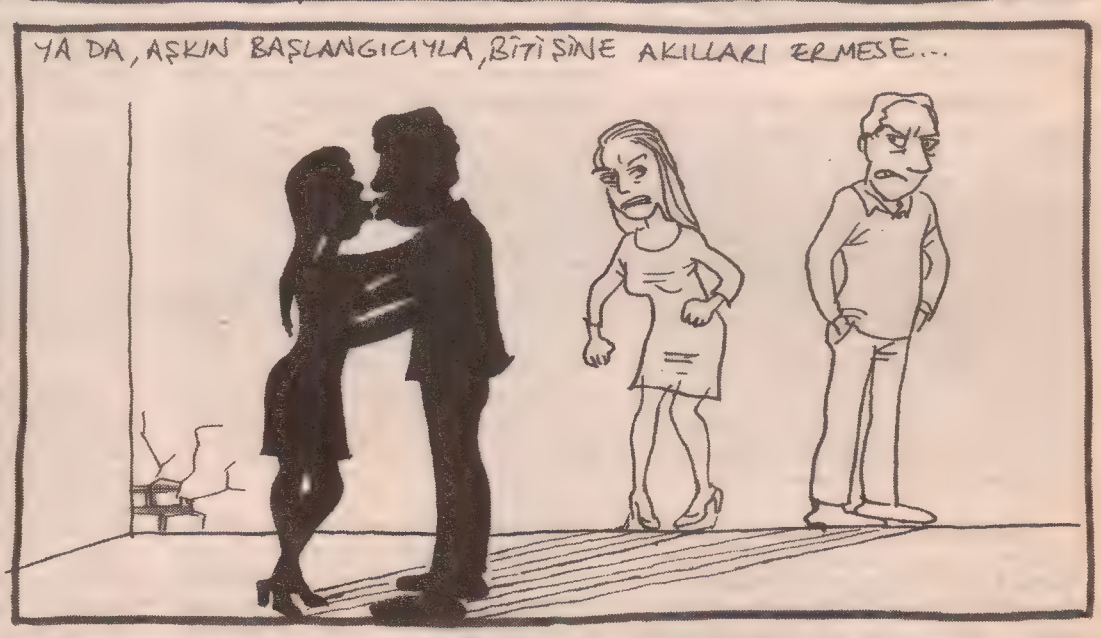

EN HÜZÜNCÜ PARÇASIYLA, UMUT OLSA ONLARA ŞARKICI..

Öyle uzakki yerim uzakları aşıyor. bütün özlediklerim benden ayrı yaşıyor...

ya herşeyim, ya hiçim.. sorma dünyam ne biçim. bir kördüğümki işim.. çözdükçe dolaşıyorrr..

UÇABİLSELER SONRA YAVAŞ YAVAŞ.. DAĞI ELE GEÇİRSELER...

KENDİLERİNE ATEŞ EDENİN YÜREĞİNE, BİR TAŞ ATABİLSELER...

TAM İTİRAZ DİLEKÇELERİNİ HAZIRLARKEN, GÜLMELERİ TUTSA, HINZIRLIĞA GÖÇETSELER...

Bu Veda mektubunu yazarken ben...

SUİKASTÇININ HAİN PLANLARINI ALT ÜST ETMENİN TADINI ALSALAR...

VRE ISMAYIL BOY ATMISSIN GÖRMEYELİ..

SENDE ÇOK BÜYÜMÜŞSÜN PANAYOT!..

VE OLACAKSA DA EĞER, BOMBACININ ELİNDE PATLAYACAK BOMBA OLMANIN KEYFİNİ BİLSELER...

CESARET EDEMEZLER, GEYİZLERİNİ BOYUNLARINA TAKMAYA....

Daha çok dergilerde yayınlanan şiirleriyle tanınan ve Grafon Kağıtları isimli dosyasıyla bu yılki İnkılap Kitabevi Şiir Ödülü'nü kazanan Didem Madak ile yine aynı yayınevinin roman ödülünü kazanan arkadaşımız Süreyyya Evren konuştu... İşte Didem Madak'ın Öküz'e anlattıkları...

Hayatımı Hiç Nokta Konulmadan Yazılmış Bir Çocuk Romanı Olarak Yeniden Kurmak İstiyorum

Hayat hikayelerine bayılırım. Ben toprağa 36 numara ayaklarıyla basan, biraz şaşkın bir kadınım. Tuhaf bir masal. Yerde ne var yer boncuk, gökte ne var gök boncuk işte ortasında ben varım. Hayatım uzun süren bir şaşkınlıktan ibaret olacak sanırım.

Uslu ve içine kapanık bir çocuktum ben. Ancak nedense birdenbire olmadık şeyler yapardım. İlkokul 1. sınıftayken evden kaçtım mesela...

Lisenin bahçesine gidip ayaklarımı kırmızı balıklı havuzun içine soktum. İğde ağaçları vardı bahçede bir de. Beni akşama buldular. O gün annemden yediğim dayak epey idare etti. 18 yaşıma kadar bir daha evden kaçmadım. Sonra 18 yaşımdayken yine evden kaçmaya karar verdim. Babama hitaben artık büyüdüğümü ve diğer bazı ehemmiyetli hususları belirten bir mektup yazdım. Sanırım kırmızı balıklı havuzu özlemiştim. Ancak bu kaçışımda bir daha eve dönmedim. Hatta evlenip kaçarak evlenen ilk şehirli kız unvanını aldım.

Yine ilkokuldayken, bizim sınıfta hep şımarık zengin çocukları vardı. Müstahdemin oğlu da bizim sınıftaydı. Onu hep iter kakardık. Çok ezik ve sessizdi. Bir gün işi iyice azıtıp onu köşeye sıkıştırdık ve mataralarımızdaki suyu kafasından döktük. Soğuktu. Üşümüştü ve titriyordu. Birden gözlerim onun kapkara, kocaman ve acı çeken gözleriyle karşılaştı. Afalladım ve kalakaldım. Eğer şairler birdenbire şair oluveriyorlarsa ve ben de eğer bir şairsem işte o gün şair olmuşumdur kesin. Belki o kara ve kocaman acıdan özür dilemek için yazıp duruyorumdur.

13 yaşımdayken annem öldü. Hani bazı insanlara isimleri çok yakışır ya, işte annem o insanlardandı. İsmi Füsun'du. Annemden bana kalan tek miras bir sihirdir. Onu ne zaman çok özlesem hep bir şiir yazdım.

Çocuk romanlarını çok severim. Özellikle Uzunçorap Pippi'yi. O benim kahramanımdır. Çilli, kırmızı saçlı ve palavracıdır. Birgün hayatımı hiç nokta konulmadan yazılmış bir çocuk romanı olarak yeniden kurmak istiyorum. Belki her noktanın bir süre sonra kanayan bir virgüle dönüştüğünü bildiğimden. Aniden şiir yazmayı bırakıp çocuk romanı yazmaya karar verebilirim. Zaten hiç prensibim olmadı benim. Bazen "Bak kızım şu üç günlük dünyada senin de bir prensibin olsun, bak elaleme nasıl prensip sahibi" diye nasihat ediyorum, ama olmuyor. Olamıyor. Dolayısıyla şiir yazmak gibi bir prensibim yok. Derdimi anlatmaya çalışıyorum ben. Patates baskısı yaparak derdimi anlatmam mümkün olsaydı kuşkusuz öyle yapardım. Hem eğlenceli olurdu böylesi. Hem daha az zarar verirdim kendime.

Pek çok işte çalıştım. Sekreterlik, anketörlük, pazarlamacılık, tezgahtarlık... Hepsinden de istifa ettim. İstifa etmeyi çok sevmişimdir hep. Tam benim tarzım. İstifa etmek kendimi çok asil hissetmemi sağlardı. Bence herkes en azından bir kere şöyle anlı-şanlı bir istifa etmelidir. Tavsiye ederim.

Boşandıktan sonra bir bodrum katında yaşamaya başladım. İkide bir su basardı orayı. Ben de eşyaları bir kenara toplar, sabırla pis suyu boşaltır ve Tanju Okan'ın kadınım şarkısını mırıldanırdım. "Sevdiğim o kadın yok artık bu evde" pis su boşalıp ev temizlendikten sonra, sevdiğim o kadın olurdum ben yine. Kendimi iyi ve güçlü hissederdim. Çapkın hayallerin çirkin ördeğiydim ben orada. Öyle çok mutlu oldum ve öyle çok acı çektim ki özgeçmiş falan hikaye, benim orada geçirdiğim üç yılda en özlü geçmişim saklı. Bir insanın hayatındaki en özlü şeyin delirmek olduğunu fark ettim ben orada.

Tam artık hayattan da istifa edip, kendimi hepten asil hissedebileceğim sırada oradan taşındım. Taşınmam gerekti. Kapıya kimin olduğunu bilmediğim şu iki dizeyi kurşunkalemle yazdım: "Irmağımda başımın döndüğü yıllardı/geçtiğim her yerde benden bir şeyler kaldı"

Sonra içime ve hatta dışıma kapandım. Küsmek gibi bir şey. Bir çeşit gölge fesleğeni. Bir çeşit olmayan hayat. Zaten hiçbir şeyi kararında bırakamamak ve ortasını bulamamak gibi bir sorunum var benim. Epeyce göçebe yaşadım, sadece iki valizim oldu. Bir yığın insan tanıdım. Ama hep yalnızdım.

Herkes nasıl oluyorsa kafasının içinde dolaşan kırk tilkinin kuyruklarını birbirine değdirmemeyi başarıyor. Bende bir kısa devre durumu var, organizasyon bozukluğu.

Hay Allah, Mustafa Topaloğlu gibi konuşmaya başladım. Ama bu işime geliyor biraz, beni eğlendiriyor. Prens Mizkin'in dediği gibi "Budala olsaydım, budala olduğumu düşündüklerini anlar mıydım hiç."

Bütün bu karışıklığın üstesinden gelmek için şiir yazıyorum. Benim gibi sağı solu belli olmayan biri için ve bir göçebe için şiir iyi bir yol arkadaşıdır. Yerin yedi kat dibine de gitsen, göğün yedi kat üstüne de çıksan seninle gelir. Şiir imkansız bir şeydir, mümkün değildir, çaresizdir. Bunu hissediyorum ben onda kendi umutsuzluğumu buluyorum.

Hani Yılmaz Güney'in "Umutsuzlar" diye bir filmi vardır. Hani Filiz Akın balerindir. Fırat ya aşkı ya silahı seçmek zorundadır. Aşkı seçer, ama vurulur. İşte ben şiirimde Fırat'ın vurulduğu sahneyi yazıyorum.

Gelinciklerle dolu tarlalara baktığımda üzüntüsünden kan tüküren Allah'ı görüyorum. Aslında bir tür veremli kız şarkısı söylüyorum, herkes bunun şiir olduğunu düşünüyor. Ne yapayım aşkın başka türlüsünü bilmiyorum.

Dergilerde falan bazen okuduğum şiirler öyle süslü ve özenli ki bazen utanıyorum. Ben herhalde gündelik hayatımda süslü bir kadın olduğumdan, şiirlerimi süsleyip, saçlarını tarayamıyorum, vakit olmuyor. Benim şiirlerin öbürlerinin yanında hamamdan çıkmış ahiretlikler gibi bakımsız durduklarının farkındayım. Bu yüzden sanırım hep acemi bir şair olarak kalacağım. Zaten hiç oturup şurasını şöyle yazayım, hatta şurasına da bir kuş kondurayım diye düşünmüyorum. Yazıyorum sadece.

Ayrıca o güzel ve süslü şiirler aynı bizim köşe başlarındaki Noel Babalara benziyorlar. Pamuk sakalları doğulu ve esmer yüzlerini saklayamıyor bir türlü. Yine de tonton ve şirinler tabii. Ben yine de komşu teyzelerin rüyasına giren nur yüzlü, ak sakallı dedeyi daha esaslı buluyorum. Gaipten gelecek her türlü haberi dikkatle dinlemek lâzım geldiği kanaatindeyim.

Edebiyat dünyasında neler olup bittiğinin pek farkında değilim. Dergileri de elime geçtikçe okuyorum. Mutlaka iyi şeyler oluyordur. Kendimi edebiyat dünyasına ait hissetmiyorum. Ben daha kıyıda köşede bir yerdeyim. Zaten son üç senede genelde Peygamberler Tarihi, Gazali, Arabi, Şeyh Galip, Mevlana falan okudum. Bu yüzden son dönemde bir edebiyat okuru bile sayılmam. Ama beni en çok etkileyen şairlerden biri Edip Cansever'dir. Bir dönem kendimi Cemile Hanım yerine koyup mektuplar yazdım. Ancak Hilmi Bey yeterince Hilmi Bey olamadığından vazgeçtim mektup yazmaktan ona.

Kadınlar hâlâ bezik oynuyorlar mı bilmem. "Her şeyi gördüm, içim rahat" diyebilecek kadar iyi bir şair değilim. Ben "eh bir şeyler gördük işte" diyebiliyorum sadece. Son dönemde elimden geldiğince bir hanımefendi gibi davranmaya çalışıyorum. Okulu bitirip hayata atılacağım artık. Hukuk Fakültesi son sınıftayım. Ben de çilemi bu şekilde dolduruyorum işte.

Kedileri çok severim. Sokakta geçenlerde bir tane gördüm. Siyah uzun tüylüydü. Göğsünde beyaz bir leke vardı. Bembeyaz, pos bıyıkları vardı. Aynı Nietzsche'ye benziyordu. Alıp eve getirsem teyzem istemezdi herhalde. Üzgünüm, Nietzsche sokakta kaldı.

Yürüyen merdivenlerden korkuyorum. Ben gideceğim yere kendim giderim. Ne münasebetle kayıp gidiyor onlar. Anlatabileceklerim şimdilik böyle, çok eğlendim teşekkürler.

Siz Aşktan N'anlarsınız Bayım!

Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Alt katında uyumayı bir ranzanın
üst katında çocukluğum...
Kağıttan gemiler yaptım kalbimden
Ki hiçbiri karşıya ulaşmazdı.
Aşk diyorsunuz,
limanı olanın aşkı olmaz ki bayım!
Allahla samimi oldum geçen üç yıl boyunca
Havı dökülmüş yerlerine yüzümün
Büyük bir aşk yamadım.
Hayır
Yüzüme nur inmedi, yüzüm nura indi bayım
Gözyaşlarım bitse tesbih tanelerim vardı
Tesbih tanelerim bitse gözyaşlarım...
Saydım insanın doksandokuz tane yalnızlığı vardı.
Aşk diyorsunuz ya
Ben istemenin allahını bilirim bayım!

Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Balkona yorgun çamaşırlar asmayı
Ki uçlarından çile damlardı.
Güneşte nane kurutmayı...
Ben acılarımın başını
evcimen telaşlarla okşadım bayım
Bir pardesüm bile oldu
İçinde kaybolduğum
İnsan kaybolmayı ister mi?
Ben işte istedim bayım.
Uzaklara gittim
Uzaklar sana gelmez, sen uzaklara gidersin
Uzaklar seni ister,
Bak uzaklar da aşktan anlar bayım!

Süt içtim acım hafiflesin diye
Çikolata yedim bi köşeye çekilip
Zehrimi alsın diye
Sizin hiç bilmediğiniz, bilmeyeceğiniz
İlahiler öğrendim
Siz zehir nedir bilmezsiniz
Zehir aşkı bilir oysa bayım!
Ben işte mirac gecelerinde
Bir peygamberin kanatlarında teselli aradım
Birlikte yere inebileceğim bir dost aradım
uyuyan ve acılı yüzünde kardeşimin
Bir şiir aradım
Geçen üç yıl boyunca
Yüzü dövmeli kadınların yüzünde yüzümü aradım
ülkem olmayan ülkemi
kayboluşumu aradım
Bulmak o kadar kolay olmasa gerek diye düşünmüştüm
Bi ters bi yüz kazaklar ördüm
Haroşa bi hayat bırakmak için
Bırakmak o kadar kolay olmasa gerek diye düşünmüştüm

Kimi gün öylesine yalnızdım
Derdimi annemin fotoğrafına anlattım
Annem
Ki beyaz bir kadındır, ölüsünü şiirle yıkadım
Bi gölgeyi sevmek ne demektir bilmezsiniz siz bayım
Öldüğü gece terliklerindeki izleri okşadım.
Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Acının ortasında acısız olmayı
Kalbim ucu karatmış bir tahta kaşık gibiydi bayım
Kendimin ucunu kenar mahallelere taşıdım
Aşk diyorsunuz ya,
İşte orda durun bayım
Islak unutulmuş bir taş bezi gibi kalakaldım
Kendimin ucunda
Öyle ıslak,
Öyle kötü kokan
Yırtık ve perişan
Siz aşkı ne bilirsiniz bayım
Aşkı aşk bilir yalnız

Didem Madak

26.10.2000 / Manisa

Öküz'ün ilk yıllarında ilk öykülerini yayınladığımız arkadaşımız Jaklin Çelik'in ilk öykü kitabı Kum Saatinde Kumkapı, Aras Yayınevi'nden yayınlandı. Kendisini yürekten kutluyor, nice kitaplara diyoruz. Jaklin; Ermeni olmak, öykü yazmak, insan ilişkileri ve hayat üzerine düşündüklerini Ali Kemal Yılmaz'a anlattı...

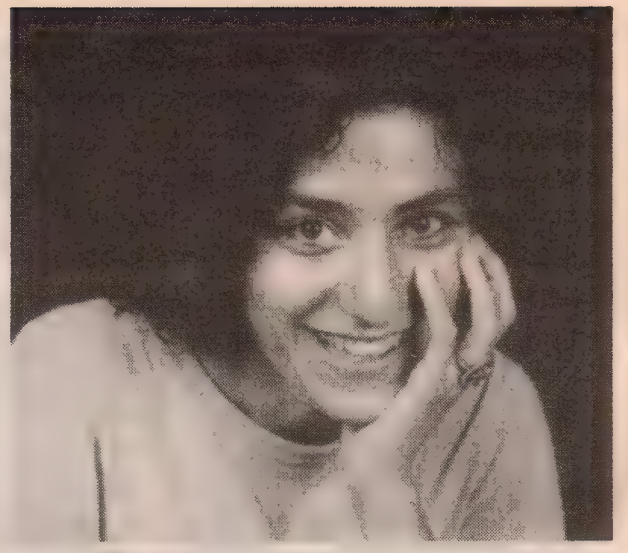

Benim İçin Öteki Yok

Çocukluk günlerimde pazar günleri sürekli kiliseye gönderilirdim. Bir gelenek gibi. Bu bende din olgusunu oluşturdu ama Ermeni kimliğimi ben sürekli ittim. Şöyle de denilebilir kendimi o fanusun içinde görmedim hiçbir zaman. Kendimi o fanusun içine koyduğum zaman öteki olurum, zaten son zamanlarda hep söyleniyor ya öteki, öteki diye, öyle bir öteki kavramı varsa ben hissetmediğim müddetçe kimse bana o yaftayı yapıştıramaz. Ben düşünmedikçe, öyle bir kusma olmadıkça benim için öteki yok.

Tabii çok ayrımcılık yaşadım; en yakın arkadaşım bizden ödünç bir şeyler alıp iade ederken "götür şu pazarların malını" demiştir. Böyle bir gerçek var. Bir yandan da hadi ya ben bunları hissetmek istemiyorum diye kovabiliyorum. Tabii bu tür şeyler insanda kabuk bağlamaya neden oluyor.

Çocukken mahallede arkadaşlarım Jaklin adından dolayı önce "Ermeni misin?" diye sorarlar sonra bana dokunurlardı. Ermeni farklı bir canlı olmalıymış gibi. Yaşamım boyunca beni Ermeni kimliğine hapsetmeye çalışanlara tepki verdim. Konulmaz istenildiğim fanusu hep teptim. Çünkü çok dar yaşamlar içinde kalmaktan beni kurtaran belki bu tepkilerimdi.

Ermeniler her şeyiyle bu toplumun değerlerini benimsemişler. Edebiyatta farklılıklar var mı? Hayır yok, müzikte farklılıklar var mı? Hayır yok. Bu topraklarda yaşıyorsak birbirimizden etkilenmemiz ortaya çıkıyor. Bu anlamda insanların her şeyi aynı, yemeklerine kadar. Sadece nüfus cüzdanındaki yazı farklı. Etkilenmeler sonucunda ortaya çıkan sorunlar yaşıyoruz. Biz aynı kültürün insanlarıyız diye bağırsak da onu öyle bırakmıyorlar. Sürekli bölmeye çalışıyorlar. Hatta Siirt'ten gelmiş bir Ermeni kızı var, başını günah diye açmıyor. Oradaki beraber yaşamdan kaynaklananları öyle bir sindirmiş ki. Dışlanmak korkusu bir arada tutuyor. Bir Ermeni kızı Türk'le evlendiği zaman dışlanıyor. Sosyal statüsüyle ilgili bir şey tabii. Fakat en alta bakacak olursak "orospu" damgasını yiyor. Bunun tersini düşüncek olursak, müslümanlar için de aynı şey geçerli. Dışlanma hiçbir zaman kaybolmuyor. Ermeni ile evlenenler için de dışlanma aynı. İsterse 20 kere vaftiz olsun, 20 kere kilisede düğün yapsın fark etmiyor. Baktıklarında "evet, evet bu müslümandı, oynuyor görüyor musun, aramıza girmeye çalışıyor, rol yapıyor" diyorlar.

Bu topraklarda yaşayan insanların psikolojisi diye bakmak gerekiyor. Geçmişten günümüze bu topraklarda sürekli çile çekmişler, aşağılanmış, dışlanmış ve Hıristiyan olduğu için gavur denmiş, geçmişe baktığımızda Varlık vergisi, 6-7 Eylül olayları, dolayısıyla o insanlar zırhlanma gereksinimi duyuyorlar. Çünkü geçmişte yaşadıklarından dolayı "öteki" olmuş, güven duygusu ortadan kalkmış. Bu yüzden yurtdışına göç yoğunlukla yaşandı. Amerika, Hollanda, Fransa ve Almanya'ya gittiler. Amerika'ya gidenler İstanbul burjuvazisiydi. Fransa'ya gidenler, çok Ermeni var diye gittiler. Hollanda ve Almanya, çocuklarına daha iyi gelecek isteyen Ermenilerin tercihiydi. Sosyal imkanlar çekici geldi. Orta tabaka yani. Aslında Hollanda çalışmadan sosyal yardımla yaşamak isteyen insanların tercihi oldu. Özellikle Doğu'dan çok göç oldu. Geri dönmek isteseler de dönemezler. Ekonomik özgürlükleri, döndüklerinde burada iş kurma olanakları yok. Amerika'dan geri dönen var. Ekonomileri güçlü. Bütün sülalem dışarıda, onlarda da Türkiye özlemi var.

Gidenler Hıristiyan ülkede din beraberliğine güvendiler, halbuki orada daha sert bir kayayla karşılaştılar. Öyle insanlar biliyorum ki Hollandalı kızla evlenen oğluna kıyamet koparıyor. '70 döneminden sonra bir jenerasyon kaybı sözkonusu. Çünkü orada gençlik çok şeyi aşmış. Eroin, esrar, eşcinsellik çok şey var. Bu düzensizliğe gençlerin girmesi aileyi müthiş rahatsız ediyor. Buradaki düzenli yaşam onlar için özlem.

Öykü üzerine sürekli notlar alıyor, çalışıyorum. Öyküler benim için soluk almak gibi birşey.

Sokaklarda gezen bir insanım. Yaşamadan yazmanız, üretken olmanın ne denli doğru olabileceğini tartışabiliriz. İnsanı yaşamak gerekiyor. Bazen not almakta bütün 'tını'yı bozuyor. Kafamda bir ampul yanıyor onu not aldığımda hepsi gidiyor. O bende demleniyor.

Yazımda sömürüye karşıyım. Yazarlığın, gazeteciliğin dışında Tarih Vakfı'nda çalışıyorum. Tarihe olan ilgimden dolayı çok keyifli çalışıyorum. Malzeme insan çünkü.

Kitabımın gördüğü ilgiden ürktüm açıkçası ben asla bu kadar ilgi beklemiyordum. Her şey çok iyi kitap cephesinde.

Yazar olarak yapılan söyleşilerden sıkıldım aslında. Gazetecilikten gelen hep soru soran ben iken birden soru sorulan oldum, alışmaya çalışıyorum.

En yakın arkadaşlarım beni aramıyor. Müthiş bir kıskançlıkla karşılaştım tabii. Genelleme yapmıyorum. Yazar olmak, isim olmak taşıması zor tanımlar. Çok veri istediği kesin. Değişim yaşamam kaçınılmaz bir olay.

Ben Akrep burcundanım. Her şeyi çok yoğun yaşıyorum, sevgiyi de sevgiliyi de. Çok açık, çok vericiyim, Son zamanlarda acaba böyle olmamak mı gerekiyor diye düşünür oldum. Problemleri ben mi yaratıyorum diyorum.

Bazen kendime soruyorum neden annemle yaşıyorum. Tamam ekonomik olarak yalnız yaşamak güç fakat katlanılamaz değil. Örneğin çekip yurt dışına giderim, biriyle birlikte otururum galiba anne bağımlılığım var. Bir başkasının hayatına karşı sorumluluk. Kendi hayatımın sorumluluğu artık benden çıktı ve anneme karşı sorumluluğa dönüştü. Bir de kadınların geçmişten, günümüze yaşadığı eziklik bir anlamda genç insanları da mahkum ediyor. Kaçış yok.

Yaşamım boyunca geleceğe yönelik hiç büyük projeler yapmadım, çünkü yaşama o kadar anlamlı bakmıyorum. Yaşamın geneline, insan ilişkileri dahil olmak üzere. Yaşamı 'ti'ye alıyorum açıkçası. Belki bize enjekte edilen yaşamı ciddi yaşama zorunluluğuna karşı ciddi olmamak gibi bir tavır içindeyim. Enjekte edileni reddetmenin bedeli ağır tabii ki fakat reddetmenin getirdiği yalnızlığımı seviyorum. Ailemin yanında, arkadaşlarımın yanında her yerde yalnızlık içindeyim. Annemle yaşıyorum. O'nun başka bir Jaklin'i var benden o'nu istiyor. Oysa o Jaklin ben değilim. Zaman zaman her şeye karşı tahammülümün kalmadığını hissederim. Yalnızlığı seçen benim. Yalnız kalmamak için birilerini kullanmayı da adilik olarak görüyorum.

Gazlı Bez

ALTAY ÖKTEM

oktemaltay@hotmail.com

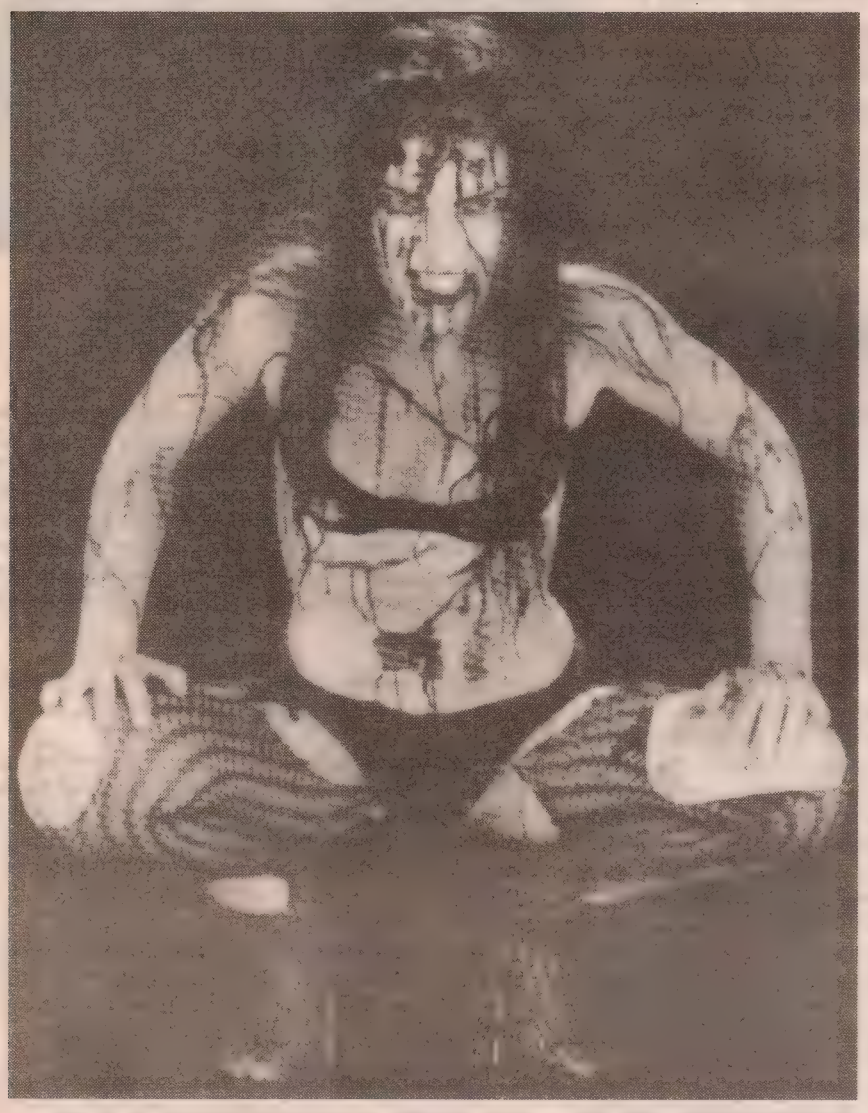

Kullanılmayan bir hız da kullanılan hız kadar erdemlidir ve insanın sahip olabileceği en önemli gizilgüçtür. Tırmanırken gereken hız kadar, düşerken kazanılan hız da anlamlıdır.

Zirve Bazen Aşağıdadır

Sevişmenin ilk ve en önemli koşulu; çıplak olmaktır. Çırılçıplak. Sözünü ettiğim, yalnızca elbiselerin ve iç çamaşırların çıkartılması değil elbette. Sevişme, insanın tamamen çıplak kaldığı, dış dünyanın ve kendi benliğinin olumlu - olumsuz tüm özelliklerinden sıyrıldığı tek eylemdir.

Kaybolarak var olmaktır bir anlamda. O yüzden erimekle eş anlamlıdır. Ölümle de eş anlamlıdır. Gelip geçici, anlık bir ölüm. Birkaç dakikalığına da olsa yaşamdan sıyrılarak, sınırsız bir yokluğun kollarında kaybolmaktır sevişmek.

Birbirine kenetlenmiş iki ölünün ağır ağır hayata dönmesi kadar büyük bir mucize olamaz. Tabutun yatağa, mezartaşının karyola başlığına, kurtlu toprağın yorgana, kefenin çarşafa, duanın punk müziğe dönüştüğü andır o.

Birkaç dakika önce gasilhanede yıkanmış, tertemiz bedenlerine gülsuyu dökülmüş iki ceset gibi kendi kutsal salgılarıyla sırılsıklam olmuşlardır ve büyük bir hızla gözlerini açarlar hayatın başka bir boyutuna.

Hiç kimse bir cesedi katilinden daha iyi tanıyamaz.

Ve hiç kimse ölmeden önce söylediği son sözü hatırlayamaz.

Hızla dönülür hayata. Çünkü hız, hayattaki en önemli özelliktir.

Hızın kullanılması zorunlu değildir elbette. Ama hıza sahip olmak, hızı kendi içinde biriktirerek çoğaltmak gerekir. Yeri geldiğinde hızlı koşabilmek, hızlı sevişebilmek, hızlı uyanabilmek, hızlı ölebilmek, hızlı bölünebilmek, hızlı dövüşebilmek, hızlı sızabilmek, hızlı toparlanabilmek için...

Yoksa ağır ağır değil, büyük bir hızla kayboluruz hayatın girdabında.

Kullanılmayan bir hız da kullanılan hız kadar erdemlidir ve insanın sahip olabileceği en önemli gizilgüçtür. Tırmanırken gereken hız kadar, düşerken kazanılan hız da anlamlıdır. Elbette düşülen yer yeterince derin ve düşülmeye değerse.

Şimdi bu satırları daha hızlı ve daha çıplak okumaya çalışalım. Derken büyük bir hızla ve çırılçıplak okuyalım...

Bu kadar hızlı okumaktan ağzımız kurursa, bedenlerimizi yalamak için gereken tükürüğü ödünç veririz birbirimize. Ya da birbirimizin dilini kullanmanın verdiği huzura kavuşuruz. Bir taşla kaç kuş hesabı.

O zaman sevişmenin ve hızla düşmenin erdemini de anlarız. Çünkü zirve bazen, hatta çoğu zaman aşağıdadır. Neyse, canınız cehenneme.

Bu "gadını" bulduğunda, beyaz kağıtlara döktüğü lacivert gözyaşlarının bir bahar valsiyle kurtulacağını da söylüyor aynı şiirde. Artık metafor mudur, imge midir anlamadım ama, ilginç bir şey. Hani gözyaşı kırmızı olsa neyse, lacivert gözyaşı hangi duygu seliyle boşalır ki insandan? Neden kadın değil de gadın istediği ise tam bir muamma.

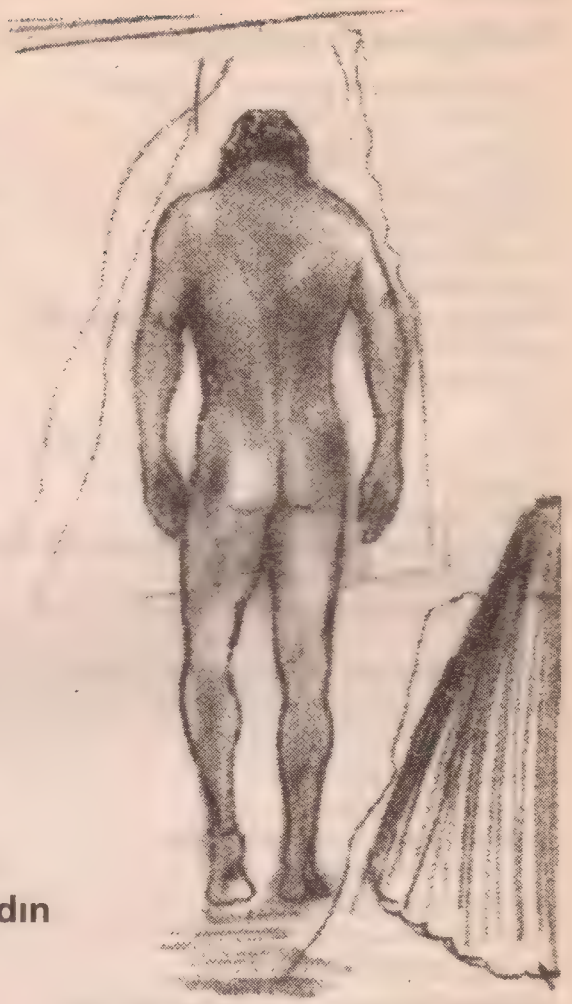

Erhan Güleryüz'ün "Kiremit Uçuran" adlı kitabından

"B Tipi" Şiirler

Bir kitabın arka kapağı, ön kapağından daha çok şey anlatır. Yazarın - kendince- en karizmatik görünmeye çalıştığı bir fotoğrafı vardır örneğin. Tanınmış bir yazar tarafından kaleme alınmış, basmakalıp övgülerden oluşan, silah zoruyla yazdırılmış hissi uyandıran bir değerlendirme yazısı da olabilir. Ya da kısa bir özgeçmiş, kitaptan alıntı... Amaç, okura ön bilgi vermek.

Son yılların kült yapıtlarından biri olan, **Salih Kayhan** imzalı *"Su Suya Susatıldı"* adlı şiir kitabı ise hem ön, hem de arka kapağıyla dikkat çekiyor. Her şeyden önce kitabın adı çok keyifli. Suyun suya susatılması yetmemiş, parantez içinde *"ve ona bile su satıldı"* yazılarak ilginç bir ironi yapılmış. Şair ön kapağa kendi fotoğrafını koymuş. Fotoğraf, neredeyse kapağın üçte birini kaplıyor.

Arka kapakta ise popüler isimlerin kitap hakkındaki değerlendirmeleri ve fotoğrafları var. Eşofmanlı olmasından ve bir topun üstünde oturmasından futbolcu olduğunu anladığımız **Hakan Tecimer,** en çok kitaba adını veren şiiri beğendiğini söylüyor. Şiir şöyle: *"Yara aldık yaralandık/ Zor yaşanır bu yarayla/ Daral geldi bunaldık/ Sevgi bile parayla."* Arka kapak yazarlarından biri var ki, gerçekten şiirin önemli bir sorununa parmak basıyor; *"Bir şiir kitabında şiirlerin çoğunun güzel olduğu şiir kitabı az bulunur."* Bu anlatımı kaykılmış değerlendirmeyi yapan hepimizin yakından tanıdığı biri; **İbrahim Sadri.**

Yine hepimizin yakından tanıdığı biri daha var arka kapakta; **Rafet El Roman.** *"Okuduğum şiir kitapları arasında üzerimde etki bırakan bir kitap olduğunu söyleyebilirim"* diyen **Rafet El Roman,** bu düşüncesinin nedenlerini de açıklıyor; kitap içten gelen duygularla yazılmış, samimi bir şekilde satırlara aktarılmış ve kitap böylece okunmaya değer olmuş.

Haklı. Dıştan gelen duygularla yazılsaydı kim okurdu o kitabı.

"Yeni bir haçlı seferi daha Preveze/ Tokat patlayacak suratında, sus geveze" diyerek tarihsel bilinci öne çıkarıyor **Salih Kayhan**. Aşktan çocuk sevgisine kadar insani olan her duyguyu mısralarına yansıtıyor. Örneğin, sokak çocuklarına seslendiği didaktik şiirini şöyle bitiriyor; *"Beni dinle küçüğüm / Yapma, etme, kaçma çocuk/ Başına bin dert açma çocuk / Evde huzurun yoksa da / Bu yaptığın çok saçma çocuk"*

Kitapta, kült yapıtların çoğunda görülen naiflik, sıcaklık var. **Ed Wood** filmlerinde, **Dr. Hüso'**nun albümünde rastladığımız şey; yani o dar pencereyi kıra döke dünyayı kucaklama kaygısı var. Bir yanıyla sevimli, bir yanıyla üzücü, ama ne olursa olsun keyifli. Bu yönüyle anılmasa bile, **Rafet El Roman**'la İbrahim Sadri'nin en sevdiği şiir kitabı olarak edebiyat tarihine geçmeyi hak ediyor.

Bir *"B Tipi"* kitap da Ayna grubundan tanıdığımız **Erhan Güleryüz**'den geliyor. Kendi deyimiyle *"minik minik yaşanmışlıklarını"* yazmış. Geçmişini unutmayan, en büyük zenginliğin özde olduğunu biliyor. Kasabanın yerlisi Kambur Metin'i unutmamış mesela. *"Ben hassas adamım"* diyor ve sürdürüyor şiiri; *"En büyük zenginliğin / sözde değil, özde olduğunu biliyorum / Arabama bakıp aldanma."* İnsanları öyle arabasına, yatına, jetine, hatta jet- ski'sine bakarak değerlendiremeyiz. Bu hassas şair bir de gadın istiyor. *"Beklentisi yalnız aşk, sadakati yürekte/ insanı insan edecek bir gadın istiyorum"* diyor. Bu gadını bulduğunda, beyaz kağıtlara döktüğü lacivert gözyaşlarının bir bahar valsiyle kurtulacağını da söylüyor aynı şiirde. Artık metafor mudur, imge midir anlamadım ama, ilginç bir şey. Hani gözyaşı kırmız olsa neyse, lacivert gözyaşı hangi duygu seliyle boşalır ki insandan? Neden kadın, değil de gadın istediği ise tam bir muamma.

Şiir altın çağını mı yaşıyor ne? Başka alanlarda popüler olan insanlar bile şiirsiz yapamadığına göre var bu işte bir hikmet.

Yüzlerce Kürt çocuğu; yedi, sekiz, dokuz en fazla on yaşındaydılar. Tıpkı benim neredeyse çeyrek asır önce bir yıl boyunca aynı sıraları paylaştığım Tatvan'daki sınıf arkadaşlarımın aynısıydılar. Üzerlerinde eğreti giysiler, kızların saçı lastiklerle at kuyruk yapılmış, oğlanlarınki özenle yandan ayrılmış; o kara saç, o kara bakış; o iç acıtan haykırış:

"Kendi Dilimizde Eğitim İsteriz"

Sadece bir yıl Tatvan'da yaşadım. On yaşındaydım ve benim için dünyanın öbür köşesi sayılan Bitlis'in bu ilçesinde ilkokulu bitirecektim. O güne kadar tam dört farklı okula gitmiştim. Tatvan ilkokulu beşincisi olacaktı. Beşincisi ve en garibi. Aslında, İstanbul içinde gittiğim okulların durumları da birbirine eşit değildi. Anadolu Hisarı'nda sıradan bir köy ilkokulundan hiç de farkı olmayan beş sınıflı okulumda, henüz üçüncü sınıfta olmama rağmen okul birincisi sıfatıyla el üstünde tutulmuştum; r harfini el yazısı yazmayı çoktan öğrenmiş olmam tüm okulu şaşırtmış, yaptığım sıradan mum boyalı resimler bile sınıf arkadaşlarımı hayretlerden hayretlere düşürmüştü. Orada sadece iki hafta okudum. Sonra başka bir yere taşındık ve sıradan bir İstanbul ilkokulunda kimseyi şaşırtmayan iyi bir öğrenci olarak üçüncü sınıfı bitirdim. Ama dörde geçtiğimde her şey yine tepe taklak oldu. Bağdat Caddesi'ndę kolej maratonunun en önünde koşan bir ilkokulda buldum kendimi. Tanrım, bu çocuklar neler biliyorlardı böyle. Benden başka sınıftaki herkes bu bilgilerle değil koleji üniversiteyi bile kazanırlarmış gibi göründü gözüme. İlk kez en arka sıraya oturdum ve bir yıl boyunca ite kaka anladığım derslerimle sıradan bir öğrenci olarak dördüncü sınıfı bitirdim. Tam kafamda sınıf bilinci oluşmaya başlamıştı ve ben kendi sınıfımı idrak etmek için kafa patlatıyordum ki babam beni havalara uçuran o müjdeyi verdi. Tatvan'a taşınıyorduk.

Tatvan, yani Anadolu Hisarı'ndakinden bile daha feci bir ilkokul beni bekliyordu. Anadolu Hisarı'nda prensestim, öyleyse Tatvan'da prensesler prensesi olacağım demekti.

Okulların açılmasına daha zaman vardı. Kısa sürede eve yerleştik ve bizim bildiğimizden bambaşka bir yaşamın hakim olduğu Tatvan'ı tanımaya, anlamaya ve ona alışmaya çalıştık. Bu tanışma süreci prenseslik düşlerimi usul usul söndürdü. Yeni oluşmaya başlayan sınıf bilincimin dağınık duran taşları yavaş yavaş yerine oturmaya başlamıştı. Burada, İstanbul'da geçerli olan hiçbir değerin anlamı yoktu. Burada başka bir devlet vardı, insanlar başka şeylere seviniyorlardı, başka şeylere üzülüyorlardı, şarkıları başkaydı, kokuları başkaydı ve dilleri bambaşkaydı.

Biz Türkiye'nin öbür ucuna değil yaşamın öbür ucuna gitmiştik. Meğer ışık renkleri batıda başka kırarmış, doğuda başka. Bu başkalık öylesine çarpıcıydı ki on yaşında bir çocuk bile anladı.

Okula ilk günden son güne kadar tuhaf bir eziklik içinde gittiğimi anımsıyorum. Ayakkabılarımdan utanıyordum çünkü lastik değillerdi. Çoraplarımdan utanıyordum yırtık değillerdi. Önlüğüm bile bir başkaydı. Evden fiyonklu kurdelelerle çıkıyor, eve saçlarım lastikle toplanmış dönüyordum. Boyalı kuş gibi Tatvan ilkokulunun ortasında kalakalmıştım. Farklılığım gerçekten arkadaşlarımın gözünü boyuyor, öğretmenimin hoşuna gidiyordu ama ben bundan zerre kadar haz duymuyor, aksine utançlardan utançlara uçuyordum. En korkuncu da konuştuğumuz dilin farklılığıydı. Ben bir uzaylı gibi konuşuyordum. Temiz, pürüzsüz, düzgün Türkçe'm, arkadaşlarımın anlaşılması çoğu zaman zor, çoğu zaman da imkansız Kürtçe vurgulu paramparça Türkçelerini eziyordu. Ben okuduğumu hemen anlıyordum, onlar kelimeleri telaffuz bile edemedikleri gibi okudukları hiçbir şeyi anlamıyorlardı. Beşinci sınıftaydık ama kimse sınıfta doğru dürüst Türkçe konuşamadığı için beş yılda bölük pörçük bir okuma yazma dışında bir şey öğrenen olmamıştı. Üstelik benim gittiğim ilkokulda her sınıfın eksiksiz öğretmeni vardı.

Tatvan'ın ikinci ilkokulunaysa kasabanın en yoksul ailelerin çocukları gidiyordu. Çoğu sınıf öğretmensizdi ve sınıflarda bizdeki gibi kalorifer yoktu, ortada bir odun sobası yakılıyordu. Annem bir süre bu okulda gönüllü olarak öğretmenlik yaptı. Çocukların ona "malım" diye hitap etmelerini önce doğal karşıladı. "Belki de 'malım' Kürtçe öğretmen demek" diye düşündü. Öğretmenler odasında çocukların ona muallim demek istediklerini öğrenince, arkası hızla gelecek o tuhaf burukluğun ilkini yaşadı. Girdiği sınıftaki çocukların çoğu Türkçe'yi anlıyor belki ama asla konuşamıyordu. Kırık dökük de olsa birkaç kelime konuşabilenler devamlı anneme İstanbul'la ilgili sorular soruyorlardı. Annem de onlara, göle hiç benzemeyen denizi, denizin üzerinde uçan martıları, vapurları, fırınlardan çıkan sıcacık susamlı simitleri, kalabalık sokakları, İstanbul'u, o uzak ülkeyi anlatıyordu. Onları hiç üzmeden, hiç kırmadan... Elinden başka bir şey gelmiyordu...

Evlerinde Türkçe konuşulmayan, anneleri, kız kardeşleri tek kelime Türkçe bilmeyen sınıf arkadaşlarımdan çok azı ilkokulu bitirdikten sonra ortaokula devam ettiler. Biraz parası olan aileler çocuklarına dükkan açtılar, orta halliler oğullarını bir yere çırak soktular, bazıları okul biter bitmez ortadan kayboldu, kızlar ya eve kapanıp dantel işlediler ya hemen evlenip bebek beklediler...

Ben İstanbul'a dönüp ortaokula başladım. O tuhaf çiçeklerle bezeli, ışığı kendinden, kokusu kendinden, girişi çıkışı herkese açık ama gözlerden ırak olduğu için içi kendi halkı dışında çok az yabancıya alışık, o unutulmuş ülkeden çıkıp kendi sınıfımın arasına geri döndüm.

Çizgi: Ender Özkahraman

Tatvan'da yaşadığım o bir yılı hiç unutmadım.

Tatvan'da okuduğum o bir yılın üzerinden tam yirmi üç yıl geçti. Bu anlattıklarım içimde, derinlerde bir yerlerde mışıl mışıl uyuyorlardı. Ta ki geçen ay TÜYAP Kitap Fuarı'nda yaşadığım, kalbimi feci şekilde burkan o ana kadar.

Fuarın son günüydü. Her yer tıka basa doluydu. Derken çok uzaklardan tiz bir uğultu kalabalığı yarıp ilerlemeye başladı. Sesin geldiği yere doğru merakla yürüdüm. Labirent gibi koridorların arasından birden yüzlerce küçük çocuk fışkırdı. Yüzlerce Kürt çocuğu. Yedi, sekiz, dokuz en fazla on yaşındaydılar. Tıpkı benim neredeyse çeyrek asır önce bir yıl boyunca aynı sıraları paylaştığım Tatvan'daki sınıf arkadaşlarımın aynısıydılar. Üzerlerinde eğreti giysiler, kızların saçı lastiklerle at kuyruk yapılmış, oğlanlarınki özenle yandan ayrılmış; o kara saç, o kara bakış; o iç acıtan haykırış:

"Kürtçe eğitim isteriz."

"Kendi dilimizde eğitim hakkımız."

Ağızları bağırıyor ama gözleri fal taşı gibi açılmış etrafa bakıyordu. Başlarında onları idare eden 15 yaşını anca bulmuş ağabeyleriyle ablalarının sözüne uyup slogan atarken, kendilerini bu hiç bilmedikleri ışıklı dünyanın ortasında, harikalar diyarında hissediyorlardı. Kitaplar, insanlar, kitaplar, ışıklar, kitaplar, İstanbul, kitaplar, başka bir dil, kitaplar başka bir dünya, kitaplar ve başka, başka, bambaşka şeyler.... Buradaki kadınlar annelerine ya da ablalarına benzemiyordu, erkekler babalarından ağabeylerinden öyle farklıydı ki. Büyülü bir dünyanın ortasında yüzlerce çocuk, her biri hülyalarında yapayalnız, sloganlarında bir ordu, bağırdılar, bağırdılar, bağırdılar. Çok korktum. Polisin gelmesinden, birilerinin çocukların ışıklı dünyasını bir anda korku tüneline çevirmesinden, şaşkınlıklarının kursaklarında kalmasından, meraklarının acıya, acının nefrete, nefretin ölüme dönüşmesinden çok korktum... Büyükleri onları geleceklerini öldürmek pahasına boylarından büyük, çıkmaz sokak bir savaşa sokmuştu. Onların içinde yaşadıkları ülkenin dilini öğrenemezlerse, gelecekleri olmadığını bilmek canımı acıttı. Yıllar önce doğunun Paris'i diye anılan Tatvan'da yaşayan ve Türkçe bilmedikleri için okuyamayan küçük Kürt arkadaşlarım hiç büyümemişçesine ve büyümeyecekmişçesine yanımdan geçip gittiler...

MİNE SÖĞÜT

Acıbadem Günceleri/1

23 Kasım 2000 Perşembe

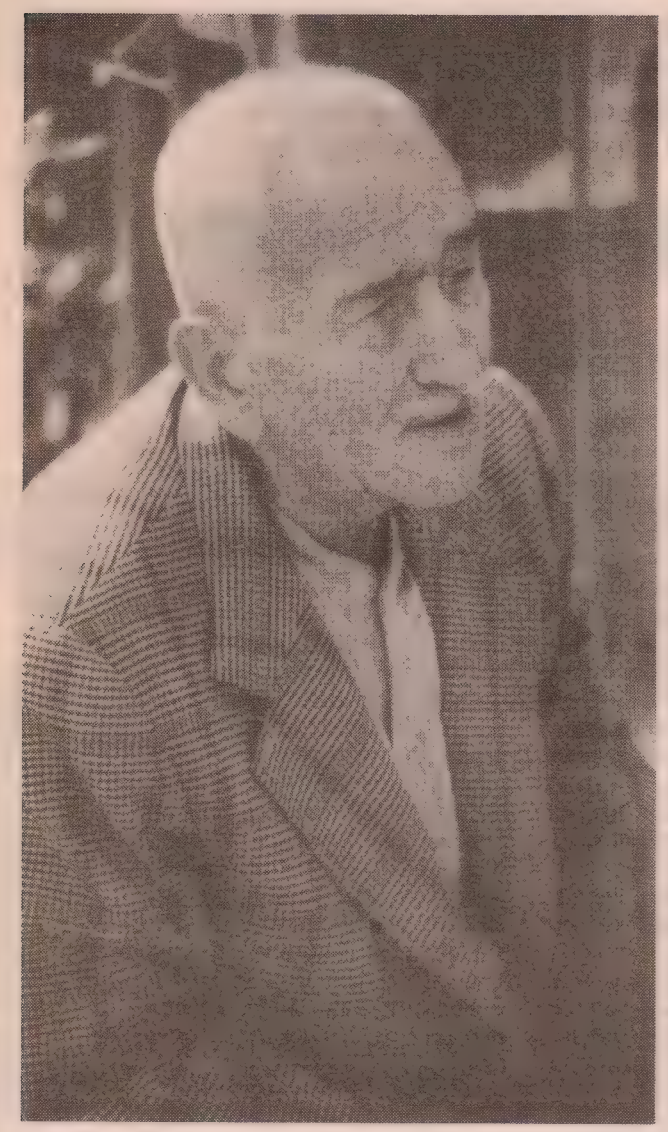

İstediğim kitapları getirmişler. **Martin Van Bruissen** yaman bir araştırmacı.
(Bir yandan da **"askeri bir din olarak müslümanlık"** yargımı oluşturuyorum. **"Esas duruş: Mülkün Temelidir"**e çalışırken bu düşünceye gelmiştim.) **Bruissen** şunu da demiş; **"Cumhuriyetin ilk yıllarında Mustafa Kemal'in Hacı Bektaş olarak yeniden doğuş söylencesi Aleviler arasında yaygındı."**
Bence biraz da **Luther**!

Bruissen yaman bir araştırmacı. Sivas ve Gazi Mahallesi Olayları'na denk gelmiş. (**Pir Sultan Abdal**'ın kızkardeşi **"ecemi"**, yani **ağbimi, "Sivas'ta astılar"** der.)
Cemal Süreya bir **Zaza** olarak **Sivas Olayı'**na nasıl bakardı acaba? Şimdi **Ziya Gökalp** için **Zaza** diyorlar.
Ziya Gökalp, Şeyh Bedrettin ile İstanbul'daki **II.Mahmut** türbesinin bahçesinde yanyana yatıyorlar.

Haydar Ergülen, Orhan Alkaya, Metin Üstündağ, k. İskender, İzzet Yasar (Reşit İmrahor), Enis Batur, Akif Kurtuluş, Mehmet Çetin, Fergun Özelli, Yücelay Sal...
Güven Turan haklı. **"Hüseyin Cöntürk gibi bir eleştirmene ihtiyaç var."** Eğer bugün **Hüseyin Cöntürk** gibi bir eleştirmen olsaydı herkes hakkında dosyalar açardı. İlk kitabını kendisi bastırmıştır, **Çağının Şairi.** Sonrakini de kendisi bastırmıştır, **Eleştirmeden Önce.** Ankara'da yaşıyor. Şimdiki bir sürü çocuk için bu gibi adamlar olsa iyi olur. **Hüseyin Cöntürk** sonra nedense çekildi.
(Ortaokuldayken öğrendim, Çin Seddi Moğolları engellemek için değil, Çin'deki uygarlık dışarı çıkmasın diye yapılmış.)

Şehzadebaşı'nda Turan ya da Ferah Sinemasıydı, orada film izlerken çay sigara içerdik, ışıklar on kere yanardı. Bir keresinde ışıklar yandığında bir baktık önümüzde **Orhan Kemal** oturuyor.

İlhan Mimaroğlu 1958'de **Milli Kütüphane**'de klarnet konçertosu yaptı. Çok eleştirildi. Dinleyiciler çok şaşırdı, güldüler de. Çok kısa, dınnn diye parçalar vardı.

Operada yuhalamayı ilk bizim grup yaptı. Demokrat partili bir milletvekilinin metresi olan bir kadın, şan bölümü mezunuymuş, bunu Karmen'e çıkardılar. Kurt kadın gibi dolanıyor sahnede. **"Eğer sevmezsen beni..."** diye dolanıyor sahnede. Biz de yuhaladık tabii. Sonra 80 yaşındaki bir İtalyan kadını oynattılar yine **Karmen**'de. Daha sonra da Yugoslav, karpuz gibi bir kadını aynı role çıkardılar. O sevildi.

Bir **Zaza** olan **Cemal Süreya** yıllar önce Acıbadem'de otururken oğlu Emrah üşümesin diye bir gece **Papirüs** dergilerini yakmak zorunda kalmış!

Ayağa Kalkanlar; **Halil Berktay, Taner Akçam, Vivet Kanetti**

ECE AYHAN

Avramila

EFLATUN NURİ

Alemdağı yanıyor, Mingin askerleri ellerinde alev saçan makinelerle ormanın derinliklerinde dolaşıyor. Yıldızlı bir gece, gök kıpkızıl, kertenkele adamlara ölüm saçıyorlar. Babam alevlerin ortasında, Barin'in ormanlarında, Alemdağı'nda, dikenlerin arasında, eli yüzü kan içinde, yeşil zehir gibi ekşi yaban eriği topluyor. Babam kertenkele adam gibi dalmış sık dikenli erik dallarının içine tek başına.

"Karamela kâğıtları ıslanmıştır." "....." "Mileden atmış para yuttum!.." "Derenin kenarında otlar bitmiş boyumu geçmiş...", "Kes."

Mecid Efendi Sarayı'nın yüksek duvarları yolun iki yanında uzanıyor. Babamın ayağındaki yemenilerin sesi, semerin kenarından sarkan hayvanın yem torbasının içinde terazinin ince zincirleri iç içe kefelerin ve dirhemlerin birbirine çarpması.. Eşeğin nal sesleri, küfeleri semere saran urganın gıcırtısı, o yüksek duvarlarda büyüyor, büyüyor sanki sarayın içinden geçiyormuşuz gibi sesler geliyor. Şimdi korkuyorum; kartal adamlar Mecid Efendi Sarayı'nın etrafında ellerinde uçları alevli mızrakları ile uçuşuyorlar. Sarayın büyük nakışlı kapısının iki yanında uzun küplerin içinden alevler yükseliyor. İri yarı kartal adamlar ellerinde ince uzun kılıçlarla nöbet bekliyorlar. Sarayın geniş mermer merdivenleri ıslak kartal adamlar uçları alevli mızrakları kaldırmış tek sıra renkli üçgen ve yırtmaçlı bayraklar, altında mermer sütunların gölgelerinde dizilmişler.

Sarayın geniş yaldızlı salonlarında Kral Vultan'ın kahkahaları çınlıyor... Mingin ülkelerinden getirilen tutsak sarı derili yarı çıplak kadınlar, Bayan Yıldız'ı kıskanıyorlar. Kartal adamların Kralı Vultan, göbekli sakallı bir adam iri iki kanadı arasından inen pelerinini sürükleyerek ilerliyor. Bay Tekin'in sevgilisi Bayan Yıldız'ı bileğinden tutup kendine çekiyor.. Bayan Yıldız haykırıyor.. Sarayın yeraltı zindanlarının tavanından yere su damlıyor taş koridorlar havasız rutubet kokuyor dar basık geçitler çanaklar içinde yanan bir tutam alevle aydınlanıyor. Bu sırada Bay Tekin işkence odasında, boynu ayak ve kol bileklerinden demir halkalarla duvara çakılı. Sivri ucu kızdırılmış demir çubuklar ellerinde maskeli iki kartal adam ilerliyor.

Eşeğin sırtındayım iki yanımda erik küfeleri eşek başını her adımda yere indire kaldıra yürüyor.. Eşeğin ipi elimde Mecid efendi sarayının önünden geçip mavi dikenleri arasından Yahudi mezarlığının patikasından gidiyoruz. Eşeğin arkasında babam ikide bir "deh!" diyor.

"Baba Kuzguncuk'ta mecmua satıyorlar mı?", "Ne olucak.", "Çocuk Sesi alıcam.", "Kâğıda vereceğin parayla yiyecek bir şey alda ye!.." "Ama pazar günü eşeği otlattım, derenin orada beş kuruş vereceğini söylemiştin."

Deniz, iki yamacın arasında bir bardak su gibi gözüküyor. Güneş batmak üzere artık yağmur çiselemiyor. Mezarlıktaki acayip yazılı mermerler pırıl pırıl yanıyor, mor çiçekler açmış iri dikenler hafif hafif sallanıyor...

"Bu erikleri ne yapıyorlar" dedim. Babam "Sirke" dedi.

İyi ki yağmur çok yağmadı diye düşündüm. Karamela kâğıtları o kadar ıslanmamıştır, her devletin renkli bayrakları kralının veya Reisicumhur'unun resmi yanında da haritası... Ah!! Türkiye, Venezuela bir de Portekiz'i bulsam serim tamamlanacak. Elim cebimdeki demetle duran karamela kâğıtlarına gitti cebimde birkaç devlet ek-

sik geri kalan devletler bir demet halinde duruyordu... Kuzguncuk çöplüğünde karamela kağıdı toplayacaktım!..

Olmayan bir devletin karamela kağıdının bende olmasını arzuladım...

Yahudi mezarlığının yanındaki meyilli ince patikadan, Kuzguncuk yoluna indik. Babam "Avramilaaaa...Avramilaaaa!.." diye bağırmaya başladı. "Baba avramila ne demek" "Yahudice erik demek" dedi.. Bir evin kapısı açıldı bir kadın koca bir tasla gözüktü.

Babam daha güçlü ve neşeli "Avramilaaaa... Avramilaaa!.." diye bağırıyordu, eşeğin ipinden çekerek evin kapısına geldi. O ara nereden çıktıklarını anlayamadığım bir sürü polis etrafımızı sardı, biri "Çek karakola bakalım!"dedi. Karakola doğru giderken "Vatandaş Türkçe konuş diye yazan ilanları duvarlarda görmedin mi? Eşoğlu eşek!.." diye bağırdı. Rıhtımdaki Kuzguncuk İskelesi ile karakolun arasındaki yolun sonundaki meydana geldik. Karakol zaten denizin kenarındaydı. Babamı tekme yumruk karakola sokarlarken bir anda eşeğin sırtındaki küfeleri çözüp, çakal eriği dolu küfeleri denize boşalttılar... Ben babamın dövüldüğünü içerden gelen seslerden anlıyordum. Babam ah!.. Of!.. demiyordu. Yalnız her yumruğun her tekmenin, her sopanın çıkardığı seslerden ayrı, her darbenin de babamın içinden gelen farklı o sesi daha iyi duyuyor ve o acıyla, kaldırımlardan taş sökmeye çalışıyordum... Bulduğum taş toprak ne elime geçerse adeta karakola saldırıyordum. Beni bir polis zorla tuttu... Bir polis, küfeleri eşeğin sırtındaki semere bağladı ve beni bir basket topu gibi küfenin içine attı... Menekşe'nin kıçına da hatırı sayılır bir tekme salladı... Menekşe'den "ıhhh!.." diye bir ses çıktı. O tekmenin acısıyla Menekşe dörtnala gidiyordu... Ben de küfenin içinde kafamı gözümü çarpmaktan, ayağa kalkamıyordum. Küfenin aralıklarından dışarıyı görüyordum... Görüyordum ama sanki akan bir film şeridi gibi... Menekşe evimizin önünde durdu derin bir soluk aldı.

Babam sabaha karşı geldi... Avramila 'erik' diye bağırmaktan on beş gün ağrılar içinde sırtüstü yattı!..

- Hiç böyle polisi olmayan bir devletin karamela kâğıdının bende olmasını isterdim!..

Şair, sosyolog ve güzel polemik insanı Tuğrul Tanyol; büyü, aşk, şair, şiir, klişeler, şairler loncası, sosyalizm, siyasal şiir, vefa, kuşak çatışması, İkinci Yeni, şiir antolojileri, Metin Göktepe, yarışmalar, jüriler, ödüller, umut, öfke, hesaplaşma, şiir eleştirmenliği, arkadaşlıklar, dergiler ve yeni çıkan "Büyü Bitti" adlı şiir kitabı üzerine görüşlerini Hatice Meryem'e anlattı... İşte Tanyol'un anlattıkları...

Türkiye'de Son 30 Yıldır Şiir Yazılmıyor, Mu Acaba?

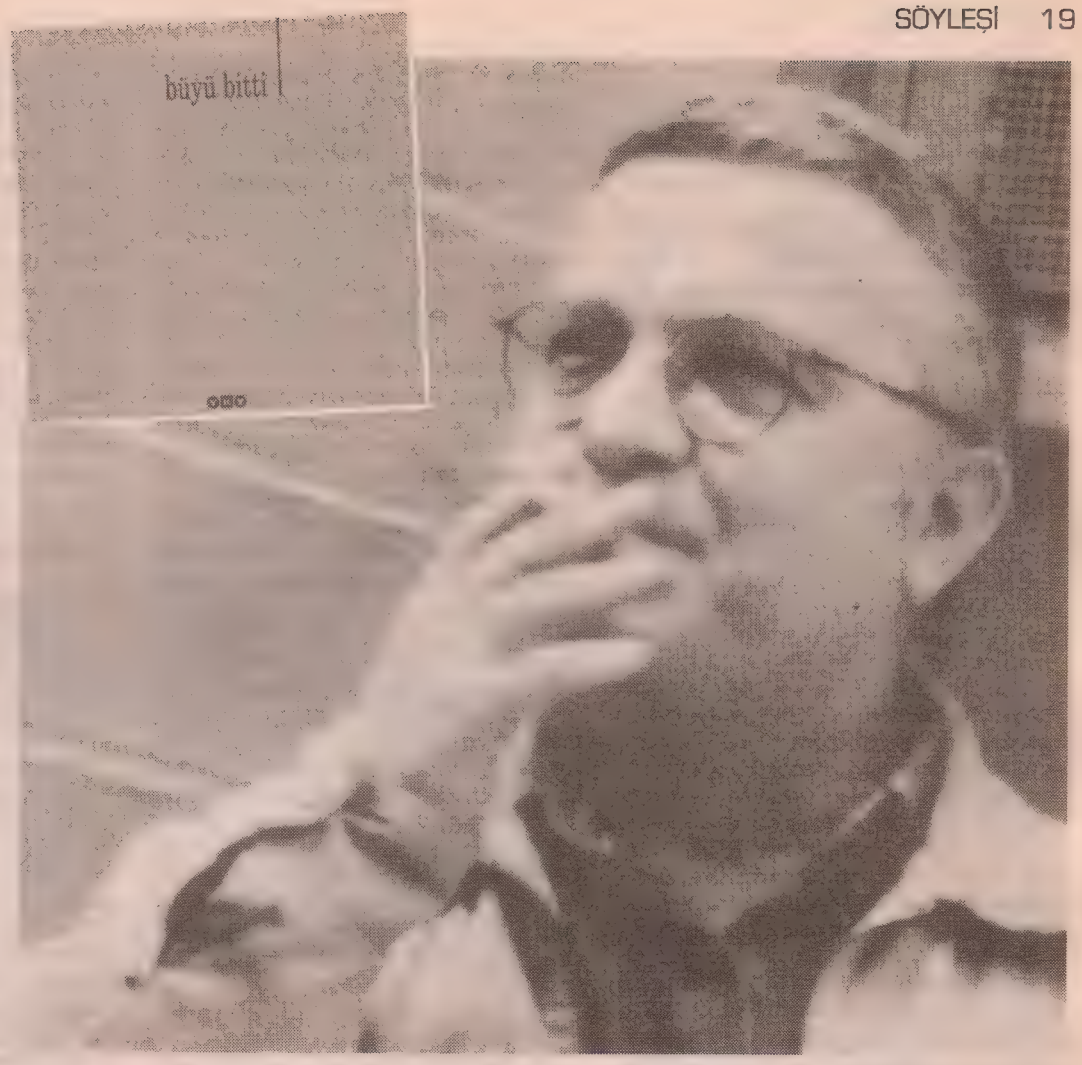

Fotoğraflar: Hatice Meryem

Büyüyü keşfedemeden bitirmek..

İnsan hayatının belli bir dönemine geldiği zaman düş, büyü bitiyor gerçekten. Kitapta bunun etkileri vardır mutlaka. Bence ülkenin büyüsü de bitti, bunun da etkisi var. Yaşla ilgili olarak dünyanın büyüsü de bitti ama başkaları için büyü sürüyor tabii ki. Aslında her şeyi bu kadar bilmek ve ben çözdüm işte arkadaş büyü bitti değil, mutlaka bir büyü var ama en azından şöyle diyebiliriz; benim ait olduğum kuşak büyüyü keşfedemeden bitirdi, yani bir şeyleri anlamaya, çözmeye çalıştı. Büyüyü bu anlamda ben yaşamın büyüsü olarak alıyorum. Sadece yetmişli yıllardaki devrimci hava, umut olarak söylemiyorum. Ellili yaşlarımıza geldik. Belki şaşırtıcı bir şey kalmadı. Bu kötü bir şey aslında ama bundan da güzel şiir çıkar diye düşünüyorum. Çünkü şiir öyle bir şey ki en güzel, en mutlu şeyden şiir çıktığı gibi, en umutsuz, en çirkin şeylerden, olaylardan, nesnelerden, yaşamdan bile şiir çıkar, önemli olan onu nasıl verdiğini bilmek. Ben kendi hesabıma bu son kitabımı çok seviyorum. 1995'te çıkan **Sudaki Anka**'dan beri, en sevdiğim kitabım bu. İçinde sadece 1995 ile 2000 arasında yazılmış şiirler yok. 90 öncesi yazdığım bazı şiirler de var, onları herhangi bir kitaba almamıştım, herhalde bu kitabın havasına daha uygun kaçacağını düşündüm. Biraz yitirilmiş duygular var, hem hayat olarak, hem sevgi olarak, başlanamadan bitirilmiş duygular.

Herkes aşık olur...

Ama aşk şiiri özeldir. Bizim kuşağımız **Attila İlhan**'ın şiirleriyle ilan-ı aşk etti birbirine, yani aşk şiirinin böyle bir kullanım alanı da vardır. İnsanlar sevdiklerine doğrudan doğruya duygularını açamadığı için bir şairin yazdığı şiiri kullanırlar. Şair aslında kendi aşkını yazmıştır ama üç aşağı beş yukarı herkes aynı biçimde sever, yani benim aşkım daha büyüktür diyemez kimse, herkesin aşkı yeterince büyüktür.

Şairliğe dair klişeler

Şairlikle ilgili bir sürü klişe var. "Şair bohemdir" denir, sıkıyorsunuz 19. yy sonu şairlerine; **Rimbaud, Verlaine, Baudlaire** gibi, **Oscar Wilde** gibi. Aynı çağda bir de **Mallarme** gibi şairler var. Bize gelelim. Bizde bohem geleneği biraz özentidir yoktur. Şöyle bir gözden geçirelim. **Nazım Hikmet** bohem miydi? Kesinlikle değildi, hapiste yattı, sürgündü, buna bohem hayatı denemez. **Necip Fazıl Kısakürek** belki biraz ilk döneminde bohem gibiydi ama gayet de rabıtalı bir adamdı. **Behçet Necatigil**'i ele alırsak tam bir aile babası, öğretmen. Yani bizde bohemlik biraz 19. yy şairlerine özenti olarak görülmüştür. Başka klişeler de var, mesela **"İyi şair olmak için hapiste yatmak gerekir."** Bakıyorsunuz aynı kişiler **"Hapiste yatmasaydık daha iyi şiirler yazardık."** diyorlar. İnsanlar sürekli gerekçe arıyorlar, daha doğrusu iyi bir şey yazamadıkları zaman bir gerekçe arıyorlar.

Şair mi şiir mi...

Önemli olan şairlik değil şiirdir. Belki birçok iş'te de böyledir. Şiirden çok şaire bakılıyor. Aradan zaman geçtiğinde okur şairi, yazarı hayatıyla değerlendirmeyecek, öncelikle yazdığı eserle tanıyacak, belki daha sonra hayatını merak edebilir ama o eser okuyucuyu çarpmadıktan sonra ister hapiste yatmış olsun, ister bohem bir hayat sürmüş olsun, bunlar okur için hiç önemli unsurlar değildir. Ben önce şair olmayı öğreneyim sonra şiir yazayım diye bir şey olamaz. Önce şiir yazmayı öğrenirsin. Şiir yazmak şair olmaya yeter ama şair olmak şiir yazmaya yetmez.

Şairin o eskiden sahip olduğu işte göklerde ilahi bir güce sahip olduğu zamanlardan beri çok şey değişti. Ama herkesin kullandığı diller ya da sözcüklerle herkesin anlatamadığı şeyleri anlatma yeteneği var şairin. Onun için ben, bazen radikal kaçıyor ama, şairliği bir meslek olarak görürüm. Bir uzmanlık işi bu. Meslekle iş birbirine karıştırılıyor, işten para kazanırsınız, meslek farklı bir şey. Meslek bir konuda uzmanlaşmaktır. Şair aydın da değildir. Yani uzmanlığı olan bir kişidir. Aydının uzmanlığı yoktur. Aydın her şeyden anlar. Ne yazık ki ülkemizde şiirden de anlamak zorunluluğu olduğuna inanır aydın, o yüzden şiire de maydonoz olur. Benim de bunlara sinirim havalanır.

Gizli bir şairlik loncası...

Niye herkes şiir yazar? Niye resimle başlamaz ya da neden ilk olarak beste yapmaz? Çünkü bunları yapmak için bir dil öğrenmek gereklidir. Notalar ya da renkleri bilmek gerekir. Ama şiir zaten annesinden babasından dinlediği dildir ve hemen kolay olarak şiir yazacağını zannediyor. Şiirin bir eğitimi olabileceğini kimse düşünmüyor. Herkes şiir yazıyor ve bir süre sonra da bırakıyor. Bunların içinden iyi şiir okurları çıkabiliyor. Bazen yazmakta ısrarcı olabiliyor, yeteneği ölçüsünde iyi şeyler de yazabiliyor. Hiçbir şey yazamadan hayatının sonuna kadar şiir yazmayı sürdürenler de var. Ama şair oluyor mu? Hayatı boyunca şiir yazmış, kitaplar çıkarmış fakat şair olamamış bir sürü insan vardır. Bu öyle bir şey ki, rahmetli **Cemal Süreya**'nın söylediği bir şey var. İkinci kitabımı çıkardığımda bana söylemişti, sanırım sevdiği başkalarına da söylemiştir; **"Senin kitabını çok sevdim, bak Tuğrul şairlerin gizli bir loncası vardır, bunun adresi yoktur, kimlerden oluştuğu belirsizdir, yeri yoktur, toplanmaz, ama böyle bir lonca var ve bir gün bir şair yazdığı bir şiir ya da kitapla bu loncada kabul görür. Ama onun kabul edilmesi için bir toplantı yapılmamıştır, sen bu kitabınla bu loncaya kabul edildin."** Şimdi bu nefis bir benzetmedir, ama çok düşündürücüdür de aynı zamanda. Sanıyorum bu bir ortak duygu. İngilizlerin common sense dediği şey. İşte bazı insanlar için hayatı boyunca şiir de yazsa bu karar verilmiyor. Bazı şairler var ki yazdıkları ilk kitapla ya da yayınlamaya başladıkları onuncu şiirle, çünkü hiç kimse ilk şiiriyle kabul olmaz, herkes bir iki tane güzel şey yazabilir. Hatta bu şairin yazdığı şiir sizin tarzınıza uymayabilir ama sözü geçtiği zaman o şairdir dersiniz. İşte bu genel kabul nasıl, ne zaman, nerede karar veriliyor bunu bilmek mümkün değil, ama böyle bir şey olduğu kesin.

Edebiyatta sahte canlılık...

Polemik keyifli bir şeydir. Hakikaten polemik yapmayı seviyorum. Bizim edebiyatımızda eleştiriden, incelemeden çok polemik var. Sürekli polemiklerle gelişen bir edebiyat bizimkisi. Tabii ki şiir için de geçerli bu. Şiir de düşünce yok Türkiye'de. Kimse düşünce üretmiyor şiire ilişkin olarak, doğru dürüst bir inceleme de yok. Ne var? Polemik var. Polemik iki türlü olur. Bir düşünce alanında polemik olur, bu düzeylidir. Siz bir düşünce atarsınız ortaya, öbürü de kendi düşüncesini koyar ortaya, sonuçta kazanan düşünce olur. Ama düşüncenin olmadığı yerde polemiğin seviyesi düşer. Çünkü orada sadece kişilikler, ne yaptın, o öyle yapılmaz böyle yapılır gibi pek düşünce kısmı ağır basmayan bir tartışma şekline dönüşür. Ne yazık ki bizim edebiyatımızda böyle bir yapı var. Dünya edebiyatında polemik aslında yok değil ama çok az. Bugün bir Batı edebiyat dergisi aldığınızda neleri tartıştıklarını görüyorsunuz, sonra dönüp bizim edebiyat dergilerimize neler tartışılıyor ona bakıyorsunuz, açıkçası çok düşük. Niye? Çünkü hiç kimse eski yazılanları, tartışmaları okumuyor. Herkes meseleye yeniden başlıyor. Son günlerin konusu, edebiyat sağ sol ilişkisi. Bu ta Haşim'lerin zamanında tartışılmış, o zaman bitmesi gerekirdi. Birisi ısıtıp yeniden ortaya koyuyor, her kuşak yeniden yeniden tartışıyor. Hatta polemik çoğu zaman dedikodu platformuna düşüyor ve bunu edebiyatta canlılık zannediyoruz. Hiçbir canlılık yok aslında. Çünkü hep aynı şey tartışılıyor. Peki niye cevap vermek zorunda kalıyoruz? Bir yandan sürekli yeni okur geliyor, dergileri izliyor, ve bu tartışmaların olup olmadığını bilmeden izliyor, bir cevap yazmazsan tek gerçek o imiş gibi ortaya konmuş olacak, mecburen bir şey yazmak zorunda kalıyorsunuz. Hoş ben artık üzerime alınmadığım zaman yazmıyorum, bir biçimde bana bulaşılırsa yazıyorum, giderek daha az keyif alıyorum. Polemik yapmak bir yandan da yeni düşüncelere yol açması nedeniyle yaratıcılığa da neden oluyor.

Sosyalizm, sosyalistler ve şiir...

Edebiyatta sağ-sol. Fransa'da bu iş **Baudlaire** zamanında bitirilmiş. Bir yazısında sosyalist şairlerden usancını belirtiyor Baudlaire. Bu yazıyı okuduğumda çok şaşırmıştım, ya demek ki Baudlaire zamanında sosyalist şairler varmış dedim, kimdir bunlar, adları nedir bilmiyoruz, ama Baudlaire yerinde duruyor ve bir daha da bu tartışma yok. Ha şimdi ben bunu söyledim ya, yeniden ve benim bütün yazdıklarımı yok sayarak, işte Tuğrul Tanyol sosyalist şiire karşı diye bir şey başlatabiliriz: Sosyalist şiire tabii ki karşıyım. Sosyalizme, sosyalist şaire karşı değilim. İkisinin arasındaki farkı ben insanlara anlatamadım ya da anlamamakta direniyorlar.

Siyasal ya da amaçlı şiir...

Siyasal şiir, yazıldıktan sonra olur ama yazılmadan önce olmaması lazım. Şunu söylemek istiyorum; ben siyasal şiir yazacağım diye masaya oturursanız o şiir olmaz, ama yazdığınız şiirin siyasal bir sonucu olur ya da siyasal bir platformda bir kullanımı ortaya çıkar, işte **Neruda**'nın ünlü **"biz halkız yeniden doğarız ölümlerden"** dizesinde olduğu gibi bir slogana dönüştü. Ama Neruda bunu büyük bir ihtimalle böyle olsun diye yazmadı. Daha sonra ise kitlelerin dilinde bir slogana dönüştü. Neruda'nın siyasal bir kimliği tabii ki var. O şiiri o yazardı tabii. Ama yazılıp bittikten sonraki kullanımı farklı bir alan, orada siyasallaşmış. **Nazım**'ın böyle amaçlı yazdığı şiirleri vardır. **"Trum trak, makinalaşmak istiyorum"** gibi şiirlerin hepsi kötü şiirlerdir. Her iyi şairin de kötü şiir yazmak hakkı vardır. Kötü şiir yazma hakkını Nazım bu şiirler için kullanmıştır. Bugün dönüp de **Nazım Hikmet** diye büyük bir aşkla okuduğumuz şiirleri Nazım'ın bu şiirleri değildir. Kim **Bedrettin Destanı**'na, kim **Kuvayı Milliye Destanı**'na, kim o özlem şiirlerine, kim o dünya güzeli aşk şiirlerine karşı çıkabilir ki? Ama Nazım onları yazarken de kendi ideolojisini alttan alta hissettirebilir fakat yazılış amacı aşk şiiriyse aşk şiiridir. Hadi ben bir aşk şiiri yazayım ama aynı zamanda ben bu şiirin perspektifi içinde Türkiye'yi de kurtarayım, birilerine mesaj göndereyim gibi bir davası olduğunu hiç zannetmiyorum Nazım'ın. Aşk şiirini yazarken samimidir sadece. Şiir bir tek şeyi kaldıramaz, o da samimiyetsizliktir. Bir şiirde samimiyetsizlik sırıtır. Nazım bütün güzel şiirlerinde samimidir. Ben şu kızı tavlayayım diye şiir yazarsanız o şiir samimi olmaz.

Aleni bir cinayet, Metin Göktepe...

Büyü Bitti'de Metin Göktepe için yazdığım şiir bana aykırı bir şiir. Yazıp yayınladığım zaman bu tür şiir yazmama alışkın olmayan çevreler şaşırdılar da. Metin'in ölümü bana da birçok insana verdiği gibi çok acı verdi. Öldürülüşü, devleti temsil eden bir gücün bu cinayette çok açık bir biçimde ortaya çıkması, hala süren davası çok acı vericiydi. O şiiri yazarken ben sadece Metin'i düşünerek yazmadım, Metin gibi öldürülen ya da öldürülmesi mümkün olan herkesi düşünerek yazdım. İş buraya kadar geldiyse hiçbirimiz masum değiliz demektir. Yani aslında sizi korumakla, kurtarmakla görevli olan bir güç gelip sizi öldürüyor, sizin ölümünüze kasıtlı olarak sebep oluyorsa insanların nereye güvenip sığınmasını belirleyemeyeceği bir kaosun ortaya çıkacağını haber veriyordu. En azından kimileri için, çünkü kimilerine çok nazik davranan devlet kimileri için çok sert davrandı hep Türkiye'de. Ama bu kadar aleni bir biçimde bir insanın öldürülmüş olması duygusuyla yazmıştım o şiiri. Biraz önce bahsettiğim gibi ben bu şiiri yazarken samimiydim, yani ben oturayım da **Metin Göktepe** cinayeti için bir şiir yazayım diye oturmadım masaya, o öyle geldi, kendini yazdırdı.

Şiir ve vefa...

Sevdiğim, bende izi olan şairlere bir vefa borcu diyerek düşündüğüm dört şiir de var kitapta. Aslında **Oktay Rifat, Orhan Veli, Edip Cansever, Attila İlhan, Behçet Necatigil** için de yazmak isterdim ama devamı gelmedi. Onlara olan, şiirlerine olan sevgimi göstermiyor bu şiirler aynı zamanda şiirlerini de anlatan şiirler, yani **Ece Ayhan, Cemal Süreya, Hilmi Yavuz** şiirini anlatan, **İlhan Berk** şiirini anlatmaya çalışan şiirler bunlar.

Arkadaşlıklar, dergiler...

Bir arkadaş grubumuz vardı ama **Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, Orhan Veli** gibi çocukluk arkadaşlığından gelip de birlikte şair olmak gibi değil, bizi yazdığımız şeyler bir araya getirdi, o dergileri yapmamız bir araya gelmemizin sonucu olarak ortaya çıktı. **Mehmet Müfit** vardı, **Haydar Ergülen** Eskişehir'den gelmişti. Şiirler de birbirine benzemiyordu ama bir kaygı ortaklığı vardı. **Üç Çiçek**'in ortaya çıkması bu ortak kaygılardan doğmuştu. Daha sonra **Mehmet Müfit** ve **Metin Celal**'le beraber çıkarttığımız **Poetika** da **Üç Çiçek**'in bittiği yerde sadece bir şiir dergisi olarak devam etmekti. Seksenlerde yazılan şiirin rotasını belirleyen dergiler oldu bu dergiler ve bunları izleyen Şiir Atı, Sombahar gibi dergiler. **Şiir Atı** ve **Sombahar** dergileriyle özdeşleştiğimi düşünemem, çünkü her ikisinde de ben olsaydım öyle olmasını istemeyeceğim unsurları da barındıran dergilerdi ama yine de ortak bir şiir anlayışının devamı oldu, ve seksen sonrası ve doksan şiirine de damgasını vurdu. Bunun başlangıcı Üç Çiçek'ti, **Adnan Özer**, ben, Haydar Ergülen vardı, **Ali Günvar** vardı. **Metin Celal** henüz Ankara'dan gelmişti. **Oktay Taftalı** da vardı. Neredeyse her gün beraber oluyorduk. Genellikle Cağaloğlu çevresinde Sultanahmet Meydanı'ndaki bir kahvede buluşurduk. Bir şair yeni yetişme döneminde ortak şeyleri paylaşacağı insanları arar, şiirini ya da öyküsünü önce yaşıtlarının beğenmesini ister. Yaşlı birinin beğenisi onu pek ilgilendirmez. Bu anlamda biz birbirimizi eğittik tabii ki. Yazdığımız şiirleri her gün birbirimize okuyorduk, beğenmediğimiz yönleri söylüyorduk. Yine de tabii en uzun süren dostluklardandır bizimkisi, hala sürüyor, eskisi kadar olmasa da mümkün oldukça bir araya gelmeye çalışıyoruz. Aynı ateş hala içimizde. Hala dergi çıkarmaya çalışıyoruz.

Şiirde kuşaklar...

Ne **Serveti Fünun**'dan ne **Fecr-i ati**'den hiçbir şey yok. Sadece kötü şiirler kalmış. Edebiyat tarihi kalmış sadece. O dönemden **Tevfik Fikret** ve **Cenap Şahabettin** kalmış. Bir sonraki kuşaktan bakıyoruz **Yahya Kemal** ile **Ahmet Haşim** kalmış. Daha sonrasına geldiğimizde Cumhuriyet dönemine, **Yedi Meşaleciler** var gerçekten kötü, **Beş Hececiler** var, içlerinde iyi olanları var, şimdi yok diyemem, aslında **Garip** ona bir tepki olarak çıkıyor. Üstelik Garip bir ilki, tepkisel şiiri başlatıyor Türkiye'de. Ondan sonra her gelen bir öncekine tepkiyle gelişmeye başlıyor. Garip'e bir tepki olarak **İkinci Yeni**, ona bir tepki olarak 60'lı ve onu izleyen 70'li yılların **Toplumcu Şiir**'i çıkıyor. Bu ortama bakarsak belki 80'lerde bizim yazmaya başladığımız şiir Toplumculuğa değil ama şiirsizliğe, o şiirsizliği yaratan nedenlere bir tepki olarak çıkmış olabilir.

60'lı, 70'li yıllarda şiir...

Egemen olan kötü şiirdi. Bunu biz söylemiyoruz. 80'lerden hemen önceki dönemde bizzat bu dergilerde şiirin kötü olduğunu kendileri itiraf ediyorlardı. Evet kötü şiir, diye yazılar yazıldı. **Türkiye Yazıları**'nı çok iyi hatırlıyorum: Her gün gelen şiirler birbirinden kötü diye yazıyorlardı. Çünkü birinci sebep şiir yazmak değil siyaset yapmaktı. Birinci amaç olarak siyaset yapmak olarak koyduğunuzda güzel bir şey yazmanız mümkün değil. Aslında mümkün olabilir de, nitekim oldu. Hiç kuşkusuz 60'lı, 70'li yıllarda güzel şiirler yazanlar oldu, ama genel olarak baktığınız zaman yazılan kötü bir şiirdir ve kötü şiir, kötü şiiri çağırır.

Ya 80'ler...

Biz 80'lerde başladığımızda elitist olduk. Elitizmi yalnız şiir anlamında söylüyorum ben. Yani biz güzel şiir yayınlansın istedik. Bu konuda başarılı olduğumuzu da düşünüyorum açıkçası. Şiir güzelleşti, tabii ki tamamının güzelleşmesi mümkün değildir ve kötü şiir bir açıdan çok yararlıdır. Çoğunluğun kötü şiir olması lazım ki iyi şiirin değerini bilelim. Herkes de iyi şiir yazamaz. Kötü şiir bu anlamda iyi şiire yol açması yüzünden yararlıdır. Bugün geçerlilikte olan şiir bana halen kötü şiir gibi geliyor.

İkinci Yeni'den sonra şiire ilgisizlik...

Bugün şiire ilgi kaybı olduğu gerçek. Fakat şunu unutmamak lazım. Edip'in, Cemal'in, Turgut'un şiir yazdığı dönemde ne kırk tane televizyon kanalı vardı, ne yetmiş iki tane radyo vardı, ne yazılı medya bu hale dönüşmüştü, ne arabesk şiir diye bir kavram vardı. Bunlar yoktu. Gazetelerin edebiyat-sanat sayfaları ağırlıklı olarak ilgi çekerdi. Yine şiirin dolaştığı yer dardı, çok büyük değildi, ama eğitilmiş kişilerin ilgisi o yöne eğimli olurdu. Bu anlamda bir ağırlıkları var mıydı bilemiyorum. Çünkü 80'lerin başında İkinci Yeni şairleri kendilerini yeniden ortaya atma ihtiyacını duydular. **Varlık**'ta **Tomris Uyar**'ın yaptığı o ünlü konuşmayı hatırlarsınız. Yani biraz geride kalmıştı İkinci Yeni şairleri. Şimdi bugünden baktığımız zaman ya o dönemde ağırlıkları varmış diyoruz. Belki yirmi sene sonra bizim için de o adamların o dönemde ağırlıkları varmış diyecekler bilemiyoruz.

Şiir antolojileri...

70'lerden itibaren sapla samanın birbirine karıştığı bir kaos var. Mutlaka bir karar mercii olması lazım. Ne yazık ki karar mercii oluşamıyor Türkiye'de. **Memet Fuat** bile bir antoloji çıkarıyor ve 'işte bundan sonra pek de öyle dikkati çeken bir şey olmadı' diyerek belli bir dönemden sonra yazılan şiiri kendi tembelliğini örtbas etmek için sıfırlıyor. **Refik Durbaş**'da kalıyor onun antolojisi. Yetmişlerde **İlhami Soysal**'ın antolojisinin bittiği yerden on beş yıl sonra çıkan bir antoloji de hala aynı yerde bitmiştir. Bitirebilir, buna hiç kimsenin itirazı yoktur, tembeldir daha sonrasını incelemek istememiştir, ya da yargı vermekten korkmuştur, yargı verme yetkisi var mıdır bu da tartışılır, ama **İlhami Soysal**'ın da bir yargı yetkisi olmadığı halde bir yargı vermiştir. Kötü bir antolojidir ama bir dönemde tek antolojidir.

Antolojiler ve günümüz şiiri...

Antoloji hem seçici hem de kapsayıcı olmak zorunda. **Memet Fuat**'ınki yeri olan bir antoloji ve ne yapmış seçici olmuş, olmaya çalışmış, ne demiş **"kırk doğumlulardan sonra şair çıkmadı"** diye düşünmüş, olabilir ve seçici davranmış. Şimdi ondan sonra çıkan antolojilere bakıyoruz, seçiciliğin yok olduğunu görüyoruz. Kim varsa alıyor. Bunun bir ortası olması lazım. Daha önceki yazılarımda da ben bunu söyledim. Antoloji bir edebiyat tarihi değildir. Tabii ki yakın tarihe gelmek zorunludur, yeni şairlerden daha çok şiir almak zorundadır, eskiye gittikçe de daha az şiir almak durumundadır. Edebiyat tarihi ise eskiye önem verir. Çünkü ben şiire yeni başlayan bir genç olarak önce bir antolojiye bakarak bugünün şiirini anlamaya çalışırım. Kusura bakmasınlar ama Memet Fuat'ın antolojisine bakarak ben nasıl günümüz şiirini anlayacağım? Bu edebiyat tarihi anlamında bir şiir tarihidir. Şiire yeni başlayacak bir genç o antolojiden başlayamaz, çünkü son otuz yıllık şiiri göremez, çünkü yok. İçler acısı bir antolojidir bu. Ondan sonra da çıkan antolojilerin büyük bir kısmı çok kötüdür çünkü seçicilik yoktur onlarda da. Benim çok sevdiğim arkadaşım Metin Celal'inki de dahil yakında neredeyse beş bin şairden beş bin şiir gibi antolojiler hazırlayacaklar, şiir okuruna haksızlık yapıyoruz.

Türkiye'de şiir eleştirmenliği...

Efendim **Nurullah Ataç** yok artık deniliyor. Herkes bir başkasının karar vermesini bekliyor. Ben sorumluluğu üzerime almayayım da bir başkası alsın diyor herkes. Bunu yapabilecek bir merci de yok Türkiye'de. Her kuşakta bir Ataç'ın çıkması da mümkün değil. Türkiye'deki edebiyat ortamının en büyük felaketi şiirden anlayan insan sayısının çok kısıtlı olması. Şimdi şiir eleştirmeni olmak için şiir zevkinizin olması lazım. Şiir zevkiniz yoksa eleştiri yöntemini bilseniz ne yazar bilmeseniz ne yazar. Sorun burada. Yıllardır roman eleştirmeni olarak tanınan **Fethi Naci** şiir eleştirisi yapmaya başlıyor. Benim için hiçbir değeri yok yaptığı şeyin. Çünkü şiirden anlamıyor, oturmuş bir şiir zevki yok. Bunu söylerken belki **Fethi Naci**'nin gençliğindeki o dönemde yazılan şiir konusunda bir zevki olabilir ama daha sonra sadece romanla ilgilenmiş, bütün o şiirin serüveninden habersiz, dolayısıyla daha sonra yazılan şiir konusunda bir zevk geliştirmemiş. Şimdi onun yazacağı şiir eleştirisi beni hiç ilgilendirmiyor. Açıkçası ben mesela **Mehmet H. Doğan** konusunda daha dikkatli olmak zorunda hissediyorum kendimi. Nedeni de şu. En fazla izlemeye çalışan o. Hiç değilse Mehmet H. Doğan İkinci Yeni'nin bir eleştirmeni. Ama Mehmet H. Doğan gerçekten yıllar içinde elinden geldiğince demeyeceğim, elinden gelenin fazlasını yaparak ne olup bittiğini izlemeye çalışan bir insan ve yazı yazmaktan bıkıp usanmayan, küsmeyen bir insan. Ama gerçekten bu dönemin şiirinin keyfine iyice varabilmiş midir, bundan çok emin değilim, yaptığı kimi seçimlere baktığımda çok da keyfini almamış olduğunu hissediyorum ama en azından neyin ne olduğunu biliyor, hiç kuşkusuz bir şiir zevki-

ne sahip, dolayısıyla onu ayırıyorum. Aynı şekilde **Doğan Hızlan**'ı ayırıyorum, bir şiir zevkine sahiptir, sadece beğendiğini yazar, bunu kendisi de söylüyor, zaman zaman hatta sevmediklerini sevmiş gibi görünür ve izler, benim şu anda izleyemediğim birilerini bile izliyordur. Rahmetli **Asım Bezirci** ile konuşuyorduk da o söylemişti "Ben kendi kuşağımdan bir sürü insanı yazdım, yeni kuşakları da kendi kuşaklarından biri yazsın." Aynı şey Mehmet H. Doğan ve Doğan Hızlan için de geçerli. Bu adamlar Necatigil için yazmışlar, Edip için yazmışlar... Her şeyi de bunlar yazacak değil. Ama söylenen şeyde de yine bir doğru yan var. Ne de olsa bunlar bizim büyüklerimiz yaşça.

Son otuz yıldır şiir yazılmıyor mu...

Şair bu ülkede mutsuz oluyor. Bunu özellikle yurt dışına gitmeye başladıktan sonra gördüm. Yazdığım şiirlerin çevirilerinin ne kadar çok sevildiğini görünce açıkçası bu ülkedeki şiir düzeyi hakkında üzüntüye kapıldım. Çünkü bir şiir güzelse her yerde güzeldir. Ama burada gençlerin bile kalkıp "ya işte en son İkinci Yeni vardı, ondan sonra da pek bir şey kalmadı" diyerek Memet Fuat'ın kısır görüşünü tekrarlamalarında, aslında Memet Fuat'ın çok etkisi var.

Yıllardan beri bu ülkede şu klişe var; artık şiir yazılmıyor. Bu nasıl bir klişe biliyor musunuz, yani Türkçe denen güzel dilde son otuz yıldır hiçbir şey yazılmıyor anlamına gelir bu. Yani söyledikleri şeyin sorumluluğunun farkında değiller. Aslında biz ilgilenmiyoruz, biz bakamıyoruz demiyor, üzerinden bir sorumluluk atmaya çalışarak ortada hiçbir şey yok diyor. Bu büyük bir kısır döngü. Diyelim ki ben Fransa'da bir yayınevi yöneticisi olarak sabah şöyle bir düşünceyle kalktım; "Ya, biz bugüne kadar niye bir Türk Şiiri dizisi yapmamışız, Bolivyalılarınkini yaptık, Kolombiyalılarınkini yaptık, Amerikalıları, Japonları yaptık, hadi bir Türk şiiri dizisi yapalım." Kime soracağım önce, oradaki Türklere değil mi. Kimi yayınlayayım? Ne cevap verecekler bana? "Bizde şiir yazılmıyor ki son otuz yıldır!" Yani kendi dilimize, kendi edebiyatımıza bu kadar büyük bir kötülük yapmaya hakkımız var mı? Ya da Paris'teki yayıncı İstanbul'a gelecek ve buradakilere soracak, hangi cevabı alacak? Valla son otuz yıldır bizde şiir yazılmıyor. Hani diyoruz ya Türk'ün Türk'ten başka dostu yok diye, hayır o öyle değil, Türk'ün Türk'ten başka düşmanı yok. Dünyanın her yerinde edebiyatçılar birbirlerini göstermeye çalışırlar, benden başka şu da var denilir. Çünkü bilirler ki bir başka ülkeye gittiklerinde ancak bir arada var olabilirler. Bizimkiler ne yapıyor, beni bilsin başkasını bilmesin. E seni bilsin başkasını bilmezse sen de var olamazsın ki. Çünkü ya bir edebiyat olarak varsın ya da bir edebiyat olarak yoksun. Sanıyorlar ki çok küçük bir pasta var, o pastayı tek başına almaya çalışıyorlar. Halbuki pasta küçük değil pasta kocaman, tabii bir ülke edebiyatı için. Bir sanal iktidar var. Ve insanlar o sanal iktidara yardakçılık yapmaktan başka bir şey yaptıkları yok. Biz 80'li yıllarda Üç Çiçek'i, Poetika'yı çıkarırken açıkçası varolan edebiyat iktidarına yardakçılık yapmadık. Biz kendi kuşağımıza yönelik çalışmalar yaptık. Mesela Sombahar'ı, Şiir Atı'nı pek benimseyemiyorum? Çünkü Sombahar'ı çıkaran adamlar bile "son otuz yıldır şiir yazılmadı" düşüncesindeydiler.

Şairler, fan kulüpler ve üyeleri...

İyi şiir asla kötü şiirin önüne çıkamıyor Türkiye'de. Başka açıklaması yok. Son otuz yıldır şiir yazılmıyor'un geldiği nokta budur. Çok güzel şiir yazılıyor ama güzel şiir asla kötü şiir boğmacasının üstüne çıkamıyor. Kötü şiir her zaman iyi şiiri eziyor Türkiye'de. Bir şey okumuyoruz. Kendimizi tanımlamak için bir araç yapıyoruz şiiri. Yani A şairini sevenler camiası. Onlar kalabalıksa onu sevmek daha fazla önemli oluyor. Bir aidiyet peşinde herkes. Fan kulübe benzetirim ben bunu. Yani **Michael Jackson**'un, **Sezen Aksu**'nun, **İbrahim Tatlıses**'in fan kulübü olabilir de bir şairin olmaması lazım. Fan kulübün sosyolojik anlamdaki işleyişi de budur. O çevreye girersiniz, iki kişi birbirini bulur, onlar Michael Jackson'u sevdikleri için bir aradadırlar, o dönem için ortak bir amaçları vardır en azından, Türkiye'de şiir böyle seviliyor. Ve bu nedenle eğer kötü bir şiir, kötü bir şair ön plandaysa onun sürekli prim almaya devam ettiğini görüyoruz. Çünkü etrafında büyüyen bir çevre var. Siz yeni şiir yazmaya başlayan biriyseniz sorulduğu zaman önce onun adını vermek zorundasınız ki en azından o geniş çevrenin dikkatini çekesiniz. İyi şiir ne yazık ki böyle bir açmaz içinde Türkiye'de. Bunu ancak zaman kırabilir, aradan yirmi sene sonra o yerinde olmayacak öteki yerini alacak. Yani pop yıldızlarını sevme mantığıyla seviyoruz şairleri. Ben bunu çözemedim bu sanırım insanımızın karakteriyle ilgili bir şey, başka bir açıklaması yok.

Yarışmalar, jüriler, ödüller...

Ben alışılmış bir jüri üyesi olmadım hiç. **Cemal Süreya Şiir Ödülü**'nde kurulduğu günden beri üyeyim. Her sene de bırakacağımı bir türlü haber veremiyorum. Asla alışılmış anlamda ödül vermedim ben. Alışılmışı şudur; isim bellidir zaten, tanınmış bir isimdir, gençse bile bir iki kitabını çıkarmıştır, üzerinde en azından kimilerince iyi şair olduğu konusunda hem fikir olunmuştur, dolayısıyla o kitap çıkardıysa genellikle jürilerde fazla tartışma olmaksızın ona verilir. Ben en azından Cemal Süreya Ödülü'nde gelen her dosyayı okudum ve bence dosya alanında verilen ödüllerin büyük çoğunluğu isabetlidir. Mutlaka sevdiğim dosyalar için ısrarcı oldum. Tanıdığım insandır, sevdiğim insandır ödülü ona verelim diye bir kaygım olmadı. Hak ettiğine inandığım insanlara verdim, ama hak ettiklerine inanmadıklarım da bu ödülü aldı ama benim oyum büyük ihtimalle aleyhte idi. Sanıyorum ödüllerin de pek fazla kıymeti kalmadı gibi geliyor bana. Yani birkaç gün için birkaç gazetede haber olmanın dışında uzun süreli bir etkisi yok ödüllerin. Ben açık söyleyeyim son birkaç yıldır önemli sayılan bazı ödülleri kimlerin aldığını bile hatırlamıyorum.

Umut her zaman vardır ama...

Hep şu tartışıldı. Türkiye bir sürü toplumudur, birey toplumu olmamız lazım. Şimdi ne birey toplumuyuz, ne de sürü toplumu. Kişi toplumu olduk. Yani bakıyorsunuz **Orhan Aslıtürk** denen adam bir buçuk milyar dolara yakın para götürmüş, sadece hayali faturadan. Yine habere bakıyorsunuz, devlet ek vergi koyacak ve alacağı bir yıllık para Orhan Aslıtürk'ün götürdüğü kadar. Bin tane banka batıyor, şirket batıyor parasını biz ödüyoruz. Ondan sonra işçiye, memura para verilmiyor ya işte devletin gücü bu kadar deniliyor. Böyle bir açmaz içerisindeki ülkede edebiyat yapmaya çalışıyoruz. Yani biz de toplumun için de yaşıyoruz. Büyük bir karamsarlığa sürükleniyoruz, tamamen umutsuz, bir çöküş psikoloji içerisindeyiz. Ben şu anda **Tevfik Fikret**'i çok daha iyi anlıyorum. Fikret imparatorluğun tam çöküş döneminde artık gelecekten hiçbir umudu kalmamış insanı simgeler. Şu anda Türkiye'de düşünen insanların çoğu Fikret psikolojisi içinde. Fikret'in oğlu Amerika'ya gitmiştir, papaz olmuştur. Çocuğunun burada kalmasını istememiştir Fikret. Ülkede bir gelecek görmemiştir. Olumlu insan tipi midir Fikret? Kesinlikle değil. Herkes Fikret gibi düşünseydi belki Cumhuriyet kurulmazdı. Umut her zaman vardır, olmak zorundadır. Ama ben şu an Türkiye'ye hakim olan duyguyu açıkçası Fikret'in duygusu olarak görüyorum. Çocuğu için bu ülkede artık bir geleceğin kalmadığını düşünüyor zannediyorum benim kuşağım.

İnsanı umutsuzluktan çıkaracak tek şey öfkedir.

Açıkçası bu öfkeyi ben duyuyorum. Yani Orhan Aslıtürk denen adamın benim bir buçuk milyar dolarımı alıp gitmesine hiçbir hakkı olmadığını düşünüyorum ve bu beni umutsuzluğa sevk ettiği kadar bir öfke içine de sokuyor. Ama bu öfkenin iyi kanalize edilmesi lazım. Öte yandan bugünkü gazetelere bakıyoruz batık bankaları kurtarmak için kurulan komisyonda Orhan Aslıtürk'ün iki tane akrabası var. Bir tanesi maliye bakanı ötekisi **Hüsamettin Özkan**. Bu umutsuzluğa götürüyor. Nasıl götürüyor, çünkü diyorsun ki saygın, adam gibi, hani büyük bir devlet geleneğine sahip olduğu söylenen bir toplumda bu adamların anında çekilmesi gerekir. Sorgulanan kişi bizim akrabalarımızdır diye. Bunu yapmıyorlar. Ha bunlar namussuzluk yapacak demek istemiyorum ama bizim devlet dediğimiz yerlerde kendilerine laf gelmesin diye görevden çekilirler.

Herkesin hesap vermesi gerekiyor...

Ahlaksızlık bir kural haline gelse bile toplum için için doğrunun ne olduğunu bilir. Hani filmde olduğu gibi namuslu olan aptal yerine konmaz hiçbir zaman. Bu sadece mizah unsuru olarak gösterilebilir. İnsanlar neyin doğru, neyin ahlaklı davranış olduğunu bilirler. İnsanların içinde daima iyiye, güzele bir meyil vardır. Yani bir dönem boyunca sanat edebiyat ortamı kötü bile olsa iyiye güzele muhakkak gidilir. İnsanı ayakta tutan da budur. Yarın bir şeyler iyi olacaksa, ki olacak, çünkü kimse 65 milyonluk bir ülkeyi bir yerlere sokamaz, ama bütün bu kirliliğin hesabının vermek gerekir. Hesap verilmedikçe yeni bir sayfa açılamaz. Avrupa'da da böyle olmuş, Amerika'da da. Orhan Aslıtürk gibi adamlar zengin olacak ki sermayeyi biriktirsin, o yolsuzluğu yapacak ki adam gibi kapitalizmi kurabilsin, mafyalık yapacak ki onun torunu legal ve saygın bir işadamı haline dönüşebilsin. Bunu Türkiye'de bilinçli olarak yapmak isteyenler oldu. Özal felsefesi buydu işte. Ahlaksızlık ve yolsuzlukla birtakım adamlar zengin olacak, ama ondan üç kuşak sonra gelen adam da saygın bir adam olacak. Ve olacak olan da budur. Onların çocukları Harvard'da, Princeton'da okuyacak gelecekler büyük şirketlerin başına geçecekler. Özal felsefesinin genel hatları bunlar. İş hayatında görüyorsunuz. Amerikan düşü denen şey budur. Kısa yoldan çok çabuk başarıya ulaşmak. Amerikada böyle bir rüya ayakta tutulmuştur. 80'lerde, 90'larda kesinlikle bir Türk rüyası oldu. Ama Türk'lerin anlayamadığı şey şu, bunu birkaç kişi yapabilir. Amerika'da da bunu herkes gerçekleştiremedi. Ama o gerçekleştirenler herkese umut veriyor. Kurallardan kaçarak, kurallarla oynayarak başarıya ulaşma. Üniversiteden mezun oluyor hemen bir milyarla işe başlamak istiyor, bir iki yıl 250-300 milyonla çalışmak istemiyor, buna tahammül edemiyor, hemen istiyor, böyle bir kuşak var artık ortada.

Aynı şey edebiyattada; hemen istiyor, iki şiir yazdıktan sonra şair olmak istiyor, amacı bir değer ortaya koymak değil, hemen patron, hemen şair olmak. Oysa biliyoruz ki bunların hepsi çaba gerektiren şeyler. Kimse anasının karnında şair olarak doğmuyor, ama yetenekle doğuyor, o yeteneği sen geliştirmediğin sürece şair olamazsın. Bizim hiç böyle bir isteğimiz yoktu mesela, dergilere götürdük, beğenildi, yenisini getir dediler, yenisini götürdük hayır bu olmamış dendi yenisini götürdük. Bu bir çile olarak da görülebilir ama bir eğitimdir de aynı zamanda. Çünkü olmamış derken sana neyin nasıl olması gerektiğini de düşündürtüyor. Hayatta ben şairim diyemedim. Hala rahat rahat şairim diyemem. Utanırım söylemekten yahu. Başkaları söylesin isterim.

Türk'ün Türk'ten başka düşmanı yok. Dünyanın her yerinde edebiyatçılar birbirlerini göstermeye çalışırlar, benden başka şu da var denilir. Çünkü bilirler ki bir başka ülkeye gittiklerinde ancak bir arada var olabilirler. Bizimkiler ne yapıyor, beni bilsin başkasını bilmesin. E seni bilsin başkasını bilmezse sen de var olamazsın ki. Çünkü ya bir edebiyat olarak varsın ya da bir edebiyat olarak yoksun. Sanıyorlar ki çok küçük bir pasta var, o pastayı tek başına almaya çalışıyorlar. Halbuki pasta küçük değil pasta kocaman, tabii bir ülke edebiyatı için.

İstanbul, en 'baba' salsa gruplarını getirebilir ayağına. Ama 'renklerin karışımı' sadece orkestrada kalıp salona hiç yansımadıkça, salon hep öyle aynı renkte ve 'aynı sınıflar' arasında kaldıkça, kapılar bu ülkedeki geçici ya da kalıcı siyahlara, başka esmerlere, başka yaramaz çocuklara, başka sınıflara açılmadıkça, insanlar beraber gelmedikleriyle, tanışmadan, hatta konuşmadan dans edemedikçe, salonlar biraz da ter kokmadıkça, herkes durmadan partner değiştirmedikçe, pistte alışıldığı üzere sadece her yaşta erkekler gencecik kızlarla değil, dans şampiyonu her yaşta kadınlar da delikanlılarla dönmedikçe, millet gözlerini sahneye dikip (oradan bir mucize beklercesine) olduğu yerde sallandıkça: salsa ruhu buralara hiç uğramamış demektir.

Geçen Ay

VİVET KANETTİ

Kasım başı **Öküz**'ün kapağı **Yılmaz Güney**'in **Duvar**'ıydı. 17 yıl sonra ülkesinde gösterime giren son filmi! Onunla ilgili yazıma bir ufak düzeltmeyle işe başlayalım! Parça parça aktardığım **Serge Toubiana**'nın eleştirisindeki doğru deyiş şu olmalıydı: 'Duvar'ın gücü, Türk sinemacının beslendiği o lanetli bölgeden kaynaklanır.' 'Türk sinemacı', bir hata sonucu dizgide 'Türk sineması'na dönüştü. Oysa burada kastedilen, bütün Türk sineması değil, sadece Güney'dir.

Hoş bir gelişme: Ekim'de kimilerince gürültüsüzce geçiştirilmek istenmiş; Duvar'ı Kasım ayı içinde **Zeki Coşkun, Hasan Bülent Kahraman, Necati Sönmez, Tunca Arslan** da gündeme getirdiler. Ancak, 9 Kasım günü Radikal'de çıkan Hasan Bülent'in yazısının tepesinde, sayfa sorumlularının kimi sözcükleri bir araya getirisi yazı içeriğine kanımca hiç sadık olmadı. 'Basit, ilkel, kaba' gibi sıfatlara Kahraman aşağıda başka bir içerik kazandırmaya çalışırken, yukarda bunların hepsi sanki en 'alışılmış' içeriğine kavuşmuşlardı.

Aynı gün yayınlanan Necati Sönmez'in İranlı sinemacı **Bahman Ghobadi**'yle (**Atların Sarhoşluk Zamanı**'nın yönetmeni) Chicago'da yaptığı konuşmada, yönetmenin 'Güney'i çok sevdiğini, filmlerini yakından bildiğini' okuduğumuza sevindik. Sönmez, film için diyor ki,

'İlk anda Yılmaz Güney'in Yol'unu akla getiriyor.' Bizce bu çağrışım 'ilk an'dan epeyce daha uzun sürmekte ve filmi izlerken akla gelen, bir önceki yazımızda belirttiğimiz gibi, sadece Yol filmi değil, Duvar ve bütün bir Güney estetiği. Sönmez demiş ki: 'Ancak filmin öyküsü tamamen kendi (Ghobadi'nin) çocukluğunun geçtiği köyden çıkmış. Onun yaptığı, orada sürüp giden yaşamlara ayna tutmaktan başka bir şey değil'. Oysa hepimiz biliyoruz ki bir film, yaşamlara 'ayna tutmaktan' daha öte bir şey.

Iddiamızı yineliyelim: İran sinemasının en son filmleri, 'sırtını' **Abbas Kiorastami** gibi lirik pastoral, 'bilge' ritmli 'usta'ları'ndan, çok Güney'in gergin ve sert diline dayamış görünüyor ve bunu iyice irdelemek önce bizlere düşüyor. Bu yönetmenlerin, Kiorastami'ye asistanlık yapmış olması söz konusu gerçeği değiştirmez. Ghobadi'nin filmindeki bütün 'ruh' Güney'inkine çok yakın olduğu gibi, yönetmeni bu kez Kürt de olmayan, Venedik Festivali'nde 'Büyük Ödül' almış, senaryosu gene Yol'u çok andıran **'Daire'** yi de (hapisten izne çıkan dört mahkum, ancak burada mahkumların hepsi kadındır) görmeyi merakla bekliyoruz.

Kasım'ın 15'inde ise, Tunca Arslan, bizleri sanki Duvar'ı 'büyütmemeye' davet edercesine kendisine çok önemli görünen bir tanıklıkla ortaya çıktı. Bu tanıklık, **Atıf Yılmaz**'ın 28 Ekim tarihli **Yeni Gündem** gazetesine aktardığı bir anıydı.

Atıf Yılmaz, Güney'e 'niye böyle bir film yaptın?' diye sormuştu ve Güney şöyle yanıtlamıştı: 'Bunu yapmadan başka bir film yapmama imkân yoktu, yıllardır içimde biriken cerahatı çıkartırsam ancak yeni bir film yapabilirim. Bu filmden sonra göreceksiniz çok farklı şeyler yapacağım.'

Arslan önce bizi 'korkutuyor': 'Atıf Yılmaz'ı güvenilir kaynak' kabul etmeyenler var mı bilemiyorum.' Sonra ekliyor: 'Bundan çıkan sonuç şudur: Yılmaz Güney Duvar filminin eksikliklerinin, hatalarının farkındadır, film tam olarak içine sinmemiştir, daha farklı şeyler yapma isteğindedir.'

Oysa, Atıf Yılmaz'ı 'güvenilir kaynak' kabul etmek başka, bu tanıklıktan yukardaki sonucun çıkartılmasını naif bulmak başka tabii.

Güney'in yanıtı, bir sanatçının işini en klas savunma şekli, bana göre: 'Duvar'ı şuna buna yaranmak için değil, sadece kendime sadakat kaygısıyla çektim. Bu cerahat içimdeydi ve çıkmak zorundaydı.'

'Bu filmden sonra göreceksiniz çok farklı şeyler yapacağım' sözlerine gelince. Hangi sanatçı 'son işinde' kalmak, orada donmak ister? Hapishaneyle film film üstüne yüzleştikten sonra, Güney'in başka bir iklimde, coğrafyada, farklı yaşam koşullarında artık başka şeyler yapacağını müjdelemesi, niçin daha önce yaptığını eksik görmek, onu içine sindirememek olsun?

Haydi biraz cesaret! Duvar'ı beğenmediğini öne sürmek için böyle tanıklıklara, bizzat Güney'in yardımını aramaya gerek yok! Duvar'a yeni bir okuma önerenleri ise, bu tanıklıklar, çok daha 'beter' bile olsalar, niye caydırsın? Güney 'Duvar bombok bir filmim' demiş bile olsaydı ne farkeder? Bizlere 'A, öyle demişse, o zaman o daha iyi bilir' demek mi düşecek yani? Bir sanat eserine ne zamandan beri böyle yaklaşılıyor? **Kafka**'nın **Max Brod**'a 'kitaplarımı yak' vasiyetinde bulunmasını kim 'demek ki bu kitaplarda iş yoktur' diye yorumlayabildi? Yoksa bizde eleştiri hep bu naif sularda kaldığı, hep bir 'son söz'le, bir 'itiraf'la, bir 'atlatma haber'le aydınlatılmak istendiği için mi 'yaratı' olmakta bu kadar güçlük çekti ve hala çekiyor?

Her sanatçıyla ilgili tanıklıklar elbette çok değerlidir ve onların hepsi 'sanat tarihini' beslemeye aday. Ama eleştiri, tarih yazmak değil, özgün bir 'yaratı', ve onun gerektirdiği bütün cesarete ve hele hele taze bakışa muhtaç... Bu taze yaratı, kimi zaman tarihin bütün verilerine ve bütün tanıklıklara 'rağmen' ve onlara 'karşı' da oluşur. Arslan, Yılmaz'ın sözünde bulduğunu sandığı bir hisse 'sadık' kalmaya davet etmiş bizi. Yaratıcı eleştirinin, her tür tanıklığa, hatta sanatçınınkine bile sadakatle ihaneti aynı beşikte salladığını baştan yadsıyarak.

Kasım ayı, bir de Kitap Fuarı ayıydı. Bu fuarlar günümüzde sanki bir çeşit 'budist' sınav ve manevi bir Uzak Doğu dövüş sanatıdır. Kendini 'Ben' sanana, bir toz zerreceği, bir virgül olduğunu öğretmek isteyen. Fuarın bütün sokakları gene büyüğün küçüklüğü, küçüğün büyüklüğü meydanına açılıyordu. O sokaklarda pek çok yazarın **Hari Krisna** sarısı benizlerle dolaşması belki bundan. Hele stand önünde okur ellerinin kendi kitabına değil başka kitaplara gitmesini 10 dakika izlemeye dayanabilen, ruh karatesinde bir kahverengi kuşağı hak etmiştir... Bu bekleyiş sonunda ilk okurunun boynuna ağlayarak sarılmamayı başarırsa siyah kuşağa, hele yayıncısının gazeteye en kocaman ilanı bir başka yazar için verdiğine sevinebilirse, o zaman neredeyse **Nirvana**'ya yaklaşır. Türkiye'de edebiyat nereye gidiyor, nerelere gidebilir üzerine tartışmalar gene yok denecek kadar cılızdı (maşallah üniversiteler de bu konuya girmezler); ama bütün bunların bir mantığa oturduğunu bilmek de hoş: yazarı 'ben' meselesinden arındırma.

Fuar sonrası tesellisi için, **Babylon**'da **Sierra Maestra** grubunun çalacağını duyduk, gittik. Bu kez salonu küçük masacıklarla da doldurmuşlar, millet oturduğu yerden bir müsamereyi alkışlar gibi sahnedeki 'egzotik' orkestraya el çırpıyor. Latin müziğini 'yasama' biçimi bizde giderek enteresanlaştı. Müziğe ilgi büyük, heves muazzam, beğenme kararlılığı çelikten (çünkü bir kere Batı'da bu böyle), ama o müziği bu kadar tutturan, bir 'salsa ruhu' oluşturacak koşulların hiçbiri mevcut değil! 'Renkli' bir orkestra karşısında, salonda bir dolu 'beyaz' (ki Batista Küba'sında dahi Santiago kentli bir Afro Küba orkestrası bu kadar bembeyaz bir kitle önünde çalmamıştır!), bir dolu 'birbirine az çok aşina, az çok aynı sınıflardan insan', büyük gayretle coşmaya çalışıyorlar. Ama bir şeyler her zaman eksik ve hep eksik! Niye? Müşteriler arasında, bir kere hiç siyah yok! Sabah herhangi bir işte, berbat atölyelerde, berbat yevmiyelerle çalışan ve gece, müzik eşliğinde birer 'prense' dönüşecek siyahlar. Güzel giyinmiş, taranmış, sıcak evlerde oturan ve kendi parasını kazanan kızların, kollarında dönmek için yarışacakları. Birlikte bir 'danslık arzu' yaşayacakları, sonra başka kollara geçecekleri. İnsanların birbirine iş adresi, ev adresi, meslek, hatta ad bile sormadan, bacak tokuşturacaklar. Çünkü sonuçta bir bacak, ayak ve 'belden aşağısı' sanatı, 'çok iyi dans ederek var olma' yolu, salsa. Omuzlar ve baş neredeyse kıpırdamamalı. Göbek atarken sert olan omuz döndürmeler, boyun kıvırmalar, bu dansta, bir bayağılık! Bu

nedenle salsa yapmak, hem arzuda, hem dansta, özel bir disiplinin içine girmek ve onun hakkını vermeye çalışmaktır. Salsa gecelerinin prensleri ve prensesleri, bu spesifik disipline en iyi vakıf olanlar arasından seçilir; gündüz hayatının vahşi kurallarına tam vakıf olmasalar, onlar tarafından ezilseler de. Böylece, salsa gecesine çıkan, sonuçta sürprizlerle dolu bir hayata çıkar. Gündüz birbirinin yüzüne bakmayacak insanlar, birbirlerini hor görenler, gece salsa sayesinde takdir, beğeni, saygı ve hatta arzuyla birbirlerine bakabilirler. Eşcinseller için gay kulüpler ne kadar bilinmeyene açıksa, salsa kulüpler heterolar için en az o kadar gerilime ve sürprizlere açıktır.

İstanbul'da artık siyah da çok. Gündüzleri berbat işlerde çalışan. İstanbul salsaya 'bayılıyor', ama bu siyahlara kapılarını açacak, onlar için giriş ücretini düşürecek kadar değil. Demek ki, İstanbul esasen salsa'ya bayılmıyor. Salsa modasından haberdar olduğunu göstermeyi seviyor. Kimlere? Gene kendi gibilerine. Tanıdıklarına. Kendi gibi yaşayanlara, kendi mahallerinde oturanlara, salsayı kendi kadar dansedenlere.

İstanbul, en 'baba' salsa gruplarını getirebilir ayağına. Ama 'renklerin karışımı' sadece orkestrada kalıp salona hiç yansımadıkça, salon hep öyle aynı renkte ve 'aynı sınıflar' arasında kaldıkça, kapılar bu ülkedeki geçici ya da kalıcı siyahlara, başka esmerlere, başka yaramaz çocuklara, başka sınıflara açılmadıkça, insanlar beraber gelmedikleriyle, tanışmadan, hatta konuşmadan dans edemedikçe, salonlar biraz da ter kokmadıkça, herkes durmadan partner değiştirmedikçe, pistte alışıldığı üzere sadece her yaşta erkekler gencecik kızlarla değil, dans şampiyonu her yaşta kadınlar da delikanlılarla dönmedikçe, millet gözlerini sahneye dikip (oradan bir mucize beklercesine) olduğu yerde sallandıkça: salsa ruhu buralara hiç uğramamış demektir.

Yerli CNN'de, **Sierra Maestra** grubuna 'çegirgece' soruluyordu geçenlerde bir akşam: 'bu müzik dünyada niye bu kadar tuttu?' Onlar, 'Tanıtım çok önemli' dediler, kibarca... Ne desinler? 'Size henüz hiç uğramamış koşullardan ötürü' mü? 'Araştırmacı gazeteci' olarak, ben size söyleyeyim: hayatlarını kendileri kazanıp kuran kızlar ve kadınlar, salsayı en iyi bilenlere dans etme cesaretini, arzusunu ve özgürlüğünü gösterdikleri için, bu kadar 'tuttu' bu müzik. O kızlarla kadınlar kulüplere kendi paralarıyla girdikleri, dans partnerlerini cüzdanlarına, diplomalarına, meslekleri-ne ve mahallelerine göre seçmemeye karar verdikleri için siyahlara ardına kadar açıldı, o kulüpler. Böylelikle, esas 'yeni kadınlar'ın iradesi ve arzusuyla yerleşmiş ve büyümüş bir moda oldu, salsa. Yaş, ırk, sınıf, eğitim farklarına dil çıkartarak, Batı'da bütün sosyal gayretlerin ve bilgiç hümanist söylemlerin yapamadığını yaptı. Üniversiteler ve iyi kalpli siyasiler ve hatta bazen edebiyatçılar bile, tatsız ama bünyeye çok faydalı bir balık yağının reçetesini yazar gibi hep 'ötekine saygı duymayı', 'ötekini anlamaya çalışmayı', 'kendini onun yerine koymayı' öne alırken, salsa plansız ve programsız, tamamen sürprizle ve hesapsızca önce 'ötekini' beğenmenin, ötekine imrenmenin ve arzu duymanın yolunu açtı. Bu nedenle, 'Salsa', gay kulüplerinden beri edilmiş dünyadaki en 'alt üst edici' eğlence biçimidir ve giderek, gettolara bölünme tehlikesi geçiren Batı'nın şerefini kurtarmıştır. Bu nedenle, iyiden iyiye bir 'kastlar ülkesine' dönüşen Türkiye'ye, salsa kültürünün kendi değil, sadece gölgesi düşmüştür ve şimdilik ancak bu kadarı düşebilir.

Kötü Şair Şerafettin 'Kımıltısız'

ŞİİR ve OYNAYAN : ŞERAFETTİN KAYA
SEVİ UĞURLU
KAMERA : ŞENOL ULUDAĞ

Hey zaman geçmeseydin
donup kalsaydın hep o mevsimde.

Şimdi tanımsız üşüyorum sana

Sessizliğin içine düşmüş ağlayan
bir hüzünde yakalıyorsun beni

Saçlarından tutup savuruyor
kımıltısız hayalin

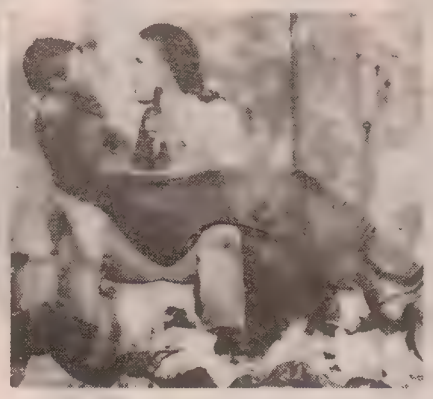

Ağlayamadığım uzaklığın

Gelmekle gitmek arasında
sıkışıp kalmışlığın

Aşkın açık kapısını
bugün kapatıp gidişin
bir yerlerde oluşun

kendine düşmüş bir yalnızlığın
ağlaması

Ve ceplerine doldurduğun
buruşuk kağıt mendiller

Geriye düşmüş mutlu gülüşlü
zamanın saçlarını okşayan

yokluğun siyah beyaz fotoğrafı

Sigara yanığı dudaklarımda
bizim şarkımızın hüznüyle
dolup taşıyorum kendimden

kotusair@hotmail.com

LAV LAV LOM KONSERLERİ
2 Aralık C.tesi saat 15:00 Post Funk, The Moods, No Name, Britni Sipiirs, Kids Of The Sunset, The Mondey Mornig Sendrom **3 Aralık Pazar** saat 15:00 Blanch, Misfortune, Direc-T

Long Play

9 Aralık C.tesi saat 15:00 Cemiyette Pişiyorum, Pancake, Cokoine, Porn Star. **10 Aralık Pazar** saat 15:00 After Glow, Head Over Head's, Blade 16 Aralık C.tesi saat 15:00 Nofun, Fleck, Samhain, Klan (18 yaş sınırı yoktur)

DENİZ DURUKAN • dendur66@hotmail.com
SAYI:14
GÜVEN ERKİN ERKAL • kertenkele@hotmail.com

Çok fazla duyarlı olmak, her ayrıntıyı yakalamak, sanata dönüştürmek yalnızlığı artırır. Örneğin, önünüzde sarı bir duvar var. Ona baktığınızda sıradan bir insan duvarın rengini görür. Sanatçı ise duvarın arkasındaki sıvayı, tuğlayı görür. Bütün bunları görmeye başladığında sanat da başlamış olur.

Ruhsuz Köpekler, Kalın Post Giyerler

Künye adlı dördüncü albümlerini çıkaran Objektif'i daha önceden "Timarlı Hastane", "Hayal ve Yaşam" ve "Kuşkular" adlı çalışmalarından tanıyoruz. Yeni bir ekiple karşımızda olan Objektif, gitarda Faruk Kavi ve Cankut Bayhan, basta Umut Arabacı, davulda Alişan Topaloğlu, vokalde Vecdi Yücalan'dan oluşuyor. Vecdi ile enstrüman piyasasının kalbi Tünel'de söyleştik.

Sizi ilk olarak Samsun'lu bir grup olarak tanıdık. Taşrada müzik yapmak zor muydu?

Taşrada rock yapmak elbette zordu. Bir kere teknik sorunlar yaşıyorduk. Her zaman çalacak alet bulamıyorduk. Bunun dışında oradaki halkın çok yakın olmadığı bir müzikti. Giyimimiz, saçlarımız da değişikti. Halkın bir kısmı bizi seviyordu. Bir kısmı ise sevmiyordu. Ama biz şarkılarımızla doğruları anlatıyorduk. İnsan psikolojisi ve çevre sorunlarını anlatan şarkılar yazıp söylüyorduk. Sonradan yapmak istediğimizi anladılar, zamanla olumlu tepkiler aldık. Ayrıca küçük bir şehirde yaşıyor olmamız pek önemli değildi. Nerede olduğun ne fark eder. Önemli olan neler olup bittiğini görmek.

Neden Rock?

Neden bağlama değil de gitar çaldık. Çünkü bağlama bir yere kadar gelişmiş bir sazdır. Ne yaparsan yap bir süre sonra tıkanırsın. Bizim müziğimizde sadece duygusal şarkılar yok. Aynı zamanda başkaldırı, isyan, o soundu oluşturan çığlık var. Gitarın bu duyguları daha çok verdiğini düşünüyorum. O yüzden gitarı kullandık. Rock bir çığlıktır.

Künye sizin dördüncü albümünüz. Eski gruptan bir tek siz varsınız. Solist olarak da sizi görüyoruz.

Evet grupta birtakım sorunlar oldu. En büyük sorunlarımızdan biri de eski solistimiz İbrahim Çantay'dı. Yaptığın müzikle orantılı olarak çalıştığın arkadaşlarınla kafanın uyuşması gerekir. İlk çalışmaya başladığımızda yaşı çok küçüktü. Şarkı söylemesini de pek bilmiyordu. Beraber çalıştık. Belli bir seviyeye geldi. Fakat kültürel olarak kendini geliştirmek istemedi. Bize bu anlamda bir katkısı yoktu, ama bir solist gerekliydi. İlk üç albümde mecburen beraber çalıştık. Sonra bizden ayrılmak istedi. 1996 yılında tamamen yollarımız ayrıldı. Daha sonra Faruk, Cankut, Alişan ve Umut'la birleşip yeniden bir yapılanmaya gittik. Zaten ben eskiden de söylüyordum. Konserlere çıkıyordum. O yüzden şarkı söylemekte zorlanmadım.

Albümlerinizde çevreci bir yaklaşımınız var.

Denizcilik geçmişim olduğu için çocukluktan beri Karadeniz'in ve Marmara'nın nasıl kirlendiğine yaşayarak bire bir tanık oldum. Bir İtalyan gemisinin atıklarını denize boşaltması sonucunda kuşların nasıl uçamaz hale geldiklerini, öldüklerini gördüm. Daha bunun gibi bir sürü şey. Bütün bunlar beni etkiledi.

Yeşili bol olan bir yöreden gelmenizin de size yansıması bu sanırım.

Tabii ki. Biz doğayı hep sevdik, herkesin de sevmesi gerekir. Doğayı sevmeyen insanın psikolojik sorunları vardır bence. Otun üzerine basmadığın zaman vücudundaki elektriği atamazsın. Büyük şehirlerde yaşayan birçok insanın ruhsal sorunları yaşamasındaki etken olarak bunu görüyorum.

O zaman Edip Cansever'in "insan yaşadığı yere benzer" dizesi pek de yabana atılmamalı.

Tabii oranın iklim şartlarına mecburen uyuyorsunuz. Yüzünden gözüne kadar her şeyine yansıyor. Eskimo'ları düşünün, çok fazla beyaza bakmaktan gözleri kısıktır.

Bu albümde müzik sözlerden daha baskın. Daha doğrusu sözlerde biraz kolaycılık var gibi. Anlaşılır olmak kaygısıyla mı yaptınız?

İlk albüm çıktıktan sonra bu albümün pek anlaşılmadığını düşündüm. Çünkü sözler daha ağırdı. Özellikle de "Hayal Et" adlı şarkı bundan dolayı anlaşılmamıştır. Buna hep üzülmüşümdür. Daha sonra anlaşılır sözler yazmak için çaba sarf ettim. Yani özellikle böyle düz şarkılar yazdım. "Ruhsuz köpekler, kalın post giyerler" gibi.

Soundunuz sert. Karşı çıkışlarınız, öfkeniz var. Ama her şeye karşın sizi romantik buldum.

Buna sevindim. Doğru yorumlamışsınız. Şarkıları söylerken, bunu hissediyorum. O duygular yüreğimden akıyor, yaşıyorum. "Dağlarda" parçasını ormanları yakanlar için söyledim. Bu parça duygusal yoğunluğundan dolayı insanlara romantik gelebilir. Ama o romantizmin içinde hüzün, isyan, öfke de barınıyor. Onu hissederek söyledim ve sen de bunu anlayanların başında geliyorsun, çok mutlu oldum.

Müziğinizde klasik rock formatı dışında senfonik öğeler, Türk klasik sanat müziği öğeleri de var.

Yaylıları kullanmak her zaman aklımızdan geçen bir şeydi. Ama senfonik öğeleri pek yakaladığımıza inanmıyorum. "Mahkumlar" şarkısının başında fazla olmasa da yaylıları kullandık. "Sevgi" adlı parçada ise flüt ve kemanı denedik. Bazı şarkılarımızda da hicaz makamını kullandık.

Son albümünüz "Künye'de "Senden Benden Uzak" adlı şarkınızda bir dörtlüğü hızlı bir biçimde söylüyorsunuz. Hiphop gibi...

2000 yılında yaşıyoruz, hiphop'a da karşı değiliz. Ama hiphop olsun diye yapmadık. Altyapı öyleydi, öyle denk geldi. Ama şimdi rockçılar Objektif hiphop yaptı diyeceklerdir. Bizim öyle derdimiz yok, ayrım yapmayız. Herkesi severiz. Arabesk'i de severiz, dinleriz. Ama arabesk'i yadsıyan birçok insan var. Müzik konulu panellere katıldığımızda bunları görüyoruz. Hiç kimse arabeskin halkın bağrından çıktığına inanmıyor. Ya da görmezden geliyor, yasaklar koyuluyor. Bütün bunlara karşıyız.

Sanatçı yalnızlığı...

Sanatçı her zaman toplumdan bir adım öndedir. Toplumun önünde olmazsan onlara vereceğin bir şey de olmaz. Yaşadıklarını sanatsal bir çerçevede toplayıp, harmanlar, insanlara sunarsın. Bu da yalnızlığı getirir. Toplumla arandaki irtifalar arttıkça, izole olursun. Sanatçı toplumdaki diğer insanlardan algılama olarak daha farklı. Bunu zekidir, akıllıdır anlamında söylemiyorum. Çok fazla duyarlı olmak, her ayrıntıyı yakalamak, sanata dönüştürmek yalnızlığı artırır. Örneğin, önünüzde sarı bir duvar var. Ona baktığınızda sıradan bir insan duvarın rengini görür. Sanatçı ise duvarın arkasındaki sıvayı, tuğlayı görür. Bütün bunları görmeye başladığında sanat da başlamış olur.

Ya hüzün...

Evet, o yalnızlık hüznü de getiriyor. Zaten toplum olarak da hüznü, acı çekmeyi severiz.

Son arzunuz?

Hayatım boyunca beste yapmak ve gerekirse hayata sahnede veda etmek.

Bizon Murat'a

Geçtiğimiz ay Eskişehir'deydik. Anadolu Ünversitesi Rock Kulübü kurulmuş ve ilk etkinlik hazırlanmıştı. "Türkiye'de Rock Müzik Yayıncılığı" Abdülkadir Elçioğlu, Çağlan Tekil, Hicri Bozdağ ve ben, bu panelin konukları arasındaydık. Orada öğrendiğimize göre Rock Market Programının yapımcısı Şener Yıldız da bu etkinlikte yer alacaktı. Ama yetişemedi. Her panelde olduğu gibi, belirlenmiş olan konu kim neresinden tutarsa yine oralara gitme eğilimi içersinde geçti. Yine de paneli düzenleyenlerin ilk organizasyonunun bu kadar başarılı olması, ilerdeki organizasyonlar için büyük umutlar vaad ediyor. Bu arada izleyiciler arasında sürpriz bir isim vardı, Siya Siyabend'in solisti "Bizon" Murat da oradaydı. Panelin ortasında yaptığı konuşmanın ardından yanıt beklemeyip giden dostumuzla konuşacaklarım vardı. Önce radyo programımız ve şimdi de bu sayfa aracılığıyla söyleyemediklerimi ulaştırmaya çalışacağım.

İyi ki oradaydın Murat. Panelin en renkli anılarından birisi oldun. Önce duruma muhallif bakışlarla konuşmalarımızı dinledin. Sonra kalktın ve içinde sosyoloji, Kant, underground, Pentagram ve Can Yücel gibi isim ve kavramların bolca yer aldığı bir konuşma yaptın. Ve sonra çektin kapıyı gittin... keşke kalsaydın. Orada 70 kişi önünde soracağım soruyu şimdi sana burada sormak zorunda kaldım. Soruyorum; Murat, yıllardır sokaklardasın, seni şarkı söylerken kim gördüyse, duyduğu en iyi seslerden birisi olduğunu söylemiştir. Yanında yörende gezinen tinerci çocuklardan tut, Vedat Sakman gibi değerli müzisyenlere kadar herkesin fikri aynı. Bana söyler misin Murat; seni senden başka yok etmek isteyen oldu mu hiç? Sana albüm yapmak için avanslar veren, stüdyolar kiralayan yapımcılar biliyorum. Hepsi hayal kırıklığına uğradı, sakın kimseye "Bu müzik piyasası beni içine almak istemiyor" deme. "Sokaklardan başka çarem yok." deme. Hep bir şans istedin ve verildi. Hiçbir kez şansını doğru dürüst kullanabildin mi? Yaşamak için para gerekiyordu. Para için müzik yapmak... Çalmak için Beyoğlu'nun birçok mekanı kapısını sana açtı. Sen ilk geceden sonra o kapıların yüzüne sıkı sıkı kapanması için elinden geleni yaptın mı yapmadın mı? İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mimar Sinan Üniversitesi gibi okulların organizatörleri seni etkinliklerine davet ettiği için neden pişman oldular. Hep suç organizatörlerin miydi?

İnsanlara haklı olduğunu iddia ederken çok ikna ediciydin. Peki Murat sen hiç kendin ikna oldun mu?

Uyan artık adamım...

Ayın En Güzel Onlusu

1. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
2. **Düş Sokağı Sakinleri / Mor Yel**
   Üç / EMI - Kent
3. **Radical Noise / Bazen**
   Plan-B / Hammer Müzik
4. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
5. **Mor ve Ötesi / Boşver**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
6. **Duman / Bebek**
   Eski Köprünün Altında / NR1 Müzik
7. **Kargo / Yanımda Sen Olmayınca**
   Sen Bir Meleksin / Universal
8. **Kıraç / Karahisar**
   Bir Garip Aşk Bestesi / TMC
9. **Demir Demirkan / Belki**
   Demir Demirkan / Sony
10. **Rashit / Çok Mu Zor?**
    Telaşa Mahal Yok / Kod Müzik

Listeler her pazar saat 21.00 - 23.00 arası 104.0 Radyo D Maximum Rock programında belirlenmektedir.

Raflarda Bu Ay

Moe Joe - Chicago İstanbul Mainline
Ada Müzik

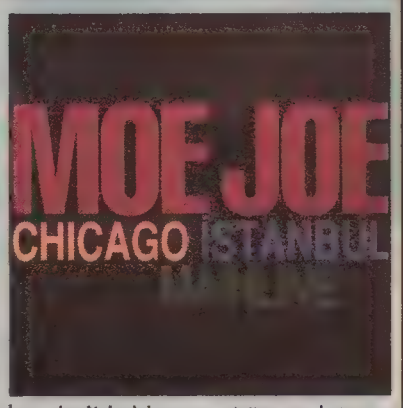

Blues üzerine "Bu iş böyle yapılır" iddiasını taşıyan bir albüm arıyorsanız buldunuz. Ama sadece teknik anlamda... abartıp bu topraklar üzerinde "demiryolu"nun sizlere götürüp getirdiklerini anlatacak bir blues soundu arıyorsanız, Moe Joe'nun treni buralardan geçmiyor. Elemanların çoğunun İstanbul Blues Kumpanyası kökenli olması sizi yanıltmasın. Bu albüm üzerine içinde "sentez" kelimesi geçen bir cümle kurulamaz. Sarp, bu albümde Chicago'lu dinleyicilerin kafasını karıştırmadan İzmir'de doğup İstanbul'da blues yaptığını anlatıyor.

Dementia – Death Of Melody
Demo albüm

Bu ayki ilk yeraltı topluluğumuz Ankara'dan. 1996 doğum tarihli Dementia ilk kurulduğunda melodik death yapan bir topluluk olarak yola çıkmış. 1988'de Suicide Symphony adlı ilk demosunu çıkaran topluluk, bu ikinci demosuyla artık thrash topluluklarımız arasında önemli bir yer ediniyor. Topluluğun kuruluşunda ve ilk demosunda yer alan elemanlardan günümüze gitarist Ali Öztürk dışında ulaşan kimse yok. Bir sonraki adımda bu demoda yer alan "Simple Minds"ı öne çıkarıp daha gelişkin kayıtlara girerlerse onları kimse tutamaz.

Axak
Demo albüm

Axak Ankaralı bir punk topluluğu. Son yıllarda hardcore ve grind gruplarının öne çıktığı başkentte punk, Spinners, Luck Of 13 ve Slamdive gibi birkaç isimden ileri gitmemişti. "Ne camiye inanırım ben ne havraya, bir başka hamur benimkisi bir başka maya". Albümün ilk parçası Hayyam'dan alınan bu sözlerle açılıyor. "Bozuk Maya" demonun lokomotifi. Gitar, vokalde yer alan Evren demoyu her an piyasadan geri çekebilir. Zira dört şarkılık bu demonun iki parçası gitar vokalle "idare edilmiş". Oldukça iptidai kaydedilmesi de işin aceleye geldiğini gösteriyor.

Elemental – In The End
Demo albüm

Melodik Death severlere yeni bir topluluk daha demek isterdik ama henüz öyle değil. Elemental tek kişilik bir proje. Eski Carnege üyesi İlker Özel tarafından gerçekleştirilen çalışmanın içinde Murat Arman (Keyboard) ve Infected'dan Ufuk Kaplan (davul) yer almakta. Gitar, bas gitar ve vokal kayıtları İlker Özel'e ait. Elemental için Necrology ve Dimness Through Infinity ile başlayan "Aydın Sound"un devamı diyebiliriz. Demo melodik death olarak tanımlanmakla birlikte doom etkileri taşımakta. Demo Akmar ve Atlas Pasajlarında malum noktalarda.

Bu ayki mektubumuz Radical Noise'dan... geçen ay yaptığımız Crunch röportajı üzerine. Röportajı yaparken mümkün olduğunca Radical Noise, Rashit ve Crunch tartışmalarından uzak durmaya çalışmıştık ama yine de Radical Noise saldırılara maruz kalmış oldu. Topluluğun yanıtı aynen aşağıdaki gibidir...

Crunch'a Sert Bir Yanıt

Öküz dergisinin Kasım sayısında çıkan Crunch röportajında yer alan karalamaların ve yalanların ardından grubumuzun bu konuda bir cevap hakkı doğduğuna inanıyoruz. Grup adına yaptığımız açıklama aşağıdadır. Bu açıklamaya yer vereceğinizi düşünüyor ve şimdiden teşekkür ediyoruz.

1) Sponsor mevzuatı; Radical Noise, kendisi konser düzenlemiyor zira bu kadar kapitalimiz mevcut değil, bar sahibi "kanka"mız da yok. Gelen konser tekliflerini değerlendiriyoruz ve elimizden geldiğince her konsere çıkmaya çalışıyoruz. Zira biz bu müziğimizi çalmaktan zevk alıyoruz, albümümüzü evde dinlemekten değil.

2) Şarkı sözlerine müdahale edilmesi: Radical Noise'un şarkı sözlerine bugüne kadar hiç kimse müdahale edemedi, bundan sonra da kimse müdahale edemez. Plan B albümündeki Türkçe şarkılar Crunch grubuna yeterli bir cevaptır. İşin ilginci "ülkücü" diye niteledikleri Hammer Müzik'in grubun firmadan çıkarttığı "Plan B" albümünde hiçbir ayrıntıya karışmamış olmasıdır.

3) Kadıköy konseri: Avrupa Müzik Şenliği kapsamında yapılmış olan bu konser normal saatinden 3 saat geç başladığı için konser gece 24:00'e kadar sarkmıştı. Radical Noise, kendisinden bir önceki grup Aphellion ile anlaşarak bir sıra öne geçti ve normal programını diğer grupların da kısıtlı süre içinde çalabilmesi için yarı yarıya kısaltı. Sahneye çıkıp "ezan çalıyor durdurun müziği" diyen şahıs tarafımdan sahneden kovulmuştur. O sırada sahne arkasında olan herkes buna şahittir. Zira Radical Noise şarkısını kesmeden çalmıştır.

4) Crunch grubunun vokalistinin "samimiyet"i bu röportajda da gördüğümüz üzere tartışmaya açıktır. Kendileri bu kadar "ulu bir etik" anlayışına sahipken, her fırsatta her ortamda Radical Noise'a bulaşarak adlarından bahsettirmeye de ihtiyaçları olmasa gerek. "HARDCORE" yapmadığını güzel bir üslupla dile getiren Crunch grubu neyin etiğine dayanarak Radical Noise'u yargılıyor? Zira röportajda da görüldüğü üzere yapılan yargılama eleştiri değil, açıkça yalan söyleyerek bir grubu karalamaktır. Sayfanızı işgal ettiğimiz için özür dileriz, ama "yanlış" her nerede olursa olsun düzeltilmeli diye düşünüyoruz. Emek vererek ortaya koyduğumuz her şeyin bir iki patavatsız cümleyle karalanmasına izin veremezdik.

Radical Noise adına Kerem Onan

Ölmüş olmasına karşın taş yağmuru bir süre daha sürdü ve nihayet öldüğünü anlayan halk cesedin başına üşüştü ve sadece kısa donu kalıncaya kadar soyduklarında kalabalıktan külhanbeyi kılıklı biri cesede yengeç gibi yampiri yaklaşarak, belindeki kırmızı kuşağı çözüp Ali Kemal'in sağ ayağına bağladı. Güruh kuşağa doğru üşüştü. Tutabilenler, cesedi sahile doğru sürüklemeye başladılar. Bu sırada askeri birlik geldi ve kalabalığı dağıttı. Cesedi beyaz bir patiskayla örtüp Saray'ın önüne kurulan bir sehpaya astılar.

Artin Kemal

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Ali Kemal ve Eşi Sabiha Hanım

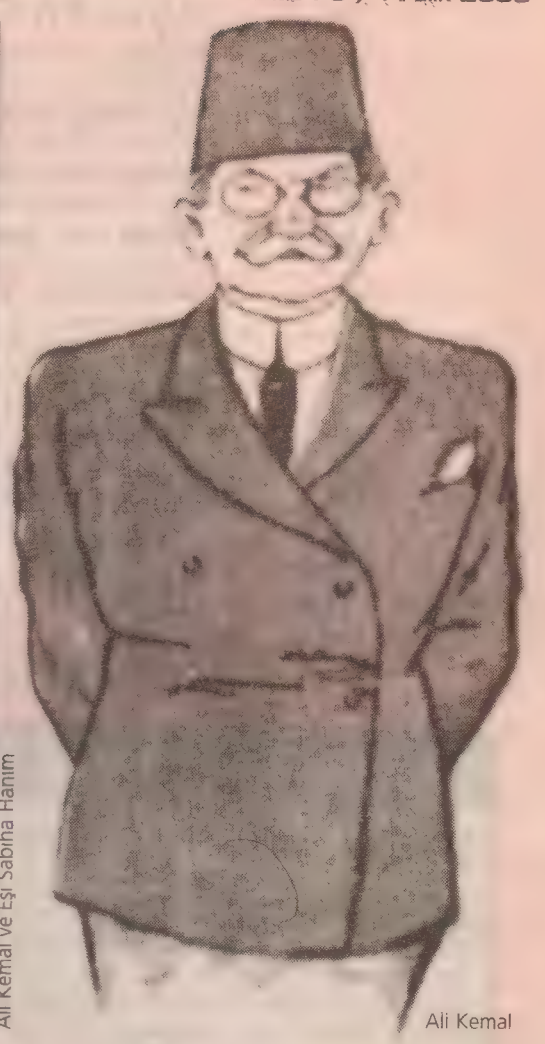

Ali Kemal

Vatanından uzaklaştırılanların anısına...

İstinye'den Maslak'a doğru Ford marka arabasıyla giderken, ıssız toprak yolda elinde bastonuyla yürüyüş yapan şık giyimli bir adam gördü. Dikkatli baktığında dinç ve seri yürüyen adamın, bir dönem öncesinin **İçişleri Bakanı Ali Kemal** olduğunu fark etti. İçinden, **'Bir tampon atayım da gebersin'** diye geçirdi ama ardından düşüncesini **'ölümü benden olmasın'** diye sürdürdü.

Ali Kemal'in bedenini sıyırırcasına yanından geçerken saldığı toz bulutuna bürünmüş yola geniş dikiz aynasından baktığında, bastonunu kaldırarak arabanın arkasından hiddetle salladığını gördü. Bu kez başını arabasının camından çıkararak, öfkeyle **"Vatan haini!.."** diye bağırdı. Canı sıkıldı, bir ara geri dönmeyi düşündüyse de vazgeçti. Ardından okkalı bir küfür daha savurdu.

Balkan Savaşı'nı Çanakkale'yi ve katıldığı diğer savaşları hatırladı. Cephede at bokları arasından topladıkları darı taneleri ve mısır koçanlarını öğüterek yaptıkları tayınlar geldi aklına. Küfürü pek sevmezdi ama gene küfretti. Askere gidişinin ilk gününü; nerede savaştıklarını bilmediği iki ağabeyinin karılarının, ardında bıraktığı gözü yaşlı on üç yaşında hamile karısını teselli edişlerini hatırladı. Ona doyamadan gittiği ve sonu belli olmayan bu girdaptan nasılsa sağ kalıp geriye döndüğünde, Adapazarı tren istasyonunda karşılamaya gelenler (ki içlerinde o ana kadar hiç görmediği oğlu da vardı) kırlaşmış saçlarıyla onu tanıyamamışlardı.

Buğulanmış gözlerinin önünden kısacık ömründe yaşamış olduğu bu geniş zamanın olayları geçerken, yanından geçip çok gerilerde bıraktığı Ali Kemal'in **Peyam-ı Sabah** gazetesinde yazdıkları aklına geldi.

"İngiliz'lere, Padişah efendimize karşı gelmek, vatan hainliğidir. Mustafa Kemal vatan hainidir. Onlar çapulcudardır. Attıkları topların mermileri lahana, tüfekleri pırasadır..."

Bu düşüncelerle Şişli'yi çoktan geçtiğinde kendine geldi ve Cadde-i Kebir'e gitmeye karar verdi. Arabasını her zaman bıraktığı **Ağa Cami**'nin yan sokağına çekti.

1922 senesinin Kasım ayının beşi, pazar günü, Polis müdürü Sadi bey, Ankara Hükümeti'nden önemli bir telgraf almıştı. Telgrafta, **"Peyam-ı Sabah gazetesi başyazarı Ali Kemal'in her ne şekilde olursa olsun yargılanmak üzere Ankara'ya sevkedilmesi"** emredilmekteydi.

Sadi bey, Beyazıt Polis Merkezi'nden Cem'i beyi aramış, acele çağırmıştı. Ankara'dan gelen emri bildirdikten sonra, emrine vereceği adamları tanıttı ve o gün bu işin bitmesinin gerekliliğini, üstüne basa basa belirtti.

Düşman İzmir'den denize dökülmüş, büyük bir zafer kazanılmıştı. Cem'i bey bir an duraksadı. Milli ordu zaferi kazanmıştı ama İstanbul henüz işgal kuvvetlerinin elindeydi. İngiliz polisleri bazı yandaş Türk polisleriyle beraber İstanbul kaldırımlarında kırbaç sallıyor ve mahmuz şıkırdatıyordu. Ali Kemal, İngiliz casusuydu ve İngiliz polisinin kanatları altındaydı.

Arnavutköy'deki evinden çıkıp, Cadde-i Kebir'deki ikametgahı Zekipaşa apartmanına gelen Ali Kemal, Anadolu İhtilali'ne karşı dostlarıyla çeşitli konuları konuşmak için yaptığı toplantıyı bitirdikten sonra hızla binadan çıkıp, tramvayla **Sarkıdoryan** hanının önüne geldiğinde aniden tramvaydan atlamış ve koşarak Marsel'in berber salonuna girmişti. Marsel, beyaz berber önlüğünü boynuna taktığında Lagant'ını belinden çıkarmış ve kucağına yerleştirmişti. Marsel, **"Beyefendi, elinizi kolunuzu sallaya sallaya her yerde dolaşıyorsunuz. Hiç korkmuyor musunuz?"** diye sorduğunda gülmüş ve **"İngilizler kolluyorlar... Sivilleri beni gizli koruma altında tutuyorlar"** demişti. Bunları söylerken, Marsel'in aralanmış tül perdesinin ardından kendisini gözleyen kararlı bir çift gözün farkında bile değildi.

Ford'un ayak basma yerine kahve fincanını bırakıp bir sigara sarıp eli şakağında derin düşüncelerle fesinin püskülünü yaktığında - ki hep böyle olurdu- omuzuna dokunan bir el ile kendine geldi. Karşısında temiz giyimli, her hallerinden **'Kuvvacı'** oldukları belli iki genç adam duruyordu. Cem'i bey gözlerini şoförün gözlerinin içine dikerek "Adın nedir?" diye sorduğunda "Hamit" cevabını alınca, derin bir nefes aldı. Şoför Müslümandı. Ali Kemal'in bir gazeteden kesilmiş resmini gösterdi: "Bu adamı tanıyor musun?" Hamit, homurdanarak ağız dolusu küfürle "Nasıl tanımam beyim" dedi.

"Hamit! Adım Cem'i. Beyazıt merkez memuruyum. Ali Kemal'i şimdi alıp götüreceğiz. Var mısın?" diye sorduğunda cevap duraksamadan geldi: **"Vatan sağolsun!"**

Berbere iki kişi girdi: Cem'i ve Mazlum Bey. Şoför Hamit kapıda bekledi. Ali Kemal onları gördüğünde kendisinden beklenmeyecek bir çeviklikle, kucağındaki Lagant'ı düşürüp sabunlar içindeki yüzüyle hanın merdivenlerine doğru kaçtı. Hamit, birinci katın sonunda yakaladığı Ali Kemal'e senelerin verdiği hırsla tokat atarken Kemal canhıraş bir sesle bağırıyordu **"Haydutlar! Beni götürmeye hakkınız yok. Ne hakla hürriyetime tecavüz ediyorsunuz? Dağ başında mıyız? Beni rahat bırakın."** Anadolu ihtilalini hiçbir zaman kabullenmemiş, yazılarında onlara "haydutlar," "eşkıyalar" diye hitap etmiş, Millicilerin tutuklanması için kararlar çıkartmıştı. Şimdi ise rahat bırakılmasını istiyordu.

Galatasaray'dan Boğazkesen'e, oradan da Tophane'ye indiklerinde İngilizler peşlerine çoktan takılmışlardı bile. Şoför Hamit, işinin ehli ve eski İstanbul kurduydu! Birkaç manevrayla, sokaktan sokağa girerek izini kaybettirdi.

Samatya'da otomobili kuytu bir köşeye çektiler. Yanlarına iki battaniye, birkaç ekmek, zeytin ve ceviz almışlardı. Sessizce sokulan bir motor karanlığı yararak sahile yanaştı. Motor öyle küçüktü ki iki polis amiriyle tutuklu ancak sığabildiler. Haydarpaşa açıklarına geldiklerinde Ali Kemal İzmit üzerinden Ankara'ya yargılanmaya götürüldüğünü öğrendi. Cadde-i Kebir'in ortasından, İngiliz polisinin gözü önünde Anadolu'ya götürüldüğüne önce şaştı sonra gerçeği kabul etmek zorunda kaldı: **Burası İngilizlerin vatanı değildi.**

Şoför Hamit, Samatya'dan Saraybrunu'na geldiğinde arabasının ön ve arka plakalarını söktü ve önünden akan zifiri karanlık denize attı. Derin derin nefes alarak deniz kokusunu ciğerlerine doldururken Pera tarafına baktığında; yanan ışıklar, yaptığını kutlarcasına parlak ve göz kırpar gibiydiler. Yaşam ne garipti! Bir gün öncesinde ölümünün elinden olmamasını istemişti. Şimdi ise...

Fındıklı'ya, garajına geldi ve hemen kolları sıvadı. Onun için çocuk oyuncağı kadar kolay ve eğlenceli bir iş olan arabasının motorunu indirmeyi çok kısa bir süre içinde yaptı. Motoru bir kenara koyup üzerini örttü. Aklından arabasının rengini değiştirmek geçtiyse de, kıyamadı. Tam bu sırada garajdan içeriye ortağı **Rum Naum** girdi. Önce bir şey konuşmadılar. Sessizliği Naum bozdu: **"Sen yaptın değil mi? İngilizler, İstanbul'daki bütün Ford marka arabaları arıyorlar. Zaten kaç tane var ki? Ailen bana emanet, sen ne yap ne et hemen Anadolu'ya geç"** dedi. Arkasından: **"Yarın Almanlar gelip Ford yedek parça mümessilliğini vereceklerdi ya, ben bugün Taksim'de dükkanı tutmuştum. Ne yapalım Vatan önce gelir."** diyerek ekledi. Vedalaştılar.

İzmit'te süngü takmış askerlerin arasında Merkez Kumandanlığı'na yaya olarak götürülen Ali Kemal bir odaya kapatıldığında olayı duyup biriken halk bağrışmaya başlamıştı. Az sonra içeriye giren bir er kendisinin **Nureddin Paşa** tarafından istendiğini bildirdi. Karargah tepedeki Saraydaydı. Oraya aynı şekilde süngülü askerlerin arasında götürüldü. Sorgusu yapılmak için İzmit'in bütün yüksek subaylarının bulunduğu **Erkan-ı Harp Başkanı**'nın odasına alındı. Geniş salonda elleri pantolonunun cebinde, odanın duvarına asılı büyük aynanın önünde bir yukarı bir aşağı dolaşırken arada bir durarak kendine bakıyor, huy edindiği şekilde sık sık gözlüğünün camını silerek dolaşmaya devam ediyordu.

Nureddin Paşa salona girdiğinde herkes esas duruşa geçti. **Ali Kemal** hiç istifini bozmamış, lakayt ve alakasız çevresine bakınmıştı. Paşa, ilerledi ve adeta

bağırırcasına sordu: **"Adın nedir?"** Cevap aynı tonda geldi: **"Ali Kemal."** Paşa'nın sesi daha da sertleşti, **"Senin adın Ali Kemal değil, Artin Kemal."** Ali Kemal'in başı dikildi ve salonu çınlatan bir kuvvetle haykırdı: **"Benim ismim Artin Kemal değil, Ali Kemal'dir."** Nureddin Paşa bıyık altından gülerek cevap verdi: "Bana Peyam-ı Sabah'ın Başyazarı Artin Kemal'i tutukladıklarını söylemişlerdi."

Ali Kemal bütün sorgusu boyunca sakin ve soğukkanlıydı. Paşa, onun Divan-ı Harbe götürülerek yargılanmasını istediğinde, Cem'i Bey Nureddin Paşa'nın yanına sokularak, "Paşa Hazretleri, aldığım emre göre mahkum Ankara'ya götürülecektir. İzin verirseniz bugün Ankara'ya hareket edelim." Paşa, manalı manalı gülerek "Peki, hareket edersiniz" dedi.

Ali Kemal, Merkez Kumandanlığı'na götürülmek üzere Saray'dan çıkarıldıktan bir iki dakika geçmemişti ki sokakta bir kıyamet koptu. Halk, bağrışarak askerlerin ve Ali Kemal'in üzerine hücum etti. Askerler bilinmez bir hissin ve tesirin etkisiyle onu muhafaza etmeyip çekildiler. Atılan ilk taşı diğerleri takip etti. Taşlar yağmur gibi yağıyordu. Gözlüğü düşmüş, fesi yere yuvarlanmıştı. Ardı arkası kesilmeyen taş yağmuru altında ellerini yüzüne kapamış, başını önüne eğerek korunmaya çalışıyordu. Onu taşlayanlar arasında çocuklar, gençler, ihtiyarlar, ismini ilk defa duymuş, makalelerinden bir tek satır bile okumamışlar bile vardı.

Taş yağmurunun altında yere çökmüş Ali Kemal en son **"Rezalet!"** diye bağırdı ve yığıldı. Ölmüş olmasına karşın taş yağmuru bir süre daha sürdü ve nihayet öldüğünü anlayan halk cesedin başına üşüştü ve sadece kısa donu kalıncaya kadar soyduklarında kalabalıktan külhanbeyi kılıklı biri cesede yengeç gibi yampiri yaklaşarak, belindeki kırmızı kuşağı çözüp Ali Kemal'in sağ ayağına bağladı. Güruh kuşağa doğru üşüştü. Tutabilenler, cesedi sahile doğru sürüklemeye başladılar. Bu sırada askeri birlik geldi ve kalabalığı dağıttı. Cesedi beyaz bir patiskayla örtüp Saray'ın önüne kurulan bir sehpaya astılar. Tam da bu esnada İzmit Kumandanlığı'na gelen telgrafta, **"Ali Kemal'i derhal Ankara'ya sevk ediniz."** emri yineleniyordu.

Şoför Hamit, bir yolunu bulup memleketi Adapazarı'na geçti. Bir süre sonra ailesini de yanına aldı. İşgal kalkana dek orada kaldılar. Hamit öldükten sonra küçük oğlu milletvekili oldu. Verilen devlet resepsiyonlarında Ali Kemal'in büyükelçi oğluyla birçok kereler karşılaştılar. Bir sürü konuda konuşmalarına karşın; bu hikayeden hiç bahsetmedi "Babam... baban" diyemedi.

Şoför Hamit'in ortağı Rum Naum, Ford mümessiliğini alamadı. Beyoğlu'nda bir züccaciyeci dükkanı açtı. Çok sevdiği **Atatürk** öldüğünde bir gecede saçları pamuk gibi oldu. 6-7 Eylül olaylarında eski ortağının milletvekili oğlu, Naum amcasına gittiğinde, onu yağmalanmış dükkanının bir köşesinde sağlam bir şeyler ararken gördü. Arkası dönüktü. Hiçbir şey söylemeden oteline döndü ve Meclis'e istifasını verdi. Naum, bir süre sonra ailesiyle beraber yurdunu terkederek Yunanistan'a gitti.

Her zaman gittiğim sahafta Ali Kemal'in **"Ömrüm"** adlı kitabını sormuştum. Sahaf çok aradı ama bulamadı. O arada kulak misafiri olan biri, "Bende var isterseniz getireyim" dedi. Ertesi gün kitabı verirken, "Kitabı babam düzenledi, Ali Kemal dedemdi" dedi. Boğazım düğümlendi. "Dedem... deden" diyemedim. Gözlerinin içine baktım. Kitabın üzerindeki resme çok benziyordu.

vecdihisar@hotmail.com

Şakaya gelmeyecek bir nokta. Bilmem farkında mısınız ama şu günlerde büyük şehirlerin iyi isimli liselerinde birer gizli örgüt endişesi ile sır dolu ölüm oyunları oynanıyor. Çocuklar susuyor, aileler susuyor, okul yöneticileri susuyor ve çocuklar ölüyorlar. İntihar ediyorlar.

Ölüm Oyunu

İnsanlar neden mezarlık ziyaretine gider? Kendileri için mi, ölüler için mi? Bu soruyu Perelachase Mezarlığı'nı dolaşırken **Nedim Gürsel**'e sordum, Paris'te kirli sarı bir sonbahar gününde mezar kültünün başyapıtlarının bulunduğu bir mezarlıkta dolaşıyorduk. Tedirgin bir sessizliği paylaşıyorduk. Güneş o tedirgin ruhlarımıza dokunuyordu. Arada bir esen rüzgar, ağaçlardan çoktan dökülmüş ve dökülen yaprakları mezarların arasına savuruyordu. Bir gün önce binlerce kişinin mezarına, tabutuna ulaşmak için birbirini ittiği, ezdiği **Ahmet Kaya**'nın mezarlığının önünden geçerken etrafta hiç kimse gözükmüyordu. Çok değil aradan 12 saat bile geçmemişti. Dün mahşeri bir kalabalık bugün koca bir yalnızlık. Ezilenler, bayılanlar, sloganlar yoktu. Herhangi bir mezarın önünden geçer gibi geçtik ağır aksak adımlarımızla **Ahmet Kaya**'nın önünden. Ölüm bu olmalı işte. Ölüm bir yalnızlık. Sonsuz olanından...

"Ben gitmem ama benim mezarıma gelsinler isterim. Ama mezarıma geleceklerine kitaplarımı okusunlar tercih ederim." diyor Nedim Gürsel.

Bir yazarı yazar yapan da bu mu yoksa. Ölüm korkusu mu, unutulma endişesi mi... Neden bunca ölüm yazısı yazılıyor. Neden kimi ölümler lanetlenirken kimileri kutsanıyor. Ben aslında bu soruyu, bu konu üzerine kafa yoran **Cezmi Ersöz**'e de sormak isterim: Neden ölüm üzerine yazar insan. Ölüm korkusu mu, hayat korkusu mu...

Ve ölüm neden bu kadar cazip geliyor insanlara, siz mesela neden bu kadar iç karartıcı bir meseleye kafa yoruyorsunuz, zaman ayırıyor, okuyorsunuz?

Bir ilgi var, tartışılmayan. Bilinmeyene bir ilgi belki de...

Ölüm bir nokta değil mi sonuçta. Keskin köşeli bir nokta.

Şakaya gelmeyecek bir nokta.

Bilmem farkında mısınız ama şu günlerde büyük şehirlerin iyi isimli liselerinde birer gizli örgüt endişesi ile sır dolu ölüm oyunları oynanıyor. Çocuklar susuyor, aileler susuyor, okul yöneticileri susuyor ve çocuklar ölüyorlar. İntihar ediyorlar. Birbirlerine beraber öleceğiz diye söz veriyorlar. Sözlerini tutuyorlar.

Bir araya gelen liseli çocuklar kartlarla yeni roller veriyorlar birbirlerine. Kartları dağıtıp o kartların üzerindeki kişiliklere bürünüyorlar. Ve bir süre sonra gerçek hayatla roller birbirine karışıyor. Ölüm kolay değil, diri ve güçlü karakterler istiyor. Ve hatayı affetmiyor. 16-17 yaşında çocuklar ne yapacaklarını bilemedikleri için ölüme sarılıyorlar. Medet umuyorlar... Kimse nedir bu oyun diye sormuyor?

Basının tavrı ise ortada. Gazeteler her liseli intiharının ardından bildik klişeyi tekrar ediyor. **"Satanistler intihar etti."** Çünkü onlara göre tek satanistler intiharı seçer bu dünyada. Ölümü onlar kutsamıştır bir tek sanki...

Bu oyunun kaynağı bir başka edebi eser olarak gösteriliyor. **Yüzüklerin Efendisi**'nden alıntılar olduğu iddia ediliyor. Ama oyun işte. Sadece bir oyun. Değil ama oyunla ölüm yer değiştiriyor.

Ölümle oyun olmaz.

Ölümün onuru olur mu, peki...

Onursuzdur her ölüm. Aslolan hayattır çünkü. Hayatın onuru vardır. Gerisi koca bir boşluk yerçekimi olmayan bir boşluk. Bir mezar taşı için ya da afili bir cenaze töreni için mi yaşayacaktır insan. Yoksa hayat için mi... Peki hayatın bedeli ölüm olabilir mi?

O zaman **Filistin**'de neden 250 kişi öldü diye de sormak gerekiyor. **"Onurları incindiği için..."** demek çok mu yanlış olur.

O çocukları nereye koymak gerekiyor. Karşılarında silahlı askerlere taş atan. Bile bile ölüme giden çocuklar.

Ya da bir mezarı bile olmayanlar var...

Mezar dediğin ne ki. Olsa olsa ölümün son adresi, o kadar. 1991 yılının ilkbahar mevsiminde **Hakkari**'nin **Çukurca**'sında dağın eteklerine kepçeler ile dozerler ile mezarlar açılıyordu. 500 bin **Kürt** sınıra yığılmış çocukların ölü bedenlerini gömecek yer bulunamıyordu. Ölü kokusu duydunuz mu hiç hayatınızda? Çok incitici bir kokudur... Aslında mezarlıklar ölü kokmaz. Ama işte ilk kez bir mezarlık ölü kokuyordu. Çocuklarını gömdüler ve bir daha dönmemek üzere mezarlığı terk ettiler, kendi topraklarına döndüler. Ölümün adresi yoktu onlar için. Sanki mezarlıklar doğru adres mi ölüm için?

Ölümün ilk bakışta unutuş olması gerekiyor ama... Olmuyor işte. **Cemal Süreya**'nın dediği gibi **"Her Ölüm Erken Ölümdür..."** mü. Yoksa erken, zamansız ve beklenmedik ölümler daha mı çok can yakıyor. Şehit Aileleri Derneği başkanı **Şencan Bayramoğlu** ile bir stüdyonun ışıkları altında sözcükleri itinayla seçerek konuşuyoruz. Eşini normal nedenlerden kaybetmiş, oğlunu ise askerdeyken pusuda yitirmiş...

"Bu Acı Diner mi?" diye soruyorum. **"Dinmez"** diyor. **"Ben Yaşadıkça Dinmez. "Anladım ki Diğer Acılar Evladını Vakitsiz Kaybetme Acının Yanı Da Çok Değersiz Kalıyor."**

Dinmezse bu acı hayata nasıl sıra gelecek. Bunca ölümü bu ülke nasıl aşacak, unutacak.

Bir başka acılı baba **Boray Uras** kızını bir trafik kazasında ölümün soğuk kollarına teslim edince yürümeye başladı. Olmayacak, olmayacağını bildiği yasalar için yürüyor. Bir babanın ya da herhangi bir ananın ölüm acısını anlamak gerek. Her ölüm, kalanlara korkunç bir mirası da bırakıyor. Hayatta ne kadar bağlantılıysa kalpler ölümde de o kadar ayrılmaları zorlaşıyor.

İnsan ne zaman ölür peki?

Eleni Karaindrou'nun film müziklerini ne zaman dinlesem benim hakkıma ölüm geliyor. Herhangi biri değil de ölümün kendisi. Ta kendisi hem de...

"Ölüm Adildir Aynı Haşmetle Vurur Şahı Fakiri"

Paris'in içindeki Perelachese Mezarlığı'nda yürürken Nedim Gürsel **"Müslüman Mezarlığı"** adlı hikayesinden yola çıkarak ölümün kendine düşündürdüklerini anlatıyor. Etrafta birkaç aile var. **Jim Morrison**'ın başında ise bomboş mezarlıkların tersine gençler... Özlemden çok mezar taşına özenti ile bakıyorlar. Kimi bir cigaralık bırakmış kimi bir mandalina. Diğerlerinin tersine çiçek ya bir ya da iki tane **Jim Morrison**'un mezarının başında.

Bir rock efsanesinin mezarına neden gelir ki insan? Neyi arar acaba, neyi bulmak ister... Neye özenir. Hızlı yaşayıp genç ölmeye mi. Mezarlıklar hızlı yaşayıp genç ölen ve unutulup giden insanlarla yeterinden fazla dolu değilmiş gibi zaten...

Dönüşte yine **Ahmet Kaya**'nın mezarı önünden geçiyoruz. Yine bomboş. İnsan bir gün önceki kalabalığı görünce birkaç kişiyi olsun gözü arıyor. Ama ölüm biraz da nankör olmalı.. Nedim Gürsel bir türküden bahsediyor.

"Yine gurbet ele düştü yolumuz kim bilir nerelerde kalır ölümüz", "Bu mezarlık tam da bu şarkıyı anlatıyor işte.." diye ekliyor ardından.

Hayat şaşırtıyor insanı. Bir çınar gölgesinde huzur ararken kendini Moskova'da Paris'te ebedi bir yalnızlıkta etrafında hayatın boyunca hiç tanımadığın insanların arasında soğuk ve sessiz bir mezarlıkta bulabiliyor işte.

Etrafta yapraklar çıplak ağaçlar, haçlar ve devasa mezarlıklar var. Bir kasvet beklerken bir huzur var. Hüzün ve huzur bir arada olur mu. Böylesine bir mezarlıkta oluyor işte... Ya da mevsimi nedir ölümün... Ya da hangi mevsimde ölmeli insan?

Devlet Kürtçe radyo-televizyonu serbest bıraksa, nasıl programlar olacak? Kürt müziğinin bütün sesleri muhaliftir. Çünkü Kürt müziği muhalif bir karakter taşır. Kürt dengbejleri muhalefet ettikleri her şeyi müziğe taşımış. Kürt müziğinin içindeki muhalefeti kaldırın, İbrahim Tatlıses'in söylediği türküler kalacak geriye. Uyduruk adaptasyonlar, örneğin bir direniş türküsü olan "Cane Cane"nin içinin boşaltılarak maçlarda tezahürat aracı olması gibi şeyler kalacak. Ve bugün Kürtçe yayınlar isteyen hiç kimsenin bu türküleri dinlemek gibi bir derdi yok. Yani kendileri kendi programlarını yapmadıkça, ithal birtakım sanatçıların gelip onlara çiçek böcek türkülerini söylemeleri kimseyi doyurmayacak.

Kürtçe Radyo Geceleri

MUHSİN KIZILKAYA

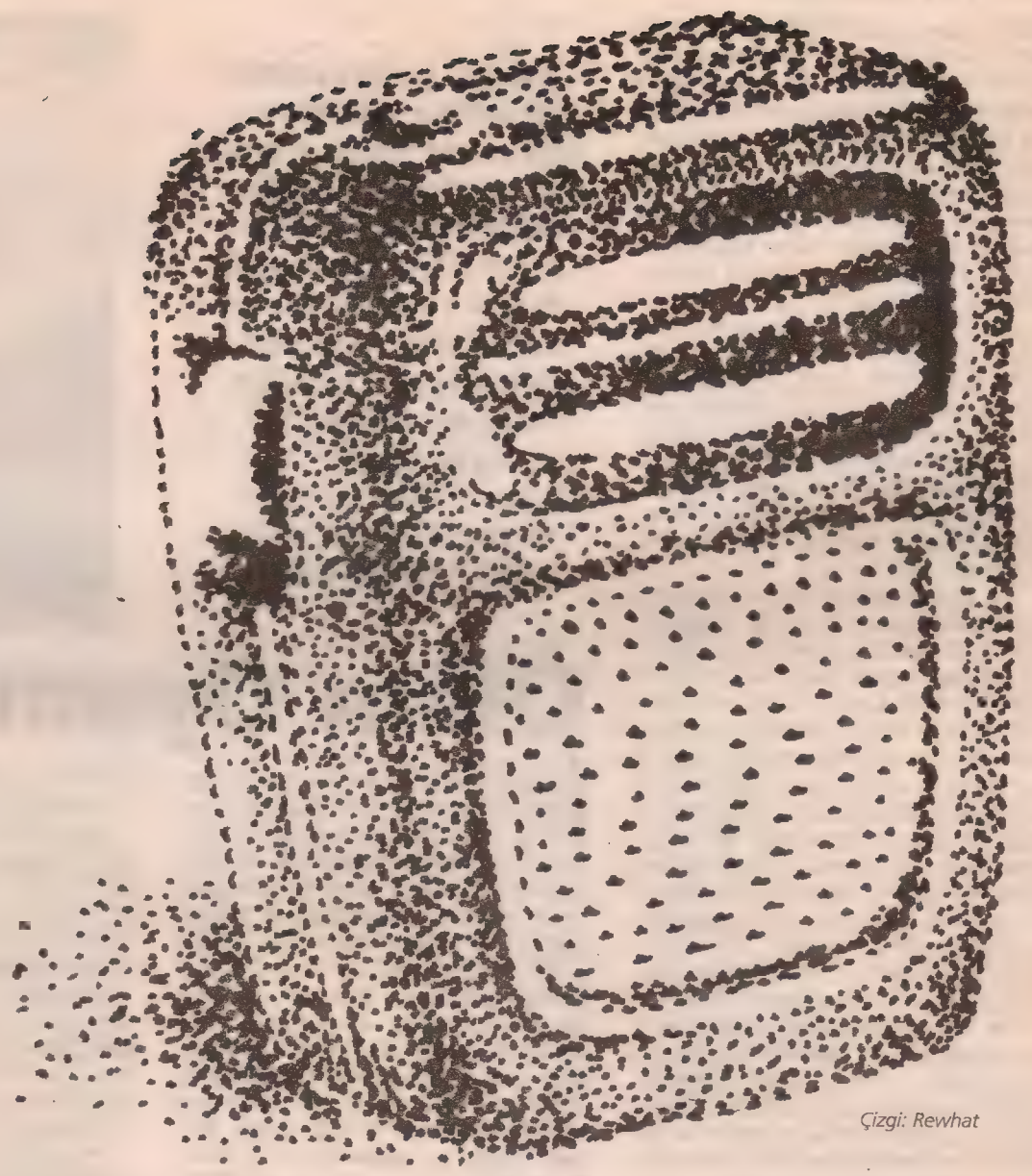

Çizgi: Rewhat

Çocukluğumun kışlarını hatırlıyorum en çok. Anılarım içinde en canlı anılar, hep kış gecelerine aittir nedense. Kış mevsiminin akşamüstü saatlerini özellikle... İlikleri donduran bir soğuk geliyor aklıma şimdi bu satırları yazarken bile. Kar yolları kapatmış, dağları örtmüş, yamaçlardaki mazı ağaçları, meşe ormanı karın altında kalmış. Akşamüstü, gölge altında kalan yamaçlar beyazdan çok koyu bir renge bürünmüş sanki. Kuru soğuk bir havanın ürediği yer sanki o yamaçlar. Baktıkça içini üşütüyor insanın. Güneş çoktan aşağıdaki dağların ardına saklanmış, karın sessizliği her yeri kaplamış, her yeri işgal etmiş. Köy kışa teslim olmuş. Akşamdır. Keçileri dağdan indirmişim.

Sabahın köründe uyandırmış beni babam, keçileri katmış önüme, karın örtmediği alanlar varsa eğer, hani suyun karı erittiği yerler, oralara götüreceğim hayvanları, akşama kadar dere kenarında, ağaç kütüklerinin dibinde kalmış bir dal kuru ot, bir ağaç yaprağı arayacaklar. Direniyorum, gitmek istemiyorum, soğuk kış sabahlarının yatakları sıcak olur, abim kandırmış beni, gidip keçileri otlatırsam eğer, akşama geldiğimde Saatli Maarif Takvimi yaprağının arkasındaki hadisleri okuyacak bana, takvim yaparağının arkasındaki yazıların meali ikna ediyor beni. Henüz okul yüzü görmememişim, okumam yazmam yok, ancak yazılı olan her şeye önlenemez bir merakım var. Masal anlatılan bir evde doğmuşum, bu yaşıma kadar dayım Cebrail'in üç gece süren masallarıyla büyümüşüm, kelam giren evdir bizim ev, Peygamberin hadisleri üflenmiş kulağıma doğar doğmaz, büyüklerin meclisi hep anlatılar üstüne kurulmuştur şimdiye kadar. Bundandır, kelama olan merak, dondurucu kış sabahlarında bile beni sıcak yataktan kaldıracak kadar büyüktür. Takvim yaprağının arkasında yazılanları merak ederek akşamı iple çekiyorum, keçileri çabucak ağıla koyup eve giriyorum.

Mistik bir hava var odanın içinde. Soba, içinde yanan meşe kütüklerinin ısısından iyice kızıla kesilmiş, üstündeki çaydanlık fokur fokur kaynıyor. Herkes namaza durmuş dudaklar kıpır kıpır, Kuran-ı Kerim, üstü işlemeli beyaz bir patiska bezinin içinde, karşı duvarda asılı, hemen altında Saatli Maarif Takvimi, herkes cemaat usulü namaza durmuşken yastığın üstüne çıkıyor, takvimin yaprağını koparıyor, arkasındaki yazılara hiçbir şey anlamadan bakıyorum, abim namazını bitirince yanına oturacağım, bana yaprağın üstüne, arkasına yazılmış olan yazıları satır satır okuyacak. Yazı büyülü bir faaliyettir Doğu'da. Hastaları iyileştirmede, aşıkları kavuşturmada başvurulur yazıya. Yazı, çok çok muska olur asılır bir meczubun boynuna, gizlice girer aşktan muzdarip bir sevdalının koynuna.

Peki ya müzik? Müzik öyle mi? Müzik, hayatın her yerindedir. Düğündedir, bayramdadır, şenliktedir. Taziyede ağıttır, mevlütte kasidedir müzik. Müzik her zaman her yerdedir, bir dengbejin dilindedir, bir aşığın sazındadır, bir mitirb'ın zurnasındadır, bir araban'ın ritmindedir, bir pik'in ucundadır, çoğu zaman radyodur, baş köşedir. Babam ta Musul'dan alıp getirmişti radyoyu. Köyümüzün yegane radyosuydu, bizim evde açılıp kapanma saatleri belli olan radyo. Hatırlamıyorum evimize gelişini, benden daha büyüktü. Doğar doğmaz görmüşüm onu. Hayatla ilgili bir şeyler algılamaya başlar başlamaz karşılaşmışım onunla. Evimizin en değerli eşyasıydı. Daha doğrusu evdeki hemen hemen tek eşyaydı, duvardaki Kuran-ı Kerim ile Saatli Maarif Takvimi'ni saymazsak. Dikdörtgen bir radyoydu. Etrafını kaplayan melamin siyahtı. Boydan boyaydı gösterge paneli. İstasyon düğmesi sağdaydı, dalga düğmesi sağ altta, ses ayarı düğmesi soldaydı. Üstü her daim, işlemeli bir patiska beziyle örtülüydü. Evin değerli eşyasıydı ya, biz çocukların ulaşamayacağı bir yükseltideydi, köşede raf yapılmıştı onun için ve sadece eli yetişen büyükler tarafından açılıp kapatılırdı. İstasyonları tarayan ibre, sanki sabit bir yerde dururdu, radyo açılır açılmaz aynı dili konuşur, aynı dilden türküler söylerdi.

Bizim radyo tek bir dil biliyordu, bizim radyo sadece Kürtçe konuşuyordu ve sadece Kürtçe türkü söylüyordu. Şimdi durup düşünüyorum da, o en günahsız zamanlarımda, anadilim Kürtçe'nin yasak olduğunu bilmiyormuşum meğer. Daha doğrusu yasak diye bildiğim şeyler, "haram yemek", "komşunun malına göz dikmek", "hırsızlık yapmak" ve "köpeği ellemekten" ibaretti. Bunlar dinimizin yasakladığı şeylerdi ve din dışında bize bazı şeyleri yasaklayacak otoriteden çok uzaktık. Böyle bir otorite varsa bile, onun gücü sadece babalarımıza yetişiyordu, ondan babalarımız korkuyordu. Bizler, henüz baba otoritesinden başka bir otoritenin baskısından korkacak kadar büyümemiştik. Tanımıyorduk henüz onu, dolayısıyla onun yasakladığı şeylerin varlığından haberimiz yoktu henüz.

O zamanlar birileri bana, gün gelecek büyüyeceksin, büyük bir şehre gideceksin, henüz bilmediğin bir dili öğreneceksin, o dilden ekmeğini kazanacaksın, dünyaya başka bir pencereden bakmanın yollarını öğreneceksin, anadilinin kamusal alanda kullanımının yasak olduğunu öğreneceksin, sonra yaşadığın toplum bulunduğu yerden memnun olmadığı için dünya uygar ülkeler topluluğuna katılmaya kalkışacak, bunun üzerine uygar dünyalılar ülkenden, yasakladığı dilin üstündeki baskıları kaldırmasını isteyecek ve büyük bir tartışmaya başlayacak; birileri "hayır bunlara radyo-televizyon hakkını vermeyelim, verirsek başka şeyler de isteyecekler", başka birileri ise "hayır verelim, biz vermezsek onlar gidip illegal yayınları izleyecekler", bütün bunların dışında kalan birtakım okumuş yazmış adamlar ise, "siz neyi tartışıyorsunuz, onlar zaten istedikleri yayınları izliyorlar, sizin vereceğiniz hak sonucu yapacağınız yayınları hiçbiri dinleyemecek, zaten dinleselerdi resmi dilimizdeki yayınları izlerlerdi" dediğini deseydi, küçük ağzım açık dinlerdim onu ve "Bırak bu saçma sapan şeyleri de İsa Berwari'nin söylediği şu uzun havaya kulak ver hele" derdim. **İsa Berwari**, **Bağdat Kürt Radyosu**'nun en meşhur dengbej'iydi. Bize yakın bir bir yerden kalkıp gitmişti radyoya. Berwar mıntıkası yanıbaşımızdaydı. Sınırlar çizilmeden önce köylerimiz iç içeydi. Akrabaydık, aynı aşiretin mensuplarıydık. Gür bir sesi vardı. Kürt müziği içinde lawje diye bir türkü

formu var, bir çeşit uzun havadır lawje'ler.

İsa Berwari'nin lawje'leri, hep yiğitlik üzerine olurdu. Aşiretlerin kendi aralarındaki savaşlara, kız kaçırmalara, İngilizlerle olan savaşa, isyanlara, Bedirhan Bey'e, Simkoye Şikak'a, Şeyh Übeydullah Nehri'ye dair... Siyabend Ûxecè destanı, en çok İsa Berwari'nin sesinde anlamına kavuştu. Mehemet Arif Cizrawi sonra... Kürt müziğinin sesi hala kısılmamış, en meşhur seslerinden biri. Cizre'den kalkıp gitmişti Irak'a... Sevda üzerineydi en çok türküleri... İşveliydi dili, tilaveti kuvvetliydi, türküleri oynaktı, yer yer hüzünlüydü. Ve **Kawis Axa**... Dilsiz dengbej... Sadece türkü söylediği zaman dili çözülen dengbej... Bir kadının yanında yetişmiş, küçük yaşlarda babasını kaybetmiş, dağ ova, koyak, vadi sesi yankılanan büyük müzik adamı... "Dexalo", "Lo lo Peyayo", "Genç Xelil" türküleri hala hüzün dağıtır, hala dinleyenleri dağ başlarına, buzul göllerine, serin yaylalara taşır. İran Kürtlerindendi ve Irak radyosunda sesini duyuruyordu. **Ayşe Şan**... Kadın dengbej... Diyarbakır'dan kalkıp gittiği söyleniyordu. **Meryem Xan** hakeza... O da Türkiye'den yüklenip gitmişti Kürtçe yayın yapan radyonun bulunduğu Bağdat'a... **Hasan Cizrawi** diğer dengbejler gibi buradan gitmişti, bize çok yakın bir yerden Cizre'den. Hepsi oradan sesini duyuruyordu, biz sınırın bu yakasında kalmış akrabalarına...

Burdan kalkıp Bağdat'a giden dengbejler, sadece bize değil, Irak'takilere de söylüyordu türkülerini. 1988 yılında, henüz "Kürt" sözcüğü yasakken, dönemin Başbakanı **Turgut Özal**, Türkiye'ye kaçan Kürt mültecilere, **"Bizimkilerin akrabası"** demişti de, basın Kürt kelimesinin yerine **"peşmergeler"** lafını bulmuştu.

Kim ne derse desin, biz birbirimizin dilinden anlıyor, akraba olduğumuzu ta o radyo günlerinden beri biliyorduk. Şimdi Kürtçe yayınların serbest bırakılıp bırakılmayacağı tartışılırken, gözden kaçan bir ayrıntıya dikkat çekti gazetelerden biri. Meğer devletin en derin yerinde bu konular gündeme geldiği zaman, şöyle bir kaygı ön plana çıkıyormuş. "Biz Kürtçe yayınları serbest bırakırsak, birbirinin dilinden anlamayan Kürtler'in anlaşmalarına vesile oluruz. Yani dil birliğini sağlamış oluruz. Hiç olmazsa şimdi birbirinin dilinden anlamıyorlar. Bari böyle kalsınlar. Alimallah dil birliği sağlanırsa iyice başa bela olurlar." Şimdi daha iyi anlaşılıyor Kürtçe radyo-televizyon yayınlarının neden yasak olduğu? İşin bu tarafını hiç düşünmemiştim şimdiye kadar. Oysa sormazlar mı, madem Kürtçe bir şivedir Ecevit'in dediği gibi, bırakın o işe yaramayan şivede birlik sağlansın. Hem siz ne yaparsanız yapın, dil birliğinin sağlanmasına engel olmak şimdi çok zor. Yukarıya duaya durmuş gibi gökyüzüne bakan çanak antenler aracılığıyla çoktan dil birliği sağlandı bile. Artık Soranlar çok rahat Kurmançlar'ı, Kurmançlar çok rahat Zazalar'ı anlıyor.

Kürtçe roman yazılıyor efendiler, o romanlar belli başlı dünya dillerine çevriliyor. Saatli Maarif Takvimi'nin arkasındaki hadisin Kürtçe mealini bitirince abim, kalkardı yerinden, "radyo saatiydi"; örtüyü kaldırır, açma kapama düğmesini çevirir, açardı radyoyu. Kadın ve erkeklerin birlikte söylediği açılış şarkısı hala kulaklarımda: "Welate me Kurdistane/ Kurd Ereb birane." (Ülkemiz Kürdistandır/ Kürtlerle Araplar kardeştir). Irak devleti böyle bir formül bulmuştu, Kürtler içerde özerk yaşayacaklardı ancak Araplarla olan kardeşliklerini de unutmayacaklardı. Çünkü radyo, resmi bir istasyondu. 1961 özerklik anlaşmasına göre Irak devleti, **Mela Mustafa Barzani**'nin şahsında kendi ülkesinin sınırları içinde yaşayan Kürtler'e vermişti bu hakkı ve birtakım kaidelere bağlıydı. Yani "Kürtlerle Arapların kardeşliğine" aykırı yayın yapamazdı. Onun için radyoda kültür sanat ağırlıklı programlar vardı. En çok müzik yayınları ve arkası yarınlar...

Erivan'da yayın yapan **"Erivan Radyosu"**nu saymazsak, Bağdat Radyosu en yaygın radyoydu. Çanak anten icat edilmemişti henüz, televizyon nedir bilmiyorduk. Bize bir radyodan, bildiğimiz bir dilden türküler şarkılar söyleniyor, piyesler oynuyordu. Haberler veriliyordu. Birleşmiş Milletler'in etkinlikleri ve Irak devlet Başkanı'nın resmi faaliyetlerini hepimiz biliyorduk. Çünkü en çok bunlardan haberler veriliyordu ve biz bu haberlere kulak vermektense, müzik yayınlarını bekliyorduk. Çünkü sadece türkülerde vardı bizim istediğimiz şeyler. Tarihimiz orada gizliydi, o dengbejler bizim ortak hafızamızdı. Olan bitenleri türküleştirmişlerdi, isyanların türküsünü söylüyorlardı, bize bizi anlatıyorlardı ve resmi otorite bunları yasaklamaya kalkmıyordu, çünkü müziği denetlemek zor bir iş olsa gerekti... Yasaklamaya kalksan o dengbejler'in kelamını, o zaman hiçbir Kürt dengbej'i çıkıp türkü söylemez, çünkü bütün türkülerin teması hemen hemen aynıdır. Bu şimdi süren tartışmalara bir ip ucu teşkil eder sanırım.

Devlet Kürtçe radyo-televizyonu serbest bıraksa, nasıl programlar olacak? Kürt müziğinin bütün sesleri muhaliftir. Çünkü Kürt müziği muhalif bir karakter taşır. Kürt dengbejleri muhalefet ettikleri her şeyi müziğe taşımış. Kürt müziğinin içindeki muhalefeti kaldırın, **İbrahim Tatlıses**'in söylediği türküler kalacak geriye. Uyduruk adaptasyonlar, örneğin bir direniş türküsü olan **"Cane Cane"**nin içinin boşaltılarak maçlarda tezahürat aracı olması gibi şeyler kalacak. Ve bugün Kürtçe yayınlar isteyen hiç kimsenin bu türküleri dinlemek gibi bir derdi yok. Yani kendileri kendi programlarını yapmadıkça, ithal birtakım sanatçıların gelip onlara çiçek böcek türkülerini söylemeleri kimseyi doyurmayacak. Çünkü ne **İbrahim Tatlıses İsa Berwari**'dir, ne de **Şivan Perwer İzzet Altınmeşe**... Odanın içi iyice ısınmışken, baş köşedeki radyodan **Kirapete Xaço** veya Kawis Axa'nın bir türküsü ince bir keder olup herkesin yüreğini dağlarken uyku bastırır yavaş yavaş. **Sadık Bahaddin**'in yazdığı **"Momin"** efsanesinin arkası yarın programı gece saat dokuzda başlayacak, biraz daha uykuya direnirsek olan bitenleri öğreneceğiz, ama çok zor, İsa Berwari'nin söylediği **"Emè Gozè"** türküsü uykuya eşlik ediyor, yarın sabah erkenden kalkıp keçileri dere kenarına götüreceğim, akşam geldiğimde abim bana Saatli Maarif takvimi yaprağının arkasındaki hadisi okuyacak... Şimdi Cihangir'deki evimde, çanak antenle, çocukluğumun türkülerini dinliyorum aynı dengbejlerden; üstelik eskisi gibi hemen uykuya yenik düşmeden.

muhsin_kizilkaya@hotmail.com

Hem Okudum Hem de Yazdım

MAHMUT ŞEVKİ OKUTAN

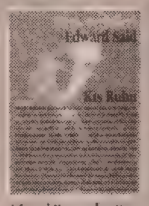

Kış Ruhu
Edward W. Said
Haz. ve Çev.:
Tuncay Berkan
Metis Yayınları

Edward W. Said, 1935 Kudüs doğumlu ve 1963'ten beri Columbia Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapıyor. Kitapta Said'in günümüzdeki edebiyat eleştirisi, sürgün, sömürgenin temsil edilme biçimi, göçmenlik üzerine dokuz yazısı yer alıyor. Said: *"Entelektüel sıfatıyla içine kapatıldığımız disiplinler gettoların sınırlarını yıkıp geçmek dünyanın nesnel temsilini uzmanlarla onların müşterilerinin oluşturduğu küçük zümrenin eline bırakmamak zorundayız"* diyor ve herkesi bugünkü kültürel durumla hesaplaşmaya çağırıyor.

Ölüme Direnen Şiirler
Ender Sarıyatı
Etki Yayınları

1948 Uşak - 1976 İzmir arasına sıkıştırılmış 28 yıllık kısacık bir hayattan arta kalan ve ancak 24 yıl sonra gün ışığına çıkan garip yazgılı bir ömür ve şiirler. Yazıldığı yıllardan kalma hüzünlü bir 45'lik plak havasında kitap.

Orson Welles
Bir Amerikan Mitosu
Guillermo Cabrera
Infante
Çev.: Selahattin
Özpalabıyıklar
Sel Yayıncılık

İlginç bir yazarın, deha bir yönetmen hakkında keyifli saptamaları. Sel Yayıncılık'ın yeni başlattığı "Geceyarısı Kitapları" dizisinin en nadide parçalarından biri. Sadece bu kitap değil tüm dizi çok ilginç.

Okuduğum Kitaplar
Aziz Nesin
Adam Yayınları

Ünlü mizah yazarı Aziz Nesin'in okuduğu kitaplar üzerine bir nevi kendisine yazdığı notlar, ipuçları. Aziz Nesin okumayı o kadar ciddiye alırmış ki yatakta, koltukta, kanapede kitap okuyanları görünce uyarılarda bulunurmuş. Nesin kitaplarını çalışma masasında okur ve kitapların üzerine alırmış notları. Bir yazarın, Nesin gibi bir yazarın çeşitli yazarlar ve kitaplar üzerine ilginç notları.

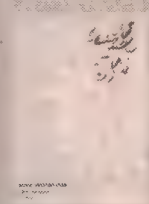

Suya Okunan Dua
Metin Kaygalak
Avesta Yayınları

Kaygalak, 1968'de Bingöl'de doğmuş, ilk şiiri 1987 yılında yayınlanmış. İlk kitabı "Yüzündeki Kuyu" 1998 yılında yayınlanmış. Kaygalak, ikinci kitabında yine ilk kitabındaki tematik bütünlüğü, duyarlığı ve özeni koruyor.

Allah Rızası
Anonim Şirketi
Hasan Songör
Çıra Yayınları

Hasan Songör son yıllarda yazılı ve görsel medyada da büyük yankılar uyandıran dini istismar tarikat, ticaret, seks olaylarını öyküleme - deneme tadında yazmış. Medya kanalıyla artık naklen yaşadığımız olaylara tarihsel, sosyolojik ve felsefi bir bakış.

Fernando Pessoa
20. Yüzyılın Yalnızı
Adnan Özer
Rüstem Aslan
Everest Yayınları

Portekizli şair Fernando Pessoa adına yapılmış kapsamlı ve özenli bir inceleme. Kitap ünlü şairin hayatından, şiirlerinden, şiir kitaplarının eleştirilerinden oluşan bir bütünlük oluşturuyor. Desenler ve fotoğraflarla desteklenmiş. Her şiirseverin mutlaka edinmesi gereken bir çalışma. Adnan Özer ve Rüstem Aslan'ı kutlamak gerek. Darısı yurdum şairlerinin de başına inşallah.

Yüzünü Temiz Tut
Ecel Her An Gelebilir
Halil İbrahim Özcan
Virtüel Yayınları

Kitapta irilili, ufaklı, 24 şiir yer alıyor. Özellikle *Eşber Yağmurdereli* ve *Gülten Kaya*'ya ithaf edilmiş iki uzun şiir kitabın en dikkat çekici şiirleri arasında bulunuyor. İşte *Eşber Yağmurdereli*'ye ithaf edilmiş *'ansızın parıltı'* isimli şiirden birkaç dize: *"at bu çağıl/ at gitsin / söylediğin zaten hayatın ortasında duruyor / kapı bize küsmeden pencereleri açık bırak / gitsin üstüne uymayan elbiseleri / hazırlayan terzilerin kokusu"*

Hain Evlat Ökkeş-3
Can Barslan
Parantez Yayınları

Can Barslan kendine has absürd mizah anlayışıyla mizahımızda çok özel bir yere sahip. Ökkeş artık neredeyse klasikleşmiş bir tip. Barslan en olmayacak yerlerden sinir bozucu aile içi şiddet ve dramlardan bile mizah çıkarabiliyor. Ökkeş sadece bir tip değil genel olarak yurdum insanının da bir hali gibi. Şiddetle tavsiye edilir.

Türkçe Sorunları
Klavuzu
Necmiye Alpay
Metis Yayınları

Kitabın kapağı öylesine tasarlanmış ki "Metis Yayınevi"nin Türkçe Sorunları Klavuzu" olarak algılanıyor sanki, ilk bakışta. Necmiye Alpay neredeyse tüm zamanını Türkçe'nin yazım, söyleyiş sorunları, terim ve kavramlar, cümle yapısı ve tüm anlatım sorunları üzerine ayıran bir Türkçe dostu. Kitap Türkçe'deki tüm sözcükleri içermiyor, sadece kullanımı sorunlu olan sözcük ve söz söyleyiş konularını içeriyor.

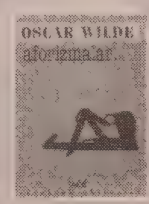

Aforizmalar
Oscar Wilde
Çev.: Can Ertan
Babil Yayınları

Oscar Wilde dünya edebiyatında çok özel bir yeri olan ve yalnızca yazdıklarıyla değil yaşadıkları, duruşuyla da çok önemli bir figür. Bu kitapta Oscar Wilde'ın aforizmaları yer alıyor. Çeşitli konular üzerine çok zeki ve ironik görüşleri yer alıyor. İşte kitaptan bazı aforizmalar: *"Doğa zihinden tiksiniyor"*, *"Sanat, gerçekte hayatın değil, izleyicinin aynasıdır"*, *"Çoğu kez bir yankı, yinelediği sesten daha güzeldir"*, *"Hayat, doyum olmaz anlardan oluşmuş bir kötü çeyrek saatten ibarettir"*. *"İyi bir edebiyat eserini en son eleştirmenler keşfeder."*

Aygaz Ev Kazalarına Karşı Uyarıyor

MERAL ONAT

Eski bir hikaye, Van gölünün ortasındaki bir adada yaşayan kral ve güzel kızı Tamara'nın hikayesi..

Tamara, gölün kıyısında her gün koyunlarını otlatan bu yakışıklı çobana aşık...

Kız her gece ateş yakarak çobana işaret veriyor.. Işığı gören güçlü, kuvvetli erkeği yüzerek Tamara'ya gidiyor, sabaha kadar halvet oluyorlar...

ŞAAP

ŞUP

Aah! oof!. sevgilim yeter... Dön artık ser... daha o kadar yol yüzüceksin.. babama çok dikkat et!.

Anaağ!. Kim bu deyus lan!.. Dümbük!.. Gösterirm ben sana pis karakafa!..

ŞLAP!

ŞLUP

Ertesi gece kral, kızını odasına kilitliyor ve aşağıya onun yerine kendisi iniyor..

Seni zillii... Dur burda, sakın çıkma dışarı!..

BIRAK BENİ DİYORUM, BIRAAK!..

ÇIKIRT

Gel bakalım çulsuz it, şimdi yaktım çıranı!..

Hadi yavrum, gel bana geel!...

Geliyorum Tamara!.. geliyorum aşkım!..

Çoban yüzdükçe, Tamara'nın babası açıklara gidiyor..

Hoh! Huh! Hoh!

Gel güzelim... Gel keri-ziim..

Çoban bir türlü adaya varamıyor... yaklaştıkça hedef uzaklaşıyor... En sonunda da zavallıcık boğularak ölüyor..

AAH TAMARAA!..

Glu Glu Glu Gluk

Bu da Avrupa Birliği karşısında bizim durumumuz...

Gel yavrum geel ! Daha geel!....

AAH! AVRUPA BİRLİĞİ!..

Glu Glu Gluk Gluk

Biz yaklaştıkça AB kaçacak, isteyecek ve Haçlı seferleri, Megalo İdea gereğince ülke boğulana kadar hep adaya vardığımızı sanacağız... Ellerinde tuttukları meşale, bizim kendi iktidar sahiplerimiz, devamlı yüzecek ve sonunda boğulacak olanlar ise bizler...

3. Dünya ülkeleri için layık gördükleri, düşündükleri insan hakları aslında...

Dünyada bir oraya bir buraya mayın gibi dolaşan 50 milyon mülteciden ve onların tipsizliğinden de gına geldi... İğrenç, görgüsüz, çoğu da solcu olup, durup dururken hiç de hoş olmayan bir potansiyel yaratan bu döküntülerden bıkkınlık geldi... İnsan hakları zaten bahane... Kendi ülkelerindeki sol düşüncenin bile önünü kapattılar. Almanya Komünist Partisi (KPD), Hürriyet İşçi Partisi (FAP) Federal Anayasa Mahkemesi kararıyla yakın zamanlarda kapatıldı...

Kapitalizm ve global emperyalizm dışında her şeye karşılar çünkü... "Kutsal Bağdaşıklık" adı altında 7 Haziran 1982 de REAGAN ve PAPA, Vatikan Kütüphanesinde yaptıkları ünlü görüşmelerinde sosyalizmin yeryüzünden silinmesi ve kapitalist küreselleşme konusunda işbirliği kararı almışlardı.. Yine de Küresel emperyalizm fikrinin büyük mimarı Brezinski'nin "Büyük Fiyasko" adlı kitabında yazdığı şu cümle içime su serper; "Büyük suç işlediniz... Öldüğünü sandığınız komünizm değil, sosyal faşizmdi.."

"Tamara" hikayesini düşündüğüm günlerden birinde 15 Kasım'da Mesut Yılmaz partisinin grup toplantısında dedi ki;

Ve diyor ki, "Atatürk'ü seven AB yolunu karartmasın..."

"Ünlü Türk kadınlarından" Halide Edip, açık açık Amerikan manda ve korumasını savunurken, Atatürk Kurtuluş Savaşını Lenin'ile birlikte yaptı... Kendisinin de yoldaş olduğuna inandırarak savaşın %90 maddi yükünü Sovyetler Birliği'nden sağladı.. . Ve bunu ülke üzerinde bir gram bile hegemonya kurdurtmadan yaptı...
Bilderberg'in , dünyanın emperyalist efendilerinin son gözdeleri, Atatürk'ü kendilerine benzetmeye kalkmadan önce çok iyi düşünmeli...

AB temsilcisi diyor ki; "Sakın siz de Yunanistan'ın düştüğü hatalara düşmeyin!".. Neden?.. "Çünkü Yunanistan biraz sol tandanslı bir ülke... özelleştirme konusunda yavaş gittiler... Siz çabuk çabuk özelleştirin!.." Birimsel liderlerimiz de, küresel liderlerimizden aldıkları emirlerle kimseye sormadan, babalarının malı gibi özelleştiriyorlar. Global-grup seksin aktif tarafları da akın akın geliyorlar ülkemize...

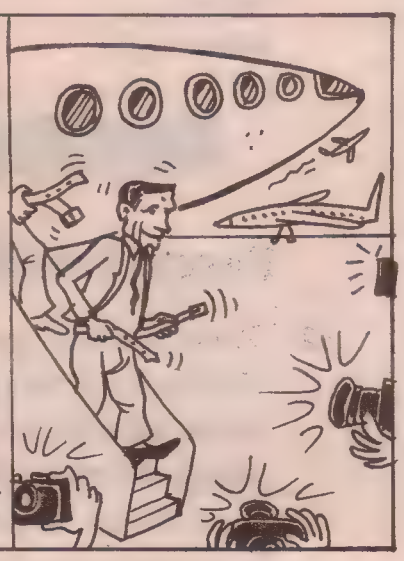

Bir memleket satıldı, satıldı, satılıyor...
Mesut'un, Demirel'in, Ecevit'in ataları İttihat ve Terakkicileri sorumlu tutmayıp bir türlü harcamaya kıyamayan; Talat Paşa, Mithat Paşa Bulvarlarının isimlerini değiştirmek istemeyen neo-ittihatçı zihniyet ve korkak tarihçiler hala topu birbirlerine ve zavallı Osmanlı arşivlerine atıyorlar... En son büyük tarihçi Yılmaz Öztuna;

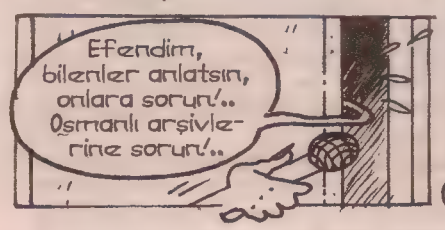

Neyse ki ortada kapı gibi bir Paris Jön-Türk Kongresi var: 1907 yılında katılan dernekler şunlar: Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti, Ermeni Birleşik İhtilalci Heyeti, Şahsi Teşebbüs, Ademi Merkeziyet Meşrutiyet Cemiyeti, Mısır Yahudi Cemiyeti, Eski Osmanlı Cemiyeti ve bunların yayın organları, ayrıca Marsilya'da çıkan Armenia Gazetesi, Balkanlarda çıkan Rozmik Gazetesi, Londra'da çıkan Hilafet Gazetesi yayın kurulları... Alınan kararlar: Meşrutiyetin kurulması için ihtilalci ve başarıcı vasıtaların aranması..
(Ali Haydar Mithat - Hatıralarım, s.179.)
(Niğde Milletvekili Prof. Abraham Galanti - Türkler ve Yahudiler, s.41.)

Bu toplantılarda verilen sözler gerçek anlamıyla hiçbir zaman yerine getirilmedi. Ermenilere de veriliz muhtariyeti deyip büyük bir iç savaşın içine girilmesine kapı açmak ile Sarıkamış'ta üstlerinde Arabistan'dan kalma yazlık elbiselerle alelacele cepheye gönderilen 90 bin tane, çocuk yaştaki askerin birbirine sarılarak dondurulması, bozuk para gibi harcanması hep aynı "ne olacak canım yaparız" diyen maceracı, sorumsuz iktidar sahiplerinin eseri... Esasında böyle adamları, kullanışlı liderleri bulup, keşfedip illa ki iktidar sahibi yapan (Talat Paşa'yı Edirne Postanesinde telgraf memurluğundan sonra aniden sadrazamlığa getirebilen) o uluslararası zekanın ürünü...
Şimdi de aynı vazifeyi yine Business Around the Table, meşhur Bilderberg, Trilateral üstleniyor.

Tarihçilerin hep topu atıp sustuğu, asla söylemediği bilgilerden, Osmanlı belgelerinden zaten çok azı kaldı... Biz 80 öncesi ve sonrası polislerden korktuk, aman görmesinler diye;

... onlar bizden..

Abdülika madem o kadar jurnalciydi, dedikodu topladı; belgeler dursaydı da görseydik...

II. Meşrutiyet'in Millet Meclisi 28 Nisan 1909 da Yıldız Sarayı'ndaki Osmanlı İstihbarat arşivinin ve jurnallerin yayınlanmasına karar verdi... Fakat Mahmut Şevket Paşa meclisin bu kararına uymayarak sandıklar dolusu tarihi belgeyi Harbiye nezaret bahçesinde yaktırdı

(Resmi kayıtlar).

"Babam Mithat Paşa İzmir'de tutuklandığında evimize gizlice bir mektup gönderdi.. Mektupta, siyah kaplı çanta içinde bir mektup olduğunu, onu MEYER adında birisine göndermemizi, mümkün olmazsa yok etmemiz gerektiğini yazıyordu. Gönderme imkanı olmadı ve mektup yok edildi.

Babamın ölüm haberinden sonra annem çantadaki diğer Fransızca evrakları bana okuttu, bundan kimseye söz etmememi sıkı sıkı tembih etti ve hepsini yaktı... O mektupların içinde meşhur GAMBETA'nın babama yazdığı mektuplar da vardı..." *(Mithat Paşa'nın oğlu, Ali Haydar Mithat - Hatıralarım, 1972-1946)*

Bir diğer bilgi katliamı: Cromwell usulü Cumhuriyet kurma sevdasıyla; gözetim altında tutulan 5. Murat'ı saraydan çıkarmaya giden Ali Suavi; İngiliz eşine, dönmediği takdirde bütün vesikaları yok etmesini söyledi.. Çırağan Sarayının karşı sahili Şemsipaşa'daki yalıda olayları izleyen Marie Stewar işlerin kötüye gittiğini anlayınca ne var ne yok her şeyi yaktı.. Vakit kaybetmeden yalıya giden saray yetkilileri bir yığın kül ile karşılaştılar (18 Mayıs 1878).

Sürecek

İnsanlar 2'ye Ayrılır

AYFER TUNÇ

Yazarların büyük çoğunluğu Salinger'ın aksine "O benim işte!" demek ister. "Biraz şiir, biraz roman, o benim işte!"

Ünlüler ve Ünsüzler

İnsanlar ikiye ayrılır: Yazar olanlar ve yazar olmayanlar. Yazar olanlar da ikiye ayrılır: Ünlü yazar olanlar ve ünsüz yazar olanlar. (Ünsüzler ne yazık ki bu yazının konusu değil.) Ünlü yazarları da kabaca üçe ayırmak mümkün. Yapıtlarının ünü adlarının ününü aşmış olanlar, adlarının ünü yapıtlarının ününü aşmış olanlar ve adıyla yapıtı birbirine denk olanlar.

Bu sınıflamanın "açılımlarına" girmeden önce şu ün meselesine biraz daha değinelim. Aslında sanırım insanların büyük çoğunluğu ünlü olmak ister. Kimileri arkadaş grubunu yeterli bulur, kimileri hiç değilse mahallede, okulda filan tanınmaktan hoşlanır. Bazıları öyle ufak çaplı ünlerle yetinemez, dertleri "kitlelere mal olmak"tır. Sürekli ünlü olmanın yolunu ararlar. Bunun çeşitli yolları olduğunu, -hele günümüzde- sıklıkla görüyoruz. Çevremiz bir anda üne kavuşan insanlarla dolu. İnsan ünlü olmayı kafaya koymaya görsün bir kere, ne yapar yapar, kendini dünya aleme tanıtır. Peki ne kadar sürer bu şöhret? Bir gün mü? Bir ay mı? Bir yıl mı? Bir yüzyıl mı? O, ünlü olduktan sonra düşünülecek bir mesele, konumuzla doğrudan ilgisi yok.

Yazarlar da insandır, bütün insanlar gibi gönüllerinde yatan aslan, ünlü bir aslandır ve ünlü olmalarını sağlayacak başka bir marifetleri yoksa yazarak tanınmayı tercih ederler. Mümkünse yüzleri de bilinsin isterler. Her yazar **Salinger** değildir ki, kamera veya fotoğraf makinesi görünce yüzünü kapatsın, olup olan birkaç kare fotoğrafı elden ele gezsin. Yazarların büyük çoğunluğu **Salinger**'ın aksine "O benim işte!" demek ister. "Biraz şiir, biraz roman, o benim işte!"

Ne yazık ki her zaman böyle olmaz. Yazar işi gereği "yüzünü gösteren" olmadığı için fizik varlığı çoğu kez tanınmaz. Tanınması da ayrı bir derttir gerçi. Yazarların bir kısmı "sükutu hayal korkusu" ile maluldür. Adlarıyla yazdıkları tanınsın yeter, ya okur kendisini görünce "o gözümde büyüttüğüm yazar bu muymuş" derse? Gerçi yazar milletinin genellikle kendine güveni büyük olur, bundan çekinen, ya da görünüşüyle tanınmamayı prensip meselesi haline getiren pek azdır.

Bir genelleme yapmak gerekirse, (istisna-kaide durumunu hatırlatmaya gerek yok sanırım) yazarlar tanınmak isterler. Sadece yapıtlarının elden ele gezmesi onlara yetmez, adları da bilinsin isterler. Öyle olursa ne ala. Böyle bahtiyarlar vardır elbette. Ama aksi durumlar da yaşanır. Bazı adlar çok büyüktür, ün sahibinin marifeti ha olmuş, ha olmamış okur açısından pek bir şey fark etmez. Bu konu ne zaman aklıma takılsa, **George Bernard Shaw**'u hatırlarım. Anekdotları ve vecizeleri çok ünlü olan **Shaw**, 1950'de öldüğü halde, hala "mühim sözler antolojileri"ne muhakkak birkaç "başyapıt" niteliğindeki cümlesiyle girer. Bazen ince bir mizah, bazen doğrudan alay ve küçümseme içeren sözleri, eski kuşağın denemelerini süslerdi; yazma becerisi fazla olmayıp onu bunu derleyerek kitap yapmaktan hoşlananlar için eşsiz bir kaynaktı. (Eskiden bu tür "antoloji"lere Amerikan Başkanlarının –bilhassa **Benjamin Franklin**'in– veciz sözleri de sıklıkla girerdi.) Aslında adam oyun yazarı, vaktiyle elliye yakın oyun, –pek başarılı olmayan romanlar– yazmış. Ama onun mühim sözlerini akıllarında tutup kalabalık toplantılarda satmaktan hoşlananlar, **Pygmalion**'un onun oyunu olduğunu bilmezler. **George Bernard Shaw**'un adının ünü, yazdıklarını gölgelemiştir.

Ya da **Goethe**'yi düşünelim. Ortaokul müfredat programlarında bile adı geçer, okuma parçasıdır, **ÖSS**'de bile sorulduğu olmuştur. Ama okur geçinenler, çok sıkışsalar ancak **Faust**'u hatırlarlar, ona da "emin değilim" cevabını verirler. **Yahya Kemal Beyatlı**'nın, **Orhan Veli**'nin adını Türkiye'de milyonlar bilir, ama çok azı onlardan hiç değilse tek bir dizeyi ezberden okuyabilir.

Bazı yazarlar da onlarca kitap yazmışlardır, ama içlerinden ancak birinin adı ile, yazarın adı ün açısından birbirine denktir. Bence bir yazar için talihsiz bir durum bu. Sen otur, elalem keyfine bakarken, gözüne kan oturuncaya kadar onca kitap yaz, içlerinden sadece bir tanesi akılda kalsın. "Madem bir tanesi tanınacaktı, ötekileri niye yazdım?" diye sorar insan kendine. Örneğin **Halide Edip Adıvar** denince, ortalama edebiyat okurunun aklına tek bir kitap gelir. **Sinekli Bakkal**. Hadi buna okurların büyük çoğunluğu okumuş olduğu için değil, adları ilginç olduğu için **Türkün Ateşle İmtihanı** ile **Vurun Kahpeye**'yi ekleyelim.

Kim 500 Milyar İster yarışmasında yarışmacılara **"Aşağıdakilerden hangisi Halide Edip Adıvar'a aittir?"** diye sorulsa ve şıkların arasında **Mev'ut Hüküm** de bulunsa, yarışmacılar joker kullanmak zorunda kalırlar. Daha popüler bir örneği ele alalım. "Yüz kişiye sorduk, **Duygu Asena** denince aklınıza hangi kitabı geliyor?" diye sorulsa, düne kadar yüzün yüzü **Kadının Adı Yok** diyeceklerdi. Şimdi "internette yazdığı romanı" diyecekler. E kolay nokta net.

Oscar Wilde'ın vaktiyle **M.E.B.** Yayınlarından **Bahtiyar Prens** adıyla, daha sonraki yıllarda başka yayınevlerinden **Mutlu Prens** adıyla yayımlanan, o birbirinden güzel hikâyelerinden en çok hatırlananı **"Bahtiyar Prens"**tir. (Yoksa sadece ben mi hatırlıyorum?) O hikâyeyi ilk kez "Bahtiyar Prens" adıyla okuduğum için, "Mutlu Prens" bana sanki başka bir hikâyeymiş gibi gelir hep, hatta çoğu zaman, çağrışımlardan Küçük Prens'e gider aklım.

Tam yerine geldik, **Küçük Prens** de tersine bir örnek. Yapıtın ünü yazarını çoktan aşmış. Okurların büyük çoğunluğu **Küçük Prens**'i okumuşlardır ama, yazarının **Saint Exupéry** olduğunu küçük bir okur azınlığı bilir. Ünlü olmayı mesele edinen yazarlar için en acıklı ünlü olma tarzı bu olsa gerek. Hele yaşayan bir yazarsa! Vapura biniyorsunuz, herkesin elinde sizin kitabınız, ama **"bunu ben yazdım!"** deseniz kahkahayla gülecekler, **"Hadi ordan!"**

Romanın babası **Cervantes** de böyle bir talihsiz bence. Edebiyatla şöyle-böyle de olsa ilgilenip **Don Kişot**'un adını bilmeyen, yeldeğirmenlerine açılan savaştan haberdar olmayan, **Sançe Panza**'yı -hiç değilse- duymamış olan yoktur. Ama bunları bilenlerin arasından Cervantes'in adını bilen ne kadar az çıkar.

Cyrano de Bergerac'a ne demeli? Hani şu uzun burun hikâyesi, kahramanın (Cyrano) müthiş bir tiradı vardır burun üzerine, amatör tiyatro gruplarında çalışma parçasıdır, defalarca filme alınmıştır da, televizyonda bile oynamıştır filan. Ama yazarı "talihsiz" **Edmond Rostand**'ı pek az kişi bilir. Burun meselesinde bir uğursuzluk var galiba. **Pinokyo** farklı mı sanki? Yalan söyledikçe burnu uzayan kuklanın hikâyesini yazanın **Carlo Collodi** olduğunu, iyi bir okur olmak için gayret gösterenler bilir ancak.

Ama hiçbiri, (ne Cervantes, ne Rostand, ne de Collodi); **Heidi**'nin yazarı kadar talihsiz olamaz. **Heidi**'yi, **Peter**'i, Heidi'nin dedesini, Alp dağlarını, Saint Bernard cinsi köpeğini, Peter'in kör ninesini, **Klara**'yı, **Bayan Rottenmaier**'i çok iyi hatırlıyorum. Heidi'nin Klara'ların Frankfurt'taki evlerinde sandalyelerin üzerine çıkıp dağları görmeye çalıştığını, dedenin kahvaltıda kalın bir dilim peynir kestiğini, Klara'nın tekerlekli iskemlesini uçurumdan aşağıya yuvarladıklarını tek tek hatırlıyorum ama yazarının adını hala bilmiyorum. Adı galiba **Johanna** idi, ama soyadı neydi? İsterseniz **Pollyanna**'nın bahtsız yazarından hiç söz etmeyelim.

Adının ünü ile yapıtının ünü birbirine denk olan "şanslı" yazarlar da yok değil. **Jules Verne** örneğin. **Denizler Altında Yirmi Bin Fersah** eşittir **Jules Verne**. **Balonla Beş Hafta** eşittir **Jules Verne**. Ya da **Orhan Pamuk**. **Kara Kitap** eşittir Orhan Pamuk, **Cevdet Bey ve Oğulları** eşittir Orhan Pamuk, **Benim Adım Kırmızı** eşittir Orhan Pamuk.

Bazılarının da yapıtları o kadar çoktur ki, okurların tümünü bilmesini beklemek haksızlık olur. Kim **Reşat Nuri Güntekin**'in bütün romanlarını sayabilir ki? Gerçi bir **Çalıkuşu** Reşat Nuri Güntekin'e bedeldir.

Galiba ün ile ad ve yapıt arasındaki ilişkiyi zaman gösteriyor. Zaman, kimi zaman yapıtın, kimi zaman yazarın lehine işliyor. Uzun hikâye kısacası...

Kristal

Yalnızca kristal gerçek
var
yazılan.
Uyku uyurken
bile.

Seninleydim kristal gerçek
günler sonraydı.
Kristal avizelerin
parçalarını
vermiştin.

Odamdaki yuvarlak
rengarenk dönen kristaller.
Onların içinden geçen
ışıklar.

Saldırı
oyundur.
Güçlüler
onunla büyür.

Kristal
aşklara
vermek için.

1988

Sami Baydar

Parça Tesirli Şiirler

32 - *Zihne dokunan anılar...*
Aklıma aklın takılıyor aniden
Karıncalaşmış tutukluk yapıyor
Hangi mermi nereye
Şaşkınlık bir müsvette

33 - *Kısır kısraklar bir ülke*
Nere ve ne?
Yakılmış bir köyün
Mezrası olmuyor artık
Zan altında kalıyoruz cümleten

34 - *Şaşkın şımarık biraz da hovarda*
Tabancanı unuttun helada
Öldün ama hala başın belada

35 - *Zoru zor şekliyle yaşıyorduk*
anımsa
Darı daralarak
Kömürü demiri bakırı zorlayarak
Ve Ahmet bırak

Mevlüt Gülveren

Anayasamıza göre her vatandaş avukat tutma hakkına sahiptir. Fakat ben vatandaş sayılmıyorumki. Avukatlar davamı ahlakçı oldukları için mi almıyorlar acaba?

Aslan Yürekli Bir Avukat Arıyorum

MEHTAP KANDEMİR

Bildiğiniz gibi, Türkiye'de ilk defa bir genelev çalışanı olarak, hukuki hakkını yasal yollardan aramaya çalışan kadın benim. 1995 yılında bu hakkı hem kendi adıma ve hem de bütün hayat kadınları adına kazandık. Dolayısıyla emeklilik hakkı da elde edildi. Ancak bunlar bizi normal işçi statüsünden emekli etmek istiyorlar. Sözün kısası şu, ben diyorum ki otuz yıl bulaşık yıkayıp, sokak süpürseydim ben de her insan gibi asgari ücretten emekli olabilirdim. Oysa ki ben etimi sattım, bedenimi sattım yıllarca, şimdi de diyorum ki ben ağır işçi kapsamında emekli olmalıyım. Yani bir maden işçisi nasıl tozun toprağın içinde çalışıp hayatını tehlikeye atarak çalıştığından yüksek dereceden emekli oluyorsa ben ve benim gibi hayat kadınları da aynen böyle yüksek dereceden emekli olabilmeli. İşte ben buna inanıyorum. Üstelik bu dava çok önemli. Yani sadece beni değil bütün hayat kadınlarını ilgilendiriyor. Şayet benim davam kazanılırsa bütün hayat kadınları bu davanın sonucundan faydalanabilecek. Dolayısıyla bir avukata ihtiyacım var. Beş ayrı avukata müracaat ettim, görüştüm; davamı almadılar. Anayasamıza göre her vatandaş avukat tutma hakkına sahiptir. Fakat ben vatandaş sayılmıyorum ki. Avukatlar davamı ahlakçı oldukları için mi almıyorlar acaba? Davamı almayan avukatların hepsini kınıyorum. Şimdi benim davamda alınmayacak ne yan var. İnsan yanı gelişmiş, iyi bir avukat benimle bağlantıya geçmek isterse Öküz'den beni bulabilir. Umutlu değilim ama, yine ben aramış olayım.

Şimdi insan hakları için uğraşan avukatlara da bir çift sözüm var; sadece siyasi mahkumlarla uğraşmakla insan hakları savunulmaz. İnsan bir bütündür. Hayat kadınıyım diye davamı almıyorsanız, siz insan bile olamamamışsınız.

Sakın hayat kadını olduğum için kompleks duyduğumu sanmayin: Asla reddetmiyorum. Ben, genç delikanlılara seks öğretiyorum. Ben devletin kadınıyım. Devlet bana karne verip bu işle görevlendirdi. Vergimi de severek veriyorum. Ben er kadınıyım. Ev kadınının yeri ayrı, er kadınının yeri ayrı. Bende her ikisi de var. Yani, evimde tiftiz bir ev kadınıyım. Duygularım çok hassas, kalbim beyaz bir kağıt gibi. Kirlilik vücutta değil, kalptedir. Hayatımı alın terimle kazanan bir seks işçisiyim. Bir patronum var. Uyuşturuculardan medet ummaktansa, kendi emeğimle ayakta duruyorum. İradem beni ayakta tutuyor. Alkolik olmadım, hırsızlık yapmadım, vesikalı kadınım ama namusluyum. Hayatı, iyi-kötü insanları ayırmayı orada öğrendim. Belki, aile kadını olarak yaşasaydım, hayatı kavrayamazdım. İnsanları, bana yaptıkları kötülüklere karşın, hala seviyorum. Çünkü Hz. İsa, ellerine çivi çakanları affetti. Hz. İsa'dan örnek alıyorum. Hepsini Allah yargılasın.

Bir sonraki yazım hayat kadınlarının çocuklarının, annelerinin meslekleri yüzünden nasıl zor durumda kaldıklarına dair olacak.

Hepinize, kitap fuarında bana gösterdiğiniz ilgi ve sevgi için teşekkür ederim.

Not: *Erkal Zenger Bey yayınevimden beni aramışsınız. Telefon numaranızı bırakmış, kitabımdan etkilendiğinizi söylemişsiniz. Bunun üzerine ben de sizi aradım. Bir türlü ulaşamadım. Beni yine arayın lütfen.*

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

Kadına kurulmak istenilen komplonun farkında olan savcı, çekmecesinden Nazım Hikmet'in bir şiir kitabını çıkarır: "Çok severdim Nazım Hikmet'i. Başka eserlerini de okudum. Toprağı bol olsun rahmetlinin!.."

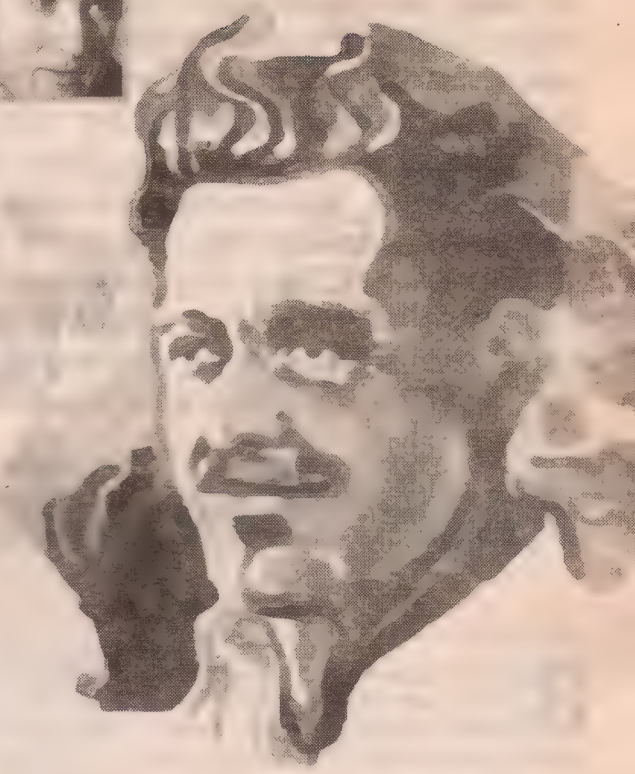

Çiçekleri Yakamda Kalacak

Ankara Merkez Komutanlığı'nın kapısına gelen ve görevliler tarafından durdurulan kadın, içerdeki hücrelerden birinde kalan ve de idam istemiyle yargılanan adamın adını vererek beklemeye başlar...

Bir elinde kekler ve pastalarla dolu bir torba, öbüründe bir bahar dalı tutan kadının yüzünde makyaj yoktur. Makyaj konusunda, ziyaretine gittiği tutuklunun sözleri gelir aklına: "Senin bu takma, takıştırmalara hiç ihtiyacın yok. Takınacağın şey iyi huyun, tabii güzelliğin olsun. Şu üstünde taşıdıkların da, bunların karşılığı olan para da bozar adamı. Kızma bu söylediklerime, paranın girdiği yerden insanlık çıkar gider."

Kadın, **Mareşal Fevzi Çakmak**'ı tanımaktadır. Kendisine, idam cezasıyla yargılanan adamın serbest bırakılması için Mareşalle konuşmasını söyleyenlere "Dünyada hak, adalet diye bir şey kalmamış mı ki, ben Çakmak'a gidip boyun edeceğim? Gitmem." yanıtını vermiştir.

Tanımadığı bir sürü insan "Hoşgeldiniz... Hoşgeldiniz..." diyerek kadına doğru yaklaşır. Arkalarından beklediği adam çıkagelir. Kadını kucaklayıp öptükten sonra yiyecek dolu paketleri tutuklulara uzatır: "Bu paketler sizlerin. Bahar dalı benim. Çiçekleri yakamda kalacak."

Kadının gözü adamın ayağındaki yün çoraplara ve takunyalara takılır. Bir duvarın dibinde oturup bir süre konuştuktan sonra adam, yeni yazdığı bir şiiri okumaya başlar: "Bugün Pazar / Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar..."

Görüşme sona erdiğinde, adam yerinden kalkar ve kapının ardından kaybolur gözden. Uzun bir koridorda yürüdüğü ayağındaki takunyaların çıkardığı sesten anlaşılır.

Yakasına kadının getirdiği bahar dalını takan **Nazım Hikmet**, otuz baharı dört duvar arasında karşılayacağı cezaya çarptırılınca önce Çankırı, ardından da Bursa Cezaevi'ne gönderilir. Her iki yerde de, kadın ziyaretini esirgemez şairden. Nazım Hikmet, açlık grevi yaptığı dönemde hastalanıp, **Cerrahpaşa Hastanesi**'ne yatırıldığında hastane koridorlarında görürüz "mini mini" kadını. Tanıdığı biri yardım eder kadına. "Bekle" der, "Doktorlar muayene ediyorlar, şimdi çıkarırlar. Odasına giderken bir rastlantıymış gibi karşılaşırsınız."

Nazım Hikmet odadan çıkınca, kadın özlemle sarılır boynuna. İkisinin sarmaş dolaş olduğunu gören gazeteciler bu fırsatı kaçırmazlar. Ertesi gün, gazetelerde karısının Nazım Hikmet'le fotoğraflarını gören **Şevket Mocan** hakaret dolu sözler savurur: "Alçak karı, casus... Sen onların başısın. Dilerim hapislerde çürürsün, çürürsün hapislerde..." Bu sözler üzerine kadın, kızının hatırına katlandığı kocasıyla arasında kalan ipleri de koparır.

Şaire yapılan haksızlıkların dile getirileceği bir toplantıya katılan kadın, salona dolusan gericiler tarafından ağır hakarete uğrar. Saldırıdan kaçırılarak Kuzguncuk'taki evine geldiğinde, köşe başına gizlenen bir yobazın, elindeki taşla başına vuracağı sırada, olayı fark eden bir polis tarafından kurtarılır. Eve girdiğinde Nazım Hikmet'i düşünür: Yakınlarının yaşamı bu denli tehdit altındayken, serbest bırakıldığında şairin yaşama şansı ne kadar olabilirdi?..

Nazım Hikmet çok sevdiği memleketini terk etmek zorunda kaldığında, kadın da, evlendiği Avni Bey'in görev yeri olan İkizdere'ye gider. Yıllar sonra bir gün karşısına çıkarıldığı hakim sorar: Nazım Hikmet senin neyin olur?"... Kadının yanıtı üzerine hakim "Tevkif kararı" verir. Bu sözü kadın "Tehkik kararı" diye anladığından, bir sürü erkek mahkum arasına konulmasına bir anlam veremez. Katiller ve hırsızlar arasında 22 gün kaldıktan sonra bu sefer Rize Savcısı'nın karşısına çıkarılır. Savcı da aynı soruyu yineler: "Nazım Hikmet'in neyi oluyorsun?"

Kadına kurulmak istenilen komplonun farkında olan savcı, çekmecesinden Nazım Hikmet'in bir şiir kitabını çıkarır: "Çok severdim Nazım Hikmet'i. Başka eserlerini de okudum. Toprağı bol olsun rahmetlinin!.."

Şairin ölüm haberini alan kadın, ona olan sevgisinden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlar. Ablasının oğlu, sevgili yeğeni, kendisi için şu dizeleri yazan Nazım Hikmet yoktur artık dünyada:

Teyzemin adı Sare
Kendisi mini mini bir fare
Girdiği kalpleri etmektedir pare pare
İnci dişli sırma saçlı güler yüzlü şen kız

Teyzemin gözleri mavi sema gibi
Genç mi ihtiyar mı muamma gibi
Güler yüzlü inci dişli sırma saçlı şen kız

16 Haziran 2000 tarihinde, Nazım Hikmet'in teyzesi **Sare Hanım**'ı 95 yaşında kaybettik. Nazım Hikmet'i görmüş bir çift göz daha eksildi dünyamızdan. Dünya bir parça daha yoksullaştı, bir parça daha kaybetti sıcaklığından!..

80'li yılların ortalarına doğru geldiğimizde bir ses, hayatımızın fon müziğine karıştı. Bu sesin sahibi Ahmet Kaya idi. Hem yaptığı müzikle ve hem de kişiliğiyle beğenseniz de beğenmeseniz de bu coğrafyaya aitti ve belki bu yüzdendir onu çok farklı kesimlerden, görüşlerden insanlar hem sevdi hem kızdı. Attığı her adım, söylediği her söz olay oldu. Kaya, son röportajlarından birinde kendisini yeterince ifade edemediğinden yakınıyordu. Ahmet Kaya, konuşurken kendisini yeterince ifade edemiyordu belki, ama şarkılarıyla, müziğiyle sadece kendisini değil, onu dinleyen milyonlarca insanın duygularına da tercüman oluyordu. Genç yazar ve tiyatro sanatçısı Yılmaz Erdoğan da bunlardan biriydi. Yılmaz Erdoğan, hayatının, Ahmet Kaya'nın müziğiyle rastlaştığı bazı bölümlerini Öküz için yazdı...

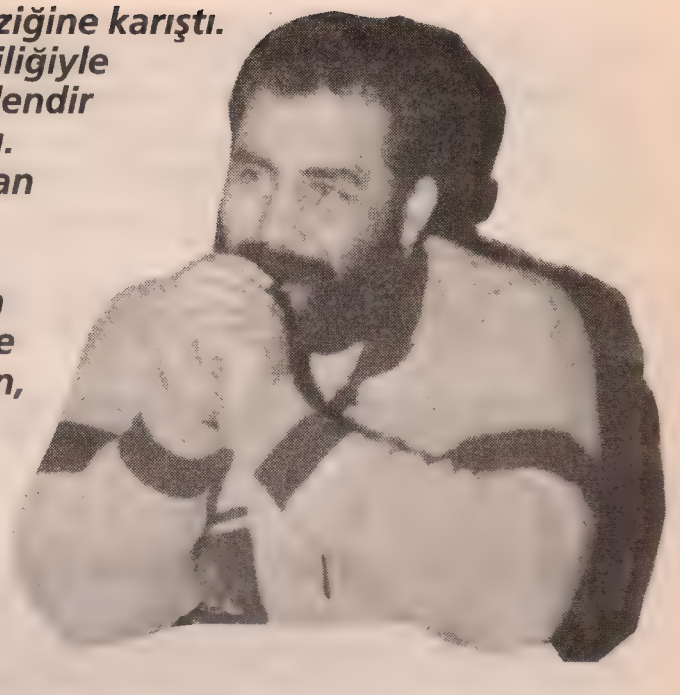

Artık Seninle Duramam...

YILMAZ ERDOĞAN

Bu vapur hangi karşıdan hangi karşıya gider diye düşünüyordum. Hakkari'den Ankara'ya oradan da İstanbul'a savrulan zihnime sığmıyordu bu karşı lafı. İstanbul'da kim kime niçin karşı konusu bir tarafa, coğrafi olarak herkesin karşı kıyıya "karşı" dediği (savaşlarda iki tarafın da birbirine düşman demesi gibi) bu şehrin rutubetiyle ilk tanışma anını yaşadığım için hangi karşıdan hangi karşıya gittiğimi bilmiyordum. Az önce merdivenlerini, dublajı kaymış bir Yeşilçam filminin, yirmi dakika sonra meşhur bir türkücü olacak başrol oyuncusu gibi indiğim Haydarpaşa, beni martıların arkadaşı bir vapura teslim etti, bin dokuz yüz seksen beş yılının yazdan kalma alacaklı nefis güneşli bir gününde.

Az önceki arabesk filmi bitirmiş, şahane bir romanın içindeydim artık... "Merhaba İstanbul" dedim romanın karizmatik kahramanının ağzından. Ve dilimin kayganlığına nicedir yuva yapmış bir şarkıyı mırıldanıyordum:
"Ağlama bebek ağlama sen de, acı sende hasret sende... Yağmur gibi.."

Allah allah bu çiseleyen yağmurun az önce her şeye egemen olan güneşten haberi yok mu? Demek bu şehir için geyik muhabbeti köşelerine dekor olmuş "havasına parasına karısına güvenme..." lafı boşa söylenmemiş.

Vapur, dünyayı kurtarmak için sadece on saniyesi kalmışçasına aceleyle, henüz vapur yanaşmasını tamamlamadan kendini betona atan yüzlerce insanı indirirken beni içeride unuttu. Ben son durakta ineceğini iyice bellemiş başka alternatif düşünmeyen saf yolcusu vapurun.. Tenha bir şekilde indim, dünyayı kurtarmak bana düşmez diye düşünüyordum. Adres Osmanlı Divanı gibiydi: Sancaktar Hayrettin Paşa Mahallesi, Müşir Süleyman Paşa sokak, Koca Mustafapaşa! Paşa paşa bindim numarasını önceden ezberimin en itinalı köşesine yazdığım belediye otobüsüne..
"Yağmur gibi gözlerinden akan yaş niye... Bu suskunluk bu durgunluk yılgınlık..."

Afedersiniz Samatya Durağı burası mı? Teşekkür ederim.

Bir öğrenci evinin en derin uykulu saatinde çaldım dairenin zilini. Dört kere basıldığında ancak bir kez ses çıkaran zil bana Mahmut'u getirdi. (Daha doğrusu Mahmut'un uyanmış bölümünü ki bünyesinin pek azını kaplıyordu.)

- Afedersiniz acaba Muhsin var mı?

- Var kardeşim var yenisine lüzum yok almıyoruz...

- Yok ben kendisinin hemşehrisiyim de. Beni İstanbul'da yuva sahibi yapacağını söylemişti. Zira benim kalacak başka bir yerim yok da...

- Haa sen Yılmaz mısın? Komikmişsin sen öyle mi?

- Evet ama sen şimdi böyle söyledin diye sana esprili bir cevap verecek kadar yırtık değilim. Bu yüzden ilerde şiir de yazmayı düşünüyorum.

- İyi... Hoş geldin.

- İyi... Hoş bulduk...

İşte İstanbul'da ilk girdiğim kapı buydu, bin dokuz yüz seksen beş yılının güneşine güvenilmez bir eylül günü...
"Dışarda mevsim baharmış,
gezip dolaşanlar varmış,
günler su gibi akarmış,
geçmiyor günler geçmiyor..."

Kaçmak istiyordum hemen Ankara'ya, bana o sıra yatay görünen şimdi anlıyorum ki fazlasıyla dikey bir geçiş yapmak istiyordum İTÜ İnşaat'tan Ankara'da herhangi bir inşaata... Ama öğrenci derneğinin kuruluşuna bizzat katılmıştım ve diğer devrimci arkadaşlara karşı bir sorumluluğum, özerk demokratik üniversite mücadelesinde de bir görevim vardı... Bütün bunların dışında gamzelerine yuva yapmak istediğim ama bir türlü sığamadığım bir de sevgilim vardı.. İlk sevişme için sabahın yedisinde okulda buluşup Koca Mustafapaşa'ya iki otobüs değiştirerek geldiğim. Ve seksten bu kadar uzak aşka bu kadar yakın bir sevişmeyi ilk ve son kez yaşadığım.
"Maviye maviye çalar gözlerin...
İtten aç yılandan çıplak gelip
durmuşsam kapına..."

Seni seviyorum. Seni İstanbul'u sever gibi seviyorum. Artık İstanbul'u seni sever gibi seviyorum.
"Dostum dostum güzel dostum, bu ne beter çizgidir bu, bu ne çıldırtan denge... Yaprak döker bir yanımız, bir yanımız bahar bahçe..."

Çok komik kafe çay ve briç seanslarından geçtim sonra. Bizim kafeye takılan öğrenci aleminde hafif yollu bir şöhretimiz de oldu hani, çok komik Kürt çocuk başlığı altında. Ve "sen niye yazmıyorsun?" sorusuyla sevgili Belma'cığımın ağzından çıktığı sıra karşılaşmış, o sıra Belma'yı tanrının bir elçisi, soruyu da bir tanrı buyruğu saymışım: YAZ!

Ve o gün yaşamayı erteleyip yazmaya başladım.
"...Acı çekmek özgürlükse özgürdük ikimizde.. O yuvasız çalı kuşu bense kafeste kanarya..."

Arkadaşlar olmasa kimse hiçbir konuda kendini teşvik edecek insan bulamaz. Senden diyorlar tiyatrocu da olur ha, komik adamsın kardeşim. Bu gazla başlamışım tiyatroya başlayabilmek için önce insana işkence yapmak için icat edilmiş sınavlarda Rezil ile Rüsva'yı oynamaya. Sahnede tek başınayım ama iki boktan rolü aynı anda oynuyorum. Anladım ki sınav sevmiyorum. O zaman jüri müessesesini de sevmemiştim... Sonra hepsini tanıma fırsatı buldum beni seçmeyen jüri üyelerini ve hepsini sevdim.. Yani jüri üyelerini tanıdıkça anladım neden güzel insanların jüri olmaması gerektiğini. Kim birçok insanın hayallerini çöpe atmak ister ki? Çünkü bütün sınavların sonunda mutsuzların sayısı mutlulardan çok daha fazladır.
"Beni burada arama anne...
Kapıda adımı sorma.. Saçlarıma yıldız düşmüş koparma anne ağlama..."

Muhsin, **Vedat Günyol**'u, yani ak saçlarının ışığıyla önüne kim gelse on saniye içinde aydınlatabilen o büyük adamı tanımasa, Vedat Günyol da **Ferhan Şensoy**'un ustası olmasa ya tiyatroya girecek başka bir baca bulacaktık ya da hiç bulamayacaktık.
"kaç zamandır yüzüm traşlı...
saçlarına yıldız düşmüş koparma anne ağlama..."

Amatör yıllardan para mecburiyeti zeminlerine doğru kaydım sonra.
"An gelir şimşek çakar masmavi heybetiyle siyaset meydanını..
Ve direkler çatırdar yalnızlıktan..
An gelir Attila İlhan ölür..."

Başka ağızlar söylesin diye şakalar yazdım durmadan. Bazen tutuyor bazen tutmuyordu ağızlar... Benim ağzımda şaka olan başkasının ağzında hiç şaka gibi durmuyordu bazen. Zaten bu yüzden kendi şarkımı kendim söylemem gerektiğine karar verdim. Onlardan öğrendiklerimi yanıma alarak ayrıldım onlardan.
"Yağmur yağsın isterdim bu sabah..
Merhaba soylu sevdam merhaba..."

Ve bir hüzünbaz sevişmeler dönemi başladı. Bu bahsin detayına girmeye lüzum yok, ayrıca kitabını yazdım zaten.
"O mahur beste çalar Müjgan'la ben ağlaşırız... Güneşten ışık yontarlardı sert adamlardı... O mahur beste çalar..."

Ayrı yollarda yürüdüğümüz yıllarda bile yol arkadaşımmış meğer dediğim hem büyük hem küçük kardeşim, adının önüne sıfat bulamadığım **Necati Akpınar**'la bir kolumuzu tefeciye vererek kurduk **Beşiktaş Kültür Merkezi**'ni.
"Ağladıkça... Ağladıkça.. güneşi tutacağız göreceksin.. İlk yazda bitti telaşım... Bahardan mı yoksa aşktan mı.. Ağladıkça... dağlarımız yeşerecek göreceksin..."

Sonra geldiler... geldiler... ve çok şükür ki hâlâ gelmekteler. Hiçbir istatiksel bilgiyle genel durumu anlaşılamayan sevgili seyirciler...
"...martılar ağlardı çöplüklerde...
biz seninle sarılırdık... şehirlere bombalar yağardı her gece biz durmadan savaşırdık..."

Ve bünyemden bir başka bünye yarattım ve kimilerine göre bünyenin o küçük parçası bütün bünyeyi temsil etmektedir: **Mükremin Çıtır** ki kendisi aynı anda *"Neydi lan o lavuğun adı... suyun debisiyle alakalı bir ismi vardı.. hah! Coşkun"* espirisinin, hem de *"O ne biçim laf kızım! Senin parmağına çöp batsa benimki kanar"* sözünün sahibidir.

Birçok otogarda dolaştıktan sonra ilk ateşböceğini gördüm. Oyunu **Demet Akbağ**'a mı yazdım yoksa Demet Akbağ'dan mı bir oyun çıkardım bilmiyorum. Ama çırılçıplak bir yürek nasıl sahneye çıkar da nasıl bütün seyircinin yüreğini kendi yüreğine katar bunu öğrendim kendisinden.

Yarım adım arkamda yürüdüklerinde bile kendimi sonsuz bir güvende hissettiğim diğer yol arkadaşlarımı buldum zaman içinde.
"Geceden karanlık...
Geceden mülteci kederim...
Korkarım dinmez yüreğim, korkarım senden korkarım..."

Sonra aslında hayatımın ilk göz sancısı olan sinemaya bir selam teşebbüsü (Bu yazı yayına hazırlandığında **Vizontele** filmi vizyona girmemişti)...

Sonra?.. Sonrasını henüz bilmiyorum. Ama artık şunu iyi biliyorum: Bundan sonraki güzergahta dilimin kayganlığına karışacak, bütün İstanbul yıllarıma film müziği olacak, yalnız yürüdüğüm bir yolu pes bir hüzünle yürünür kılacak bir şarkı ya da türkü bulmam çok zor olacak. Neyse ki gitme vakti geldiğinde zamandan, yani acımasızlık, hoşgörüsüzlük, başka türlü olabilen, başka türlü düşünebilen insanlara karşı hızla harekete geçebilen o nefret duygusu benim de yüreğime fazla geldiğinde söyleyecek bir şarkım olacak en azından:
"Artık seninle duramam. Bu akşam çeker giderim... Sana yazdığım şarkıyı sazımdan söker giderim!"...

17 Kasım 2000

Şair Cemal Süreya, Ahmet Kaya ile 1989 yılında 2000'e Doğru Dergisi'nde dört başı mamur bir muhabbet yapmış. Ahmet Kaya ile yapılan ve tuhaf bir şekilde günümüze de göndermeler de bulunan bu nefis ve geniş kapsamlı muhabbetin zamanın tozlu raflarında kalmasına gönlümüz razı olmadı ve hemen hemen aynen sizinle paylaşmak istedik.

Ahmet Kaya kontrbas çalarken...

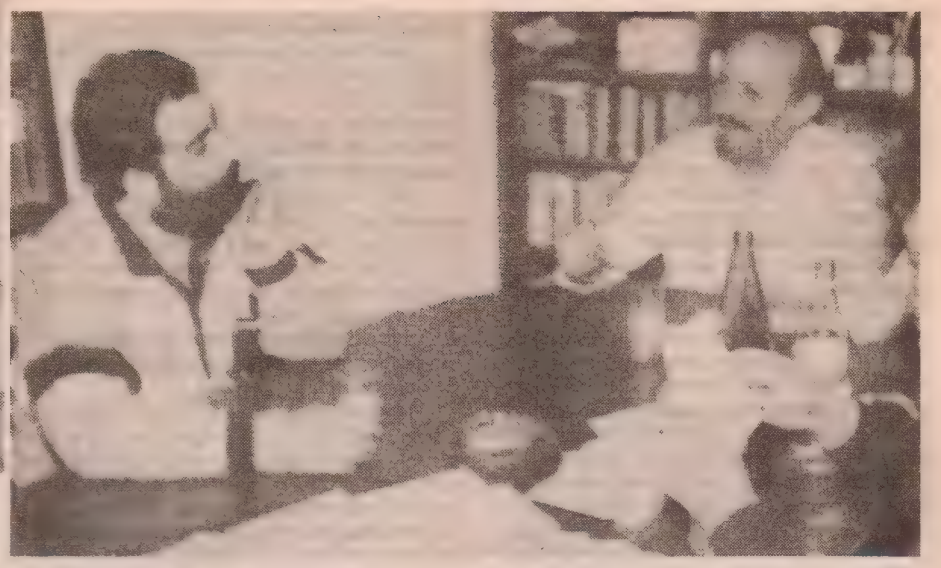

Şair Cemal Süreya, Ahmet Kaya ile söyleşirken...

"Ben Buyum İşte"

***Ahmet Kaya**'nın yükselişini neye bağlayabiliriz? Gerçi bir günlük, bir yıllık olay değil bu. Çocukluğundan beri ezgiyle uğraşıyor. Ama yükselme grafiğinde son zamanlarda bir sıçrama olduğu da bir gerçek. Kasetleri 1 milyonun üzerinde satıyor. Depolitizasyon politikasının bir yerde kırılmasının onun kişiliğinde, ona hayran oluş biçiminde de yansıdığını söyleyebiliriz. Kendisine gönderilen son mektupların birkaç yüzünü elden geçirdik. Hepsinde de aynı nitelikte bir coşku bulduk; demokrasi isteği, dünyanın değişmesi özlemi... Depolitizasyona ilk tepki müzik alanında doğdu, diyebiliriz. Mahkumdan da mektup alıyor Ahmet Kaya, infaz memurundan da; esnaftan da, işçiden de, terzi kızdan da. Mektuplarda, bir müzisyene gönderilenin çok çok ötesinde mesajlar var.*

*Kendisiyle görüşmek için önce Kadıköy'deki **Olimpiyat Lokantası**'nı seçmiştik. Ancak oradaki müzik yayını ve uğultu elimizdeki ses alma aygıtını sağır duruma getirince, sil baştan yapıp röportajı başka bir yerde gerçekleştirdik.*

Ahmet Kaya kendine sonsuz güven duyan biri. Kendisiyle gönenen biri. Sözünü de sakınmıyor. Ayrıca kendi dalındaki başka sanatçılardan daha derin, daha mürekkep yalamış olduğunu her haliyle, her sözüyle ortaya koyuyor.

Sosyal mücadeleyi her şeyin önünde görüyor, aşkın da, ünün de, dostluğun da. Çelişkilerden korkmuyor. İçinden geldiği gibi konuşursa zaten çelişkiye düşmeyeceği kanısında sanki. "Devrimci müzik"i hayatının ve kişiselliğinin kendisi haline getirmiş.

Hüznünde alarm yok. Denebilirse, bir sevinç çığlığı saklı hüznünde.

● Sevgili Ahmet Kaya, sana gönderilmiş son mektupların bir bölüğünü okudum. Bu senin gerçekten büyük ün yaptığının kanıtıdır. Ne mektuplar ama! Ne kadar güzel! Düşüncelerinizden ötürü kasetlerinizi dinlediklerini söylerlerken sorular yöneltiyorlar. Sözgelimi şöyle diyorlar: "Kendinizi bugünkü müzik içinde nereye oturtuyorsunuz?"

- Bugüne kadar yaptığım müziğin bir altyapıdan hareketle oluştuğunu düşünüyorum. Benim, sınıfsal ilişkilerimin, sınıfsal yapımın, ideolojik anlamda geçmiş dönemde yaşadıklarımla beslenmesiyle öğrendiklerim ve yaşadıklarım müziğim için anahtar oldu. Her şeyden önce bir devrimciyim ben; Türkiye'de özgürlük ve demokrasi mücadelesi anlamında sanat alanında mücadele veren insanlardan biriyim.

● Size mektup yazanlardan biri de şöyle demiş: "Müzikle demokrasinin ne olduğunu anladım". Bu ne demek sizce?

- Biraz önce dediğim gibi, özgürlük ve demokrasi mücadelesinin bir neferiyim ben. Kendimle yansıttığım şeyler insan haklarını, yitirdiğimiz demokratik haklarımızı ezgilerle sunmak, insanlara sorular sormak... Cevaplarımı zaten halktan alıyorum. Ben sadece soru soruyorum. Yaptığım müzik şu anda bir çözüm müziği değil. Somut durum müziği değil. "Ne yapmalı?" sorusunun yanıtını vermiyorum. Soruyorum; yaşadıklarımız gördüklerimiz bu; neler yapmak lazım... Sanıyorum arkadaşlar da bana yazdıkları mektuplarda veriyorlar cevaplarını. **"Demokratın, demokrat olmanın ne olduğunu senin müziğinde gördük."** Elbet, bu benim için bir ölçü değil. Herhangi bir insanın gerçekten demokrat olması için Ahmet Kaya'nın şarkıları yetmez. Ama böyle bir sinyal gönderebildiysem ne mutlu bana!

● Türkiye'nin bugünkü ortamında gerçek demokrat olmak size göre daha neleri içermelidir?

- Yaşadığının bilincinde olmak. Türkiye'yi ve dünyayı iyi tanımak. Ayaklarını Türkiye toprağına basarak Türkiye'yi tahlil etmek.

● Müzik sence bir yöneltme midir, yoksa bir yansıma mı? Araç mı, yoksa sonuçta elde edilen bir ürün mü? Daha açayım; bugün Türkiye'nin yansısı, Türkiye'nin izdüşümü müzikle de ifade edilir, resimle de, başka sanatlarla da? Müzik bunların en güçlüsü ve en yaygını. Türkiye'nin sesi, yansısı bugün hangi müzik türünde sizce?

- Çağdaşlık ve ilericilik adına gerçekten evrensellik boyutlarına ulaşacak bir tür, bence uluslararası alanda bir anlam kazanacaktır. Türkiye'yi tanıtmak anlamında. 15 kişilik bir yurttan sesler korusu düşünün, diğer yandan 70 kişilik 7 sesli müzik yapan bir arabesk orkestrasını düşünün (**Orhan Gencebay**'ın yaptığı gibi). 15 tane otantik halk çalgısının bir araya gelip çıkarttığı tek sesli müzik mi, yoksa 70 kişilik orkestranın yaptığı arabesk müzik mi daha ileri. Geçmişte bize öğretilen burjuvazinin sunduğu tüm ileri olanaklardan yararlanmaktı. Şimdi, bunların hangisi Türkiye'yi daha iyi anlatır. Yalnız arabesk olarak bakmıyorum. Bir de politik yanı var olayın. Türkiye'nin gerçeğini, yaşanan olayları, Türkiye'nin doğrularını kaderci anlayışla anlatmak mümkün değil. Ve halk müziği dediğiniz zaman, uluslararası anlamda, "İşte bizim müziğimiz budur, Türkiye budur." diyebiliyor muyuz? **"Türkiye Köroğlu'dur, Pir Sultan'dır, Aşık Veysel'dir. Bizim gerçeğimiz budur"** diyerek geçiştiriyorlar. Sinemadaki gibi, eski kilim göstermek gerekiyor ödül almak için. Türkiye'deki işçi sınıfının mücadelesini, emekçi yığınlarının gerçek anlamda verdikleri mücadeleyi sinemaya aktarmanızı Avrupalı istemiyor. Türkiye'yi gerçek anlamda anlatan müzik türlerine gelince, bu da işte bizim yaptığımız: İşkenceyi, insan haklarının hiçlenmesini, baskıları, demokratik haklarımızın alınmasını Türkiye dışındakilere doğru olarak anlatacak olan bizleriz. Halk müziği değil yani.

● Bu müziğe ad düşünülürken "sol arabesk" dendi, "devrimci arabesk" dendi. Siz bir ad verebiliyor musunuz? Verilmiş adlardan birini kabul ediyor musunuz?

- Verilmiş adlardan hiçbirini kabul etmiyorum. Protest müzik değil. Başkaldırı da denilen protest müzik türü yalnız sosyalist camiada değil, radikallerde de var, yeşillerde de var. Feministlerde bile var. Onlar kendi kavrayışları dışındaki anlayışlara tabii ki müzikle karşı çıkacaklardır. Öte yandan, benim yaptığım müziğe **"özgün müzik"** de diyemiyorum. Her sanatçının yaptığı özgün müzik. **Orhan Gencebay**'ın da... Varolan müziklerin karışımıyla özgün müzik olur. Ancak doğu-batı sentezi denilen yanlış ve sakat anlayışın bir ürünü değil.

Böyle bir sentez yok Türkiye'de. Doğu ritmlerini alıp üstteki melodik yapıyı Batı temasıyla işleyin, işte size, saçma sapan bir arabesk... Altı kaval üstü şişhane bir şey. Bizim yaptığımız müziğin özünde gerçekten Doğu kültürü yok. Yalnız diksiyonumuzda var bu. Ben Malatyalı'yım. Konuşmamda var. Kullandığımız bütün enstrümanlar Batı'nın. Hatta Türk halk çalgılarından bağlamayı bile şarkılarımda renk sazı olarak kullanıyorum. Aslında buna da karşıyım. Kısır ve çaresiz bir alet bağlama. Dar oktavlı bağlamayı temele koymak yetersizliğin bir göstergesi. Bir anlamda, **"Türk olduğumuz için bizim sazımızdır"** gibi fanatik anlayışa katılmıyorum ben.

● Renk saz ne demek?

- Diyelim, bir kasette 80 enstrüman var. Senfonik çalışmalarda. Bunları sınıflara ayırdığımızda (yaylılar, vurmalılar, nefesliler diye), aralarında dört, bilemediniz sekiz bağlama çalınır biter gider.

● Daha çok aydın kesimde size yönelik eleştiriler var...

- Aydınlar Ahmet Kaya olayına karşı yanlış taktik izlediler. Beni içlerinde eritmeyi düşünselerdi, Ahmet Kaya'yı yok edebilirlerdi. Zaten Türk halkı proleter aydınları bağrına basıyor. Burjuva aydınını sevmiyor. Burjuva aydınları çözümleme yeteneğinden yoksun. Bu yetenekleri olsaydı beni yaralamaya çalışmazlardı. Onların bende açtığı yaraları halk sarıyor. Bana çok saldıran o burjuva aydınları, geceleri karıları "ı-ıhh" dediğinde **Mozart** değil **Ahmet Kaya** dinlerler.

Feminist Mübeccel, kedileri çok seviyor. Sokaklarda gezen aç insanlardan değil de köşe başlarında yalnız kalmış kedilerden etkileniyor. **Entel Hulki**, son zamanlarda tüketimi hızla artan, Vakko ve Mudo patentli entel elbiselerden giyer. Ortaköy kahvelerinde küçük burjuva entel polemiklerine bayılırdı. Sonra nasıl ve neden olmuş bilmiyorum bir proleter entel Hulki'yi Ortaköy sahilinden denize atmış. O gün bu gündür Ortaköy sahilinde artık dalgalar vurup şarkı söylemiyor. Denizi bile küstürmüş bu Allahsız. Çıkarma hazırlığında olduğum kasette yer alan bir parçanın teması bu. Yani entel Hulki ve feminist Mübeccel.

● "Türkiye'nin sesi, yansısı bizim müziğimizdir" dediniz. Alaturka ne zaman kaybetmiş işlevini?

- Alaturka hiçbir zaman Türkiye'nin sesi olmamış ki! Alaturka, salt duyguya hitap eder. Saray kültürü ürünü. Oysa Türkiye'nin ve dünyanın sorunu bu değil; aşkı, meşki, sevdayı anlatmak değil. Alaturka müzik **Dede Efendi**'lerin ve diğerlerinin sevdaları, aşk ilişkilerinin kısır döngüsü içinde kalmış, bunların ötesine taşamamıştır.

● Onlar da kendi özgün koşulları içindeydiler ama. Ben bugün için soruyorum. Hafif müzik için ne dersiniz?

- Türkiye'de Hafif Müzik yok. Alt yapısında Batı müziği var.

● Olması için ne gerekirdi?

- Sınıf bilinci gerekiyor sanatçılar arasında. İlle de Türk Hafif Müziği denecekse, bizim yaptığımıza denebilir. Genel boyutlarıyla düşünürsek, böyle denebilir.

● Peki, arabeskle ilişkiniz?

- Arabesk müzikte vurmalı sazlar var. Yani tef, darbuka esas alınır. Özünde çok seslilik yoktur. Çok seslilik şu: Bir sürü enstrümanın bir araya gelip tek bir melodiyi tek bir seste değil de, farklı seslerde gerçekleştirmesidir.

● Bir konuşmanızda "çeyrek sesten" söz etmişsiniz. Bunu açar mısınız?

- Batı enstrümanlarında genellikle natürel sesler olduğu için komalı (yarım) sesler yok. Örneğin mi bemol 2'ye rastlayamazsınız. Çeyrek sesler bunlar. Çeyrek ses derken Türk müziğinde var olan bazı makamların (Hüseyni, uşşak, rast, hicaz vb.) oluşumunda icra edilen melodinin başlangıç ve bitiş noktaları arasındaki (örneğin, *la* sesiyle başlayıp bir oktav yukarı *la* sesi arasında var olan) si bemol, mi bemol, fa diye iki, do diye iki gibi perdelere çeyrek ses diyoruz.

● Caz müziği hakkında ne düşünüyorsunuz? Bir ilişkiniz oldu mu?

- Caz ciddi anlamda sözsüz bir başkaldırı müziğidir. Caz daha önceden bestelenmiş ve bestenin icrası anında zaman zaman değişik enstrümanların tek başına, doğaçlama dediğimiz tavırla kendi kalıpları içerisinde gezinmesini de içeren Amerikan kültürünün ürünü bir müzik türüdür.

● Tangolar? Arjantin'de genelev müziği imiş tango. Borges'ten öğrendim. Tango sendeki duyarlığı etkiledi mi?

- Tango bana göre çok militan bir tavırdır. Lakaytlığa yer yoktur. Cinselliği ve romantizmi özünde taşır.

● Fransa'nın cumhurbaşkanlarından biri tango için "Niçin ayakta?" demiş. Yani dans olarak...

- Adam doğru söylemiş... Bence de...

● Türkiye'nin çeşitli coğrafi bölgelerinde türkülere yansıyan insani özleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Yani Karadeniz'de başka, Doğu Anadolu'da başka, İç Anadolu'da başka şeyler ön plana çıkıyor türkülerde.

- Bu konuda uzman değilim. Anlattıklarımın hepsi benim subjektif yargılarım. Genel ve doğru kalıplardan uzak. Ben böyle düşünüyorum. Aykırı bir tip olmam da buradan geliyor.

● Siz aykırı tip değilsiniz ki.

- Bir tangoya bakış açım özünde çok farklı olabilir. Bunu felsefi anlamda temellendirebiliriz. Bir vals ile bir tangoyu karşı karşıya getirelim. Bir yanda tango çalsın, öte yanda romantizmi içinde barındıran ve insanların dans ederken saçma sapan şeyleri düşündüğü valsi alalım. Düşünebiliyor musunuz, insanların tango yaparken birbirlerine saçma mesajlar iletebildiklerini? Bu bir içgüdüdür. Herkes tango yapamaz.

● Ben de yalnız tango yaparım.

- O zaman sizde de biraz militanlık var.

● Hızlı danslarda cinsellik var mıdır sence? Artık birbirimize sen diyelim isterşen... Yeterince içtenlik kurduk.

- Biçimde değil de özde vardır. Tangoda erkekle kadın arasındaki farklılık açık biçimde ortadadır. Aktif olan erkektir, pasif olan kadındır. Valste ise mümkün değil bu. Kadın da, erkek de iki adım ileri bir adım geri yapar.

● Daha hızlı dansları düşünelim. Örneğin rock'n roll?

- Onlarda da erkek aktiftir. Hiçbir zaman kadın erkeği fırlatmaz. Erkek kadını fırlatır.

● Feodaliteyi seven bir adam izlenimi edindim seninle yapılan röportajları okuduğumda. Ama şu ana kadarki sözlerinle feodaliteye o kadar sarılmıyorsun. Öbür yayın organları abartmışlar. Yine de var bir feodal yan sende. Feodal olabilirsin. Sence bir erdem mi feodal olmak? Özlemin mi? Şaka mı?

- Feodaliteye sarılıp sarılmadığımı karıma sorarak öğrenebilirsiniz. Şu anda her şeye rağmen kendimi en frenlediğim noktadayım. Bildiğim gibi insanların muhabbet anlarında, nabza göre şerbet vermek durumu vardır. Ben, şu an, başka insanlarla birlikte olsaydım tavrım ve davranışlarım tabii ki farklı olacaktı. Feodal yanlarımı gerçekten onur anlamında savunuyorum. İnsanlar istiyorlar diye, salt biçim ve gösteriş adına insanın feodal yanları bir anda yok olmaz. Bu bir süreç meselesi. Ben yarı feodal, yarı sömürge bir ülkede yaşayan insanım; tabii ki bu yanlarımı bir anda çöpe atmama imkan yok.

● Michelet, ortaçağ ya da feodalite için şöyle diyordu: "Ortaçağ bir kerede bitmedi, bin kerede bitti." Onun için söylediğin doğru bir bakıma. Ama feministler hakkında biraz alaylı konuşuyorsun gibi geldi bana.

- Tabii, doğru. Sen yine beni kapıştıracaksın onlarla. Paçamı zor kurtardım zaten. Böyle yenik süreçlerden sonra bizim gibi ülkelerde yan anlayışlar, yan akımlar devrimci mücadeleyi; ilerlemeye kendini aşmaya yüz tutmuş mücadeleyi, geriletmek adına sivriliyorlar. 12 Eylül öncesinde radikaller, yeşiller, feministler yoktu. Hatta entelektüeller bile yoktu. 12 Eylül sonrası gerçekten yenik bir süreç yaşadık. Bu sürecin fırsatçıları ve faydacıları daha doğrusu devrimci mücadele kaçkınları kendi aralarında hiçbir şey yapmamak adına yan akımların başını çekmeye başladılar. Bunların geçmişte yaptıklarıyla şimdi yaptıkları arasında hiçbir fark yok. Geçmişte de bunlar teslimiyete düşmüştü, bugün de feminizm adı-

na teslimiyeti sürdürüyorlarsa hesabını ben değil, tarih soracaktır. Doğru ya da yanlış olduğunu da zaman belirleyecektir.

Ben kadın haklarına, feminizme bakışımı bazı dergilerde ve gazetelerde gündelik konuşmalarımla anlatmaya çalışmıştım. Fakat bazı ifadelerim gene bazı hatunlar tarafından yanlış anlaşılmış olacak ki, beni yanlış bir çerçevede ele alıp bazı basın organlarında veryansın ettiler...

● Sana göre feminizm nedir?

- Bana göresi, sana göresi mi var kardeşim. Ne yani, bu her kelleye bir takke mi ki, sen başka tarif et ben başka... Efendim, şöyle söylesem. Feminist kuramla uzaktan yakından uğraşmadığı halde kendini feminst olarak gören bir sürü kadın var. Birçok kadın feminizmi kısaca **"kadın sorunları çerçevesinde savaşçı bağlanma"** olarak anlıyor. Kimileri içinse kadınların kurtuluşu için her teorik ve pratik uğraşı feminizmdir.

Belirli üretim araçları özel mülkiyette oldukça ve egemen sınıf, işçi sınıfının ve kadın kitlesinin baskı altında olmasından çıkar sağlama gücünü elinde tuttukça kadın üstündeki baskının etkililiğinde ve sürekli olarak yeniden üretilmesinde köklü hiçbir değişiklik olmayacaktır. O yüzden de kadının kurtuluşunun maddi temeli, bu ekonomik ve pratik gücün alt edilmesidir.

Feministler için çağdaş kapitalist dünyanın çizdiği çerçeve içinde erkeklerle eşit haklara kavuşmak son hedeftir. Proleter kadınlar ise, bu eşit haklar için, sınıfının ekonomik köleliğine son vermek için sürüp gidecek savaşımda yeni bir silahtır sadece. Feministler için bütün hakları alan baş düşman erkek cinsidir. Akıllı kadınlar, yani proleter kadınlar ise tümüyle farklı bir yaklaşım içindedirler. Onların gözünde erkekler, bir düşman, bir baskı unsuru değil, tersine bu mutsuz dizgeyi kendileriyle paylaşan bir ortak ve daha aydınlık gelecek için savaşımda yoldaştırlar. Kadın işçi en az erkek kardeşi kadar acı çekerken, erkek-kadın tüm işçi sınıfı aynı oburlukla yiyip tüketen ve milyonlarca insanın yaşamı pahasına semiren canavardan nefret etmektedir.

● Feminizme neden bu kadar karşısın?

- Bir kere feministlerin birlik çağrısı bundan 70 yıl önce, **Lenin**'in "işçi kitlelerinden kopuk, küçük güçsüz grupların birlik yaygarası halis bir ikiyüzlülüktür. Çünkü birliği bozan, bölücü taktikleriyle çoğunluğun isteğine karşı gelen onlardır" diye nitelediği işçi sınıfının uzağında üretilen birtakım "aydın" akımlardan biridir sadece.

● Kadın-erkek arasında da, erkekle erkek arasında da sömürü var; bunlar insanların gerçek devrimi yaptığı zaman bitecektir. Asıl o tabii. Erkeğin kadını sömürmesini özel olarak öne almayalım mı demek istiyorsun? Bunu mu?

- Hayır. Öyle de denebilir ama, ben tümüyle toplumsal kurtuluştan yana bir insanım. Kadınların erkeklere karşı ya da dayağa karşı kendi aralarında örgütlenmelerine hiçbir anlam veremiyorum. Türkiye'de bütün çiçekçiler kadınlar için kurulmuştur. Şarkılar, şiirler kadınlar için yazılmıştır. Bunlar daha ne istiyorlar?

● İleri gitmiş olmadın mı? Bütün çiçekler kadınlar için mi?

- Ya hastalar için, ya kadınlar için.

● Çok şakacısın. Başka ne diyebilirim ki... Ben 18 yaşındaki Ahmet Kaya ile bugünkü Ahmet Kaya arasında ne gibi farklar var? Değişmeler olmuş mu?

- 18 yaş ile 32 yaş Ahmet Kaya'sı arasındaki fark, geçen süre içinde Türkiye'de yaşanan, kazanılan ve kaybedilen şeylerle eşdeğerdedir. Biz neler kazandıysak, ne kadar doğru şey yaptıysak Ahmet Kaya gerçekten doğru bir olgunluğa erişmiştir. Yanlış şeyler yaptıysak Ahmet Kaya'nın yaptığı şeyler de yanlıştır. Ama ben bu süre içinde doğru şeyler yaptığımıza, bugün bitse bile, insanlara onurlu bir geçmiş bıraktığımıza inanıyorum. Ama şairin dediği gibi elbette **"sığ yanlarım vardır"** benim de, işlemeye vakit bulamadığım zamanın yetmediği ya da başka şeyler...

● Peki yanlış bulduğun yanların neler?

- Tabii yanlışlarım çok. Fakat doğrularımın daha çok olduğuna inanıyorum.

● Aşk hakkında ne düşünüyorsun?

- Evrensel bir duygu.

● Evrenseli değil, sendekini soruyorum. Sendeki aşk nasıl? Cezalandırır mı, kıskanç mıdır?

- Ben bir kere en başta kendime aşığım. Kendimi çok seviyorum. Narsizmin somut bir örneği. Kendimden başka kimseyi fazla sevmiyorum. Eğer ben gerçekten cezalandırma duygusunu taşıyorsam en fazla cezayı da kendime veririm. O konuda hiç kimse rahatsız olmasın.

● Kıskanç mısın?

- Evet, ikinci plana düştüğüm anda bütün damarlarım havaya kalkar. Kıskançlığın özünde ikinci planda kalmak vardır. Başka bir altyapısı yok. Bana başka bir örnek verebilirseniz helal olsun size.

● Aşağılık duygusuyla ilişkisi var mı?

- Tabii bütün insanlarda aşağılık duygusu vardır. "En büyük benim" diyenler bile böyle bir zaafa düşebilir.

● Bu kadar ad yaptın. "Ben bunu yapıyorum, şu da dünyanın neresindeyse bunu duysun" gibi bir eğilimin var mı?

- Tabii, eski arkadaşlarımın beni dinlemesini, benimle gurur duymasını çok istemişimdir. Yani Ahmet Kaya hiçbir şey olmayabilirdi de. Sıradan, bugün bir yerde, bir lastik imalathanesinde çalışan bir devrimci de olabilirdi. Hapishanede yatan bir insan da olabilirdi.

● Samimi değilsen söyleme; ün yapınca ilk duyguların nelerdi? Ortaokuldaki sevgilim de duysun gibi bir şey mi?

- Bende öyle değildi. Birlikte oluşturduğumuz hareket vardı. Bu, zamanla insanların önüne bir görev koymuştu. Ben geçmişte de sanatçıydım. Bana, hep 'müzik yap' diyorlardı. 'Üç kişiyle başlayıp 100 kişi olacağız' diyorduk. Onlarla birlikte olamadım ama, 100 kişilik orkestrayı tek başıma oluşturabildim. Bu bende olağanüstü bir coşku yaratıyor. Konserlerimde yüzlerce insan ayakta kalıyor. Geçmişte bana öğretilenlerin doğru şeyler olduğuna inanıyorum. Geçmişim vardı ve geleceğimin de olacağına inanıyorum.

● Bir kişi aynı anda birden çok kişiye aşık olabilir mi? Sende olmuş mudur?

- Bu biraz siyahla beyaz, doğru ile yanlış gibi bir şey. Yani esas ve tali meselesi. Yuvarlak bir şeyi ortadan ikiye böldüğünüz de onun yarısıdır. Ama yarının yarısı olmaz. İnsan bir anda iki kişiyi sevemez. Sadece annesine ya da kızkardeşine duyduğu sevgi olabilir o iki sevginin birisi. Bende hiç olmadı. İki kişiyi birden sevmek olmaz. Annemi de severim, kızkardeşimi de. Bu nasıl sevgi? Karşı cinsten birisine sevgi diyorsanız, bunun özünde cinsellik, arzu etmek vardır. Ama aynı anda iki kişiyi birden arzu edemez insan. Mümkün değil.

● Rüyaya inanıyor musun? Çıkan rüyan oldu mu?

- İnanmıyorum. Çıkan rüyam olmadı. Hep uyanık olduğum için rüya da görmem zaten. Ne şeytan gör, ne de kulhuvallah'ı oku.

● İlk sevdiğin kız, herhalde bu coğrafyanın bir yerinde. Onunla hiç karşılaştın mı? Mektuplaştınız mı?

- Hayır, karşılaşmadım. Herkesin bir çocukluk aşkı vardır. Benimki ilkokul beşteydi. O da biliyordu. Bisikletle peşine düşüyordum. Bir daha da göremedim.

● Evlilik hakkında neler düşünüyorsun?

- Evliliği karşı cinsten iki insanın birlikte bir hayatı çözümlemek, olumlulukları, olumsuzlukları birlikte göğüslemek, üretmek ve düşünsel anlamda daha da çoğalmak, gerilimleri, sıkıntıları dinamik ve yaratıcı bir hayata dönüştürmek olarak düşünüyorum. Yoksa iki insanın dolmalık biber gibi bir tencerenin içine yerleşip yangınlar üzerinde pişip dağılıp pilav durumuna gelmesi olarak değil...

● Toplumda çok şey değişti. Değişmeyen tek bir şey evliliğin kuralları. Ortalama bir insan, vapurda karşılaştığı birini evde karısına ya da kocasına anlatamayabiliyor. Öyleyse, neden? Evlilik yalan mı demek sence?

- Feodalite efendim, feodalite. Kronik video kültürünün etkisi.

● Resmi olmayan birliktelikleri de evlilik sayıyor musun?

- İkili ilişkilerin sonsuza kadar süreceğine inanmıyorum. İnsanlar birbirlerini üretmeli, çoğaltmalı. Şu anda birlikte olduğum insana alternatif birini görürsem gözümü kapamadan onunla birlikte olurum. Engellemek mümkün değil. Eşim için de geçerli bunlar.

● Bugünkü yaşadığımız hayat nasıl bir hayat?

- Bu soru tam bir alaturka şarkı gibi oldu? Cevap vermek mümkün değil. Zaten görünüyor. İşte böyle bir hayat.

● Peki, eskisine göre, mesela on yıl öncesine göre nasıl bir hayat bugün yaşadığımız?

- Bence iyi deneyimlerden ve süzgeçlerden geçtik. Bir sürü şey gördük. 70'li yılların başında kafamızı duvara vurduk. Ben onu görmedim. 80'li yıllarda bir sürü şeylerin ciddi anlamda sentezine vardık. Yapılması gereken şeylerin ne olduğunu, geçmişteki hataları tekrarlamamayı, doğru şeyler yapmayı ilke edindik. Çok daha olumlu bir seyir içindeyiz.

● İnsanın uzayı fethedebileceğine inanıyor musun?

- Bilimin de bir sonu olduğuna inanıyorum. Ben buradan dümdüz yürüdüğüm zaman belki, üç metre giderim sapmadan. Bunu yıllara da vurabiliriz. Mars olayını gündeme getiriyorlar. Onun şu anki durumu belli. İnsanlar gitmek adına gidebilirler, ama yaşamazlar. Güneşe gitmek zaten mümkün değil. Dünyanın damı delindi. Bu kadar akıllı insanlar zamanında bunun önüne geçebilirlerdi. Ozon tabakasının delinmesine çare bulabilirlerdi.

● Senin hayatında görmeyeceğin bir şeyin gerçekleşmesi için çalışır mısın?

- Kesinlikle çalışırım.

● Peki, torununun, torununun torunlarının görebileceği bir şey için çalışır mısın?

- Çalışmak değil, ayağımı bile kıpırdatmam.

● Glasnost ve perestroyka için ne düşünüyorsun?

- Sonunda buraya geleceğimizi, bunu soracağınızı biliyordum. Bu konudaki görüşlerimi şimdi söylemek istemiyorum.

● Dünyadaki perestroykadan söz edelim. Dünyada bir deli düğmeye basacak, hepimizi yok edecek. Buna inanıyor musun?

- İnanmıyorum. Bu delilerin olayı olmaktan çıktı artık.

● Ahmet Kaya diye bir gerçek var. Öncesi ve sonrasıyla şöyle demişsin. 'Ruhi Su, benim çıkış noktam olmadı. Livaneli'den çıkış yaptım.' Oysa, Livaneli, Ruhi Su'dan çıkış yapmıştır. Bunu biraz açar mısın?

- **Livaneli**'nin **Ruhi Su**'dan etkilendiğini bilmiyorum. Beni de ilgilendirmiyor. Bu birikim bende var. Ben **Livaneli**'yi tanımadan da bağlama çalıyordum. Ancak Livaneli'yle bir şekillenme oldu, bir kalıba oturtabildim anlayışımı. Oysa ben Livaneli'yi tanıdığımda olağanüstü bir şey yapmıyordu. Aynı zincirin birer halkası olarak kendimizi düşünebiliriz.

● Zincirin ilk halkası kim?

- Bilmiyorum.

● Arabeskle ilişkin? Yeniden oraya geldik...

- İnsanlar artık sakız çiğner gibi arabeski eleştirmekten vazgeçsin. Arabeski eleştirecek insan, ilk önce aynaya bakmalı, **'Arabesk nere, ben nere?'** diye. Geçmişte bir yazarın verdiği bir örnek vardı: Kapalı odalarında, kalorifer sıcağında, ellerinde viski bardakları ve pipolarıyla oturup kendilerini bir kır gerillasıyla özdeşleştiren insanlar yaşıyordu. Arabesk müziği çözümlemek için, o insanların arasına girmek ve o kültürü iyi yaşamak gerekir. Kendini o kültürden arındırmış gibi görünenler, ne yazık ki, gittikleri yerde **İbrahim Tatlıses**'i alkışlamaktan geri kalmıyorlar. Bu ayıptır. İnsanlar arabeske karşı bir tavır alıyorlarsa, alternatif bir müzik geliştirmek zorundalar. Bunu bilmiyorlarsa, efendi gibi yerlerinde oturacaklar. Arabeski tartışacak çapta bir insan yok Türkiye'de. Arabesk tartışılmaz, vardır zaten. Müzik tartışılmaz, sen bunu neden besteliyorsun diye soramazlar. Gerçekten Türkiye'deki devrimci hareket, özgürlük ve demokrasi mücadelesine engel olduğunu söyleyebilirler mi? Böyle söyleyen bir insan varsa, kendinden haberi yoktur bu insanın. Çünkü hakim olan kültür bu zaten Türkiye'de. Biz bunu yeni yeni irdelemeye başladık. **Orhan Gencebay** 1960'lı yıllarda **"Bir Teselli Ver"**i söylemeye başladığı zaman o plak en çok satan plaktı. Orhan Gencebay furyası o zaman özgürlük ve demokrasi mücadelesine engel değildi de, 1980 sonrası İbrahim Tatlıses ve diğerlerinin söylediği şeyler mi engel oldu? Oysa İbrahim Tatlıses bugün hâlâ Orhan Gencebay'ın rekoruna erişebilmiş değil. Niye o zaman değil de, bugün gündeme geldi bunlar? İnsanların yapacak başka işi yok mu? Oturdukları yerde ahkam kesmeyi bıraksınlar. Alternatif anlayışlar üretsinler. Slogan mı atmak gerekiyor müzikte. Bence Marx'ı çizgi-roman yöntemiyle yayımlasak, daha yaygınlaştırabilir, hatta daha iyi anlatabiliriz.

● Eşcinsellik konusunun da öne geldiği görülüyor... Eşcinsellerde bir yükselme dönemi başlamış...

- Ben buna inanmıyorum. Onlar kimliklerini açığa vurdular. Geçmişte sayıları daha çoktu, şimdi azaldı. Çoğu AIDS'ten öldü. O zaman gizliydi savunamıyorlardı. Bugün onlar için barlar açıldı, partiler kuruldu.

● Yeşiller için ne diyorsun?

- Sadece doğayı kirleten etkenlerle değil de, insanları kirleten etkenlerle de uğraşsalar daha iyi olacak. İnsanlarımızın etrafını saran pisliğin temizlenmesi gerek. Mesele otların toplanması, kaplumbağaların kurtarılması değil.

● Diyelim sen Ahmed Arif'ten, Enver Gökçe'den beste yaptın. Daha sonra yine aynı metinleri mi kullanmak istersin?

- Dünya her gün değişiyor. Ben geçmişte **Ahmed Arif**'ten yapıyordum, şimdi yapmıyorum. **Nazım**'dan yapmıyorum. Açıkça söyleyeyim, **Nazım**'ı bestelemek zor. Şiirlerini müzikleştirmekte zorluk çekiyorum. Nazım bestelemek biraz da ustalık işi. Ben kendimi hâlâ çırak olarak görüyorum.

● Sen kendi kendine yetiyor musun?

- Tabii yetiyorum. Söz olarak değil, beste olarak. Ben besteciyim, güfteci değilim.

● Bir insan hem en büyük besteci, en büyük söz yazarı ve hem de en büyük şarkıcı olabilir mi?

- Mümkün değil. İnsan bir alanda uzmanlaşabilir. Diğerleri talidir. Ben söz yazabilecek kültürel birikime sahip olduğumu zannetmiyorum. Ama besteciliğime inanıyorum ve "ben varım" diyorum.

● Yaptığın besteyi kullanan başka şarkıcılar oldu mu?

- Oldu.

● Nilüfer için ne düşünüyorsun?

- İyi bir sanatçı, güçlü ve akıllı. İyi bir şarkıcı. Alaturka müziği sevmememe rağmen, onun çok sağlam bir dille ve sağlam bir diksiyonla müzik icra ettiği kanısındayım.

● Peki Muazzez Abacı'yı neden daha öne çıkarıyorsun?

- Her şeyden önce delikanlı bir tavır var **Muazzez Abacı**'da.

● Delikanlı ne demek?

- Muazzez Abacı'da oturmuş bir yorum var. Doyuruyor insanı. Şarkının içeriğini mimikleriyle, tavırlarıyla ve yaşam biçimiyle çok iyi veren bir sanatçı. Sanatçıyı sahnedeki şovuyla dinlemem. Altyapısıyla beni etkilemesi lazım, yaşamıyla. **Muazzez Abacı**, fiziğinin ötesinde, ses duyarlılığı yüksek bir sanatçı.

● Gönül Yazar için ne diyeceksin?

- Şarkılarını da, kendisini de, hiçbir şeyini sevmiyorum Gönül Yazar'ın. Bana hitap etmiyor.

● Hitap etmeyen iki ad daha söyle.

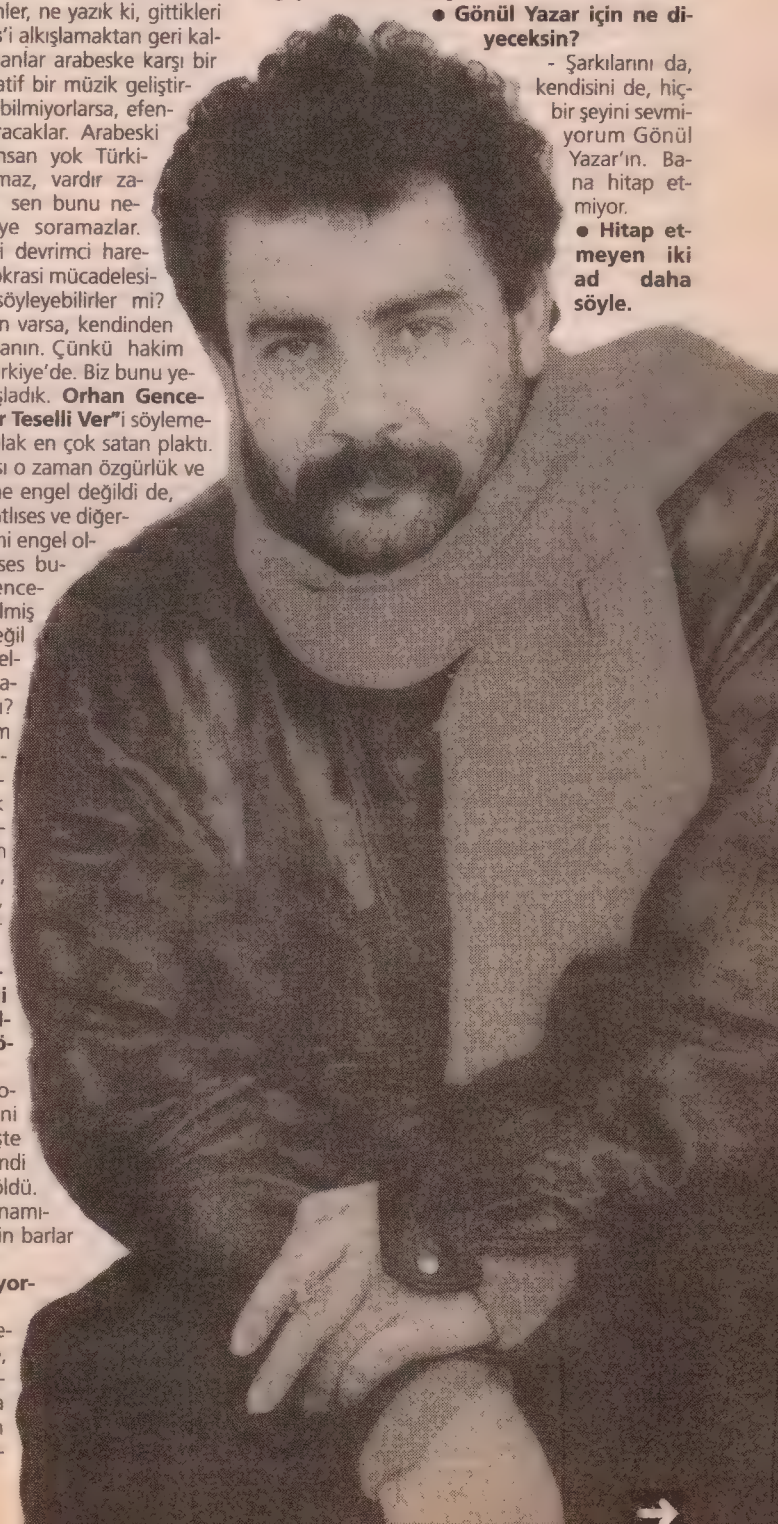

- Söylemeyeyim daha iyi.

● Sezen Aksu da başka bir söylem içinde size göre?

- Beğeniyorum, kendi alanında değişik bir üslup kullanıyor. Tabii burada **Onno Tunç**'un da etkisi var. **Sezen**'in meselesi değil bu. O icra ediyor, yaratanlar başka.

● Yıldırım Gürses...

- Allah onun layığını versin. Alanımdan kaybolsun.

● Şu an okuduğun kitap, dergi ya da gazeteden sende kalan izlenimler.

- En son **Cönk**'ü okudum. **Doğu Perinçek**'in yazdıkları hoşuma gitti. **"İthal anlayışların ötesinde, kendi ayaklarımızı kendi topraklarımıza basalım"** diyor.

● Kitaplığın nasıl bir kitaplık?

- 7000 kadar kitabım var.

● Aradığın şeyi hemen bulabiliyor musun?

- Tabii, hemen bulabiliyorum.

● Sevgili Ahmet, bir sürü yerde hayatına ilgili verilere rastladım. Ama, doğum tarihini bile bilmiyorum? Hayatını çok ayrıntılı biçimde izleyebilir miyiz?

- 28 Ekim 1957'den gerçekten bir kuşluk vakti doğmuşum.

● Kuşluk vakti nedir?

- Sabah kuşların zikre çıktığı vakte derler ya.

● Kuşluk vakti sanırım saat 10 sularıdır. Sabahla öğle arası.

- Benim bildiğim, sabah, insanlar işe giderken, o saatlerde kuşlar çok fazla öterler. Babama sormuştum; demişti ki **"kuşlar çikir etmeye çıktı."** İşte kuşluk vakti o. Malatya sessiz bir şehirdi, her tarafından kuş sesleri duyulurdu. İşte o zamanda doğmuşum. 6-7 yaşıma kadarki zamanı hatırlamıyorum. Babam Sümerbank Mensucat fabrikasında işçiydi. Babama fabrikadan helva verirlerdi. Ekmeklerin arasına koyar getirirlerdi helvaları. Babam eline bir İstanbul resmi alır, bize İstanbul'u anlatırdı.

● Nasıl anlatırdı İstanbul'u?

- Saatlerce dinlerdik. **"İstanbul'da deniz bildiğiniz gibi değil"** derdi. İstanbul denince aklıma deniz ve **Kızkulesi** gelirdi.

● Denizi nasıl algılardın?

- Sinemada görmüştüm denizi. Ama algılama yeteneğim yok henüz. Aklımda Kızkulesi ve kızın hikayesi. Babam bunu belki 150 sefer anlatmıştır. Gece 11'de işe gider sabah 7'de gelirdi. 7'de ben karşılardım. Ekmeğin içinde helvalarla gelir, uykusuz uykusuz bize iki saat İstanbul'u anlatırdı. "Biz İstanbul'a gideceğiz, hepiniz orada okuyacaksınız, hepiniz orada çalışacaksınız" derdi ve bir şarkı vardı hep onu söylerdi. Çok severdim. "Dilo azbımrım, dilo hayran levi bahare mırın pır xoşe dilo hayran lı mülke bove." (Biz babamızın topraklarında büyüdük. Bir gün babamızın topraklarında öleceğiz.) İstanbul'a gidiyoruz. Fakat mutlaka ve mutlaka bir gün buralara geleceğiz, evimiz, arsamız, yerimiz hep burada olacak diyordu babam. Sonra her sabah geldiğinde babam bütün bir gece boyu vardiyada çalıştığı için, ben onunla birlikte yatağa girip yatıyordum. O zamanlar altı yaşlarındayım; ailenin en küçüğü olduğum için olağanüstü düşkünlük gösterilirdi. Sokağa çıkarır, herkese küfrettirirdi, onur duyardı yani.

O dönemde fabrikada pazartesileri salıları işçi gecesi yapılırdı. O zamanlar memur evlerinin yanına biz gidemezdik, mümkün değildi, memur çocukları vardı. Onların evleri, mahalleleri ayrıydı. Biz, işçi çocukları, onların eğlence gecelerine de gidemezdik. Salı günleri gırla giderdi. Çoluk-çocuk, anneler, babalar, işçiler, yaşlılar... Buradaki gruplar vardı, bağlama çalınırdı. Benim bağlamaya sempatim o zamanlardan başlıyor. Bir gün eve geldiğim zaman, "Sana bir süprizimiz var," dediler, "baban sana bir şey aldı." Baktım duvarda bir cura, üstüne de benim vesikalık resmim yapıştırılmış. Küçük bir cura. O an bir ağlama tuttu bende. Kümeste, nasıl oldu da bir sazım oldu diye 2-3 saat ağladım. Bağlama çalmaya o zaman başladım. Ve, çok enteresandır, söylemek biraz güç ama, samimi olarak söylüyorum, 15 günde öğrendim bağlama çalmayı.

● 15 günde nasıl?

- Dayımın daha önce bağlaması vardı. Gizli gizli, o olmadığı zamanlar fabrikadan aşırırdım. 12 saat uyumadan çalardım. İlkokula gittiğim yıllar... Canım sıkılıyordu. Sınıftan kaçıp gidiyor, tarlanın ortasına oturup bağlama çalıyordum. Yani okula çok az gidiyordum. Öğretmen ise çok gurur duyuyordu öğrencisinin bağlama çalmasından. Diğer öğretmenlere karşı "benim öğrencim çok yaramaz, ama işte bağlama çalıyor" diyordu. Müziğe karşı sıradan bir sevgi değil, büyük bir tutkuydu bu. İlle de müzik yapacağım diyordum. Daha sonra, 24 Temmuz İşçi bayramlarında başladım işçi gecelerinde ortaya çıkmaya. 8-9 yaşlarında. Sonra Devlet Demiryolları geldi, beni aldı. Sümerbank'tan gelip aldılar. Jeeplerle Elazığ'a, Gaziantep'e gidiyorduk. Çeşitli gecelerde bağlamą çalıp, türkü söylüyordum. Babam hep **"Benim oğlum çok zengin bir sanatçı olacak"** diyordu. Onun için iyi bir sanatçı olmak yerine zengin bir sanatçı olmak önemliydi. Yıllar geçti, ilkokulu bitirdiğimde bayağı bağlama çalıyordum. Sonra sazlar değişti, boyutlar büyüdü. İlkin curaydı, sonra tambura, ardından normal bağlama. İstanbul'a geldiğimde divan çalmaya başladım. Ortaokula Malatya'da başladım, ama İstanbul'a gelince yarım kaldı.

Sonra Almanya'ya gittim, sanat okulu okumak için. Dokuz ay okuyamadım. Okula girdim, ama gittiğim her yerde bütün bir gün, bütün bir gece boyunca torna temizlettiriyorlardı, başka hiçbir şey yapmıyordum. Eğitim yoktu, okuma yoktu. Bir Yunanlı arkadaşım vardı. İkimiz adamlar tarafından resmen aşağılanan iki yaratıktık. Gün boyu bize torna temizlettiriyorlardı. Çapaklar batıyordu. Eve gelir gelmez de uyuyordum. Dayanamadım, dokuz ay sonra İstanbul'a döndüm, ortaokulu bitirdim. Mısır Çarşısı'nın arka tarafından da Sabuncuhan Caddesi'nde, korse işine başladım. O zamanlar Yugoslavlar gelir, korse alırlardı. Derken bir arkadaşla tanıştım. O arkadaşta **Livaneli**'nin ve **Rahmi Saltuk**'un kasetleri vardı. Bir de longplay gelmişti, ortası kırmızı, adını bilmediğim bir longplay. Onları dinlemek hoşuma gitti, evde de dinlemeye başladım, derken derneğe gitmeye başladım. Süreç böyle başladı. Bir afişleme olayı nedeniyle tutuklandım. 16 yaşında cezaevine girdim.

Giderek bazı şeyler değişiyordu. O zamanlar Site Öğrenci Yurdu vardı. Bazı konularda uzmanlaşıyordum artık. Ailemle ilişkilerim koptu. Babam bağlama çalma biçimimi beğenmemeye başladı. "Sen, diyordu, çok zengin bir insan olacaktın niye böyle oldun? Bunları değil, eski parçalarını çalmalısın."

● Baban yaşıyor mu?

- '80 yılında öldü. O zamanlar **Abuzer Karakoç**'la rekabet halindeydim. En uçta, zirvede olan oydu. Türkiye koşullarında Zülfü vardı, ama star değildi. Zülfü yurtdışında yaşayan bir adamdı. Türkiye'de Abuzer vardı. Cem vardı. Ben kendi ilişkilerim içinde Abuzer'le rekabet ediyorum. Ondan daha iyi çalmalıyım, daha işi şeyler yapmalıyım diye. Derken 1977 yılında askere gittim. Askere gitmekle birlikte bende ideolojik anlamda köklü değişiklikler başladı. 2 Eylül 1977, gecekondu mahallesinde çalışmalar, daha önce Van depremi, o yoğun gidiş gelişler... Kasım 77'de askerdeydim.

1984'te **Hasan Hüseyin Demirel**'le bir mangal başı muhabbetinde Ahmet Kaya olmaya karar verdik. Olay böyle yani.

Sonra ben kararımı verdim. 12'ye yakın bestem vardı. Bağlama çalmayı da bırakmadım. Tabii ilk eşimden ayrılmam falan var arada. Sonra bir akşam konser vermeye karar verdik. Yahu nasıl olur, şudur budur, olur mu diye. **Hodri Meydan Kültür Merkezi**'nde bir konser yaptık. 450 kişilik salonda. Baktık herkes geldi. Bütün eski arkadaşlar da geldi. Baktım reaksiyon farklı, biz bu işi yaparız dedim. Bizim öbür insanlardan eksik yanımız yok, fazlamız var. Mart '85'te ilk Hodri Meydan konserinin ardından 8 Nisan'da Bilsak'ta **"Bağlama Böyle de Çalınır"** dinletisi geldi. Mayıs'ın 12'sinde Şan sinemasında Şan konseri yaptık. Ve o arada benim kaset çıktı. Annem 100 bin lira verdi, Hasan Hüseyin fotoğraf makinesini sattı. Kaseti çıkardığımızda Unkapanı'nda herkese verdik. Dinleyip dinleyip atıyorlardı, "Yok kardeşim, bu ne arabesk, ne halk müziği, ne Türk müziği. Bu acayip bir şey. Ben bunu nereye çıkarayım?" diyorlardı. Kimse almıyor kaseti. Dedim, tamam usta bizden buraya kadar, her şey bitti. Bir gün bir söz yazarı geldi. "Bunu bir Taç Plak'a götürelim" dedi, orada Siirtli arkadaşlar var. Bunlar macerayı da rizikoyu da seviyorlar. Gel götürelim." Gittik Taç Plak'a. "Biz bu kaseti çıkarırız, fakat masraflarınızın dışında hiçbir şey vermeyiz." Derken 600 bin liraya anlaştık. Zaten masraf 350 bin liraydı. Gene ortada kaldım. **Acılara Tutunmak** kaseti için çalgıcılara para ödeyecek prodüktör ortada yok. Ben para bulamayınca mecburen Taç Plak'tan para alıp çalgıcıların parasını ödedim. Hâlâ para yok bende. Bir lira para almadım o kasetten.

Derken **Nevzat**'ın kitabı gündeme geldi. Kimse tanımıyor **Nevzat**'ı. '85'in sonları. Onu besteledim. Ailesine haber gönderdim, geldik dinlediler. Ağladılar, duygulandılar, sevindiler. Çok güzel, dediler. O zamanlar **Taç Plak**'tan para almıyorum ki! Telif ücreti o zamanlar 50 bin lira falan. **Nevzat Çelik** için 35 bin lira verdi adam. Bunlar sevindiler, Nevzat tanınacak diye. Gerçekten de **Şafak Türküsü** bomba gibi patladı. On binlerce mektup gelmeye başladı. Gazeteler yazdı. Türkiye çapında konserlerde Nevzat'ı tanıttım. Ondan sonra Türkiye çapında bir Nevzat Çelik tantanası başladı. **Emirhan Oğuz** gelip gidiyor bize. Benimle ilişkileri yok, **Gülten**'in arkadaşları. Bir atmosfer oluşmadı aramızda. Gülten'e "bize soğuk davranıyor" diye şikayet etmişler. "Gelmeyeceğiz" demişler. Ben o zaman ancak 400 bin lira almışım, kasetten. Nevzat'a ne vereyim kardeşim, kazandığım bir şey yok ki. Annemin evinde oturuyorum. Gülten'in aldığı parayla geçiniyoruz. Derken Gülten de baktı iş asalaklığa gidiyor, o da tavır koydu. Bunlar tamamen bizden koptular.

An Gelir'i yaptım. 1,5 milyon lira aldım. Rakamları kafanız net olsun diye söylüyorum. Bu parayı alınca Bakırköy'den Galatasaray'a taşındık. 80 bin lira kira ile. Oradan taşınana kadar perdemiz yoktu. Gardrobu divan yapmıştık. **Yorgun Demokrat**'la birlikte Ahmet Kaya'nın fiyatı 25 milyon lira çıktı. **Başkaldırıyorum**'la 100 milyona, sonra 150 milyona. Olay bu. Eğer ben şimdi aldığım parayı o zaman alsaydım, elbette ki Nevzat'a vereceğim para bu kadar az olmayacaktı. Bir gün "Nevzat'ın avukatı aradı, şu telif ücretini yeniden konuşalım" dedi. Adama bak, ya.. Sanatçı ödemez ki telifi, şirketle görüş dedim. Taç Plak'la da ilgim kalmamış o zaman. Derken geldik bugüne. Olay bu. Yaşadığım başka bir şey yok. Ama bir gün herkes ne yaptığını ortaya koymak zorunda kalır nasıl olsa... Meydanlarda özgürlük ve demokrasi mücadelesi uğruna ahkam kesenlerin, bir lira için parmaklarını kıpırdatmadıklarını biliyorum. DGM'de Ahmet Kaya'dan başka kimse yoktu. Kim neyin mücadelesini veriyor? Hangi sisteme başkaldırıyor?

● Peki, bir soru: Bulgurla irmik arasında ne fark vardır? Hani, bir tarım ülkesinde yaşıyoruz. Ne fark var aralarında?

- Bulgurdan helva, irmikten pilav yapılmaz.

● Bu da bir fark elbet... Ama asıl fark ne? Bir yapım farkı yok mu? Bulguru bilmeyen Türkiyeli olur mu?

- Buğdayı alırsın, öğütürsün, hedik yaparsın kaynatırsın...

● Hayatın kısa olması seni hayatı daha çok sevmeye mi yöneltiyor, sevmemeye mi?

- Belki de insanların birbirinden nefret etmesinin altyapısında bu kısa yaşam yatıyor. İnsanların sevgisi ve nefreti iç içedir. 100 yıl yaşansa da hayatın kısa olduğuna inanıyorum. Madem öleceksek, niye sana karşı çıkmıyorum yahu...

● Tersini düşün. Neden karşı çıkarsın?

- Her şeye rağmen öleceksek niye beni üzüyorsun, ben de seni üzüyorum?

● Öteki hayata inandığın oldu mu?

- Hiçbir zaman.

● Sen artık Ahmet olmayacaksın ki zaten. Kaktüs olacaksın, kaplumbağa olacaksın. Solucan.

- Bu anlamda soğan olmayı bile düşünmüyorum. Konuyu kavradığım sanısındayım. Yaşadığımız tek hayat bu olacak. Ama ölümün insana acı ve üzüntü vermeyeceğine inanıyorum.

● Yani doğum yapması gibi mi kadının?

- Yooo. Ölmek bitmek, tükenmektir benim için.

● Ölmek bu kadar yakın ve güncelse insanlar ne yapmalı?

- Güzel yaşamalı. Güzel yaşamıyorsa, gelecekte insanlara güzel yaşamaları için zemin hazırlamalı.

● Güzel yaşamalı ne demek?

- Her şeyden önce onurlu yaşamak. Gelecekteki insanlara bir şey bırakmak. Ben kendi adıma yaşamıyorum. Demirel'in dediği gibi "kendim için yapıyorsam namerdim" anlamında değil ama.

● Senin için güzel nedir?

- Paylaşmak, kavgasız bölüşmek.

● O anlamda değil. Sözgelimi güzel kadın?

- Beni düşündüren, etkileyen titreten kadın güzeldir.

● Fizik?

- 150 kilo da olabilir. Fiziki güzellik benim için önemli değil. 300 kilo, çok zayıf, çok çirkin olabilir.

● Şişmana çirkin demedin de, zayıfa dedin.

- Hayır, şişman çirkin de olabilir, gözlerimi kapattığımda bana yeni bir dünya sunabiliyorsa.

● Niye gözlerini kapatıyorsun güzel karşısında?

- Benim için güzel olan insanın beyni, iletişimim. Görmem önemli değil.

● Yüzyıl sonra dünyada güzel nasıl olacak sana göre?

- Şimdiki gibi. Güzel ve çirkin vardır. Güzel her zaman güzel olarak kalacaktır?

● Kadın-erkek ilişkisinde sevmenin içinde cinsellik çok mu önemli?

- Tabii ki çok önemli. Her ne kadar '80'e kadar bunu kabul etmiyorsam da, açık yüreklilikle savunuyorum şimdi. Kadın beni zangır zangır titretmeli. İstediği kadar akıllı olsun bana bir şey yaşatmıyorsa, benim için hiç önemi yoktur o kadının. Ben de onu titretmeliyim yani...

Müziği de her şeyiyle bildiğimi iddia etmiyorum. Ama varım ben. Bir Ahmet Kaya müziği var. Gelişerek geldim. İnsanları sanatçıyı düşünsel anlamdaki boyutları üretir. Ne ekersen onu biçersin.

● Peki Ahmet Kaya, müziğinin devrimci mücadelede bir araç olduğunu söylüyorsun, bu mücadelenin başarıya ulaşması üzerine görüşlerini de öğrenebilir miyim?

- Öncelikle ayaklar Türkiye toprağına basılmalı, geniş ufuklu ülke çapında politikalar üretilmeli. Bu, sosyalistlerin kendi kafasıyla düşünmesi demektir. Artık haklı bir gerekçe bulunamayacak olan gruplaşmaların, küçük topluluk tavırlarının aşılması zorunlu. Birlik perspektifinin kararlaştırılmasına izin vermemek gerekiyor. Sosyalistlerin yaşadıkları dönemin değerlendirmesini yapmaları, gelecekte işlenebilecek hatalara karşı panzehir olacak. İşçileri ve köylüleri, en geniş güçleri, olabildiğince daraltılmış bir hedefe karşı, bir çatı altında örgütlemek çok önemli bugün.

● Son soru: Sol arabesk olabilir mi?

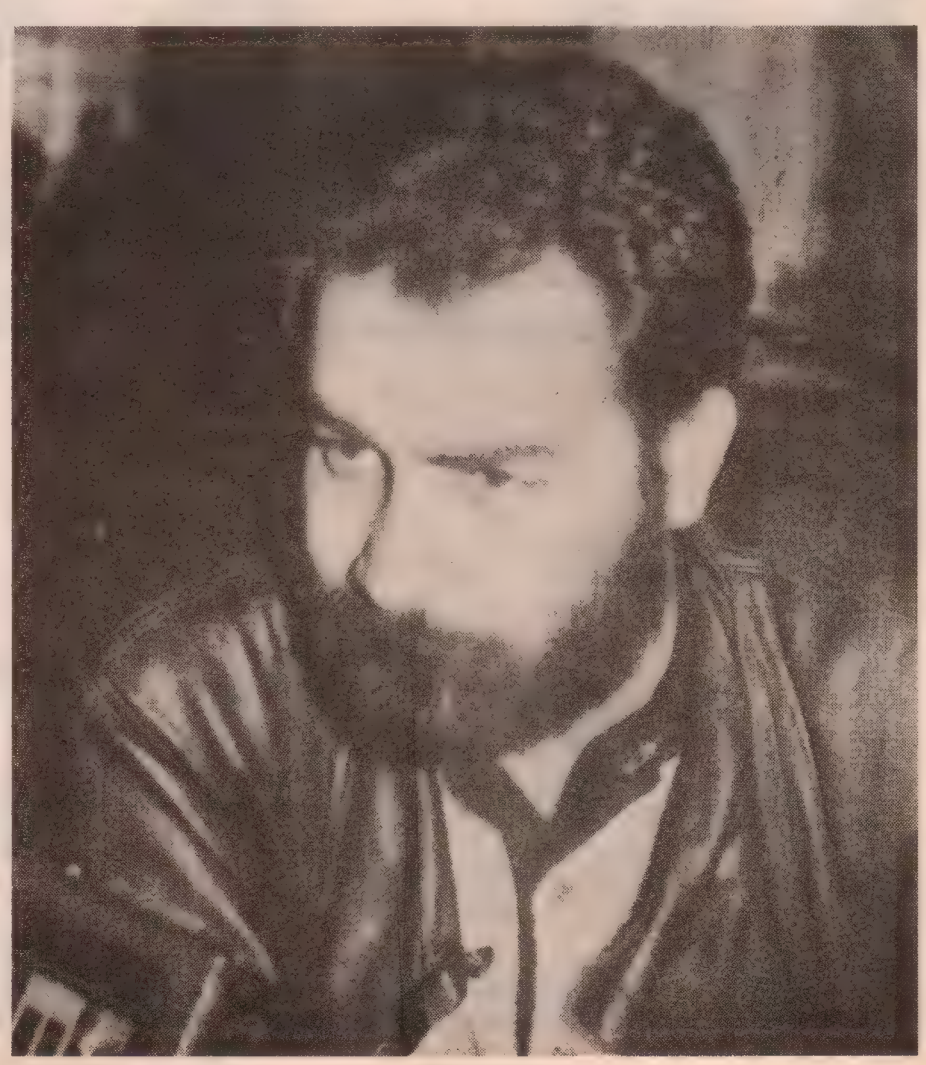

bekleyiş

TUNCER ERDEM

boş bir odada / boş gözlerle, aslını arar suretler

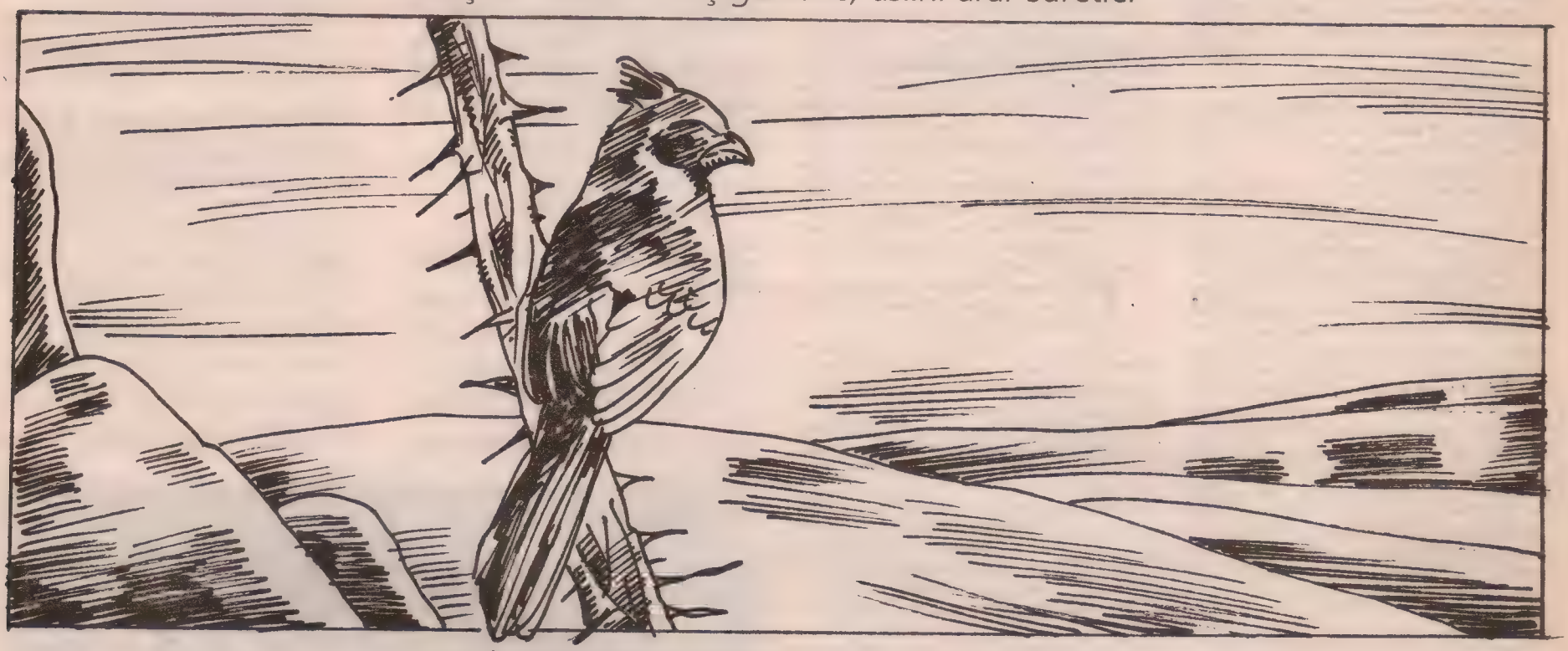

şark topraklarında / kayalara tünemiş bir kuş

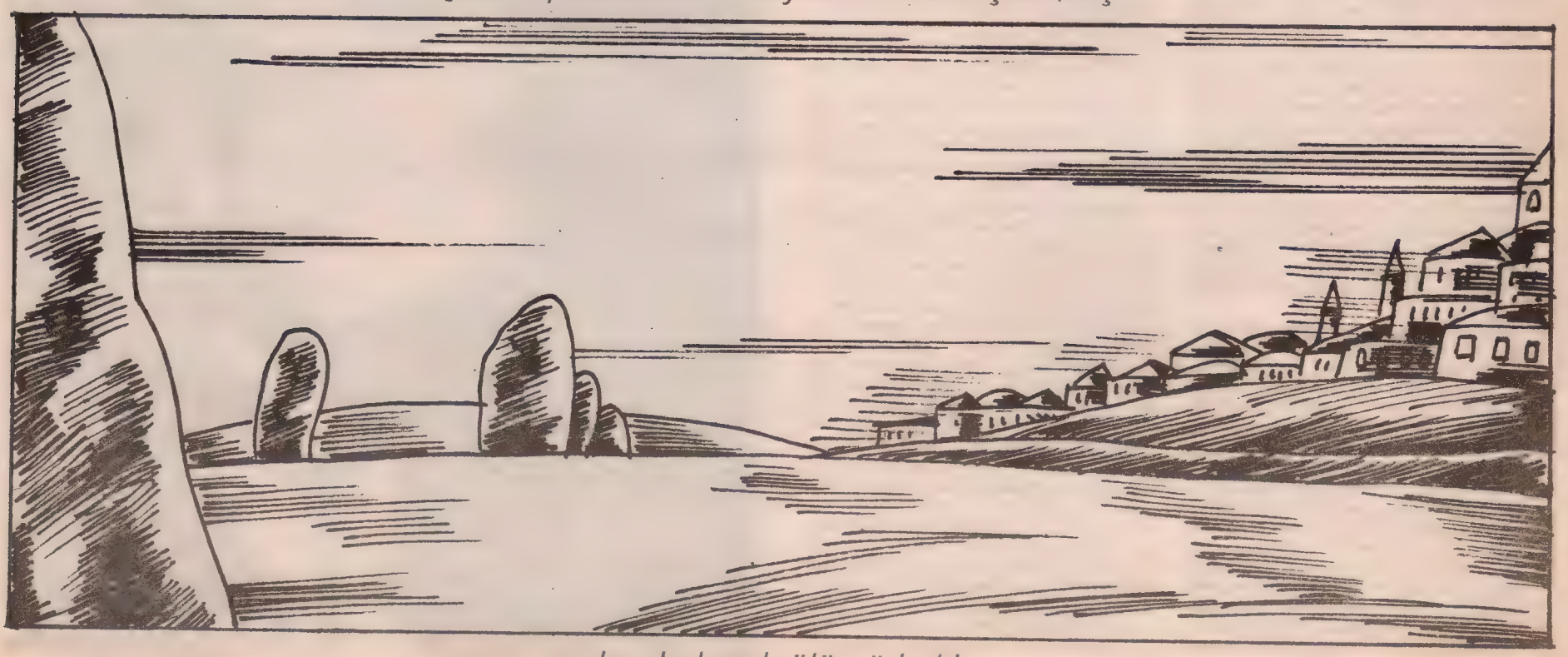

şehre bakarak ölümü bekler

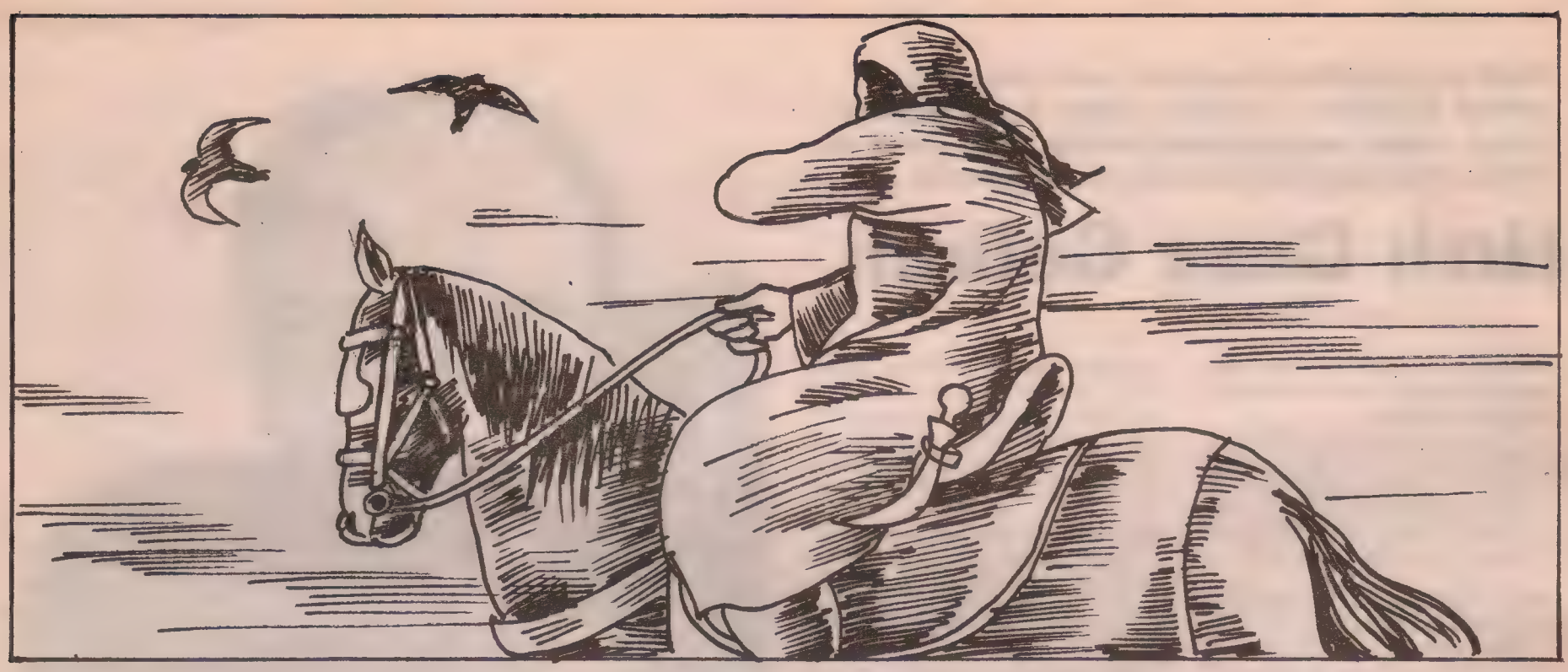

doğancılar ava kalktığında / kaval sesleri eşliğinde

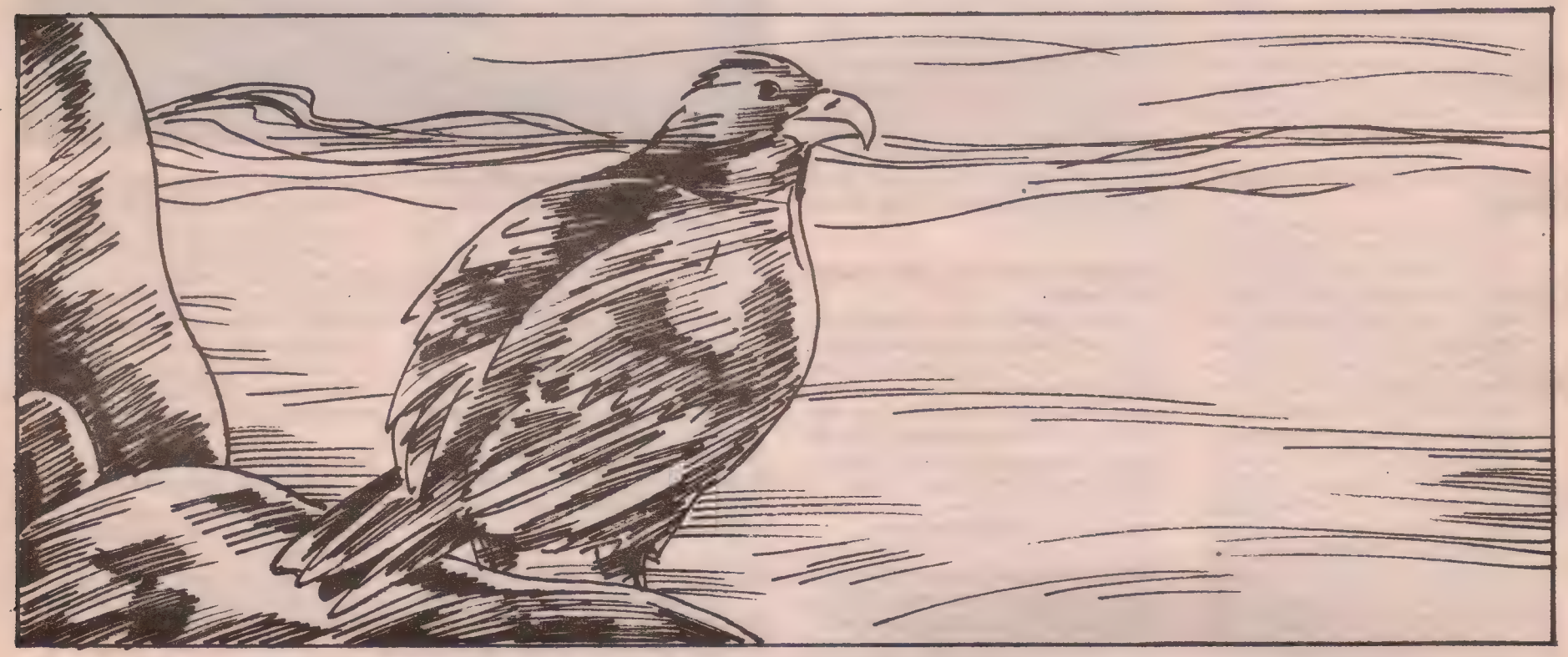

kayalardaki kuş yumar gözlerini

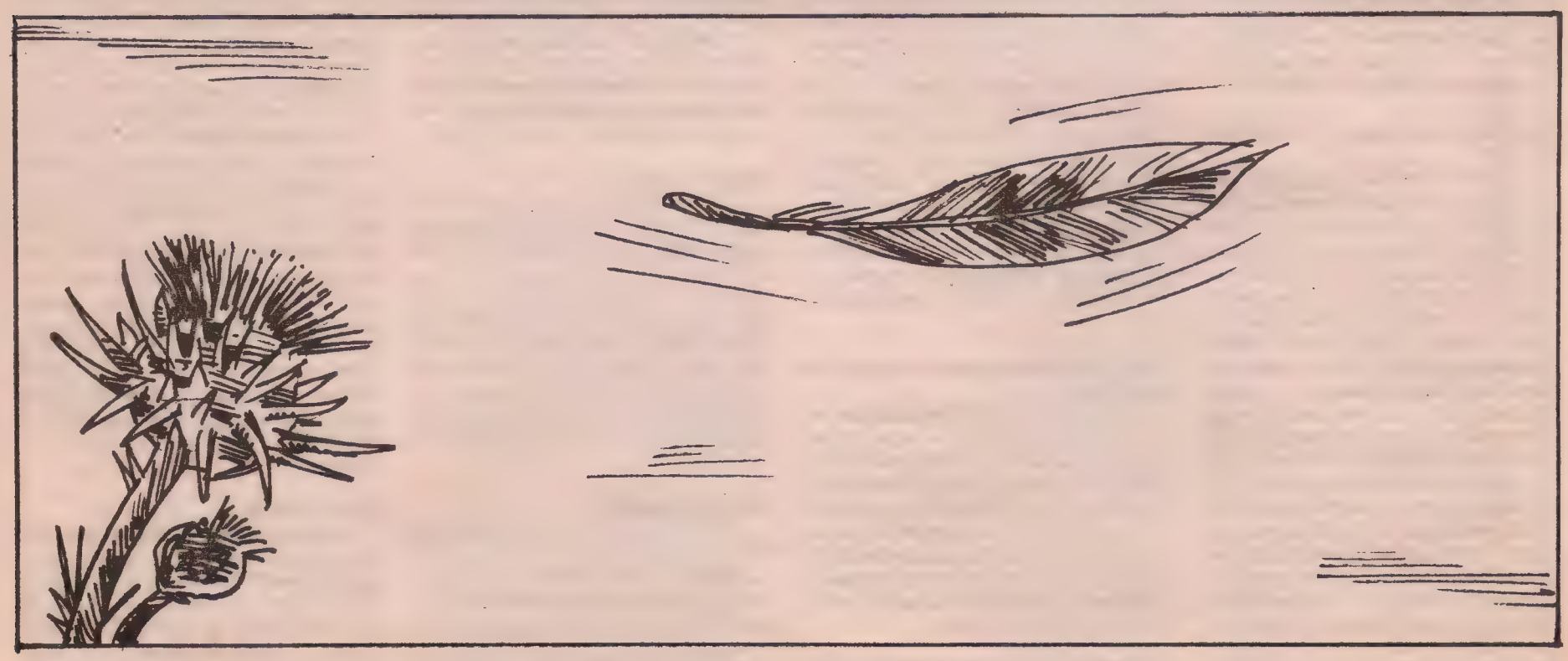

boş bir bozkırda, aslı yırtacaktır suretini

Müzik yayıncılığında önemli bir yere sahip olan Levent Erseven, uzun yıllar Stüdyo İmge dergisini çıkardı. Leman dergisine isim babalığı yaptı. Şimdi de Stüdyo İmge adlı web sitesiyle yine karşımızda.

Hızlı Gaza Gelirim

DENİZ DURUKAN

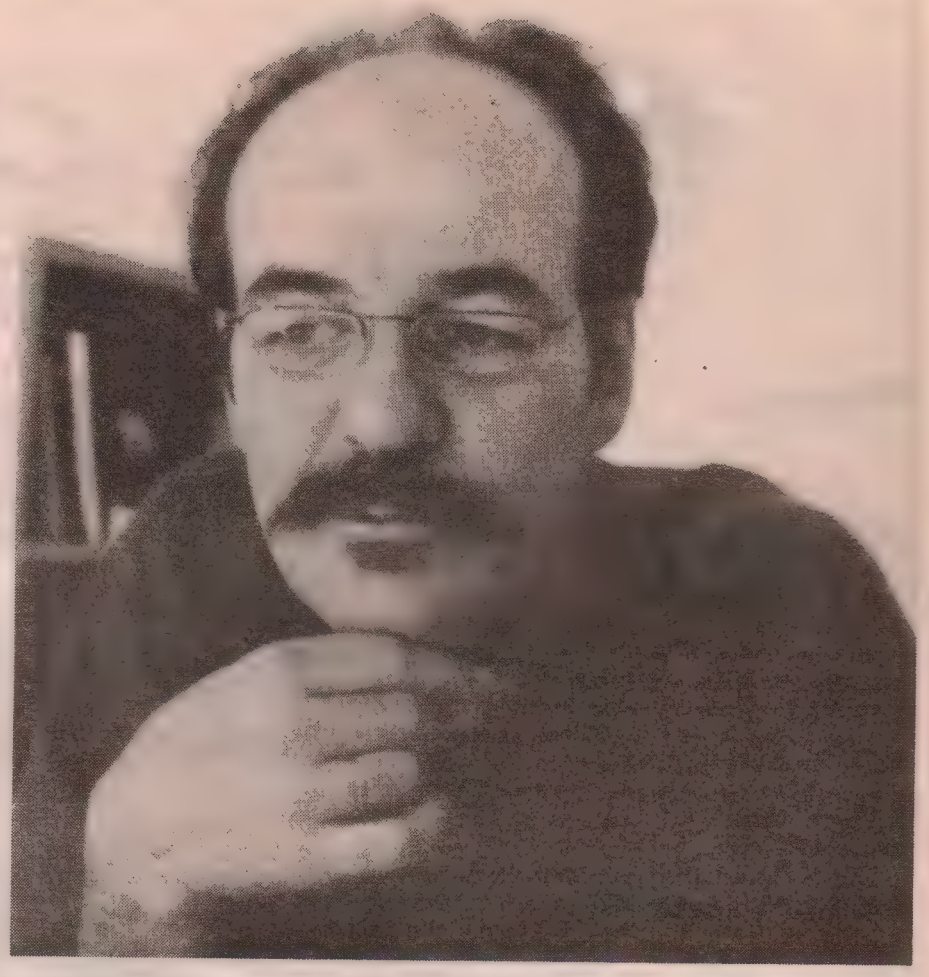

Müzik piyasasındaki en yetkin isimlerdensiniz ama, çok da ortalarda gözükmüyorsunuz.

- Müzik yayıncılığı demek daha doğru. Müzik yayıncılığında **Stüdyo İmge** olarak ilkiz ve hala da inatla duran bir biz kaldık. Müzik kitabı hikayesi, satışlardan dolayı aşağı yukarı öldü gibi. Biz de camın arkasına doğru kayıyoruz.

Stüdyo İmge şimdi de bir web sitesi olarak karşımıza çıkacak...

- Evet, gene müzik dergisiyiz, daha doğrusu web müzik sitesi dergisiyiz. Daha önceki çıkardığımız dergiden farklı bir şey yapmak istemiyoruz. Şöyle bir fark var; bu sürekli yenilenen, sayı sayı çıkan bir şey değil. Bir kolaylığı var, dergileri saklama yükünü kaldırıyor. Okuyanların saklamasına gerek yok, biz kendimiz saklayacağız. Yine aynı ekip. Editörümüz yine **Murat Beşer**.

Stüdyo İmge inanılmaz güzel bir dergiydi...

- Ve bir şekilde batarak durdu. İlk olarak 1985'te çıktı. Battık, ortaklar ayrıldı. İkinci tur çıktığımızda gene battık. Üçüncüde biz batmadık, batırdılar. 1994 - 95 Nisanıydı, bu sefer bizi **Tansu Çiller** batırdı. Gerçekten dergi iyi gidiyordu. En azından batmayacak şekilde kendimizi döndürüyorduk. 5 Nisan dediler, dolar 3 katına çıkmış dediler. Biz bunların hiç birini anlamadığımız için ortada kalakaldık. Paramız dolar değildi, TL olarak duruyordu. Bir sabah kalktık ki paramız üçte birine düşmüş. Bu işin dışında reklamcılık yapıyordum, her battığımızda para biriktirir tekrar başlardım. Satmadığımız için battık diyemem, bu çok sert olur. Gerektiği kadar satıyordu. 2-3 bin arası bir satışı vardı. Bu da kötü bir rakam değil. Olayın ikinci kuralını, reklam alma gibi şeyleri her nedense beceremedik. Beni bu işe iten **Sinan Güler** ve **Orhan Kahyaoğlu**'dur. O sıralar **Kaktüs** adlı bir yayınevim vardı. **Can Yücel**'in çevirisi **Snoopy** basmıştım. Arkasından **Beatles**, sonra caz tarihi kitabı derken devam ettik.

Derginin ismi neden Stüdyo İmge'ydi?

- En büyük hayalim radyo kurmaktı. O yüzden adı **Stüdyo İmge** oldu. Bir gün radyo istasyonları kurulduğunda biz de bu işin içinde oluruz diye başına stüdyo ismini koyduk. Yani kayıt stüdyosu değil, radyo stüdyosu. O zamandan kalma bir espriydi bu, halen sürüyor. Dergi çıkmaya başladığında **Orhan Kahyaoğlu, Adnan Özer, Burak Eldem, ben, Erdal Göksoy...** Hiç birimizin daha önce dışarıya yazı yazmışlığı yoktu. Basına hiç bulaşılmamıştı. Amatör bir ekiptik. Amatör, profesyonel ayrımını şöyle yapmak gerekir; daha önce ekmeğini basından kazanmayanlar diyebiliriz amatörler için. Şimdi de aynı şey geçerli. İçerde altı arkadaşımız çalışıyor. **Murat Beşer** hariç hiçbirinin basınla ilgisi yok. Gerçi Murat'ın da gazetede çalışmışlığı yok ama dışardan yazılar yazıyor. Hiçbirimiz basından gelme değiliz. Yanlış anlama olmasın, kirlilik, pislik anlamında bir şey değil bu, ama bizim onlardan dil farkımız var. Basından yetişen insanların ortak bir üslubu var, hocalarından, ortamlarından öğrenilen bir şey bu. İnatla söylüyorum, bu kötü bir şey değil. Yepnew diye bir web sitesi var. Bakıyorum, temiz, kaliteli insanlar. Ama sözünü ettiğim dil farkı var aramızda.

Diğer sitelerle aranızdaki fark ne?

- Onlarda her şey var. Bizde her şey yok. Bu kötü bir şey mi, hayır. Çünkü popun kirlendiğine inanıyoruz. Mesela eskilerde **Nilüfer**'in, **İlhan İrem**'in bir tarzı vardı. Hala da var. Peki **Levent Yüksel**'in tarzı var mı? Yok. Bir albümde on şarkı var, biri **Boy George**, öbürü Latin, diğeri İspanyol Endülüsü... Böyle saçma şey olur mu? Bu adamlar popun içini boşalttılar. **Sezen Aksu** ve tayfası. Oysa pop değerli bir şeydi. Mesela Sezen Aksu bir şarkısında **"suyundan koy"** diyor. Ne anlama geldiğini biliyor musun? En amiyane kelimeyi kullanıyor. Sonra Sezen Aksu, kültürel elçimiz olarak Yunanlı kadınla düet yapıyor. Bu ne garabetlik. İşte bu yüzden bizim sitemizde bunlara yer yok.

Peki diğer siteler gibi mp3 kullanacak mısınız?

- Bizim sitemizde mp3 büyük bir olasılıkla olmayacak. mp3 koyduğunda siteye daha fazla insan girecektir. Ama yazılara bakmayacaklar o zaman. Ziyaretçi sayısı artar ama, oradaki insanların derdi mp3'leri dinleyip, kaydetmek olur. Biz bunu istemiyoruz açıkçası. Biz siteye insanlar girsin istiyoruz ama iyi müzik yazılarını, haberleri okuyan, bundan keyif alan insanların olmasını istiyoruz.

Neden bir site kurdunuz, tekrar dergi formatında çıkamaz mıydı Stüdyo İmge? Çağa uygun olduğu için mi?

- Yok, öyle bir şey değil. Bizim daha önceki Stüdyo İmge'lerde dağıtımla ilgili sorunlarımız oldu. Bu, o kadar tehlikeli bir şey ki, tam bıçak sırtı. Normal baskı, dağıtım sisteminin dışında yaptığınız zaman okura ulaşamıyorsunuz. Bir yere, elli altmış yere dağıtabiliyorsunuz. Bu da ciddi ve zor bir iş. Bir iki kişinin sırtına yüklüyorsun, oradan oraya koşuyor, paralar alınamıyor, bunun gibi bir sürü şey. Normal dağıtım kanalına girdiğinizde orada da inanılmaz yüksek indirim oranları var. Denetlenmesi de çok zor. Kendiniz yapmaya kalkıyorsunuz çok ciddi bela, dağıtıma verdiğinizde de maddi anlamda başka zorluklarla karşılaşıyorsunuz.

Dergi çıktığında nasıl bir tepki almıştınız?

- Dergiyi ilk farkeden **Attila İlhan** olmuştu. Kitap yazılarını ilk yayınlamaya başladığımızda zibidi takımı diye baktılar bize. 1980 sonrası boşluğu doldurduk. İnsanların kendini müziğe ve şiire verdiği bir dönemde, **Cumhuriyet**'te tek sütun yazı çıkması için boşuna bekledik. İlginçtir, Attila İlhan yönetimindeki **Sanat Olayı**'ndan **Aytekin Hatipoğlu** geldi, dört saatlik röportaj yaptı.

Hayatı seven, heyecanlı birisiniz. Bu kadar batıp çıkmışsınız, ama pek umursamamışsınız. Riske yakın duruyorsunuz. Risk hoşunuza gidiyor mu?

- Aslında hayatımda çok fazla risk yok. Stüdyo İmge hariç. Tamam neşeli adamımdır, heyecanlıyımdır. Çok hızlı gaza gelirim. Ama hayati anlamda bir risk yaşamam. Çok fazla bardak kırmam, kenarda duruyorsa, gider düzeltirim onu. Fakat Stüdyo İmge konusunda engelleyemiyorum kendimi. Evet müzik yayıncılığı konusunda riske giriyorum ve her zaman da gireceğim. Rakamları boş ver ama şu anda bile haddimizi aştık. Bizim için çok ciddi bir para harcandı. İşte sana risk. Kağıt beni korkutuyordu. Ama cam aslına bakarsan kağıttan daha tehlikeli ama girdim bu işe.

Biraz özele inelim mi? Aşk, evlilik...

- Yeni evlendim. Dahası ikinci evliliğim. Birinciden ayrıldığımda asla evlenmeyeceğim demedim. Aslında evlilik çok önemli değil, aşk daha önemli. Evlilik en yapılmayacak şeyse eğer, aşık olduktan sonra ne önemi var ki. Şu anki durumum o. İlk evliliğimde hiç ayrılmam veya boşanırsam evlenmem demedim. Ama şimdi aşığım ve evlendim, yine aşık olursam yine evlenirim. Aşk güzel bir şey ya! Aynı zamanda saçma ama yine de güzel.

Aşkta risk var mı?

- Aşk , Stüdyo İmge gibi değil, başından sonuna risk. Hem bana doğru hem benden karşı tarafa doğru bir risk. Aşkı da, Stüdyo İmge'yi de eğlenceli kılan o risklerdi. Bir taraftan da yapılan işlerdi. Risk heyecan getiriyor. Evlilik için de, Stüdyo İmge için de bu geçerli. İlk evliliğimi yaparken bir yastıkta öleceğimi düşünmüştüm. Demek ki bir yastık da kocanmıyormuş. Ama bu sefer bir yastıkta kocayabilirim. Büyük bir olasılıkla da öyle olacak.

Ya Çiçek Pasajı?

- Benim çocukluğumda çarşamba ve cumartesi günleri ortaokul yarım gündü. Çarşamba günleri okuldan çıkar çiçek Pasajı'na giderdim. Daha bira falan içmiyordum ama Pasaja gider, kokoreç, midye dolma yerdim. Oradan da sinemaya giderdim. 1972 yılları olmalı. Şimdiki gibi değildi pasaj, daha salaş bir yerdi. Kapı önlerinde kokoreççiler, tahta fıçılarda biralar olurdu. Gerçekten çok keyifliydi. Oradaki o koca koca adamları seyretmek hoşuma giderdi. Ama öyle masada oturup izlemek değil de ayaküstü insanları izlemek güzeldi. Sonra sonra, yaşım da ilerleyince ben de oralarda bira içmeye başladım. Oturup içmeye başladığım da Cavit Abi'nin yeri. Tek iyi yerdi orası bence. Ona Entel Cavit derler, onun hali bir başka. Eskiden ayaküstü tezgahlar vardı. Ben pasajın o halini çok seviyordum.

Sizi şaşırtan insanlar...

- Beni en çok şaşırtan **Metin Üstündağ**'dır. Bunu **Öküz**'ün editörü olduğu için söylemiyorum. Bir kere çok zeki ve cins bir adamdır. Bu çok önemli. Yaptıklarını keyifle izliyorum, başka türlü de yapamazdı. Acaip bir dünyası var. Ve halen de beni şaşırtabilen bir dünyası var.

Limon Dergisi...

- Evet, bir süre beraber bir şeyler yaptık. **Limon**'un **Leman** oluşu sırasında **Tuncay**'ın, **Çağçağ**'ın dahiyane girişimlerinin içinde ben de oldum. O keyifli bir organizasyondu yani bir gece içinde Limon'un Leman'a dönüşü. Beş kuruş yok cepte. **Güneş Gazetesi**'nin en kötü zamanlarıydı. Uzun süre para alamıyorlardı. Bırakıp gitmek de istemiyorlardı. Ama bir şey yapmak gerekiyordu. Mehmet bana telefon açtı. İsim almamız gerekiyor dedi. Sen al, biz alamayız dedi. Gittim altı tane isim hakkı aldım. Sonra bir gecede **Leman** olarak değişti. Ortada para yok, derginin basılması gerek...Bir anda elinde patlayacak bir borçla karşı karşıya kalınacak durum vardı. İşte orada **Tuncay** ve **Mehmet**'in cesaretidir bütün hikaye. Bu hadisenin içinde olmak bana büyük keyif veriyor. Olmasaydım bu kadar güzel bir anım olmayacaktı.

Zülfü Livaneli...

- 80 öncesinden başlayan ve taşan bir önemi var Livaneli'nin. Bir tanıdık aracılığıyla adresini buldum ve ona ulaştım. Müzikle ilgili bir kitap yapmak istiyordum. Bu teklifi götürdüm. Görüşmeyi kabul etti. Amacım kuramsal bir kitap hazırlatmaktı. Livaneli'nin 1985'ten önce yaptığı, halk müziğinin bozulmadan modern folkla buluşturmasına dair bir

kitaptı. "Onu sonra yaparız, benim hayatımla ilgili bir şeyler yapalım, çünkü kimse bilmiyor" dedi. Mantıklıydı da. 1975'lerin ortasından beri müziğin içindeydi. Ama on yıldır yurt dışında yaşıyordu. Yaptıklarının birinci ağızdan anlatılması gerekiyordu. Anlaştık ve kitabı hazırlamaya başladık. Kitabı **Adnan Özer** hazırlıyordu. Adnan Özer'in hazırlamasını istemedi. Başka birini önerdi, Adnan da kabul etti. **Zeki Çoşkun**'la konuştuk. Kitabı o hazırlamaya başladı. Kitabın baskısına geçtik. Basıldı, üç dört yerine itiraz etti. Söylediği şeyler için ben söylemedim dedi, yok dedindi, demedindi derken iş karıştı. Kitabı satışa çıkaramadan iptal ettik.

Ben Livaneli'nin kitabın basılmasını istemediğini duydum. Ondan birtakım pürüzler çıkmış olabilir mi?

Aramızdaki birtakım konuşmalar sonucunda kitap iptal edildi. Ama o arada 10-20 tane de dağıtıldı.

Çocukluğunuz...

İlkokulu bir köyde bitirdim. Annem öğretmendi. Babam benzin istasyonunda çalışıyordu. Sonra İstinye'ye geldik. Boğazda büyüdüm. Liseyi **Behçet Kemal Çağlar Lisesi**'nde okudum. Etrafı 400 yıllık çınarlarla kaplı inanılmaz güzel bir okuldu. Önümüz deniz, sağ tarafta Hisar, solda Emirgan muhteşemdi. Lise bitti, 1980'li yılları devirdik. Güzel sanatlara girdim. Ama bitiremedim. Zaten öğrenciyken yayıncılığa başlamıştım. Okuldan ayrılınca tamamen bu işlere devam ettim.

Dedeniz...

- Enteresan bir dedem vardı. Makedon göçmeni. Suratsız, dediğim dedik. Çok acaip kuralları vardı. O sofradan kalkmadan kalkamazdık. Su içerken gören yoktu dedemi. Çay, kahve ve rakı olarak içti. Yıkanmaktan nefret ederdi. Senede iki defa anneannemin zoruyla banyoya girerdi. Ama bir taraftan da hayatının uzun bir süresini suyla haşır neşir geçirmiştir. Cumhuriyet'in kuruluşundan hemen sonra su kanallarının düzeltilmesi, **Atatürk Orman Çiftliği**'nin su motorlarının düzenlenmesi gibi işlerin yapılmasında çalışmış. Çok zayıf, sinirli bir adamdı. Üzümünden fazla ilkeli biriydi. Komşunun köpeği bahçesine girdi diye 30 yıl küs kalmış. Daha enteresan bir şey daha vardı. Yıllarca devlet hizmetinde çalışıp da hiç memur olmamış adamdı. Sözleşmeli çalışmış. Çünkü memur olmayı anormal bir şey gibi görürdü. Ben de çok halt varmış gibi ona çok inandıydım çocukluğumda. Memur olmamak gibi saplantım oluştu. Hiç maaşlı olmadım. Sanırım ben ilkeli, sert olmayı önemli bir şey zannettim. 32-33 yaşına kadar dedeme benzemeye çalıştım. Aslında babam daha hoş bir adamdır. Neşeli, makara, abuk sabuk ilkeleri olmayan, dünya iyisi bir babam vardı. Ama ben dedem gibi olmanın daha önemli olduğunu düşünüyordum. Yıllarca babamı değil, dedemi idol kabul ettim. Sonra bir gün dedem tiplemesinin çok da matah bir şey olmadığını, daha yumuşak, hoşgörülü, gülümseyen adam olmanın çok daha önemli ve zor bir şey olduğunu fark ettim. Babama benzemem gerekliydi.

Peki o yaşa kadar dedeniz gibi mi davranıyordunuz?

- İşin tuhafı öyle davranmıyordum. Ama o daha makbulmüş gibi geldi. İnsanların aslında dedemi çok sevmediğini, korktuklarını, babamı ise çok sevdiklerini fark ettim. Şimdi aslında babama benziyor olmayı daha çok seviyorum.

Yaşama dair son arzunuz?

- Hiç çalışmamak

Viagraman İngiltere ve Yunanistan'dan sonra şimdi Türkiye'de kitap olarak piyasaya çıktı. Viagraman eski Gırgır çizerlerinden Ufuk Uyanık tarafından yaratıldı. 12 yıldır Londra'da yaşayan ve eserleri Yeni Zelanda'dan Brezilya'ya kadar 23 ülkede yayınlanan Ufuk Uyanık, Viagraman'ı, gurbette çizer olmayı ve daha birçok şeyi içtenlikle Öküz'e anlattı.

"Very İnteresting"

Yurt Dışına Çıkma Fikri!..

- Gırgır'da tükeniyordum. O yoğun koşturmaca, fabrikanın tek ürününü piyasaya çıkarmak için patlatılan beyin... Yetmedi! Gırgır'dan başka bir alternatif de yoktu o zamanlar, karikatür çizmek için... Bazen ben de şaşırıyorum nasıl becerdim, nasıl kaçtım oralara! Demek ki kaybedecek hiçbir şey yokmuş diyorum, vapurda içilen bir çaydan başka.

Oradaki Çalışma Ortamı!..

- Kendimi gider gitmez, çizburgerle Big Mac'in tam ortasında buldum. Cepte bir pence (İngiliz kuruşu) para yok. Çizmek hayal.. Ne dil var, ne de o kültür hakkında bir ipucu. 60 yaşlarında Londra'yla İngiltere'nin farkını bilmeyen yurdum insanı bir komşum vardı. *"Üsküdarlı hoop bir çay yap hele"* diye dönerdi kebabçı dükkanından. Karafatmaların kol gezdiği 20 m² dünyamda tek dostum oydu. Bu arada sayısız dergiye, sayısız karikatür göndermiş, sayısız *'NO'* almıştım.

Bir gün Çorumlu bu Amca'm, Hotelin çöpünden yürüttüğü bol etli bir dergiyi bana getirdi, kıyaklık adına. Ben bu arada Global karikatür nasıl olur, nasıl yayınlatırım diye uğraşırken, amcamın getirdiği dergide etler arasında kaybolmuş karikatürlere rastladım. Ve o zaman *'sex'*i ikinci defa keşfettim. Bu sefer global bir konu olarak. 1989'da ilk belden aşağı karikatürlerimi, Belçika'daki bir ajansa yolladım. Ajans ilk olarak İskandinavya ülkelerine sattı çizgilerimi. Yıllarca Gırgır'da toplumsal karikatürler çizecem diye kıçımı başımı yırtan ben, bu belden aşağı dizden yukarı karikatürleri çizerken kaygılanmaya başladım. Ama gördük ki bu ne arz bu ne talep! Bu tabunun üzerine gitmek bu zıkkımı çizerek aşmak, keyif vermeye başladı ve bu günlere geldik işte VIAGRAMAN'le.

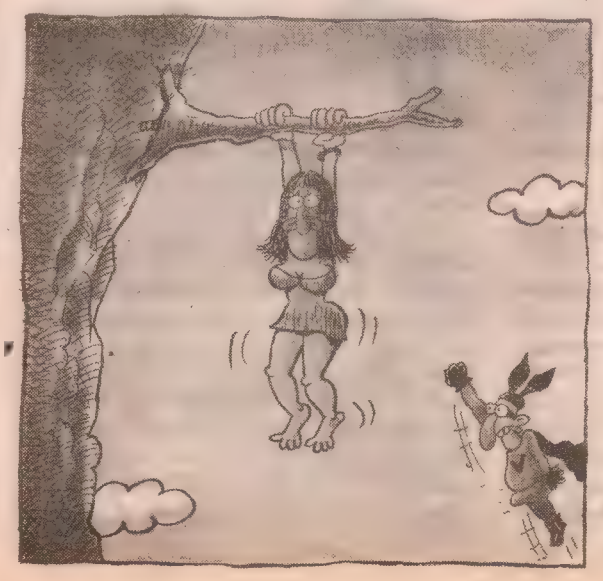

Avrupa'da Başka Türk Çizer Var mı!..

- Maalesef İngiltere 'Türk' gettosunda bir ben varım, keşke olsaydı da zıpırlaşsaydık!. Gelen giden çok oldu. Her şeyin bir an önce olmasını istediler, olmayınca da döndüler. Belçika'da da bizim eski Gırgır'dan Gürcan Gürsel var.

Her üçüncü dünya göçmeni gibi Londra'da mecburi hizmetimi bir burgerci dükkanında bulaşık yıkayarak yaptım. 1989'da karikatürle Big Mac parasını çıkarmaya başladım ve burgerciden teskeremi aldım.

Kitabın Türkiye'deki Tanıtımı!..

- Efenim, diyorlar ki ilk defa bir karikatür kitabı medyada çok ilgi gördü. POSTA'dan Cumhuriyet'e kadar birçok günlük gazete haber olarak işledi kitabın piyasaya çıkışını. Tüyap'ta Leman standında yaptığım sırt masajlı patates baskısı günü CNN TÜRK ve ATV ana haberde yayınlandı, çok reklam yapmayalım yeter.

Neleri Özlüyorsun!..

- Gırgır'ın mutfağını özlüyorum. O paslaşmaları, gece sabahlamalarını, OVUZ abi korkusunu özlüyorum. Kimse *"fazla tarama yapma"*, *"bu yapıldı oğlum"* demiyor artık. Gecenin bir yarısında köfte yemeye çıkardık, yandaki turistik oteli ronta.. Ah ulan ah! Şimdi ne Gırgır kalmış, ne mutfağı, bulaşıklar bile yıkanmamış. Karşılıklı havlamalar Gırgır'ı yok etmiş. Hep kendime sorarım, kalsaydım ne yapıyor olurdum? Çizmeye devam mı? Yoksa piyasada her gün artan makintoşcu bir grafiker olup plazalara arkamı mı verirdim acaba?

O gün bugün, karikatürlerim 23 ülkede 40'a yakın yayında yayınlandı. **That's Life** (İşte Hayat) adlı 200 karikatürden oluşan serimi bir Amerikan ajansı tarafından dünyanın birçok ülkesine satılıp kartpostal, yastık, yatak çarşafı, havlu, takvim ve tişörtlerin üzerine basıldı. İngiltere ve Hollanda'da albümlerim çıktı.

Bu çorba böyle kaynıyor ama sucuk, salam gördüğümüz yok diyerek İngiltere'de bir yayın şirketi kurdum, iyi halt ettim. Ona da Brain Kebab adını verdim. İlk yayını da kendi çizgilerimden oluşan **Viagraman** adlı kitap oldu. Kitap ilk olarak İngiltere ve Yunanistan'da piyasaya çıktı. Hollanda, Belçika ve Almanya sırada bekliyor.

Bir Türk Çizer Olmanın Zorlukları!..

- Tek zorluğu Batı toplumundan çok kopuk bir toplumda yetişmem. (en azından bizim zamanımızda) Şimdi Michael Jackson bile geliyor! Hey gözünü yediğimin memleketi. Adaptasyon dönemi çok zor oldu. O dili konuşmak, kültürü özümseyip onların mantığında espriler üretmek. Onun dışında Türk kimliğinden dolayı herhangi bir ırkçılıkla karşılaşmadım. İnsanları hayrete düşüren tek şey **"Aaa Türk karikatürist, very interesting"** oluyordu.

Mesleğin dışında Türk olmanın elbette ki zorlukları oldu. Vize alana kadar anam ağladı. En sonunda bir İngiliz hatunla vize evliliği yaptım, bulaşıkçılıktan kazandığım paralarla taksit taksit ödedim ve Hanımı bir kere bile öpemedim. Belki de Viagraman bunun ürünü.

Ufuk Uyanık'ın VIAGRAMAN adlı kitabını bütün D&R marketlerden, Nezih, Remzi kitabevlerinden bulabilirsiniz.

(www.brainkebab.com)

80 sonrası kuşaklar günahkar doğmaya başladılar. Önceki kuşağın isyankarlığı onların günahıydı sanki. Ve vaftiz için toplumsal törenlerle kutsal suya batırılıp çıkarılıyorsun. Öyle olmazsa elektrik verip üzerine hortumla su da sıkabiliyorlar. Yeni toplum sürekli kendini suçlu hissediyor. Sürekli hata yaptığını, günah işlediğini sanıyor. Bazen de hatırlayamadığı ama işlediğini hissettiği bir günahın ezikliği çöküyor üzerine. 80'li yıllar psikolojisi zamanla genişleyip 800'lü yıllar, 8000'li yıllar psikolojisi oluyor.

Mahallede Baba Piyangosu

SÜREYYYA EVREN - RAHMİ G. ÖĞDÜL

Kavram Deşen Jack

Kavramlar bağırsakları dökülmüş bir halde kaldırımda yatıyordu...

Köprünün korkuluklarına dayanmış karanlık sulara bakıyordu. Ve kentin bir kanalında bıraktığı karnı deşilmiş kavramları düşündü. Bağırsakları dışarı çıkmış onlarca kavram. Paltosunun yakasını kaldırdı. Sabah ayazının sert soluğuna karşı koymak için ellerini cebine soktu. Gün doğacaktı birazdan. Evinin olduğu sokağa doğru yürüdü.

Bir başka gece. Bir masanın etrafında bir araya gelmişlerdi. İçlerinden biri bir kavram çıkardı. Hep birlikte bu kavramı deştiler. Sonra sırasıyla diğerleri kavramlarını attılar ortaya. Tepedeki ayinlerinde kavram deşmek, tek başına deşmekten daha keyifliydi.. Sırasıyla hepsi her bir kavramın böğrüne bıçaklarını indiriyorlardı. Bir ara kendinden geçmiş, dakikalarca bıçaklamıştı bir kavramı. Geriye şekilsiz bir şey kaldı. Artık buna karnı deşilmiş bir kavram bile denemezdi. Belki bir leş...

Kendini kavramlar karşısında Tanrı gibi hissediyordu. Deşilmiş kavramların arasında dolaştı bir süre. Savaş meydanında cesetler arasında dolaşan bir komutan gibi. Zaferinin tadını çıkarıyordu ölümün kol gezdiği meydanda. Sonra birden ve aniden önünde yatan bir kavramın, henüz ölmemiş yaralı bir kavramın yerinden fırlayıp sapladığı hançerin çeliğinin, soğuk çeliğinin böğrüne girdiğini hissetti.

Son nefesini vermeden önce, hançerin sapında küçük bir işaret gördü.

Bir gönderen.

Kavramların dünyasındaki ayaklanmanın başlangıcı.

Kavramlar ölümlülerin arasına karışıyorlardı yavaş yavaş...

İntihar Araştırma Timleri

Bunu bir kelime oyunu veya bir tür ironi zannetmesin kimse. Resmi bir adlandırma bu. Güneydoğuda artan intihar olaylarını incelemek için kurulmuş bir birim. Ve fekat, görüyorsunuz, alışkanlıkla mı bilinmez, adı gene "tim".

Geçenlerde de Dilbert'ın bir bölümünde **Dilbert** adı Elbanistan (İngilizcedeki bu 'üretilmiş' ülke adı -orijinalinde "Elbania"- Türkçe'de başka bir espriye alan açıyor: el-banistan, el-ülkesi, yabancı-ülke) falan gibi bir şey olan bir Üçüncü Dünya Ülkesi'ne gitmek için hazırlık yapıyor. Hazırlıkları sırasında Dogbert'la bu üçüncü dünya ülkesi hakkında konuşuyorlar. Dilbert bu geri kalmış ülkenin artık çağdaşlaştığını söylüyor ve bunun kanıtı olarak da artık ülkede en yüksek ölüm oranının veba olmadığını söylüyor. Dogbert bunun üzerine soruyor "Peki şimdi en yüksek ölüm oranı ne?" Dilbert gidip kayıtların bulunduğu bir dosyayı alıyor eline, sayfaları karıştırıyor, "hmm," diyor, "intiharmış!"

Baba Piyangosu

Tamam Milli Piyango iyi güzel de bence daha iyisi ve esaslısı bir "Baba Piyangosu" olurdu. Milli piyango nedir ki, eline bir kereliğine bir miktar para geçiyor. Halbuki mesela büyük ikramiyenin Süleyman Demirel'in çocuğu olmak olduğu bir piyango düşün! İkramiyeleri kazananın hep nüfuzlu bir babası oluyormuş. Şimdi bu ülkede bu, daha büyük ve kalıcı bir ikramiye olurdu tabii. Ömür boyu piyango. Çeyrek biletle kazananlar da yeğen, kuzen vs. oluyormuş... Amorti de bir babanın hemşerisi olmak olabilir...

Böyle bir fırsat eşitliğine çok ihtiyaç var aslında...

Sineğe Konuşan Dönüşmeci...

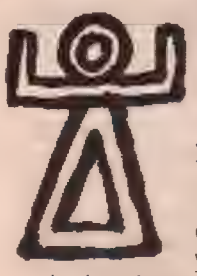

Kürsüye gelmeden önce biri çıkıp tanıttı onu. Geçmişinde neler yaptığını biri elindeki kağıttan okudu. Geçmişinde amerikalarda doktorasını yapmış ve yine oralardaki kurumlarda çalışmıştı. Sonra yurduna geri dönmüş ve devlet planlama teşkilatında amerikalarda edindiği bilgileri uygulama alanı bulmuştu.

Biri elindeki kağıttan okumasını bitirince onu kürsüye davet etti. Gövdesini oturduğu sandalyeden kaldırarak kürsüye yöneldi. Kürsüye iki elini dayayarak herkese teşekkür ettikten sonra önündeki su bardağından bir yudum aldı. Ve konuşmasına başladı. Konuşması uzadıkça uzadı. İnsanlar sıkıntıdan patlamaya başladılar, kaçan kurtuldu. Konuşmasını tepegözden gösterdiği görsel malzemeyle desteklemeye çalışıyordu. Sonra video filmi göstermek istediğini söyledi. Hemen video çalıştırıldı. Eski bir eğitim filmini izlemek zorunda kaldı dinleyiciler. Film bitince gideceğini umuyorlardı. Ama olmadı. Bu kez de slayt göstereceğini duyurdu. Slaytlar seyredildi. Konuşmasına kaldığı yerden devam etti. Birden açık kalan tepegözün üzerinde bir kara sinek peydah oldu. Görüntüsü perdeye yansıyordu. Konuşmacı konuşmasını sürdürürken sinek kanatlarını oynatıyor, ön ayaklarını birbirine sürtüyor, sanki konuşan kendisiymiş gibi davranıyordu. Adam konuştukça sinek büyüdü ekranda. Salonun üzerine yapıştı. Salonda sadece kulakları tırmalayan korkunç bir sinek vızıltı duyuluyordu artık.

Bir, İki, üç, Daha Fazla Günah

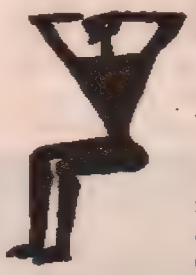

Yoksa sen 80 öncesine mi dönmek istiyorsun? Yoksa sen gene o günahlar çağına mı dönmek istiyorsun? Yoksa sen daha arınmadın mı? Vaftiz etmediler mi seni?

80 sonrası kuşaklar günahkar doğmaya başladılar. Önceki kuşağın isyankarlığı onların günahıydı sanki. Ve vaftiz için toplumsal törenlerle kutsal suya batırılıp çıkarılıyorsun. Öyle olmazsa elektrik verip üzerine hortumla su da sıkabiliyorlar. Yeni toplum sürekli kendini suçlu hissediyor. Sürekli hata yaptığını, günah işlediğini sanıyor. Bazen de hatırlayamadığı ama işlediğini hissettiği bir günahın ezikliği çöküyor üzerine. 80'li yıllar psikolojisi zamanla genişleyip 800'lü yıllar, 8000'li yıllar psikolojisi oluyor. Hiç bitmeyecekmiş gibi duruyor. Her yerde vaftizhaneler var. Hapishanede plazada, üniversitede markette, her yerde erkini vaftizciye devrediyorsun. Dünyayı günahkar olmadığına ikna edebilmek için sürekli vaftiz olmak zorunda insan. Bu, sürekli devrimin tam tersi, panzehiri gibi.

Süpermarket çıkışlarındaki, mağaza çıkışlarındaki optik okuyucular vaftiz testleri gibi, günah makinaları gibi. Günahkarsan ötüyorlar. Mağazanın içindeyken potansiyel bir suçlusun, içerde olduğun sürece hırsız olabilirsin. Optik okuyucudan sessizce çıktığın anda hırsız olmadığını ispatlıyorsun, rahatlıyorsun. Hafif metroda hırsızlara karşı dikkatli olun uyarısı yapıldığında cebini kontrol ediyorsun, cüzdanını, cep telefonunu yokluyorsun, yanındakinin suçlu yüzünü arıyorsun. Günahın dondurulduğu mekanlardan geçmemek, hep aynı temizlenmiş mekanlarda gezmek zorundasın. Günah çıkartma odalarında mehter marşları eşliğinde konuştuk papazlarımızla. Kendi gözümüzdeki itirafçılar koğuşuna kapatılmışız. Özür dileyemediğimiz zaman gerekli gereksiz teşekkür ediyoruz. Varlığımızın onaylanmasını bekliyoruz.

Günaha yatkın insanlarız hepimiz. Yıllarca televizyonlarda yayımlanan vaazları dinledik. Kürsülere baktık. Yastığımızın altından suç aletleri çıkardık. Hakikatler tepeden iniyor, olgular akan suya bırakılıyor. İnsan kaynakları sayfalarında günahkar ve kederli insanlar aranıyor. Onlar ibadet seanslarıyla, lütuflarla duacılara dönüştürülüyorlar.

İktidar kederli ağlarını üzerimize atıyor, ellerimizi kollarımızı kederle bağlamak istiyor; ağı parçalamak için neşeye ihtiyacımız var...

Günahkar bir neşeye...

Mahallede Sürek Avı..

Soyluların kendi avlak sahaları olurmuş. Buralarda ritüeller eşliğinde avlar düzenlerlermiş. Bu geleneği İngiltere'de günümüzde de sürdürüyorlar. Seçkinler onlarca köpek eşliğinde sürek avı düzenliyorlar. Korkuyla kaçmaya çalışan bir

Merak ediyorum da, ünlü yıldızımız bir filmin başrolünü oynasa ve bu film bir sinema salonunda gösterime girse, acaba, kaç seyirci bilet alıp onu izlemeye gider? İşte o zaman "ak" mı "kara" mı belli olur. Sinema salonunda film izlemek, televizyon başına çöküp küçük ekranlarda film seyretmeye benzemez. Sinemanın kendine özgü bir büyüsü vardır.

Medya Şimdi de "Pancur Kirpikli Afrodit"i Keşfediyor

AGÂH ÖZGÜÇ

Magazin medyasının neyi ne zaman ve nasıl keşfedeceği belli olmuyor. Her şey o kadar çabuk ve hızla keşfediliyor ki ülkemizde... Magazin dünyasının bu yapay gündem yaratma yarışı içinde "ölüler" bile "hortlatılıp" diriltilmeye çalışılıyor.

Şimdi de ikinci adıyla **Afrodit**, yani **Banu Alkan** var sırada. Bir ay öncesine dek, birbiri ardından TV ekranlarında konuk olarak izledik Alkan'ı. Önce **"Neremi"** şarkısıyla, sonra da oynadığı bir reklam filmiyle magazin medyasının kucağına düşüverdi birden. Banu Alkan'ın da istediği bu değil miydi? Ama Alkan, akıllı bir kız doğrusu. Yıllar sonra gecikmeli de olsa, gündeme gelmenin yollarını iyi biliyor, aferin... Kamera karşısına figüran olarak çıktığı 1975 yılından bu yana **Yeşilçam**'da edindiği tecrübe boşuna mıydı?..

Geçenlerde bir TV ekranında izlediğimiz magazin programında magazin muhabiri mikrofonu Banu Alkan'a uzatıp soruyor:

- Banu hanım, size Afrodit adını halk taktı değil mi?"

Alkan'ın yanıtı hazır:

- Ahh caaanım, caanım, tabii bu adı bana halk layık gördü, caanım.

Mesleğinde tecrübesiz genç magazinci, **"eski dişi kurt" Yaprak Hanım**'ı, pardon Banu Alkan'ı yeterince tanımıyor ki. Tanımadığı için de genç magazinciyle kafa buluyor."Afrodit", yıllar önce yitirdiğimiz yönetmen **Remzi Jöntürk**'ten Banu Alkan'a kalan bir miras aslında. Ve bu olay nasıl gelişti? Alkan da birden havalara girip kendini Afrodit'e (Aphrodite) benzetip, bu "aşk ve güzellik tanrıçası"nın adını nasıl bir **"reklam malzemesi"** yaptı?.. Konuyu biraz açmamız için 13 yıl öncesine dönmemiz gerekiyor. Yani 1987 yılına.

Remzi Jöntürk'ün yönetmenliğini yaptığı filmin adı "Afrodit"tir. Konu, şuh bir kadınla Afrodit heykelini arayan arkeolog kocasının öyküsü üzerine kuruludur. Bu kazılar sırasında arkeologun şuh karısı kendini Afrodit'e benzetmeye çalışır. Ne var ki Banu Alkan'ın oynadığı filmi yönetmen Jöntürk bitiremez. Geçirdiği bir trafik kazası sonucu yaşamını yitiren Jöntürk'ün yerine filmi **Aram Gülyüz** tamamlar. İşte Banu Alkan da filmin konusuna benzer bir biçimde birden kendini tıpkı Afrodit gibi görmeye başlar.

Afrodit yukarı, Afrodit aşağı...

Artık Türk sinemasının Afrodit'idir Alkan. Remzi Jöntürk'ün çektiği film sayesinde ikinci adını Afrodit koymasına karşılık, TV ekranlarında bu konu açıldığında, nedense rahmetli yönetmenden hiç söz etmez ünlü yıldızımız...

Evet, **Banu Alkan**'ın **"Afrodit öyküsü"** böyle.

Halkın ona bu ismi takmasıyla hiç ilgisi yok. Alkan'ın kendi kendine gelin güvey olması bu. Başka bir şey değil.

Merak ediyorum da, ünlü yıldızımız bir filmin başrolünü oynasa ve bu film bir sinema salonunda gösterime girse, acaba, kaç seyirci bilet alıp onu izlemeye gider? İşte o zaman "ak" mı "kara" mı belli olur. Sinema salonunda film izlemek, televizyon başına çöküp küçük ekranlarda film seyretmeye benzemez. Sinemanın kendine özgü bir büyüsü vardır.

Günümüz sinemasında Banu Alkan'ın işi oldukça zor. Magazin medyası, pancur kirpiklerle TV ekranlarına çıkan Afrodit'i yıllar sonra ne kadar keşfetmeye çalışsa da...

"Afrodit" gibi mitolojik bir "tanrıça yakıştırması" bir yana, "Banu Alkan'ın Türk sinemasındaki yeri nedir?.."

Asıl sorulması gereken soru bu, ama onu TV ekranlarına çıkaranlar bu soruyu bir türlü soramıyor. Sormak işlerine gelmiyor belki de...

Yılmaz Güney Tartışması Atilla Dorsay'a Yaradı...

Yılmaz Güney gündeme geldikçe bazı kişiler tarafından saldırıya uğrar. Oysa Güney'in özel yaşamını ya da filmleri gösterime girdikçe yapıtlarını eleştirmek başka, kinlenip küfürle karışık saldırıya geçmek başka. **Yılmaz Güney, bir şamar oğlanı sanki... Ölüsüne bile rahat yok...**

Her sanatçı, her film tartışmaya açıktır. Bir filmi ya da bir sanatçıyı sevmeyebilir, yaptıklarını da beğenmeyebilirsiniz. Bu, kişisel bakış açılarına göre değişebilir. Bu doğaldır... Ama bir sanatçının ya da bir filmin Türk sineması tarihinde özel bir yeri varsa, ondan yana olmasanız da bu gerçeği inkar edemez, hele sonucu hiç değiştiremezsiniz. Bu konudaki en doğru yanıtı elbette zaman ve tarih verecektir.

Küfürle karışık bazı **"organize saldırılar"**, çoğu kez yararlı olmuyor da değil hani. Örneğin geçtiğimiz günlerdeki ünlü köşe yazarlarının "Yılmaz Güney tartışması" en çok kime yaradı dersiniz?

Atilla Dorsay'a...

Dorsay, **"Yılmaz Güney Kitabı"**nın dördüncü baskısı için son dönemlerde ve özellikle de "son olaylı tartışma"yı içeren yazıları toplayıp geniş kapsamlı bir ek yaptı. 632 sayfalık "Yılmaz Güney Kitabı"nda ünlü sinemacıyı yerenler de, övgüyle ananlar da yer alıyor. Her türlü eleştiriye açık ve her tür eleştiriyi bir arada bulabileceğiniz zengin bir belge kitap. Bir gün gelecek ki, kimse yazdıklarını inkar edemeyecek. **CNN Türk** televizyonundaki **"Beş N Bir K"** programında yaptığı konuşması nedeniyle **Atilla Dorsay**'a **"ölüm tehditleri"** savuran ünlü yönetmenimiz **Şerif Gören** de...

Dorsay, ne demiş o konuşmasında:

"Yol" filmi Yılmaz Güney damgası taşıyor..."

Oysa bunda kızacak, hiddetlencek ne var ki?

Bir gün gelecek ki, kimse yazdıklarını inkar edemeyecek. CNN Türk televizyonundaki "Beş N Bir K" programında yaptığı konuşması nedeniyle Atilla Dorsay'a "ölüm tehditleri" savuran ünlü yönetmenimiz Şerif Gören de...

Altın Palmiye ödüllü **"Yol"** filmini **Şerif Gören**'in çektiğini Türk sineması bilmiyor mu? Bu gerçeği kimse inkar etmiyor ki... Senaryo **Yılmaz Güney**'in, ama bu "başyapıt"ı aslanlar gibi yöneten de Şerif Gören. **Zeki Ökten**'in **"Sürü"**sü gibi "Yol" da Türk sinemasının ve Şerif Gören'in başyapıtı.

Şerif Gören'in huyudur bu. Bir şeye kafayı taktı mı hemen öfkelenir. Yıllar önce de, şimdi anımsayamadığım bir olay nedeniyle Sinema Yazarları Derneği'ne telefon açıp tehditler savurmamış mıydı?

Hadi diyelim biri çıkıp "Yol filmini neden aşamadı?" diye bir soru açsa, Şerif Gören dostumuz onu da mı "ölümle tehdit edecek?"...

tilkinin peşi sıra koşturuyorlar. ARİSTOK/BÜROKRATLAR da çitlerle çevrili ulus-devletlerinde sürek avları düzenliyorlar. Sürek avı mevsimi değişebildiği gibi, avlanılacak av da zamana göre değişiklik sergiliyor. Ancak avlanma olgusu varlığını sürdürüyor. Kendi arazilerini zararlı hayvanlardan korumak için gerekiyor bu av.

Dönüşen Nesneler Ya Da Nesnenin Metaforik Kullanımları

Günlük hayatta kullandığımız bir sürü masum nesne var. Bunları yaşamımızı kolaylaştırmak, ya da alışkanlık olduğu veya uzlaşımsal değeri olduğu için kullanıyoruz. İlk akla gelen masum nesneleri sıralayalım: sehpa, kıravat, sandalye, askı, vinç vb. Bu nesneleri kullanırken birisini öldürmek ya da işkence yapmak geçmiyor aklımızdan. Ama birilerinin geçiyor. Bunların birer cinayet, işkence aletine dönüştürüldüğü durumlar var, biliyoruz. İdam sehpası, bunak bir ihtiyarın torunlarını boğmakta kullandığı kıravat, elektrikli sandalye, filistin askısı, Afganistanda pragmatik bir idam aracı olarak vinç. Aletler hayatı kolaylaştırmak için varlar, ama birileri hayatımızı zehir etmek için kullanıyor bu aletleri. İnsan sormadan edemiyor: Teknolojinin mi yoksa birilerinin mi suçu bu?

Gülüşmeler ve Gülüyoruz

Eski Öküz yazarlarından **Jaklin Çelik**'le **Şebnem Atılgan** E dergisinde bir söyleşi yapmış. Söyleşilerde iki taraf da gülüşünce biliyorsun parantez içinde gülüşmeler yazılır. (Gülüşmeler) gibi. Baktım Atılgan söyleşisinde aynı durumda parantez içinde gülüyoruz ifadesini kullanmış. (Gülüyoruz) gibi. Bu akla başka şeyler getiriyor. Tabii Atılgan böyle bir şeyin parçası değildir ama biz genişletip bakarsak, gülüşmelerin yerini merkezi bir sesin 'burada gülüyoruz' komutunun alması durumu var hayatlarımızda. Televizyon komedilerindeki kahkaha efekti gibi yazı efektleri de var aslında. Gülüyoruz dendi mi başı sonu belli bir gülme bu, şimdi gülüyoruz veee gülme bitiyor. Sessizlik. Parantez kapa. Ama gülüşmeler öyle mi? Her yerden gelen başıbozuk gülüşmeler. Halbuki illa da neşe olacaksa kederli neşe istiyorlar, üstlerin gülmüyorsa, gülmene yer açmıyorsa, sen de gülmezsin. Kederli neşe galiba parantez içinde, kapatılmış, sınırlı bir neşe. Neşe dediğin taşkın bir neşe olmalı, ağız dolusu kahkaha, ciddi adamların suratında patlayan kahkaha... **Günter Grass**'ın **Teneke Trampet**'indeki **Oscar**'ın neşeli trampet çalışına benzer biraz. Stadyumun içinde Naziler gösteri düzenlemektedirler. Hizaya girmiş genç Naziler trampet eşliğinde uygun adım yürüyorlar. Oskar stadyumun dışında kendi trampetini çalmaya başlar. Bozuk ve neşeli bir ritmdir bu. Uygun adım yürümek için çalınan trampet ritmini bozar. İşte böyle bir neşe. Saygın müziği kirleten cazın neşesi...

Mahalleye Uzaktan Mektup Var

Mahallemize **"Uzak"**tan mektup var. Şiir seçkisi Uzak'ın geçen ay çıkan 6. sayısında **Azer Yaran, Mehmet Taner, Kaya Demiral, Fatma Nur ve İrfan Yıldız**'ın şiir ve yazıları yer alıyor. 'Uzak'ı yakın etmek istiyorsanız aşağıdaki adrese bir zarf içinde sadece 200 bin TL'lik posta pulu göndermeniz yeterli: Yerebatan Cad. Salkım Söğüt Sok. Keskinler İş Merkezi, No:8/305 Cağaloğlu/İstanbul.

Mahallede Bir Bildiri

Mahallede **KESK**'in (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu) yayın organı olan **'Kesk'in Sesi'**nin Ekim 2000 özel sayısı dağıtıldı. İşçilerle beraber işsizlere de seslenen metin Meksika'daki Zapatist hareketin yaygınlaştırdığı Ya Basta! (Artık Yeter!) sloganıyla paralel bir şekilde "ARTIK YETER" sloganını kullanmış. Bugün dünyada küresel eylemlere katılan Ya Basta! adlı direniş grupları da bulunuyor. 26 Eylül eylemlerinde İtalya'dan Prag'a gelen Ya Basta! grubu içi süngerle doldurulmuş beyaz korunma giysileri giyiyordu. Grup bedenlerini koruyacak şekilde giyinip kuşanarak polisin karşısına çıkmalarını şiddetsiz bir sivil itaatsizlik olarak nitelendiriyor. Bildiri cebimizde, "Bizce de artık yeter!" diye diye eve geldik, eve gelince bildiriyi katlayıp **Rudolf Rocker**'ın **Anarko-Sendikalizm** (Kaos yayınları, çev. H. Deniz Güneri, Şubat 2000) kitabının arasına koyduk.

Mahallede Bir Dergi

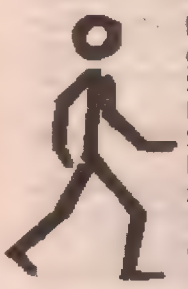

"Birimiz Bile Özgür Değilse Hepimiz Tutsağız" üstbaşlıklı **EFENDİSİZLER** dergisinin 15 Ekim 2000 tarihli 14. Sayısı çıktı. Dergi, ağırlıklı olarak Prag'ta düzenlenen IMF ve Dünya Bankası'na karşı küresel direniş eylemlerine ayrılmış. Prag'taki gösterilere katılan Anarşist Gençlik Federasyonu, Efendisizler ve Sosyal Ekolojist Dönüşüm gruplarının tanıklıkları, dünyanın çeşitli kentlerindeki Prag'la dayanışma eylemleri ve küresel eylemin Türkiye'ye yansımaları yer alıyor. Bir Reclaim The Streets (Sokakları Geri Al) üyesi kendisiyle yapılan söyleşide şöyle diyor: "Bir tür hiyerarşik yapı tarafından kontrol edilmemiz gerektiğini var sayıyorlar. Böyle olmadığında, akıcı ve zaman zaman spontane çalıştığımızda, bu gerçekten bizim lehimize oluyor. Birçok anarşizan grup, anarşist demiyorum, farklılıklarını bir yana bırakarak bir araya geldiler ve sisteme karşı parça parça mücadele etmek yerine bir bütün olarak yüklendiler. Ve bence umut burada yatıyor."

Her Yerde, Her Şeyde Aralık Var

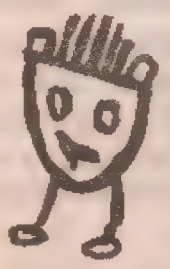

O nerede? İfadeyi arıyorum. İfade bana bakıyor, ateş bana bakıyor. Kısacık bir yolun, iki ucu olmayacak kadar kısa bir yolun tam ortasında. Kitapçının hemen önünde, binlerce kapının, her an açılabilecek ve her an seni içine çekebilecek binlerce kapının önünde oturuyordun. Arkanda binlerce kapı her an açılmayı bekliyor, binlerce ağız gibi... Elinde tuttuğun sigarayı ağzına götürürken ben dikildim karşına: "Ateşini verir misin?"

sureyyyaevren@yahoo.com
rgogdul@yahoo.com

Güzelim yurdumuzu cendere gibi görüp kaçıp kurtulmak isteyen çoğunlukta. Sık sık soran oldu. Avustralya'ya nasıl gelebiliriz? Orada yaşamın gerçekten güzel olduğunu, fakat bir süre sonra yurt sevgisinin bastırdığını, dayanılmaz bir duruma geldiğini söyledim.

Zihinde Kilit, Pas Tutmuş

NİHAT ZİYALAN

Avustralya'ya 1980 yılında ayak bastığım ilk gün, her zaman tazedir belleğimde. Giriş yaparken, pasaport denetlemedeki polisin gülümseyerek 'Welcome' demesine çok şaşırmıştım. Daha sonraki birkaç gün içinde, duygularımda bir çatırtı olduğunu hissettim. Üstümden ağır bir yük kalkmış, zihnimdeki, kendimi sansür etme baskısından kurtulmuştum.

İngilizcem gelişsin diye sürekli tilivizyon seyrediyordum ilk zamanlar. İşçi Partisi'nden olan o zamanki başbakan **Bob Hawk**'un, halk arasında dolaşması vardı haberlerde. İyi anımsıyorum, kalabalık bir çarşıydı. Bir adam dikildi karşısına, seçimde başbakanla birlikte dolaşan onun grubu, karışmadı. Televizyon da bir yandan görüntülüyordu bu hesaplaşmayı. Bir ara tartışma iyice alevlendi, itişmeye başladılar. Araya girecek olanları, siz karışmayın, erkek erkeğe konuşuyoruz diye durdurdu başbakan. İşte o zaman, bu ülkede, düşündüğünü söylemenin suç olmadığını dank diye öğrendim! Aklımdan hiç çıkmayan ülkem, orada yaşayanlar adına içim cız etti.

Hayvanları, doğayı koruyan, insana değer veren, birey kavramının gelişmiş olduğu Avustralya gerçekten yalancı bir cennet. Burada da kapitalist ülkelerin pisliği, küreselleşmenin gacırtısı gucurtusu hükmünü sürdürüyor. Halka sunulan sosyal haklar, sağlık hizmetleri, işsizlik parası, devlet dairelerindeki güleryüz sayesinde, pisliğe, gacırtıya gucurtuya katlanabiliyor insanlar. Fakat benim gibi çoğu göçmenin sorunu, yurt sevgisi, diline, kültürüne bağlılık. Buranın yalancı cennet olması, herkese mutluluk getirmiyor. Memleketim diye ağlayanı çok gördüm.

Geçen yıl, onbeş yıldır görmediğim anavatana tatile gittim. Daha gümrük kapısında, ruhumdan söküp attığım kendimi sansür etme duygusunun, bana tekrar el koymak istediğini hissettim. Hemen, içimden sessizce bağırdım. Yağma yok! Dostlar, arkadaşlar sayesinde üç gün gibi geçen üç aylık tatil süresince bu duyguyla hep boğuştum. Güzelim yurdumda otorite, benimki gibi, halkın zihnine de kendini sansür etme duygusunu aşılamış. Belki bu yüzden asık yüzlü, içkiye, sigaraya, futbola düşkün bir toplum olmuşuz.

Zihni gelişmiş insan, düşündüğünü ifade etmek ister. Çoğunlukla da eleştirel bakışlı, muhalif dilli olurlur. İşte böyle insan, halk istemiyor otorite. Borç para vererek ülkelerin kanını iliğini emen güçler, koyun gibi halkı olan ülkelere dişlerini daha kolay geçireceğini biliyor. Zihni gelişmiş insan, halk, onlar için tehlikeli. Paraları batar diye düşünüyorlar. Onun için, halkların zihnine kilit vurulmasını örgütlüyorlar.

Bize borç para veren güçlerin oyununa gelmiş durumda otorite. Sık sık aydınlarımız toplanıp bazılarına işkence edilerek gözdağı veriliyor. Hapislere atılanları var. Köşe dönücü insanlar alkışlanıyor. Kitap okuma sevgisi yok edilmiş. Muhalif dilli yazara, düşünüre hayat zindan ediliyor. İşkence, insan haklarını çiğneme sayılamayacak kadar çok! Zevkleri kabalaştırmak için korkunç bir çaba harcanıyor. Böylece zihinlere sansür konulması temin ediliyor. Görünmez ağır bir asma kilit vuruluyor zihinlere, bir an önce pas tutsun diye de ıslatılıyor. Sürüye katılacak koyun ol! Senden istenildiği zaman meee meee de! Çünkü para babaları öyle istiyor!

Üç ay içinde, çeşitli yerlerini gezdim yurdumun. Çok değişmiş, çok! Ama hiç gelişmemiş! Başta incelikler gitmiş, kabalık ele geçirmiş yaşamı. Kıyılara, diklemesine tabutlar gibi apartmanlar yapmışlar. Yeşil, taşa kesmiş. Karnını doyurma derdine düşmüş çoğu insanın yüz anlatımı göçük. Ağızlarını açıp bir şey söylemekten çekiniyorlar. Zihinlere vurulmuş kilitin sıkıştırmasını her an hissediyorsun.

Güzelim yurdumuzu cendere gibi görüp kaçıp kurtulmak isteyen çoğunlukta. Sık sık soran oldu. Avustralya'ya nasıl gelebiliriz? Orada yaşamın gerçekten güzel olduğunu, fakat bir süre sonra yurt sevgisinin bastırdığını, dayanılmaz bir duruma geldiğini söyledim. Peki siz hayatınızı güzelleştirmek, bir umut ışığı yaratmak için neler yapıyorsunuz diye sordum. Senin tuzun kuru, nasıl olsa Sydney'de yaşıyorsun diye suçladılar.

Yasal yoldan dayanışmaya giderek, doğanın sunduğu hayata sahip çıkmak... Bunun en güzel örneği, Bergama Köylüleri. Kendini geliştirmek, insanın içinde olan bir şeydir. Yeter ki bu duygu devamlı körüklensin. Yasal yollarla omuz omuza vermek, dayanışma tek çıkar yol. Son zamanlarda otoritenin tutumunda da bir değişme var. Belki anlamıştır arkasında zihni gelişmiş bir halk olursa, kendisini susta durdurmak isteyen güçlere karşı daha dayanıklı olacağını.

Avrupa, Amerika, Avustralya'ya göçerek hayatını kurtaracağını sanmak düpedüz kendini aldatmaktır. Doğduğun, büyüdüğün yerde daha iyi bir yaşam hakkını elde etmek yaşadığın cenneti bulmanın tek yoludur.

En kısa zamanda anayurda dönmeye kararlıyım. Halkın zihnine vurulmuş kilit pasını çözmek için dayanışmaya gireceklerle birlikte olmak istiyorum. Bu güzel uğraşı verirken, orada ölebilmek umuduyla.

1926 doğumlu Kahramanmaraşlı Mustafa Yavuz, 9 yaşında İstanbul'a ayak bastıktan bir süre sonra Sipahiocağı'nda iş bulup çalışma hayatına atılmış. Gençlik yıllarında Fenerbahçe genç takımında futbol oynamış bir süre. O dönemlerdeki kulüp başkanı da ünlü şeker kralımız Hacı Bekir'miş...

Bir Zamanlar Hülya Koçyiğit'in Badigardıydı Mustafa Yavuz..

Türk sinemasının kamera arkası isimsiz kahramanlarla dolu. Yan rollerde oynayanlar, kavgacı oyuncular, dublörler ve figüranlar... **"Jön"** dediğimiz **"esas oğlan"**lar ve **"jön-dam"** dediğimiz **"esas-kız"**lar afişlerin tepelerinde boy gösterip "sefa" sürerlerken, bu "isimsiz kahramanlarımız" da "cefa" çekerler Yeşilçam'da. İşte 1946 yılından beri filmlerin yan kadrosunda görev yapmasına karşılık, hiçbir afişe ismi yazılmayan bu emekçilerden biri de **Mustafa Yavuz**. Eğer eski Yeşilçam filmlerinin sadık bir seyircisiyseniz, Mustafa Yavuz'u hayal meyal da olsa bir yerlerden gözünüz ısıracaktır.

1926 doğumlu Kahramanmaraşlı Mustafa Yavuz, 9 yaşında İstanbul'a ayak bastıktan bir süre sonra Sipahiocağı'nda iş bulup çalışma hayatına atılmış. Gençlik yıllarında **Fenerbahçe** genç takımında futbol oynamış bir süre. O dönemlerdeki kulüp başkanı da ünlü şeker kralımız **Hacı Bekir**'miş...

Sinemaya ilk adımlarını attığında ise 20 yaşlarında bir delikanlıdır Mustafa Yavuz. İlk filmi **Hadi Hün**'ün yönettiği **"Harman Sonu"**. Başrollerde **Suzan Yakar, İsmail Dümbüllü** ve **Mümtaz Ener**. Ne yazık ki 1946'da çekilen bu köy filminden oynayanların hiçbiri yaşamıyor Mustafa Yavuz'dan başka.

"En az bin beşyüz filmde oynadım" diyor.

Dönemin en ünlü yıldızlarıyla oynamış. **Fatma Girik**'le oynadığı **"Sevdalı Gelin"**, **Yılmaz Güney**'le oynadığı **"Koçero"**, yalnızca ikisi filmlerinin...

Anılarla dolu bir yaşamı var. Yeşilçam'da Mustafa Yavuz'un. Hem ki ne anılar?.. Kim kimdir? Yaşadıklarını ve bu alemde tanıdıklarını bir bir anlatmaya kalksa kim bilir neler olur?

Tarihsel bir aile geçmişi de var Yavuz'un.

"Ben Sütçü İmam'ın torunuyum" diyor, fısıldayarak...

Yeşilçam'daki en ilginç anıları, **Hülya Koçyiğit**'in şoförlüğünü yaptığı yıllarda yaşamış. Yalnız şoförlük mü? Ünlü yıldızımız Koçyiğit'in bir badigard (bodyguard) olarak fedailiğini bile yapmış. Tam beş yıl.

Bugün 75 yaşında Yavuz. Bir sinema emeklisi olarak yaşamını sürdürüyor. Bunca yıl çalışıp didinmesine karşılık kendine ait bir evi olmamış. Ama yine de mutlu. Sinemadan kazandığı üç-beş kuruşla büyüttüğü ve yetiştirdiği kızı vefalı **Gülseren Yavuz**'un evinde kalıyor. Huzurlu bir baba olarak. Ve geride bıraktığı anılarıyla başbaşa.

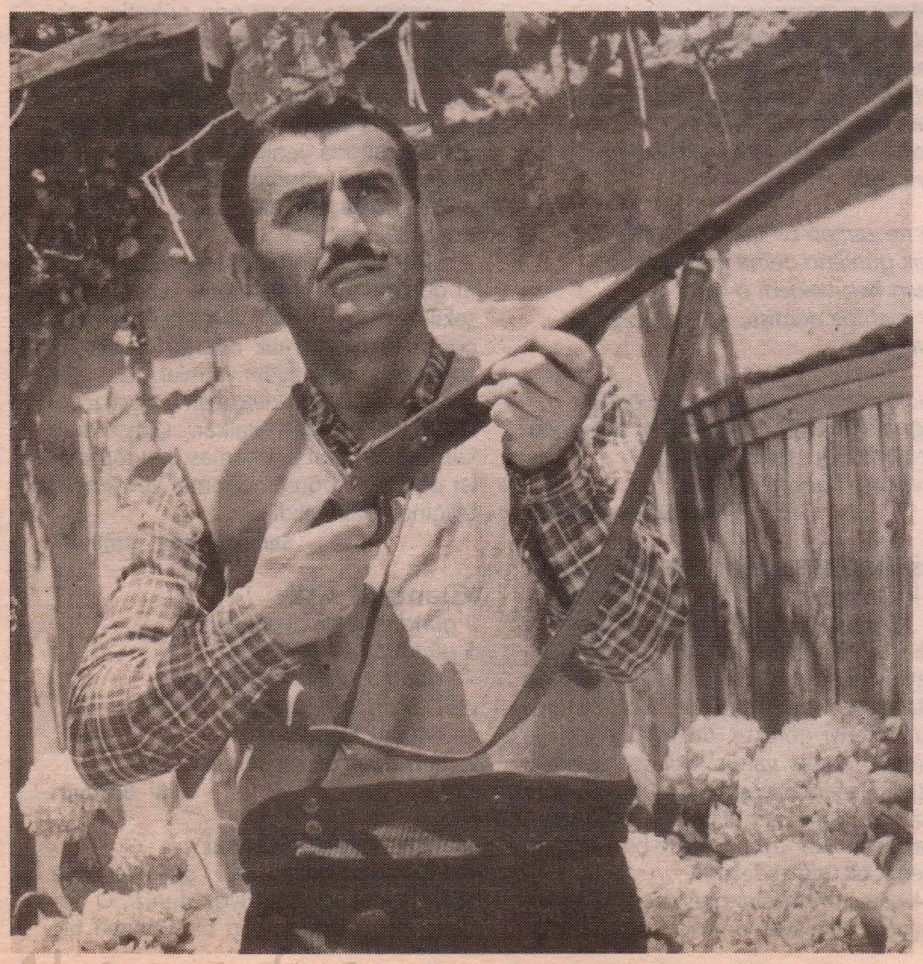

Akşamsefası

"Canım Kocacım" ve "Kara Pelerinli Şövalye Hamdi Bey" kitaplarının yazarı Gül Abus'un uzunca bir aradan sonra yazdığı son kitabı Pisuvar Tedirginliği, Çınar Yayınları'ndan çıktı. Gül Abus'la edebiyat, kitapları, gazetecilik ve edebiyat dünyası hakkında bir e-mail röportajı yaptık.

İllaki Biraz Aşk, Seks, Entrika...

OYLUM GÖLBAŞI

Kendinizden bahseder misiniz?

- 7 yıldır Ankara'da yaşıyorum. Ilgaz adında 16 aylık bir kızım var. Aktüel dergisinde çalışıyorum.

İkinci kitabınız Kara Pelerinli Şövalye Hamdi Bey'den sonra uzun bir ara verdiniz. Bunun nedeni neydi?

- Özel bir sebebi yok. Pisuvar Tedirginliği 'uzun bir ara' dediğiniz sırada biçimlendi. İsterseniz 'yazarın yazma hızı yavaşmış' olarak değerlendirin bu süreci. İki kitap arasında verilen aranın benim için fazla önemi olmadı zaten. Hamdi Bey'i üç dört ay içinde yazmıştım. Bu öyle olmadı. Epey durdu, biraz ilerledi, yine durdu. En nihayetinde bitti.

Tiyatro-oyun yazarlığı eğitimi aldınız ama gazetecilik yapıyorsunuz. Gazetecilikle edebiyat beraber nasıl gidiyor?

- Okuldaki eğitim her türlü metni yazabilir hale getiren bir eğitimdi. Reklam metninden, radyo oyunu, senaryoya kadar. Prosedüre göre asıl mesleğim dramaturglukmuş gibi görünüyor. Ama asıl mesleğin, eğitimin falan gündelik hayatla pek alakası yok. Dergicilik para kazanmak için yapabileceğim bir şeydi. Yani ne gazeteciliği ne de okulu bir idealler silsilesi içinde seçmiş değilim. Bu iki şeyin edebiyatı nasıl etkilediğine gelince, kısmen beslediğini söyleyebilirim. Bazen tam tersi de olabiliyor. Mesela Pisuvar Tedirginliği'nde yazdığım bir adamı daha sonra yaptığım bir haberde görmüştüm. Yani yazdığım adamla haberini yapacağım adam çok benzer bir şey yapıyordu. En azından aynı ruh haliyle hareket ediyorlardı. O zaman epey heyecanlanmıştım. Yarattığın karakterin gerçek hayatta karşılığını göreceksin, üstelik haberini falan yapacaksın. Habere gittiğimde adamın kitaptaki Hilmi Çiçek'le en ufak benzerliği olmadığını gördüm. Özünde aynı takıntıya sahiptiler ama bambaşka iki adam.

Canım Kocacım'da daha çok kadının iç dünyasına yönelmiştiniz. Son kitabınızda ise erkekler ön planda. Bu değişimin kaynağı nedir?

Hemen her kadın yazarın pekala yapabildiği bir şey bu, özellikle ilk ürünlerde; kadının iç dünyasına yönelmek. Şimdi baktığımda epey beylik görünüyor. Yani kadının iç dünyasına yöneldim şimdi de erkeğin iç dünyasına yöneleyim filan demedim. Kitapta söylemeye çalıştığım şey, birkaç adam suretinden ilerlerse daha net ve anlaşılır olacaktı. Roman, oyun, abartılı hisler, yalan ve ucuz atraksiyonlar üzerine kurulu. Aşk, ölüm, ihanet, seks ve 'bu hayatta mühim olma' hissinin en kitch halinin ortaya çıkması söz konusu. Bazı adamlar ve bazı kadınlar üzerinden söyleyebilirdim bunu.

Son dönemlerde kadın yazarlar erkeklerle ilgili konulara daha çok eğilmeye başladılar. Edebiyat dünyasında böyle bir genel eğilim mi var?

Hangi kadın yazarlar hangi erkeklerle ilgili konulara yöneldiğini açıkçası bilmiyorum. Yani böyle bir eğilimden haberim yok. Bana göre, tarihsel roman yazma eğilimi daha fazla. İçinde illa ki biraz aşk, seks, entrika olanlarından bahsediyorum.

Edebiyat dünyasından beklediğiniz ilgiyi gördünüz mü?

- Edebiyat dünyasından herhangi bir ilgi beklemiyorum zaten. Beklediğim sadece şu; kitabın eleştirisi. İyi , kötü farketmez. Boktan da bulunsa nasıl olduğuna dair bir çözümleme. Bunu illa ki eleştirmenin yapması da gerekmiyor. Okurun nasıl bulduğu da çok önemli.

Ankara'da yaşıyorsunuz. Edebiyat çevresine uzak olmak sizi nasıl etkiliyor?

Edebiyat çevresine yakın olmak neyi değiştirir? Hakkında birkaç yazı daha fazla çıkar, birkaç kişi övgüyle söz etti diye kitap iyi satar. Pisuvar Tedirginliği zaten çok satar cinsinden bir popülariteye sahip bir kitap değil. Eş dost ilişkileri sebebiyle böyle bir şeyin olması da benim için sıkıcı bir şey olur. Bu kitabın bir okur kitlesi var. Sadece onlara ulaşmak gibi bir derdim var.

Ankara'dan İstanbul'daki edebiyat çevresi nasıl görünüyor?

- Durduğu gibi, herkesin bildiği gibi.

BUZAĞI

İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak No:20 80800 Beyoğlu / İstanbul

Merhaba sevgili Buzağılar,

Hoşçakalın,
Hep mektuplarımızın sonuna yazdık
'hoşçakalın'larımızı.
Başa aldık bu kez.
Çünkü bu mektubumuzu
elveda ile noktalayacağız.
Evet, biz gidiyoruz, siz hoşçakalın.
Hoşçakal anam, yarim.
Hoşçakal kardeşim, arkadaşım.
Hoşçakalın dostlarımız,
hoşçakalın geride bıraktıklarımız.
Hoşçakalın dağlar, ovalar, sokaklar.
Hoşçakalın deniz, gökyüzü.
Sen de hoşçakal kağıt kalem.
Yaşam yolunun yeni ufuklarına
yelken açıyoruz.
Yolumuzun yeni bir engebesini aşıyoruz.
Gidiyoruz, belki bir daha
hiç dönmeyeceğiz.
Her kilometre taşında birimiz düşecek.
Daha yakın mesafeleri göstereceğiz.
Sizleri hep sevdik, terk etmek istemedik.
Bizi bu yola koyan,
size olan sevdamızdır.
Hoşçakalın, ölümü bekletmeyeceğiz.
Hoşçakalın işçiler, köylüler, memurlar.
Hoşçakalın öğrenciler, esnaflar.
Hoşçakalın tüm halkımız.
Vatanımızı satanlara
bir ders daha vereceğiz.
Sizin için öleceğiz.
Ölümü bekletmeyeceğiz...
İsterseniz yumun gözlerinizi,
tıkayın kulaklarınızı...
İsterseniz duyun, izleyin bizi.
Seyredin hücre hücre eriyişimizi.
Hoşçakalın, ölümü bekletmeyeceğiz.

Adana Ceyhan Cezaevi'nde
Açlık Grevinde Olan Bir Grup Mahkum

Hülya Koçyiğit ve İstanbul'dan Ayrılmanın Zorluğu

Otobüs saat üçte kalkacaktı. En azından bir yarım saat vardı otobüsün kalkışına. Rıza ve Fuat, birkaç kere, "Beklemenize ne gerek var, askere gitmiyorum" dememe rağmen, beni yolcu etmek için ısrar ediyorlardı. Haremdeki otobüs garında, civardaki en kötü tavuk döner yapan büfenin önünde, dikiliyorduk. Peronlara girip çıkan otobüslerin markalarına dikkat ederek, hangi firmanın daha kaliteli olduğunu tartışarak, vaktin geçmesini sağlamaya çalışıyorduk. -Benim favorim Kamil Koç'tu.- Oldukça keyifli geçen iki günün ardından, İstanbul'dan ayrılmanın zorluğu haricinde, içimde başka hiçbir sıkıntı yoktu.

***

İlk gün Rıza'nın yanına gittiğimde beni öyle içten karşılamıştı ki, "bunca yıldan sonra acaba yine eski samimiyet olur mu?" şeklinde, kafamda dönüp dolaşan sinsi düşünce hemen uçup gitmişti. Fuat'ı yanımıza alarak, bir yandan "görüşmeyeli neler yaptığımızı" özetliyor, bir yandan da serseri adımlarla Kadıköy ceddelerini dolaşıyorduk. Eski günleri anımsıyorduk bir bir özlemle... Ufak bir kahvehanede çay içerken sinemaya gitmeye karar verdik. Sinemaları gezerek, hangi filme gireceğimiz konusunda anlaştık. Moda sinemasında "Esaretin Bedeli" gösteriliyordu.

Akşam ucuz bir meyhanede oturup muhabbet ettik. Pencere kenarındaki masamızda, tahta sandalyemde otururken Boğaz'ı izledim. O kadar büyüleyiciydi ki...

Gece misafir kaldığım Rıza'nın evindeki odada, pencereyi açarak sokağı seyrettim. Sokak lâmbasının ölgün ışığı altında bezgince yürüyen insanların "nereye" gittiklerini düşündüm epeyce... Ara sıra geçen arabaların farlarından yayılan ışık, kaldırımdaki pürüzleri fark etmemi sağladı; her dört kaldırım taşı bir üçgen oluşturuyordu. Çöp tenekesinden çıkarak yavaşça karanlığa karışan kedinin parlayan gözleriyle bir an bana baktığını hissettim.

Sabahın köründe Fuat, beni ve Rıza'yı kaldırarak kahvaltı ısmarlamaya götürdü. Vapur'a binip karşıya geçmeye karar verdik. Vapurda, Güneri İçoğlu'nun karikatürlerindeki gibi, martılara simit attım. İstiklal caddesine indik, vitrinlere bakarak gezdik. Yorulduğumuzda boş bir bank'a oturduk. Fuat, oturduğumuz bank'ın, bundan birkaç sene önce de yine böyle gezerken oturup simit yediğimiz bank olduğunu iddia etti. Rıza, Fuat'a karıştırdığını, o bank'ın biraz daha aşağıda olduğunu söyledi. Ben fikir belirtmedim ama tahminimce ikisi de yanılıyordu. Konu kapanınca Rıza, şu an hatırlamadığım pek de komik olmayan bir fıkra anlattı.

***

Otobüste oturduğum yer cam kenarı değildi. Bu bozuk olan moralimin biraz daha bozulmasına yol açtı. Şoför'ün dinlediği müzik insanı komaya sokabilecek nitelikteydi. Walkman'i taktım ama aksilik bu ya; ses fazla yüksek olmadığı halde yandaki (pencere kenarına benden önce oturan) zayıf, kel kafalı, portlak gözlü adam walkman'in sesini kısmam için beni uyardı. Adama kafa atmamak için kendi kendime telkinde bulunarak, muavinden bir bardak su istedim.

Mola yerinde çay içerken, güneş batmaya başlamıştı. Tekrar yola çıktık. Çevreye bakınıyordum ve bir türlü uykum gelmiyordu. Yolculuk uzundu, okumak için yanıma birşey almamıştım. İstanbul'dan ayrılış düşüncesi beynimi uyuşturuyordu ve uyuyamıyordum. Belirli aralıklarla mola vererek, bütün gece yol aldık. Sabaha karşı otobüsten inince sarhoş gibiydim. Gideceğim ilçenin minibüsünü beklerken bir gazete alıp biraz göz attım. Minibüste belki uyuyabilirdim ama yol çok bozuktu, güzel şeyler düşünmeye çalıştım.

Öğretmenlik yaptığım köyün yol ayrımında minibüsten inerek, yavaş adımlarla dik yokuşu tırmanmaya başladım. Yol kenarındaki ağaçlarda, kuşlar sanki daha önce hiç duymadığım bir tınıda ötüyorlardı. Köye yaklaştığımda, tarlada çalışan bir öğrencim beni fark etti ve el sallayarak "günaydın" dedi. Köyün çeşmesinde elimi yüzümü yıkadığımda biraz kendime geldim. Okul duvarından atlayarak tahta kapıdaki kilidi bir defa çevirdim ve lojmanıma girdim. Açık olan perdeyi kapattım, yatağa uzanarak bir sigara yaktım. O an kafamda hiçbir düşünce olmaması beni şaşırttı. Uykumun geldiğini fark ettim Gözlerimi kapatırken, solgun perdelerin arasından sızan güneş ışığında duvarda asılı eski Hülya Koçyiğit kartpostalı pırıl pırıl gülümsüyordu...

Polat Onat-Elazığ

Uçurtma

Ben en çok uçurtmamın
ipi koptuğunda ağladım
Bir de sen salıverdiğinde
beni göğe ipsiz sapsız
En sıkı korkuyu yaradan
bana kızdığında yaşadım
Bir de senin gözlerindeki
en sonu gördüğümde
Ki; çocuktum her göğün gürlemesi
yaradanın kızgınlığıydı
Ki; aşıktım gözlerindeki
en ışıltısız bakış korkumdu
Bir mum yakardım seninleki anların
evvel olduğu vakitler
Evvel olduğumuz vakitler
bir erimeyi seyrederdik
Mum sönerdi, eridikçe
söndürürdü kendi;
İntihar-ı mum vakası

Cebimde bir yığın soru işareti,
anlamsızı anlama çabası,
Sebepsiz bir tutsaktım ya da
illaki sebeptim tutsaklığa
Sebepsiz bir tutsaktım ya da
illaki sebeptim tutsaklığa
Mahfuz demişti, aşk vakitsizdir,
diye diye

Ve ne zaman bir çaya şiir atılsa
Açık günlerin demli gecelerinde
Şevin hep bekledi o vakti...
Bir mahfuz demişti, aşk vakitsizdir...
diye diye

Ve ne zaman yağmur yağsu buluta
Sağnak gecenin çiseyemeyen anlarında
Bir Şevin hep ağladı o vakte
O vakitte kuru gözyaşlar

Şevin Ayben - İstanbul

Kişilik Çatışmaları ve Değişim

İnsanlar güzel yaşamak için kafalarında çizdikleri grafiği hayata geçirmeye çalışırlar. Bilgi birikimimizi geniş düşünmeye, insanlara anlayabildikleri ölçüde aktarmaya ve değişim süreci ile kültürümüzü ileriyi görecek düzeye getirmeye gereksinmemiz vardır. Kişiler arasındaki bilgelik aşama aşama olduğuna göre bazı karşıt görüşler dialog ile birbirinden uzaklaşır, fakat aynı görüşte bütünleşme önemli ölçüde zedelenir.

Kişilik çatışmasını oluşturan görüşün, eleştiriyi algılayamaması, yoğun anlatımda kendini karşı kişiliğe izah eder, ve köklü çözümsüzlüklerle özümsendiği sonucuna varılır. Fikir alışverişinde savunma mekanizmalarının tarafsız olabilmesi daha çok bilgeliği çözüm arayışlarına hazır kılar.

Karşıt görüşün bilinçli bir ikaz aracılığıyla kendi eleştirilerini ortaya koyabilmesi onun doğru yönlendirmelere de açık olduğunun bir göstergesidir. Bu arada olumsuz vaziyetlerde kalıcığa intikal etme savaşımındadır.

Kalıtsallığın gericilikle, kişide yer edinmiş olması ve davranışlarla bunu çevreye yansıtması, onu biçimlendirmiştir. Bu önceden görünülecek bir olumsuzluktur ve mücadelemiz belli metodlar içerisinde buna karşı gelme eğilimini savunmaktadır. Verilen ileti'yi değişim için kabiliyet atikliğiyle tanımamız ve tanıyabilmemiz şart koşulmalıdır. Başta eksikliklerle mücadelede bilgiyi derinlemesine almalı hissederek doyumsuz olmalı ve karakterde de uygulama işleminin ezgersizini örneklerle yaşamalıyız.

Çatışmayı oluşturan fikirleri tanımalı, köklü değişikliklere zarif bir anlatımı yardımcı kılmalıyız. "Değişmeyen tek şey değişimdir." sözü kalıp olarak önemli ölçüde değerlendirilmelidir. Değişim sürecine mevzu olduğunuz da yeniliklere pürüsüz bir yatkınlık, pozitif doğrultuda yaşam şekilleri kalıcı olarak günlüğünüzde sizi tanıtır.

Objektif eleştirilerle fark edilen sağlıksız düşünceleri, negatif boyutta kendinde yarattığı güveni saldırgan tavırlarla yaptığı savunması ona nöbetler şeklinde aralıklarla görülür. Bu görüntü bulunduğu konumda ilk başta gülün daha sonra korku-uzaklaşma ikilemi ile derinlerdeki acı hissini özgürlüğüne bırakır. Bu doğrultuda yeniliklere her vakit açık olmalıyız. İyi yöndeki değişiklik çevremizdeki insanları da etkiler, kavrayabilme isteği uyandırır.

Bilinenler bilinmeyenlere aktarılır, aynı görüşte fikir yoğunluğu ilerici yaşam şekillerinde yer edinir. Değerli önermeler çizgisinde yol almak değişim şartlarına kabullenilmekle aydın yarınlara ulaşmak tasvir edilir. Böylelikle çatışma ve çözümsüzlükler ortadan kalkar. Çatışmanın kargaşa ile yanıt aramaması için toplumlar eğitim ve öğretime temel kavram niteliğinde bakmalıdır.

Serap Şimşek - Şanlıurfa

Kuantatif Aşk

2 gündür yemek yemiyorum
5 gündür yıkanmıyorum
11 gündür tıraş olmuyorum
ve 1 aydır uyumuyorum
ve sen çok kötüsün
ve ben seni çok seviyorum...

Udi - Bostancı

İçimin Duygu Denizi

Damarlarımdaki kan gibi çekilirse böyle çekilir, içimin duygu denizi. O denizde boğulacağım için bir türküyü hiç

Akşamsefası

söyleyemem, (şu Metris'in önü).

Nazım Usta'nın bir ayrılık hikayesini anlatan şiiri de kalır boynu bükük haliyle yüreğimi söküp 'Elveda' diye o şiirin son satırına koyamam.

İçimde köpek gibi havlayan yalnızlığıma, inat, seni susarak anlatmalıyım kendime: sevinçten kudurarak, gözyaşımla ıslanarak... ve dili daha yeni çözülmüş bir çocuğun ağzından duyulacak ilk kelimenin heyecanıyla... (aşkla!) Sevgiyle

Deniz Doğan-Malatya

Bir Zamanlar

Aşkımın gözyaşları vardı.
Pazartesi de saklamışlardı kendilerini
Ama salı daha fazla dayanamadılar
Çarşamba, Perşembe, Cuma,
Cumartesi ve pazar
Boşalttılar kendilerini yorgun rüzgara

Her şey salıyla başlamıştı
Bilinmeyen bir pazar gününde
Sona erdi, şehir ışıkları altında
Sonra güldüm geçtim
Aşkımın gözyaşlarına
Onlar vardı, ama bir zamanlar...

Laura Avadar-İstanbul

Çekirdek

Öğle saatleri ve hava çok sıcak yapılacak tek şey evin hemen karşısındaki bakkala gidip çekirdek almak ve oyalanmak. Bende kararımı verdim ve ayaklarımın yarısının dışarda kaldığı kötü bir terlikle parmlak uçlarıma basarak bir balet gibi bakkaldan içeri girdim.

Elimi cebime attım cebimden buruşmuş ve bir hayli yıpranmış yüzbin lirayı çıkartırken para ortadan ikiye ayrıldı. İki parça halindeki parayı Emine bakkalın güvenli ellerine teslim ettim. Emekli bakkalımız Emine teyze bakkal tezgahının eski mermerinde ilk önce parayı ameliyat etti ve ne istediğimi göz kırparak sordu. Ben de bu soruya kaşlarım ve gözlerimin yardımıyla tel raflara özenle dizilmiş olan çekirdekleri işaret ederek cevap verdim.

Çekirdeğimi aldıktan sonra bakkalın içindeki boş bira sandığını alıp kapının önüne çıktım. Kendimi güneşin zararlı ışınlarından korumak için bakkalara dondurma dolaplarını koruması için verilen promosyon plaj şemsiyesinin altına gittim. Bira kasamı koydum ve çekirdek paketimi tek harekette açmayı başardım.

Hemen hemen çekirdeğimin yarısın tüketmiştim herşey yolunda gidiyordu. Birdenbire selam sesiyle sağ tarafıma baktım ses gayet derinden ve kendinden emin olmayan bir tonla geldi.

Ben yerdeki karıncaların çekirdek kabuklarını taşımalarını seyrederken, kendimce yaşadığım belgesel tadındaki gözlemlerimi bölen kişiye baktım.

Adam tek ayağını kaldırıma yaslamış ve hafif kamburdu. Gözlerimi biraz daha yukarı kaldıralım bana avucunu açmış bir el uzanmıştı. Adam tırnaklarını yiyordu ve kirli, sigara dumanından sararmış elini bana uzatarak çekirdek istiyordu.

Derhal ikramımı yaptım, fakat adam gitmemişti kaldırımdan yukarı çıktı ve yanıma yanaşarak o da şemsiyenin serin gölgesine kendini attı. Sorular sormaya başladı. Cevaplar vermeye başladım. Adam erbinmandı, adı Veysel, memleketi Bursa, tuttuğu takım Fenerbahçe'ydi. Ön bilgileri aldıktan sonra çekirdeklerimizi yemeye devam ediyorduk.

Bakkala verilen promosyon plaj şemsiyesinin altında Veysel ile çekirdeğimizi yerken ben kalan çekirdeği avucuma döküp çekirdek poşetini yere attım.

Veysel ağır bir harekette boş çekirdek paketini alıp üzerindeki uzak doğulu gülümseyen kızın resmini sararmış dişleri ve elleri yardımıyla yırtıp cebine koydu.

Veysel'e bunu neden yaptığını sordum, bana annanem torunlarından birini bu uzakdoğulu kıza benzetiyor. Ve bende annanemi ziyaret ettiğimde bu resimleri o'na veriyorum ve çok mutlu oluyor, bende mutlu oluyorum çünkü bana sakal atıyor kendime tiş (eroin) alıyorum.

Veysel bu cümleden sonra benle vedalaşıp mahallenin korsan taksi durağımdan araba tutup uzaklaştı. Evet çekirdek alınır tüketilir tüketilirken stres atılır. Film seyredilir, sohbet edilir ve örnekler çoğaltılabilir. Kimileri de çekirdek paketinin üzerindeki gülümseyen uzak doğulu kızla mutlu olur.

Soner Türlü

Güz ve Düş

Babam cebinde saklar öksüz düşlerini
Annem boş yere arar teninde
Sabahın horoz vaktinde silmeye çalıştığı
Güz görmemiş buzdan öpücükleri

S. Serdar-Diyarbakır

Aşk Suçtur Özgürlük Gibi

Aşk mı dedin?
Aşk illegal bir örgüttür,
Sen O'nun elebaşı

Ah benim güzel kardeşim
Yargılanıp,
Ölüm cezalarına çarptırılırsın
Verili değerleri,
"Tebdil, tağyir ve ilga"dan.

Haziran Kırcı-İzmir

Aşkımın Adı Güzide

Selam sana yeryüzü meleğim
Soyunurken kar kadar Beyazsın.
Su kadar temiz suylu çıplaklığın
düşer üzerime
Büyük öpüşmelerin, ustalığın
Çırağına öğretiyor öpüşmeleri
Onlar ki küçük göğüslerin
Zaman yaratın bana
Ustalığın oysa sürgünde
Hayatı bana sen öğrettin
Hani nehirleri taşlıyorduk ya
Gözlerinden mutluluklar parıldardı.
Şimdi nerelere uçtu onlar
Hangi daracık sokaklarda kaldı.
Alpleriyle ünlenen
bu yapay cennet ülkede
Hergün yağmuru eksilmeyen
yeşil yeşil ormanlarda
Birbirimize sarılıp sonsuzluğa kaptırırdık.
Zaman belirsizdi, ikimizle daha
çoğalıyordu yağmur.
Sevgini hep yüreğimde tuttum.

Ercan Ataç-Svisse

Şifreni Gir

Arabanın içi! Dört kişilik bir araba bu, zorlanırsa beş. Direksiyonun sağ altında, öndekilerden sağdakinin dizine daha yakın bir yerden sesler çıkıyor; davul sesi, gitar sesi, saz sesi, insan sesi. Arabanın metal yaşamından çıkan bu seslere bir de arkadakinin, öndekilerin arasından uzattığı başından çıkan ses katılıyor. Arabanın içi eskimenin ortasında diğer gürültülerden biri: Eskiyen yaşam, gürültülerse öyle belli ki... "Dikkat et, istersen etme. Bak nasıl da hızlı gidiyor, araya git, git, git ve istersen gitme."

Arabanın dışı! Kemik değil, metal. Kokusuz ve renksiz gibi, bir de içerdeki hayatlardan daha değerli çoğu zaman. Yeryüzünün şimdiki sahiplerinden biri metaller. Herşey metalden.

Araba gidiyor içinde üç hayat ve bir dolu seslerle. Hayat inerken de, binerken de koşullu. Anahtar yoksa gidişler ve gelişler başkalarınındır. Metalin sol deliğine sokulan anahtarla hissedilir özgürlük. Oysa içerdeki üç hayat özgür değil. Gidişi ya da gelişi, binlerce gürültü arasında hem de bu gürültülerden biri olarak yaşıyorlar ve anahtarın tek sahibi olduklarından memnunlar, özgürler. Gerçekte ise değiller. Varolan sadece iki metalin, soluyan herşeye ittifakı; anahtar ve araba. Anahtarını sok!

Yağmur başlıyor. Öndeki yastık dört köşe camın içi sürekli değişirken nokta nokta oluyor. Sonra bir canlı dokunuşla taneler yenileniyor hızlı hızlı. Sileceklerin savaşı bu. Arka koltuktaki öndekilerin sıradan düşüncelerini bilmeden azıcık hırpalıyor: "Silecekler sanki bize el sallıyor ve bizi uzun uzun uğurluyor. Ani yağmur ve bu hırçın sallanış içimi yaktı". Buna gerek yok. Metalin altındaki hayatlar bırakılmalı. Aramadıkları birşeyi buldukları; hareketsiz, hissiz, varlıklarının reddi denenebilir şeyleri yok etmeye kalkıştıkları güne kadar beklenmeli. Bu korkunç bir acı; beklemek. Böyle bir bekleyiş yani sessizce binlerce iğneyi ete ve ruha batırış erdem belki. Bırakmalı ve aynı acıyı kendileri bulmalı. Erdemin kişiselleğinden böylesi zorunluluk.

İki ön koltuk, arada arkadan uzanan bir baş ve radyodan çıkan onlarca ses. Sağdakinin ayakları arasındaki çantadan, aralıklarla tekrarlanan sesler ekleniyor içeriye. Sola eğilen omuz biraz zorlanınca, hız ve çaba o ünlü hükmedici dokunuşu sağlıyor: Konuş tuşuna bas ve istersen "evet", istersen "efendim" ya da "alo" de! Soldaki gülümseyerek ve hiçbir şeye aldırmayarak radyoyu kapatıyor. Bunu, yanındakinin sol kulağındaki minik teknolojinin sesinin daha iyi duyması görüntüsünde, kendi için, miniğin içindekini kendisinin de duyması için yapıyor. Sayısız ve çoğu çok sıradan beklentilerle dolu eğilmeler, kalkmalar, teşekkürler, merhabalar, gülücükler. Sürücü görüntüde kibar, görünmeyense beklentisi.

"Duymuyorum, biraz bağır." Çığlığı olmayan üç hayatın istediği tek yüksek ses bu mu? "bağır, biraz daha bağır."

"Beş parasızım." Hiç parasızlık. Bunun başka adı var mı? Belki mahvolmak; kahve masasında güzel kalçalara bıyık ısıran, kendini entellektüel gibi yapmışa göreyse uç yaşamak. Herkesin söylediği haliyle, "hiç param yok" daha geçerli. Derdini cebine anlat. Hangisine? Zaten cebine anlatıyor! Sağdaki telefonu sağ kulağına taşırken, soldaki tek yönlü duyduklarından karışık. Bir karışıklık yok oysa. Olan bitense yaşayan küçük, eğilmez, bükülmez, asi bir kart. Yanlış şifre, varlığını, ele geçirdiği sahibinden kaçıran kart ve bomboş bir bekleyiş. Yapacak birşey yok. Onsuz yapılamaz. Öyleyse yaşamını kiraya verdiğin doğru sayıyı gir: Şifreni gir... Öküz'e Sevgiyle ...

Miyase Aytaç-İstanbul

Yarım Yamalak

Telaşlarda büyüyor yorgunluklar
Erken yılmışlıklarla dolu
nefes verişlerim...
Köprüaltlarında
bir yudum sarhoşluğu
batırılmış sıyrılışlarım kesik kesik...
Sahteyi umuşlarım aldanaraktan,
Soluklarımda tütün kokuları...
Esinlenmelerim kesik kesik...

Selin-Bursa

Affı Çıkaranları Af Etmiyoruz!

Af çıkıyor nihayet. Yaklaşan seçim kaygısı ve bazı özel şahsiyetler adına binlerce insan aftan yararlanacak. Babasının hayrına çıkarmıyor ya hükümet bu affı.

Murathan Mungan'ın dediği gibi; "bilmem ki nasıl girilir şu mahpus toprağına, hangimiz dışardayız o da ayrı bir konu".

Evet, hangimiz dışardayız? Yıllardır sömürülen emeğimiz, düşüncelerimiz, duygularımızla kısacası talan edilmiş yaşama hakkımızla hepimiz kendi cezaevlerimizde mahkum edildik.

Onlar affetti ama biz affedecek miyiz? Yıllardır mahkum edilen yaşama hakkımız da aftan yararlanacak mı?

HAYIR!

Gerçek suçlular dışardayken hiçbir af tasarısı bu ülkeyi özgürlüğüne kavuşturamaz.

Elinizi, varsa vicdanınıza koyun ve önce kendinizi affedin!

Asuman Özdemir-Ankara

Şart mıydı?

İlk hareket,
Büyük patlama,
Kaos,
Evrim
Döl yatağı
Ana rahmi
Bölünme
Yaşam...
Ne lüzum vardı bütün bunlara?
Şart mıydı?

Aydın Hoca - İskenderun

Küreselleşme ve Ölüm

Küreselleşme konusu ilk gündeme geldiğinde herkes amiyane tabirle 'her küreselleşmem var diyenin arkasından tuzluğu alıp koşturdu.' Ama kısa zamanda anlaşıldı ki küreselleşme olayı hiç de anlatıldığı gibi değilmiş. Meğer biz medyanın gazına gelmişiz. Ekranda her küreselleşme borozanın arkasına tuzlukla koşmuşuz, yetişemediğimiz yerde de tuzluğumuzu atmışız arkasından. Küreselleşmeyse onların küreselleşmesi bize ne, küreselleşirken bize sordular mı? Küreselleşmenin tam anlamı nedir bilen var mı? Ben söyleyeyim; "aç karnına şapa oturmak" madem küreselleşme iyi bir şey, o zaman küreselleşelim F tipi bir dünyada yaşayalım, ister misiniz? İstersenız adres belli kapalım tuzluğumuzu koşalım küreselleşenlerin ardından. Lütfen komik olmayalım.

Emre Ünsal - Balıkesir

Bir yaşamın müziği... Hasan Cihat Örter

Sunay Akın, Yelda Karataş, Akgün Akova, Melisa Gürpınar, Küçük İskender, Ceylan Koryürek, Mehmet Çetin, Suna Aras, Hüseyin Alemdar, Gonca Özmen, Halil İbrahim Özcan, Emel İrten, Yıldız, Ahmet Can Akyol, İclal Aydın, Altay Öktem...

3 Aralık 2000 Pazar günü
saat:17-20:00 arası
Kemancı Kültür Merkezi.
Bir **Akın Ok** produksiyonudur
İrtibat: 0212 - 238 21 00
0535 - 642 12 48

Sayı: 79 / Aralık 2000 ● Ayda Bir Yayımlanır ● **Sahibi:** Şimera Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ ● **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ ● **Yayın Koordinatörü:** Hatice MERYEM
Haber Merkezi: Ali Kemal YILMAZ, Oylum GÖLBAŞI, Ali Ekber Uslu, ● **Temsilciliklerimiz: Ankara:** Ahmet Erhan ● **Diyarbakır:** Kemal Varol ● **Sydney:** Nihat Ziyalan ● **Harvard:** Ragıp Duran **Viyana:** Oktay Taftalı ● **Datça:** Oktay Güzeloğlu
Karaköy: Mehtap Kandemir ● **Grafik Uygulama:** Cebrail OKÇU, Mert HOŞGÖR ● **Dizgi:** Zuhal ● **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU ● **Satış:** Cüneyt AYDIN ● **İşletme:** Orhan AÇAR ● **Müessese:** Ali YAVUZ ● **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ
● **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 121 **Fax:** 251 52 67 ● **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İst. ● **Baskı:** Ilıcak Matbaası ● **Dağıtım:** Bir-Yay ● **Reklam Rezervasyon:** Emin YARAŞ

Abonelik için **Tel: 0(212) 251 42 44** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

BOYNUZU TERLEYENLER

1979 Denizli doğmluyum. Hayatımda her ay keyifle okuduğum "Öküz", bitirmek zorunda olduğum bir okul ve şarkıdaki gibi "bazen çiçek açıp bazen solacağım" şeklinde bir durum var.

Figen Esen/Hatay

Tıklım Tıkış

Tıkım tıkım tıkışmışız
her yere
tıkış tıkış dolmuşuz
"eşeğin aklına karpuz
çekirdeği sokmak"
gibi
olan bitenle

Bir Halıyım

bir halıyım
üzerine sürekli
birşeyler dökülen
alındığı günden
öylesine uzak
dökülenlerle farklılaşan

Farkın Farkı

Bir şeyi;
herhangi bir şeyi
hayatının anlamı
haline getirmektir
insanı kendinden
uzaklaştıran
ve o anlam haline
getirilen şey kopunca,
yitince insandan
boşluktur sonrası
sonranın sonrası ise;
farkın
farkına varmaktır

Hayat

Eh işte,
boyutlarında
dolaylarında
kıvamında
yaşayıp
gidiyoruz işte

Tecrübe

Gidilen yerden
dönülür
dönülmesine de
birgün
gittiğin gibi
değilsindir
döndüğünde

Doğduğum yer Pınarhisar. Tevellüd 66. Ama şiirimi henüz 66'ya bağlayamadım. Bu şiirleri de 'külah yapıp', Öküz'ün boynuzuna takasınız diye, güvercinlere tembihliyorum.

Hüseyin Düz/Pınarhisar

Bulutsam

elimi bırakma
çocukluğum
rüyâ da olsa elimi tut
yoksa bu gül pazarında
kaybolursun
papatyalar nem kapar
bulutlardan
mazi dut silkeler
bahçede
ay damlar
yapraklardan

hem
c. hüseyin düz kim?
o bir oğul değil
o bir kardeş değil
o bir şair değil
o bir sevgili değil,
-iki ayağı
bir pabuç
yürek
çarpıntısı-

elimi bırakma
çocukluğum
rüyâ da olsa elimi tut,
-bulutsam
yerküre
uçurum-

Terzi Kuşları

kalplerini sırtlarında
kambur gibi taşıyan
terzi kuşları!
eğim mi suçludur
şimdi
akan su mu

ikindi vakti
gül kokusunun
içinden geçen
gökkuşağı,

- şiirin nefis ışıltıları!

murâdım kaldı
binbir rüyâda
ey dallardaki a c ı !

1976 İstanbul doğumluyum. Ankara'da okudum, şimdi tekrar İstanbul'dayım. Yazmak, hayatta ciddiye alarak yaptığım tek şey. Öküzcüğüme bol öpücük ve herkese Sevgiler.

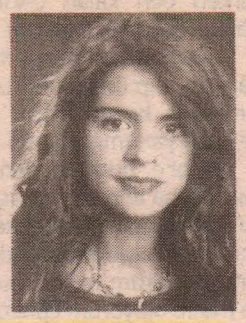

Gülçin Akçay/İstanbul

Örümcek

Tavan aranızda
bir örümcek yaşar
Tam arasında dününüzün
Toz-toprak-güve-naftalin
Geçmişinizi düzer
gün gün.
Ergenilkelirinizi kaplar
ağlarla... ağlarla..
Evin kızı gergef işler
gerili düşlerine
örümcek, adınıza
altını çizer özetinizin.
Adınıza,
Örümcek ağlar
Örümcek ağlar.

Dürbün

Babasının omuzundan
teğet geçen çocuğun
bakışıydı
ve dünyanın üzerine
rastgele konulan
parmaklardı
yoksunluk.
Hayat'sa,
Hep o omuz
ve parmaklar
Dürbünün
öte tarafında

Papatyanın İnfazı

Oturdum
ağacın altına
-ama çam ağacının-
Yemyeşil kırlarda ben
-ama uçsuz bucaksız-
Beyaz bir papatya,
dimdik önümde
-gururundan çekindim,
koparamadım-
seviyor... sevmiyor.. sev...
Kim sordu
bir papatyaya tercihini?
Hanginiz merak eder;
beyaz papatya
kuşku içinde mi ölmeli
Sevgi için mi?

1970 Artvin Borçka doğumluyum. Yatılı ve çeşitli yerlerde okudum. Üniversiteyi yarım bıraktım. Fındık, mısır ve inekle geçiniyorum. Ailemde şair, yazar felan yok. Asansöre hiç binmedim.

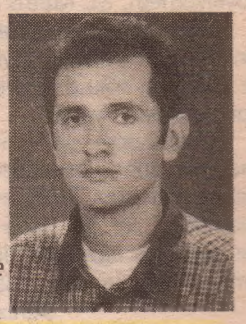

Hikmet Kavas/Artvin

İnsan Kalmak

düş bulutları kızarmış
gözlerinde
söyle 'sokak kızı'
bu neyin demidir
sıkma yumruklarını
ceplerinde
acıkır küçük kardeşin
incinir

başına bir çatı bulmuş
herkes
kötü yağmur
silmez teninin gecesini
sen de gir
bir mukavvanın altına
değmesin göğsüne
gök gürlemesi

değiştir enlemini
güneşe kurul
savur saçlarını
kent havalansın
sevgi kesiklerine rağmen
bu çölde
sen hâlâ insan kalansın

Tokaç

çamaşır makinesi çıktı diye
ocakta yakacak değiller
anadolu anneleri
tokaçlarını bir gün
tokaçlayacaklarını bilirler
yağmacının
talancının itlerini

Gitmek

gitmek muhakkak
gitmekse
ekmek parasından
gitmeli
duvar yazısından
gitmeli
yani nasıl
ne yapıp yapıp
sarının kırmızısından
gitmeli
bir boşluk acısına
banıp da kalbi
hiçlikten gitmemeli

Akşamsefası